

**T.C
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ORTAÖĞRETİM KURUMLARI PAYDAŞLARININ
e-OKUL EĞİTİM YÖNETİMİ BİLGİ SİSTEMİNİN
İŞLEYİŞ SÜRECİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Ahmet KAYA

Hazırlayan

Zekiye DOĞU

ŞANLIURFA

2012

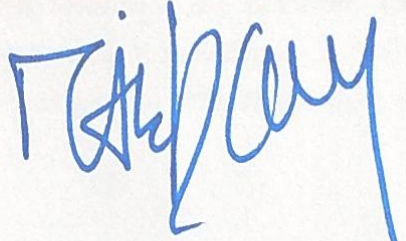
ONAY SAYFASI

Yrd. Doç. Dr. Ahmet KAYA danışmanlığında, Zekiye DOĞU'nun hazırladığı "Ortaöğretim Kurumları Paydaşlarının e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşleri" konulu bu çalışma 24/12/2012 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ahmet KAYA

Üye : Doç. Dr. Refik BALAY

Üye : Doç. Dr. Celil ABUZER

Bu Tezin Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında Yapıldığını ve Enstitümüz Kurallarına Göre Düzenlendiğini Onaylarım

Prof. Dr. Recep ÇİGDEM

Enstitü Müdürü

Bu Çalışma HÜBAK Tarafından Desteklenmiştir. Proje No: 1199

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan alıntıların, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalına bağlı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisiyim. Hazırlamış olduğum “Ortaöğretim Kurumları Paydaşlarının e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşleri” konulu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara uygun olarak toplanıp sunulduğunu, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

25/12/2012

Tezi Hazırlayan Öğrenci

Zekiye DOĞU

YAZIŞMA ADRESİ:

Esentepe Mah. Edessa Kop.

Yunus Emre Apt. No:14

ŞANLIURFA

Tlf. Kod. (0. 506) 8828941

İÇİNDEKİLER	i
TABLolar LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	x
ÖNSÖZ	xiii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	6
BÖLÜM II	7
KURAMSAL TEMELLER ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Bilgi Toplumu	8
2.2. Bilgi Gereksinimi ve Bilginin Değişimi	10
2.3. Bilgideki Değişimin Örgütler Üzerindeki Etkileri	10
2.4. Bilginin Yönetimi	12
2.4.1. Veri - Enformasyon – Bilgi	13
2.4.1.1. Veri (Data)	13
2.4.1.2. Enformasyon (Information)	13
2.4.1.3. Bilgi (Knowledge&Information)	14
2.4.1.3.1. Bilginin Türleri	15
2.4.1.4. Veri – Enformasyon – Bilgi Arasındaki Farklar	15
2.5. Yönetim ve Bilgi	16
2.5.1. Yönetimsel Bilgi Çeşitleri	17
2.5.2. Bilgi Kaynakları ve Özellikleri	18
2.6. Bilgi Yönetimi (BY)	19
2.6.1. BY'nin Amacı	20
2.6.2. BY'nin Özellikleri	21
2.7. Yönetim Bilgi Sistemleri (YBS).....	21
2.7.1. Bilgi Sistemleri (BS)	22

2.7.2. BS Çeşitleri	23
2.7.3. YBS'nin Gelişimi	23
2.7.4. YBS'nin Tanımı	25
2.7.5. YBS'nin İşlevi ve Yararları	26
2.7.6. YBS'nin Yapısı ve Örgüt Yapısına Etkileri	27
2.7.7. YBS Kullanılması Sürecinde Karşılaşılabilecek Sorunlar	31
2.7.8. YBS'nin Başarılı Olması İçin Gerekli Faktörler	31
2.7.9. YBS'nin Yarattığı Sorunlar	32
2.8. Eğitim Yönetiminde Değişimler	32
2.8.1. Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi (EYBS)	32
2.8.1.1. EYBS'nin Tanımı	33
2.8.1.2. EYBS'nin Amacı	34
2.8.1.3. EYBS'nin Özellikleri	35
2.8.1.4. EYBS'nin Örgütsel İşlevi	38
2.8.1.5. EYBS'nde Teknolojinin Etkisi	39
2.8.2. Dünyada ve Türkiye'de EYBS	39
2.8.2.1. Türkiye'de EYBS	39
2.8.2.2. Dünyada EYBS	41
2.8.2.2.1. ABD	41
2.8.2.2.2. Avrupa	43
2.8.2.2.3. Diğer Ülkeler	43
2.9. Alanyazında Bilgi, Bilgi Yönetimi, Yönetim Bilgi Sistemi ve Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi Hakkında Yapılmış Çalışmalar	45
2.9.1. Bilgi Alanında Yapılan Çalışmalar	45
2.9.2. BY Alanında Yapılan Çalışmalar	46
2.9.3. YBS Alanında Yapılan Çalışmalar	48
2.9.4. EYBS Alanında Yapılan Çalışmalar	49
BÖLÜM III	55
YÖNTEM	55
3.1. Araştırmanın Modeli	55
3.2. Evren – Örneklem	56
3.3. Verilerin Toplanması	63
3.4. Veri Toplama Aracı	64

3.5. Verilerin Çözümlemesi	69
3.5.1. Planlama	71
3.5.2. Uygulama (Görüşme ve Analiz)	72
3.5.3. Analiz	73
BÖLÜM IV	75
BULGULAR VE YORUMLAR	75
4.1. Yönetici ve Öğretmenlerin Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	76
4.2. Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Göre e-Okul EYBS'nin Sisteminin İşleyiş Sürecine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	78
4.3. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Kişisel Bulgular	82
4.3.1. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları	82
4.3.2. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Yaşa Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	84
4.3.3. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Görev Türüne Göre t-Testi Sonuçları	87
4.3.4. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Okul Türüne Göre Tek Yönlü Varyans (Anova) Sonuçları	89
4.3.5. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Yöneticilik Yılına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	91
4.3.6. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Kıdeme Göre Tek Yönlü Varyans (Anova) Sonuçları	93
4.3.7. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Evlerinde Bilgisayara Sahip Olup Olmama Durumuna Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları	96
4.3.8. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Evlerinde İnternet Bulunup Bulunmamasına Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları	97
4.3.9. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Derste Bilgisayar Kullanma Sıklıklarına Göre Tek Yönlü Varyans (Anova) Sonuçları	98
4.3.10. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Derslerde İnterneti Kullanma Sıklığına Göre Kruskal Wallis-H Testi	

Sonuçları	101
4.3.11. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin İnterneti Kullanma Amacına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	103
4.4. Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Yöntemiyle Elde Edilen, e-Okul EYBS Paydaşlarının (Yönetici, Öğretmen, Öğrenci, Veli) “e-Okul Yönetim Bilgi Sistemi”nin İşleyiş Süreciyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	105
4.4.1. Yöneticilerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Süreciyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	106
4.4.2. Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Süreciyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	112
4.4.3. Velilerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Süreciyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	117
4.4.4.Öğrencilerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Süreciyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	121
BÖLÜM V	126
SONUÇ ve ÖNERİLER	126
5.1. Nicel Araştırma Teknikleri Bakımından Sonuçlar	126
5.1.1. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Sonuçları	126
5.1.2. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Sonuçları	126
5.1.3. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Görev Türüne Göre Sonuçları	127
5.1.4. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Çalıştıkları Okul Türüne Göre Sonuçları	127
5.1.5. Yöneticilerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Yöneticilik Yılına Göre Sonuçları	128
5.1.6. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Kıdeme Göre Sonuçları	128
5.1.7. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Evde Bilgisayara Sahip Olma Durumuna Göre Sonuçlar	129
5.1.8. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin	

Evde İnternet Bulunup Bulunmamasına Göre Sonuçlar	129
5.1.9. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Derste Bilgisayar Kullanma Sıklıklarına Göre Sonuçlar	129
5.1.10. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Derslerde İnterneti Kullanma Sıklığına Göre Sonuçları	129
5.1.11. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin İnterneti Kullanma Amacına Göre Sonuçları	130
5.2. Nitel Araştırma Teknikleri Bakımından Sonuçlar	130
5.2.1. e-Okul YBS Paydaşlarının (Yönetici, Öğretmen, Öğrenci, Veli) Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Sonucunda e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Sonuçlar	130
5.2.1.1 Yöneticilerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	130
5.2.1.1.1 Yöneticilerin e-Okul EYBS'nin Olumlu Yönlerine İlişkin Görüşlerine Göre Sonuçlar	130
5.2.1.1.2 Yöneticilerin e-Okul EYBS'nin Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	131
5.2.1.1.3 Yöneticilerin e-Okul EYBS'nin Eksiklikler/Sınırlılıklarına İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	131
5.2.1.2 Öğretmenlerin e-Okul YBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	132
5.2.1.2.1 Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin Olumlu Yönlerine İlişkin Görüşlerine Göre Sonuçlar	132
5.2.1.2.2 Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	132
5.2.1.2.3 Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin Eksiklikler/Sınırlılıklarına İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	132
5.2.1.3 Velilerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	133
5.2.1.3.1 Velilerin e-Okul VBS'nin Olumlu Yönlerine İlişkin Görüşlerine Göre Sonuçlar	133
5.2.1.3.2 Velilerin e-Okul VBS'nin Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	133

5.2.1.3.3 Velilerin e-Okul VBS'nin Eksiklikler/Sınırlılıklarına İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	133
5.2.1.4 Öğrencilerin e-Okul VBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	134
5.2.1.4.1 Öğrencilerin e-Okul VBS'nin Olumlu Yönlerine İlişkin Görüşlerine Göre Sonuçlar	134
5.2.1.4.2 Öğrencilerin e-Okul VBS'nin Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	134
5.2.1.4.3 Öğrencilerin e-Okul VBS'nin Eksiklikler/Sınırlılıklarına İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	134
5.3. Öneriler	135
5.3.1. Uygulamacılar İçin Öneriler	135
5.3.2. Araştırmacılar İçin Öneriler	138
EKLER	139
KAYNAKÇA	154
ÖZET	170
ABSTRACT	172

TABLolar	Sayfa
Tablo 1. Sanayi Toplumunu ve Bilgi Toplumununun Karşılaştırılması	9
Tablo 2. Veri, Enformasyon ve Bilgi Arasındaki Farklar	16
Tablo 3. Bilginin Sahip Olması Gereken Özellikler	18
Tablo 4. Örgütlere Bilgi Sağlayan Formal ve İnfomal Kaynaklar	19
Tablo 5. Şanlıurfa İli; İl Geneli Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yönetici ve Öğretmen Sayıları	57
Tablo 6. Şanlıurfa İlinde Okul Türüne Göre Görev Yapan Öğretmen Sayıları	58
Tablo 7. Şanlıurfa İlinde Okul Türüne Göre Görev Yapan Yönetici Sayıları	59
Tablo 8. Tabakalı Örneklemeye Yöntemiyle Ölçek Uygulaması Yapılan Yönetici ve Öğretmen Sayıları	61
Tablo 9. Okul Türüne Göre Görüşme Yapılan Öğretmen, Yönetici, Veli ve Öğrenci Evren ve Örnekleme	62
Tablo 10. KMO and Bartlett's Küresellik Testi Sonuçları	64
Tablo 11. Faktörlerin Güvenirlik Katsayıları	65
Tablo 12. Ölçek Faktör Yapısı	66
Tablo 13. Ölçek Uygulaması Yapılan Kişi Sayısı	67
Tablo 14. Ölçek Uygulaması Yapılan Kişilerin Okul Türüne Sayıları	68
Tablo 15. Ölçek Uygulaması Yapılan Yönetici ve Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Sayıları	68
Tablo 16. Ölçek Uygulaması Yapılan Yönetici ve Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Sayıları	69
Tablo 17. Likert Tipi Beşli Dereceleme Ölçeği Değerlendirme Aralıkları	71
Tablo 18. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Bulgular ...	76
Tablo 19. Katılımcıların Görüşlerine Göre e-Okul YBS'nin İşleyiş Sürecinin Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular	78
Tablo 20. Katılımcıların e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları	82
Tablo 21. Katılımcıların e-Okul EYBS'inin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Yaşa Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	85
Tablo 22. Katılımcıların e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Görev Türüne Göre t-Testi Sonuçları	87
Tablo 23. Katılımcıların e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Okul	

Türüne Göre Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi Sonuçları	89
Tablo 24. Yöneticilerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Yöneticilik Yılına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	91
Tablo 25. Katılımcıların e-Okul YBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Kıdeme Göre Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi Sonuçları	93
Tablo 26. Katılımcıların e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Evlerinde Bilgisayara Sahip Olup Olmama Durumuna Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları	96
Tablo 27. Katılımcıların e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Evlerinde İnternet Bulunup Bulunmamasına Göre t-Testi Sonuçları	97
Tablo 28. Katılımcıların e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Derste Bilgisayar Kullanma Sıklıklarına Göre Tek Yönlü Varyans (Anova) Sonuçları	99
Tablo 29. Katılımcıların e-Okul YBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Derslerde İnterneti Kullanma Sıklığına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	101
Tablo 30. Katılımcıların e-Okul YBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin İnterneti Kullanma Amacına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	103
Tablo 31. Görüşme Yapılan Yöneticilerin Demografik Özellikleri	105
Tablo 32. Yöneticilere Göre e-Okul EYBS'nin Olumlu Yönleri	106
Tablo 33. Yöneticilere Göre e-Okul EYBS'nin Olumsuz Yönleri	107
Tablo 34. Yöneticilere Göre e-Okul EYBS'nin Eksik Yönleri ve Sınırlılıkları	109
Tablo 35. Görüşme Yapılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri	111
Tablo 36. Öğretmenlere Göre e-Okul EYBS'nin Olumlu Yönleri	112
Tablo 37. Öğretmenlere Göre e-Okul EYBS'nin Olumsuz Yönleri	113
Tablo 38. Öğretmenlere Göre e-Okul EYBS'nin Eksik Yönleri Ve Sınırlılıkları	115
Tablo 39. Görüşme Yapılan Velilerin Demografik Özellikleri	116
Tablo 40. Velilere Göre e-Okul EYBS'nin Olumlu Yönleri	117
Tablo 41. Velilere Göre e-Okul EYBS'nin Olumsuz Yönleri	118
Tablo 42. Velilere Göre e-Okul EYBS'nin Eksik Yönleri ve Sınırlılıkları	119
Tablo 43. Görüşme Yapılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri	120
Tablo 44. Öğrencilere Göre e-Okul EYBS'nin Olumlu Yönleri	121
Tablo 45. Öğrencilere Göre e-Okul EYBS'nin Olumsuz Yönleri	122
Tablo 46. Öğrencilere Göre e-Okul EYBS'nin Eksik Yönleri ve Sınırlılıkları	123

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1. Yönetimde Bilgi Kullanımı	17
Şekil 2. Yönetim Bilgi Sistemi	26
Şekil 3. Plan Türleri ve Yönetim Kademeleri	28
Şekil 4. EYBS'nin Entegrasyon Boyutları	36
Şekil 5. EYBS'den Bilgi Alan Kurumlar ve Bilgi Kaynakları	37
Şekil 6. EYBS Bilgi Akış Şeması	38

KISALTMALAR

AEC	: Annual Education Count
BS (IS)	: Bilgi Sistemleri (Information Systems)
BT	: Bilişim Teknolojileri
BY	: Bilgi Yönetimi
CASEMIS	: California Special Education Management Information System (California Özel Eğitim Yönetim Bilgi Sistemi)
CBP	: Capacity Building Project (Kapasite Geliştirme Projesi)
D3M	: Data-Driven Decision Making System
DDK	: Devlet Denetleme Kurulu
DEEWR	: The Australian Department of Education, Employment and Workplace Relations (Avustralya Eğitim, İstihdam ve İş İlişkileri Departmanı)
e-Okul EYBS	: e-Okul Eğitim Yönetim Bilgi Sistemi
EURYBASE	: Database on Education Systems in Europe (Avrupa Eğitim Sisleri Veri Tabanı)
EURYDICE	: Avrupa Eğitim Bilgi Ağı
EYBS	: Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi
f	: Frekans
F	: İlişkisiz Örneklemeler İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova)
EMIS	: Educational Management Information System
MIS	: Management Information System)
IM	: Knowledge/Information Management
İGBS (WDIS)	: İşgücü Gelişimi Bilgi Sistemi Workforce Development Information System
İLSİS	: İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Yönetim Bilgi Sistemi
KDS	: Karar Destek Sistemleri
KM	: Knowledge Management
K/VİS	: Kayıt/Veri İşleme Sistemleri
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEBBİS	: Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri

MEGP	: Milli Eğitimi Geliştirme Projesi
MERCOSUR	: Mercado Común del Sul (Güney Amerika Ortak Pazarı)
MERNİS	: Merkezî Nüfus İdare Sistemi
MoEYS	: Ministry of Education and Youth and Sport (Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı)
N/n	: Evren birim sayısı /Örneklem Büyüklüğü
NCLB	: No Child Left Behind Act-
OEEN	: Ohio Education Computer Network (Ohio Eğitim Bilgisayar Ağı)
OECS	: The Organisation of Eastern Caribbean States (Doğu Karayip Devletleri Teşkilatı)
OOS	: Ofis Otomasyon Sistemleri
OREAL	: Oficina Regional de Educación de la para América Latina y el Caribe (Latin Amerika ve Karayip Eğitim Bölgesel Ofisi)
p.	: Anlam Düzeyi
PERSİS	: Milli Eğitim Bakanlığı Personel Sistemi
PREAL	: Caribe/Partnership for Educational Revitalization in the Americas (Amerika'da Eğitimi Güçlendirme Ortaklığı)
Sd	: Serbestlik Derecesi
SEMIS	: The School Education Management Information System (Okul Eğitimi Yönetim Bilgi Sistemi)
SIDA	: The Swedish International Development Cooperation Agency (Uluslararası İsveç Kalkınma İşbirliği Ajansı)
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
SRN	: School Register of Needs (Okul İhtiyaçları Kaydı/Kütüğü)
Ss	: Standart Sapma
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
t	: Bağımsız Örneklem t-Testi
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
U	: Mann Whitney-U Testi
UNDP	: United Nations Development Programme
UNESCO	: The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür

	Kurumu)
UNICEF	:The United Nations Children's Fund (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)
US	: Uzman Sistemler
ÜYDS	: Üst Yönetim Destek Sistemi
VBS	: Veli Bilgilendirme Sistemi
\bar{X}	: Ortalama
YBS	: Yönetim Bilgi Sistemi
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu

ÖNSÖZ

Yönetimin guruları ve sosyal yorumcular enformasyon ve bilginin, sürmekte olan sosyal değişim ve gelecek toplumlar için yüzyılın kilometre taşı olduğunu düşünmektedirler (Drucker, 1994; Toffler and Toffler, 1994). Aynı zamanda bilgi, daha iyi yönetimin en önemli unsurlarından birisidir. Çünkü bilgi kamuya sağlanan eğitim hizmetlerinin niteliğini ve niceliğini etkilemektedir. Bu nedenledir ki iyi bilgi sistemlerinin kamu yönetiminin geliştirilmesi için anahtar öneme sahip oldukları düşünülmektedir (United Nations, 1985). Bu amaçla Türkiye’de de daha kaliteli hizmet sağlamak, iş ve işlemleri daha hızlı yürütmek, katılımcı, şeffaf ve etkin bir devlet yapısını oluşturabilmek amacıyla e-Dönüşüm Türkiye Projesi uygulamalarına başlanmıştır (DPT, 2006). Milli Eğitim Bakanlığı’nın MEBBİS projesiyle kurum ve personel bilgilerinin yönetimi için kurmuş olduğu yapının devamı olarak okul ve öğrenci bilgilerinin yönetiminin sağlanabilmesi amacıyla e-okul projesi başlatılmıştır. e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi yönetici, öğretmen, veli, öğrenci, milli eğitim müdürlükleri ve bakanlık düzeyinde şeffaf, güvenilir ve gerekli bilgiyi sunma konusunda hizmet vermektedir. Bu nedenle sistemin geliştirilebilmesi ve kullanım sürecindeki aksaklıkların belirlenebilmesi amacıyla e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin aktif kullanıcıları olan eğitim kurumlarının paydaşlarının yani yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilerin sistemle ilgili düşüncelerinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu amaçla yürütülen araştırma; 2011-2012 öğretim yılında Şanlıurfa ilinde bulunan ortaöğretim kurumları paydaşlarının e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemine İlişkin görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın her aşamasında beni sabırla destekleyen, benden emeğini ve zamanını esirgemeyen, danışmanım ve değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Ahmet KAYA’ya yardımlarından dolayı teşekkürlerimi sunuyorum. Aynı zamanda yüksek lisans eğitimim boyunca akademik hayatımda yeni ufuklar açan hocalarım Doç. Dr. Refik BALAY, Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Şimşek ve Yrd. Doç. Dr. Abdullah ADIGÜZEL’e; bunun yanı sıra araştırmayı destekleyen HÜBAK Fonuna (Proje No: 1199) desteklerinden ötürü teşekkür ediyorum.

Araştırmanın verilerinin toplanması aşamasında sabırla çalışmaya katkı sağlayan bütün öğretmen ve yönetici meslektaşlarıma, öğrencilerime ve velilere; yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam boyunca iyi bir dostluk kurduğum ve yardımlarını benden esirgemeyen Sevda KATITAŞ’a teşekkür ediyorum.

Çalışmamın başından sonuna kadar maddi ve manevi desteğini benden esirgemeyen, her zaman bana inanan ve güvenen sevgili eşim, yol arkadaşım Yrd. Doç. Dr. Zafer

DOĞU'ya; çalışmamı zamanında bitirmem için bana destek olan, beni cesaretlendiren ve motive eden bugünlere gelmemde fedakrlıkları ile hayatımın en önemli mimarları olan annem Azime YAMAÇLI ve babam Mümtaz YAMAÇLI'ya sonsuz teşekkürleri.

ZEKİYE DOĞU

BÖLÜM I

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın amacı, önemi, problem cümlesi, alt problemler, sayılılar, sınırlılıklar ve araştırmada kullanılan kavram ve terimlerin tanımları ve açıklamaları yer almaktadır.

Problem Durumu

Günümüzde sanayi, endüstri ya da tarım toplumu kavramları; yerini bilginin, bilmenin ve bildiğini yayabilmenin önemli olduğu bilgi toplumu kavramına bırakmışlardır. Bilgi toplumunda artık Bilişim Teknolojileri (BT) ve internet günlük yaşamın bir parçası haline gelmiş; temel ekonomik kaynak bilgi ve öğrenme olmuştur. Bilginin önemine ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak bilgiyi arayanlar için onu sunma ve depolama şekli de önem kazanmıştır. Bu da bilgiyi sunma ve depolama yöntemleri konusunda büyük değişiklikleri beraberinde getirmektedir (Gürbüz, 2008:2).

Bütün bu gelişmeler bilgi toplumunun gelişmesine katkı sağlarken, küresel rekabeti ortaya çıkarmakta ve hizmetlerle servislerin yeniden yapılandırılmasıyla, elektronik ortama taşınmasına yönelik e-Dönüşüm çalışmalarının hız kazanmasına neden olmaktadır (Aslan, 2004:1-4). Bu çalışmalarla birlikte birbirinden farklı birçok hizmete ve bilgiye elektronik ortamda ulaşmak kolaylaşmıştır. Bilgiyi yönetebilen gelişmiş toplumlar e-Dönüşüm çalışmaları, BT ile birlikte iletişim sektörlerinde yaşanan gelişmeler ve bilginin ulaşılabilirliğinin kolaylaşması sonucunda dünyayı küresel köy haline getirmiştir. Küçük bir küresel köy haline gelen dünyada iletişimin hızı artmış ve bu durum yeni iletişim olanaklarıyla da mesafeleri ortadan kaldırmıştır (Gürbüz, 2008:2). Günümüz dünyasında bilginin hazırlanması ve sunulması, bilgiye ulaşma ve istenilen bilgiyi hızlı bir şekilde elde edecek BT sistemlerini kullanma, küreselleşen dünya düzeninde gelişmiş ülkelerin en önemli öncelikleri ve özellikleri arasındadır.

Toplumların yapısının değişmesi ve teknolojinin gelişmesi örgütlerin yapısal ve yönetsel açıdan farklı yaklaşımları benimsemesini de zorunlu kılmıştır. Bu da örgütlerin yapısını, işleyişini ve performansını etkilemekte; dosya dolaplarının yerini artık veri tabanlarının ya da sunucu bilgisayarların almasına neden olmaktadır (Kester, 1993:15).

BT'ni temel alan ve etkili bilgi yönetimini sağlayabilen yöntemler bilgi toplumu anlayışı içerisinde örgütlerde başarıyı sağlayabilmektedir. Bu sebeptendir ki günümüzde bilgi yönetiminde örgüt içerisindeki bilgiyi modern BT aracılığıyla; örgütü etkili biçimde yönetebilmek için kullanabilmek önemli bir yeterlilik ve bu teknolojiler bilginin yönetimi konusunda örgütlere önemli destek sağlamaktadır.

Bu çerçevede örgütün etkililiği ve verimliliği için BT'nin yönetim kademesine dâhil olması örgüt yönetiminde bilgi ve teknoloji temelli yaklaşımları ortaya çıkarmıştır. Bensghir'e (1996:17) göre bu yaklaşımlara bağlı olarak örgütün etkililiğini ve rekabetçi özelliğini artırmak için örgüt yöneticileri bilgi kaynaklarını etkili şekilde yönetmek ve bilgi yönetim sistemleri oluşturmak ihtiyacı duymaktadırlar. Bu, küçük ya da büyük fark etmeksizin her kademedeki örgütün sahip olması gereken bir ihtiyaç durumuna gelmiştir.

Dünyada var olan bilgi seviyesinin yükselmesi; her geçen gün öğrenmeye duyulan ihtiyacın ve öğrenci sayısının artması eğitim kurumlarının toplumsal gelişimdeki yerini giderek daha önemli hale getirmektedir. Bu nedenle bilgi toplumuna dönüşüm, BT'nde yaşanan bütün değişimler ve bilgi sistemlerine duyulan ihtiyacın artması; eğitim sürecinin ve niteliğinin gelişmesinde önemli rol oynayan yeni teknolojilerin ve yöntemlerin eğitim kurumlarına girmesini zorunlu hale getirmiştir (Uşun, 2003:372).

Bilginin paylaşımında sınırların kalkması, eğitim kurumlarının diğer bütün örgütler gibi bilgiyi etkin kullanma ve yönetme ihtiyaçlarını internet ve teknolojik gelişmelerin hızına paralel olarak da fazlasıyla arttırmıştır. Çünkü günümüz eğitim sistemlerinin başarılı bir şekilde yönetimi, veri ve bilgi aracılığıyla gerçekleştirilen etkili politikalar geliştirilmesini ve denetimini gerektirmektedir (Hua ve Herstein, 2003:2).

Eğitim yönetimi bilgi sistemleri (EYBS); eğitim yönetiminde, yönetimin tüm kademelerine uygun, doğru, kullanışlı, zamanında ve maliyet etkililiği olan bilgiyi sağlamak üzere insanları, süreçleri ve teknolojiyi bir araya getiren sistemlerdir (Bayrakçı, 2007:399). Bu sayede yöneticiler okul ile ilgili bütün bilgileri toplu olarak görebilmekte, öğretmenler işlerini okul dışında her hangi bir yerde yapabilmekte ve veli ise öğrencisini okuldan bağımsız olarak takip edebilmektedir. Bu gibi nedenlerle eğitim örgütlerinde yönetim bilgi sistemlerinin kullanımı bütün dünyada giderek artmakta; okullar ve eğitim ile ilgili üst sistemler de değişik amaçlarla yönetim bilgi sistemlerini kullanmaktadırlar (Gurr, 1997:3).

Veri ve bilgi aracılığıyla geliştirilen politikaların yanı sıra eğitim sistemlerinin başarısı aynı zamanda eğitim sistemine eskiye oranla daha fazla paydaşın (ebeveynler, işverenler, dernekler, siyasi partiler... vb.) katılımı ve eğitim sisteminin daha fazla şeffaflığı ile hesap verilebilirliğine de bağlıdır (Bayrakçı, 2007:398). Paydaş sayısının artması, paylaşılan bilginin kalitesini, miktarını ve kat ettiği mesafeyi arttırırken; bilginin depolanması, sınıflandırılması ve kullanımı ile ilgili sistemlerin de yaygınlaştırılması açısından oldukça önemlidir.

Bu araştırmada temel amaç; yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda Şanlıurfa ili merkezindeki ortaöğretim kurumları paydaşlarının (ortaöğretim kurumunda görev yapmakta olan yönetici ve öğretmenlerin, bir ortaöğretim kurumunda eğitimine devam eden öğrencilerin ve ortaöğretime devam eden öğrencilerin velilerinin) e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi (e-Okul EYBS) hakkındaki görüşlerinin neler olduğunu belirlemek, görüşler doğrultusunda bu konuda ne tür öneriler geliştirilebileceğini araştırmak ve alan yazına katkı sağlamak olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Amacı:

Bu araştırmanın amacı, Şanlıurfa ilinde bulunan ortaöğretim kurumu paydaşlarının (ortaöğretim kurumunda görev yapmakta olan yöneticiler ve öğretmenler ile bir ortaöğretim kurumunda eğitimine devam eden öğrenciler ve onların velilerinin) e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi (e-Okul EYBS)'ne ilişkin görüşlerini, sistemin olumlu yönleri, olumsuz yönleri, tasarımı, işleyişi ve kişisel kullanımı boyutlarında incelemektir. Bunun yanı sıra bu görüşlerin katılımcılara ilişkin bazı değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını saptamaktır. Ayrıca bu araştırma ile eğitim yönetimi bilgi sistemi kavramının eğitim yönetimi açısından önemine işaret ederek, eğitim yönetimi alan yazınına katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Araştırmanın amaçlarını gerçekleştirmek üzere aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Şanlıurfa ili merkezindeki ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin “e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi” hakkındaki görüşleri nelerdir?
2. Şanlıurfa ili merkezindeki ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin “e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi” hakkındaki görüşleri nelerdir?
3. Şanlıurfa ili merkezindeki ortaöğretim kurumlarında eğitim almakta olan öğrencilerin “e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi” hakkındaki görüşleri nasıldır?

4. Şanlıurfa ili merkezindeki ortaöğretim kurumlarında eğitim almakta olan öğrenci velilerinin “e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi” hakkındaki görüşleri nasıldır?
5. Yönetici ve öğretmenlerin, “e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi”ne ilişkin görüşlerinin;
 - a) Yönetici ve öğretmenlerin cinsiyetlerine,
 - b) Yönetici ve öğretmenlerin yaşlarına,
 - c) Yönetici ve öğretmenlerin görevlerine,
 - d) Yönetici ve öğretmenlerin görev yaptıkları okul türüne,
 - e) Yöneticilerin yöneticilik yaptıkları süreye,
 - f) Yönetici ve öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerine,
 - g) Yönetici ve öğretmenlerin evlerinde bilgisayar bulunması durumuna,
 - h) Yönetici ve öğretmenlerin evinde internet bağlantısı bulunması durumuna,
 - i) Yönetici ve öğretmenlerin interneti kullanma amacına göre olmak üzere anlamlı şekilde farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Önemi

Eğitim sistemleri, gelişen ve değişen dünya düzenine uyum sağlayabilen, ülkelerin kalkınmalarını sağlayabilen bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir ve bu nedenle eğitimin toplumsal, siyasal, kültürel ve ekonomik anlamda büyük önem taşıdığı düşünülmektedir. İçinde yaşadığımız bilgi çağında toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel açıdan hızlı değişimler yaşanmakta ve bu değişimler de eğitimi etkilemektedir. Gelişen teknolojinin eğitimdeki en önemli etkilerinden birisi de Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)’nin e-Dönüşüm sürecinde ülkemizde uyguladığı e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi’dir. Bu sistemle MEB, eğitim ile ilgili kurumların iş ve işlemlerinin tek bir çatı altında toplanmasını ve bunların daha açık ve hesap verilebilir şekilde yürütülmesini amaçlamaktadır.

Bilginin kullanımı, örgütlerin hedeflerini gerçekleştirebilmeleri için gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Bununla birlikte bilginin kullanımını, paylaşılmasını ve işlenmesini sağlayan sistemler de bilginin örgütlerin yönetimine katkısını daha önemli düzeye getirmiştir.

e-Okul Yönetim Bilgi Sisteminin aktif kullanıcıları olan yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin mevcut sistemi ne kadar verimli kullandığı, sistemin kullanılmaya başlandığı tarihten itibaren sistemle ilgili ne gibi sorunlarla karşılaştıkları ve bu sorunların çözümü noktasında

elde edilen dönütlerin araştırmalarla ortaya konulması gerekmektedir. Bu sistemin güvenilirliği ve geçerliği içinde elzem bir durumdur.

Bu araştırma, daha önce konu ile ilgili yapılmış çalışmalarla bağlantılı olarak eğitim sürecinin en önemli paydaşları olarak değerlendirilen ve aynı zamanda e-Okul EYBS'nin aktif kullanıcıları olan yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin 2004 yılından bu yana kullanmakta oldukları e-Okul EYBS hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi noktasında önem taşımaktadır. Böylece bu araştırmanın, eğitim sistemimizde bilgi yönetimi ve BT'nin kullanımında niteliği arttırmak amacıyla gerçekleştirilecek politikalarda fayda sağlayacağı umulmaktadır. Son olarak da e-Okul EYBS'nin etkililiği ve verimliliğini sağlamak, kullanımda karşılaşılan sorunları belirleyerek sistemin geliştirilebilmesine ve daha işler hale getirilebilmesine katkıda bulunmak açısından önem arz etmektedir.

Varsayımlar

Yapılan araştırmada, e-Okul EYBS'nin işleyiş sürecine ilişkin görüşlerin ortaöğretim kurumları paydaşlarının algıları ile ölçülebilir olduğu, örneklemin araştırma evrenini temsil ettiği, veri toplamada kullanılan araçların araştırmanın amacına uygun olduğu ve konuyla ilgili yapılan alan yazın taraması sonucunda yeterli bilgi elde edildiği varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. şanlıurfa ilinde bulunan ortaöğretim kurumları paydaşlarından sadece yönetici, öğretmen, veli ve idarecilerle,
2. Araştırma Milli Eğitim Bakanlığı'nın kullandığı MEBBİS programlarından e-Okul EYBS ile,
3. Araştırma 2011–2012 eğitim-öğretim yılı ile,
4. Araştırmanın nicel veri toplama kısmı ölçek ile,
5. Araştırmanın nitel veri toplama kısmı yarı yapılandırılmış görüşme formu ile,
6. Toplanan sayısal verilerin güvenilirlik ve geçerliği veri toplamada kullanılan yöntemlerin özellikleri ile,
7. Toplanan veriler araştırmaya katılanların verdiği bilgilerle sınırlıdır.

Tanımlar

Bilgi: Bilgi, bireylerin uzmanlık ve tecrübelerine dayanan, daha çok zihinlerde saklı bulunan, çeşitli enformasyon kaynaklarının yorumlanmış seklidir (Odabaş, 2006:2).

Veri: Veri, kelimeler ve sayılar gibi kayıt altına alınmış ama biçimlendirilmemiş tek başına anlamı olmayan enformasyon olarak tanımlanabilmektedir (Orkan ve Çalışkan, 2010:2).

Enformasyon: Danışma, tanıtma ve haber alma, haber verme, haberleşme olarak tanımlanmaktadır (<http://tdkterim.gov.tr>).

Bilgi Sistemleri: *Bilgi sistemleri* (Information Systems) terimi ile bilginin toplanması, saklanması, işlenmesi, erişilmesi ve dağıtılmasına hizmet eden teknolojiler (bilgisayar, veri depolama araçları, ağ ve iletişim araçları, yazılım ve geliştirme araçları) uygulama ve hizmetlerin (bilgi-işlem, uygulama yazılımı geliştirme, bilgi bankaları ve bilgi erişim hizmetleri vb.) bütünü ve sistem üzerindeki bilgilerin tümü kastedilmektedir (İnceler, 1998, akt. Yalçın, Seçkin ve Demirel, 2009:53).

Bilişim Teknolojisi: Bilgisayar, iletişim ve multi medya donanım ve yazılımlarına verilen ortak addır (Bensghir, 1996: 368).

Yönetim Bilgi Sistemi (YBS): Planlama, kontrol ve karar verme konularında farklı yönetim kademelerindeki yöneticilere gereksinim duydukları bilgiyi düzenli ve özet raporlar şeklinde sağlamayan bilgi sistemlerdir.

Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi (EYBS): Özellikle eğitim bakanlıkları ve yöneticiler tarafından kullanılmak üzere tasarlanmış, eğitim sistemlerini verimli, etkin, sürdürülebilir bir şekilde yönetmek için kurulan bir veri toplama, depolama, geri alma, işleme ve dağıtım sistemidir (AEPM, 2007).

MEBBİS: Milli Eğitim Bakanlığı'nın MEBBİS projesiyle kurum ve personel bilgilerinin yönetimi için kurmuş olduğu internet tabanlı yapıdır.

e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi (e-Okul EYBS): MEBBİS gibi okul ve öğrenci bilgilerinin bir arada tutulması, depolanması, işlenmesi ve dağıtılması amacıyla kurulan sistemdir.

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bilgi, örgütlerin sahip olduğu sermaye ve insan kaynakları ile yeni dünya düzeninde var olabilmesi ve varlığını sürdürebilmesi için önemli bir kaynaktır. Gelişen bilgi teknolojileri de dünyayı bir ağ sistemiyle donatıp, zaman ve sınır engellerini kaldırarak bilginin yöneticiler için vazgeçilmez bir unsur olmasında büyük rol oynamıştır (Akolaş, 2004:7). Çünkü günümüz dünyasında iletişim ve bilgi akıllıca gelişmenin tamamlayıcıları olarak kabul edilmektedir (Badragheh, Chizari, Hosseinive Daneshfard, 2010:758).

Bu nedenle örgütlerin, sahip oldukları nitelikli ve kurumsal bilgi birikimlerini, artık daha farklı bir bakış açısı ile ele almaları ve kurumsal verimliliği artıracak bir sistem içerisinde yeniden değerlendirmeleri kaçınılmaz görünmektedir (Odabaş, 2006:1). Bu sistem bilginin yönetilmesi, paylaşılması, örgütsel amaçlar doğrultusunda kullanılmasını kolaylaştıran, rekabet avantajı sağlayan ve yönetimin her kademesine destek olan bilgi sistemidir.

Bilgi sistemleri, bilgi birikimi konusunda başarılı ve rekabetçi örgütler yaratmak; küresel kuruluşları yönetmek, şirketlere değer katmak ve müşterilere kullanışlı ürün ve hizmet sağlamak için gereklidir (Laudon ve Laudon, 2006: xix).

Yönetim Bilgi Sistemi (YBS), bilginin en üst seviyede elde edilerek işlenmesini, depolanmasını, gerekli yerlere iletilmesini sağlayarak bilgiden azami ölçüde yararlanılmasını sağlayan önemli bir araçtır (Anameriç, 2005a:16). YBS, yönetim kademesini stratejik işlerde desteklemenin yanı sıra, tekrarlanan rutin işlerde karar verebilme ve karar vermede etkili olan bilgiye ulaşabilmeyi sağlamaktadır (Badragheh ve diğerleri,2010:758-759).

Eğitim kurumları da diğer bütün örgütler gibi değişen şartlara uyum sağlayabilmek ve güncel ihtiyaçlar doğrultusunda bu ihtiyaçları karşılayabilecek bireyler yetiştirebilmek için bilgiyi etkili bir şekilde yönetebilmelidir. Çünkü günümüz eğitim sistemlerinden bilgi teknolojileri ve bilgi sistemleri desteği olmadan etkililik ve verimlilik beklemek olanaklı görünmemektedir (Çınar, 1997:8). Bazı araştırmacılar da yaptıkları çalışmalarda YBS'nin eğitim kurumlarında etkili karar vermedeki gerekliliğine dikkat çekmektedirler (Obi, 2003, Fabunmi, 2003, Adebayo, 2007). Eğitimde kullanılan bilgi sistemleri Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi (EYBS) olarak adlandırılmaktadır. Bir EYBS; kişileri, süreçleri ve teknolojiyi zamanında kullanabilmek için bir araya getiren, uygun maliyette olan ve gerekli bilgiyi her ne

seviyede olursa olsun eğitim yönetimini desteklemek için kullanan kapsamlı bir sistemdir (Moses, 2001:11).

Bu bölümde, literatüre dayalı olarak, veri, enformasyon, bilgi, bilginin yönetimi, yönetimde bilgi, yönetimde bilgiyi kullanmaya ve elde etmeye yardımcı sistemler, eğitim yönetiminde bilgi ve bilgi sistemleri konularına ilişkin kuramsal açıklamalara ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Bilgi Toplumu

Bilginin kullanımının yaygınlaşması ve bilgiye ulaşmanın kolaylaşması bilgi toplumunun oluşumunu destekleyen olgulardır. Bilgi toplumu, bilgisayar teknolojileri sayesinde enformatik değerlerin üretildiği, bilgi kaynaklı beşeri sermayenin kullanıldığı, geleneksel üretim metotlarının yerini elektronik tabanlı faktörlerin aldığı, yeni yatırım ve üretim alanlarının ortaya çıktığı çok hızlı gelişen ve değişen bir süreçten ibarettir (Aktel, 2003:42).

Teknolojide gerçekleşen hızlı gelişmeler sonucunda ortaya çıkan ürün ve araçlar bilgi toplumuna geçişi hızlandırmakta ve kolaylaştırmaktadır. Yaşanan gelişmelerle tarım toplumundan, sanayi toplumuna ve iletişim teknolojilerinde yaşanan teknolojik gelişmelerle bilgi toplumuna dönüşüm gerçekleşmiştir.

Her dönemdeki toplumsal yapının kendine has temel özellikleri bulunmaktadır ve her yeni dönemle birlikte toplumsal yapıların temel özellikleri de değişmektedir. Sanayi toplumu ve bilgi toplumu arasındaki farklılıklar teknoloji, sosyo-ekonomik yapı ve değerler başlıkları altında Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1: Sanayi Toplumu ve Bilgi Toplumunun Karşılaştırılması

		Sanayi-Toplumu	Bilgi-Toplumu
Yenilikçi Teknoloji	Özel	Buhar makinesi (Güç)	Bilgisayar (bellek, hesaplama, kontrol)
	Temel Fonksiyon	Fiziksel emeğin ikamesi	Zihinsel emeğin ikamesi
	Üretim Gücü	Madde üretim gücü (kişi başına sermaye artışı)	Bilgi üretme gücü (optimum hareket seçim kapasitesinde artış)
Sosyo-Ekonomik Yapı	Ürünler	Faydalı mallar ve hizmetler	İletişimsel bilgi, teknoloji, bilimsel bilgi
	Üretim merkezi	Modern fabrikalar (makine, ekipman)	Bilgi kullanımı (bilgi ağları veri bankaları)
	Piyasa	Yenidünya, koloniler, tüketici satın alma gücü	Bilimsel bilgi sınırlarının bilgi alanının genişlemesi
	Öncü endüstriler	İmalat sanayileri (makine sanayi, kimya sanayi)	Entelektüel endüstriler (iletişimsel bilgi ve bilimsel bilgi endüstrileri)
	Endüstriyel yapı	Tarım, sanayi ve hizmetler	Sanayi yapısı matrisi (tarım, sanayi, hizmetler ve bilgi endüstrileri)
	Ekonomik yapı	Meta ekonomisi (iş bölümü, üretim ve tüketimin ayrılması)	Sinerjik ekonomi (birlikte üretim ve kullanımda paylaşım)
	Sosyo-Ekonomik ilke	Fiyat ilkesi (arz ve talebin dengesi)	Amaç ilkesi (sinerjik besleme ileri besleme prensibi)
	Sosyo-ekonomik özne	Şirket (özel şirket, kamu şirketi ve üçüncü sektör)	Gönüllü topluluklar (yerel ve bilgi toplulukları)
	Sosyo-ekonomik sistem	Sermayenin özel mülkiyeti, serbest rekabet, kar maksimizasyonu	Altyapı, sinerji prensibi, toplumsal yararın önemi
	Toplum biçimi	Sınıflı toplum (merkezi güç ve sınıfların kontrolü)	Fonksiyonel toplum (çok merkez fonksiyon, otonomi)
	Ulusal hedef	Gayri safi ulusal refah	Gayri safi ulusal tahmin
	Hükümet biçimi	Parlamentar demokrasi	Katılımcı demokrasi
	Sosyal değişimin itici gücü	İşçi hareketleri ve grevler	Sivil hareketler ve sorunlar
	Toplumsal problemler	İşsizlik, savaş, diktatörlük	Gelecek şokları, terör, kişisel dokunulmazlığın ihlali
	En ileri aşama	Yüksek kütleli tüketim	Yüksek kütleli bilgi yaratılması
Değerler	Değer standartları	Maddi değerler (pisolojik ihtiyaçların tahmini)	Zaman-değeri (hedefe yönelik başarı ihtiyaçlarının tatmini)
	Etik standartları	Temel hakları, insancılık	Öz-disiplin toplumsal kalıtım
	Zamanın ruhu	Rönesans (bireyin özgürleşmesi)	Globalizim (insan ve doğanın ortak yaşayışı)

Kaynak: (Masuda, 1990, akt. Gültan, 2003:19-21).

Tablo 1'e baktığımızda sanayi toplumunda fiziksel emek kendini gösterirken bilgi toplumunda zihinsel emek ön plana çıkmaktadır. Artık bellek, bilgi ve öğrenme fiziksel gücün önüne geçmiştir. Sanayi toplumunda mevcut olan makine ve ekipmanların yerini ise bilgi toplumunda bilgi ağları, veri bankaları ve platformlar almıştır. Sanayi toplumunda bireyin özgürleşmesi, bilgi toplumunda yerini küresel açıdan insan ve doğanın ortak yaşam anlayışına bırakmıştır. Sanayi toplumunda ekonomik yapı iş bölümüyle belirlenirken; bilgi toplumunda, birlikte üretim ve kullanımda paylaşım söz konusudur. Ayrıca sanayi toplumunda tarım, sanayi ve hizmetler den oluşan endüstriyel yapıya bilgi toplumunda bilgi endüstrisi eklenmiştir.

2.2. Bilgi Gereksinimi ve Bilginin Değişimi

Toplumsal yapının teknolojik ve toplumsal değişimlerden kaynaklanan değişiminden toplum içindeki diğer bütün yapılar da etkilenmektedir. Bilginin değişimi ile birlikte, örgütlerin de bilgiye olan gereksinimleri artmıştır. Bireysel ve örgütsel bilginin değişimine etki eden faktörler, bir taraftan bireylerin mevcut koşul ve şartlara uyum sağlamalarına katkı sağlarken diğer taraftan örgütlerin rekabet edebilme ve varlıklarını sürdürmelerinde belirleyici rol oynamaktadırlar (Yalçın, Seçkin ve Demirel,2009: 52).

Buna paralel olarak günümüzde başarılı örgütlerin, yaşanan değişime uyum sağlamak için mevcut bilgi stokunu yeni durumlara göre güncelleyen, rakiplerine kıyasla daha fazla rekabetçi ve özgün bilgi kullananlar oldukları düşünülmektedir (Aktan ve Vural, 2005:2). Çünkü bilginin karar vermedeki önemi küçümsenemeyecek kadar büyüktür ve bir örgütün varlığını devam ettirebilmesi için oldukça gereklidir (Murdick and Ross, 1971, akt. Ajayi ve Omirin; 2007:109).

Örgütsel yapılarını korumak, rekabet edebilmek ve etkili olabilmek için bilgiye her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyan örgütler, bilgiyi özellikle:

1. Doğru karar vermede,
2. Geleceğe yönelik tahminlerde bulunmada,
3. Sağlıklı bir iletişimin gerçekleştirilmesinde,
4. Standart bir ürün/hizmet gerçekleştirmede,

5.Var olan problemlerin çözümlenmesinde ve olabilecek problemlere çözüm bulunmasında ihtiyaç duymaktadırlar (Anameriç, 2005b:167-173).

2.3. Bilgideki Değişimin Örgütler Üzerindeki Etkileri

Bilgideki değişimle birlikte, başta örgütün yapısı olmak üzere, amaçları, iş metotları, iş görenler arasındaki ilişki ve iletişim, müşteriler, rekabet algısı, sermaye gibi örgütsel çıktı ve girdilerde de çok yönlü değişimler meydana geldiği düşünülmektedir (Pekdemir, Semerciöz Baran ve Karabulut, 2001, akt. Yalçın ve diğerleri., 2009: 56). Bu değişikliklere kısaca bakmak gerekirse;

- a) **Örgütsel Yapıda Değişim:** Bilgideki hızlı değişim, yeni nesil örgütlerin küresel rekabet ortamında başarılı olmalarını sağlayan bileşenleri önemli ölçüde değiştirmektedir. Bilginin birincil öz kaynak olarak kabulü ve bilgi teknolojilerindeki

gelişmeler örgütleri daha esnek, yalın, hareket kabiliyeti yüksek, hiyerarşik bir yapılanma ve hızlı karar alma becerileri geliştirmeye zorlamaktadır (Yalçın ve diğerleri., 2009: 57).

- b) **Çalışan İlişkilerinde Değişim:** Bilgideki yükselişe paralel olarak mavi yakalı sanayi işçisinin yerini bilgi işçisi almaya başlamıştır. Bilgi işçisi oldukça karmaşık bir iş çevresinde çalışmakta; iş planlaması yapma, yenilik ve karar almada daha yetkili ve aktif rol alabilmekte ve iş yapma görevine ek olarak sorumluluk almaları da istenmektedir (Doğan, 2003:131). Bilgi ve bilgi teknolojilerindeki gelişmeler, örgütlerin ilişki yapılarında ve bu yapının işleyişinde önemli değişimlerin yaşanmasına sebep olmaktadır (Yalçın ve diğerleri, 2009: 57).
- c) **Yönetim Sisteminde Değişim:** Yalın ve esnek yapılı örgütlerde çalışanların yeni bilgiler kazanmaları ve mevcut bilgilerini diğer bireyler ile paylaşımları sürekli desteklenmektedir (Yalçın ve diğerleri., 2009:58). Bilgideki değişim örgütleri, örgütsel öğrenme, gelişme ve yenileme arayışına yönlendirmiştir (Yalçın ve diğerleri., 2009:58). Enformasyon çağı, bilgiyi paylaşabilen bir örgütlenmeyi ve hiyerarşiler üzerinden akan bilginin doğrudan herkesçe paylaşımını sağlamıştır (Stewart, 1997:251).
- d) **Müşteri Anlayışında Değişim:** Müşteri odaklı yönetim anlayışında, örgütlerin istediği bilginin kaynağını müşteri oluşturduğundan, üretilen bir ürünün kalitesini, müşterinin o ürüne bakış açısı belirleyecektir (Yalçın ve diğerleri., 2009: 59).
- e) **Rekabette Değişim:** Küresel ölçekte yaşanan rekabet, örgütleri hem yapısal hem de beşerî kaynaklar alanında değişime zorlamaktadır (Carrillo ve Gaimon, 2004:1504–1505). Bilgi, beşeri ve yapısal kaynaklar alanındaki değişimin temel dinamiğini oluşturan ve rekabet yarışında işletmeleri başarıya götüren faktörlerin başında gelmektedir (Yalçın ve diğerleri., 2009: 60).
- f) **Sermaye Yapısında Değişim:** örgütlerin ölçülebilir, kayıtlanabilir sermaye mallarının yerini (Maciariello, 2005: 370), entelektüel sermaye olarak adlandırılan ve zenginliğin asıl kaynağı hâline gelen bilgi almıştır.
- g) **Yenilikçilik Anlayışında Değişim:** Örgütlerin öğrenme ve bilgi yenileme kapasiteleri, örgütlerin performanslarını arttırmalarını sağlamaktadır (Yalçın ve diğerleri., 2009: 61). Örgütsel öğrenme ve performans arasındaki bağlantı ise yenilik aracılığı ile kurulmaktadır (McDonald, 2002:7). Örgüt bazında bilgi yaratan üç unsur; birey, grup ve örgütlerin işlerlik ve yenilik yaratma becerileri desteklenmelidir (Türk, 2003, akt. Yalçın ve diğerleri.,2009:60).

- h) **Yeni Örgüt Kültürünün Ortaya Çıkışı:** Örgütsel kültür, paylaşılan değerler, inançlar, yargılar, kanaatler bütünüdür ve içeriği ve ne olduğu söylenmese de iş görenlerce hissedilir (Yalçın ve diğerleri., 2009: 62).
- i) **Bireysel ve Örgütsel İletişimde Değişim:** İletişim, müşteri ya da işletmelerin hem içinde yer aldıkları toplumsal sistem hem de bu sistemdeki diğer müşteri ve işletmelerle uyumunu ve etkileşimini sağlayan bir süreçtir (Türkmen, 2000:11). Bilgi alışverişindeki erişim engellerinin ortadan kalkması ile örgütlerin hiyerarşik yapısına meydan okuyan daha yalın organizasyon yapıları da yaygınlaşmaya başlamıştır. İnternet ve bilgi teknolojilerindeki bu gelişmeler daha etkin bir iletişimin kurulmasına yardımcı olarak, örgütlerde bürokratik yapının çözülmesine yardımcı olmaktadır. (Yalçın ve diğerleri., 2009: 63). E-mail ile sağlanan hızlı bilgi akışı ve doğrudan kurmayı sağlayan elektronik iletişim, başta kırtasiye olmak üzere, zaman ve enerji kaynaklarında tasarruf sağlamaya yönelik bu süreç “kâğıtsız devrim (paperless revolution)” döneminin de başlangıcı olmuştur (Doğan, 2005:102).
- j) **İş Kurallarında Değişim:** Teknolojinin sürekli geliştiği, pazar yapısının hızla değiştiği, rakiplerin yanı başımızdan sanal ortama taşındığı bir ortamda iş kurallarının müşterilerin beklentilerine cevap verecek şekilde yapılandırılması gerekmektedir (Yalçın ve diğerleri., 2009: 64).

2.4. Bilginin Yönetimi

Bilgi Yönetimi kavramının alan yazında hem Information Management hem de Knowledge Management’ın karşılığı olarak kullanıldığı görülmektedir.

"Information management (IM)" ile "knowledge management (KM)" arasındaki ayrımı Tonta, (2001: 7) şu şekilde yapmıştır: "Information management" kayıtlı olan bilginin yönetilmesini ifade ederken "knowledge management", bir kurumun misyonunu yerine getirebilmesi için kurum çalışanlarının geliştirdiği ya da biriktirdiği deneyim, hizmet ve ürünlerden sağlanan bilgiden oluşan entelektüel sermayenin kullanımına dayanan bir yönetim uygulamasıdır.

Çalışmanın bu bölümünde, örgütün sahip olduğu bilginin kaydedilmesi ve bu kayıtlı bilginin örgütün amaçları doğrultusunda kullanılması yönüyle bilgi yönetimi (information management) kavramı üzerinde durulacaktır. Sırasıyla bilgi yönetimi için önemli kavramlar olan veri, enformasyon ve bilgi kavramları açıklanacaktır. Bilgi yönetimi ve yönetim bilgi sistemi’nin daha iyi anlaşılması için bu kavramların açıklanması yararlı olacaktır.

2.4.1. Veri - Enformasyon – Bilgi

Araştırmanın bu bölümünde örgütsel açıdan öneme sahip BY'nin temel girdilerini oluşturan ve hiyerarşik bir düzende birbirine bağlı olan veri, enformasyon ve bilgi kavramları sırasıyla açıklanmaya çalışılmıştır.

2.4.1.1. Veri (Data):

Veri, Türk Dil Kurumu (TDK) Bilişim Terimleri Sözlüğünde, olgu, kavram ya da komutların, iletişim, yorum ve işlem için elverişli biçimsel ve uzlaşımsal bir gösterimi şeklinde tanımlanmaktadır (<http://tdkterim.gov.tr>). İngilizcede “data” ve Almanca “daten” olarak kullanılmakta ve Latince “verilmiş, verili (şey)” anlamına geldiği belirtilmektedir (Orkan ve Çalışkan, 2010:2).

Veri, kelimeler ve sayılar gibi kayıt altına alınmış ama biçimlendirilmemiş tek başına anlamı olmayan enformasyon olarak tanımlanabilmektedir (Orkan ve Çalışkan, 2010:2). Yine veri, Yılmaz (2009) tarafından Orkan ve Çalışkan'a (2010:2) benzer bir şekilde, tek başına anlam ifade etmeyen veya kullanılmayan, bununla birlikte enformasyona ve bilgiye temel oluşturan ilişkilendirilmeye, gruplandırılmaya, yorumlanmaya, anlamlandırılmaya ve analiz edilmeye gereksinim duyulan ham bilgi şeklinde tanımlanmaktadır.

Ackoff (2008, akt. Yılmaz, 2009:98) ise verinin, objeleri, olayları veya onların özelliklerini temsil eden sembolleri içerdiğini belirtmektedir. Davenport ve Prusak'a (2001: 22–23) göre veri, kendisinin önemi ya da işe yarayıp yaramayacağı hakkında bir fikir vermez ancak enformasyon ve bilginin oluşmasında vazgeçilmez hammadde olması dolayısıyla örgütler ve etkinlikler için önemlidir.

2.4.1.2. Enformasyon (Information)

Enformasyon teriminin bugün en çok kullanılan tanımı, 20. yüzyılın ortalarında Shannon ve Weaver'in “Matematiksel İletişim Kuramı”nda, “kodlanıp bir kanal aracılığıyla gönderici ve alıcı arasında iletilebilen her şeydir” şeklinde yapılmıştır (Mavili, 2004:35).

Enformasyon (Information) her hangi bir biçimdeki içerikten -kağıda yazılmış ya da basılmış, elektronik veritabanına kaydedilmiş ya da internetten derlenmiş- bir örgütün ya da bir kişinin özel bilgisine göre değişiklik gösterebilen, verinin duyarlı iletişim altyapısına sahip ve anlaşılabilir bir şekilde bir araya toplanması olarak tanımlanmaktadır ve birbiriyle ilişkili kütüphanecilik beceri/tekniklerini kullanan birçok aktiviteyi kapsayan bir kavramdır. (Harrod's Librarians' Glossary and Reference Book, 2005:349).

Kalseth ve Cummings'e (2001: 166) göre veri, özetleme, düzeltme, hesaplama, sınıflandırma ve içerik işlemleri aracılığıyla enformasyona dönüştürülmektedir.

TDK Terimler Sözlüğü'nde enformasyon, danışma, tanıtma ve haber alma, haber verme, haberleşme olarak tanımlanmaktadır(<http://tdkterim.gov.tr>). Bilişim literatüründe “bilgi işleminde kullanılan kabul edilmiş kurallardan yola çıkarak veriye yöneltilen anlam” olarak tanımlanırken; Latince taslak, görüş, düşünce anlamına gelen “informatio”, İngilizce’de “inform” (bilgi vermek, haber vermek) kökünden gelmektedir (Orkan ve Çalışkan, 2010:3).

Kısacası enformasyona anlam kazandırılmış veya yüklenmiş veri denilmektedir (Yılmaz, 2009:2). Bir karar verme sürecinde, hangi seçeneklerle hangi sonuçlara ulaşılabileceğini belirlemek için enformasyonun gerekli olduğu düşünülmektedir (Orkan ve Çalışkan, 2010:3).

2.4.1.3. Bilgi (Knowledge & Information)

Bilgi kavramı veri ve enformasyonun temelini oluşturmaktadır (Yılmaz, 2009). Bilginin TDK Türkçe sözlükteki anlamı “insan aklının erebileceği olgu, gerçek ve ilkelerin bütünü, malumat”, “öğrenme, araştırma veya gözlem yolu ile elde edilen gerçek, vukuf” ve “insan zekâsının çalışması sonucu ortaya çıkan düşünce ürünü”dür (<http://tdkterim.gov.tr>). Orkan ve Çalışkan (2010:4) bilgiyi; felsefi açıdan insanların maddi ve toplumsal anlamsal etkinliğinin ürünü; insansal ve doğasal dünyadaki nesnel temel özelliklerin ve bağıntıların gösterge biçiminde düşünsel olarak aniden üretilmesi” olarak tanımlarken; bilişim literatüründe ise bilgi “kurallardan yararlanarak kişinin veriye yönelttiği anlam”, “yapay zekâda bir programın akıllı bir şekilde işlenmesine elveren olaylar, olgular, kurallar ve buluşsal ipuçları” ve “olguların ve bunlardan elde edilen genelleştirmelerin örgütlü bütünü” olarak tanımlanmaktadır.

Barutçugil (2002:10) bilgiyi, “insanın etrafında olup bitenleri tam ve doğru olarak kavramasını sağlayan kişiselleştirilmiş enformasyon” olarak tanımlamaktadır ve “bilginin kendini, düşünceler, öngörüler, sezgiler, fikirler, alınan dersler, uygulamalar ve yaşanan deneyimler şeklinde gösterdiğini ifade etmektedir.

Davenport ve Prusak (2001:27) bilginin, “belli bir düzen içindeki deneyimlerin, değerlerin, amaca yönelik enformasyonun ve uzmanlık görüşünün, yeni deneyimlerin ve enformasyonun bir araya getirilip değerlendirilmesi için bir çerçeve oluşturan esnek bir bileşimi olduğunu ifade etmektedir (Yılmaz, 2009:7). Bilgi, “insanlarda, kitaplarda ya da bir bilgisayarın içinde saklanmış olabilir” (Kautz ve Thaysen, 2001: 350).

Bilgi, bireylerin uzmanlık ve tecrübelerine dayanan, daha çok zihinlerde saklı bulunan, çeşitli enformasyon kaynaklarının yorumlanmış seklidir (Odabaş, 2006:2).

2.4.1.3.1. Bilginin Türleri

Literatürde bilginin değişik şekillerde sınıflandırılması yapılmaktadır. Ancak en genel anlamda bilgi literatürde açık (explicit) ve örtük (tacit) bilgi olarak sınıflandırılmaktadır (Nonaka ve Takeuchi, 1995).

Açık bilgi, somut ve teorik olarak değerlendirilir ve dokümanlar, veri tabanları, ürünler ve süreçlerle tanımlanabilir, başkalarına kolaylıkla iletilebilir ve yine başkalarıyla kolaylıkla paylaşılabilir (Nonaka, 1998: 28). Açık bilgi alışkanlıkların, standart çalışma prosedürlerinin ve veri kayıtlarının yapılandırılmasında kullanılır (Choo 1998).

Örtük bilgi ise yüksek derecede kişisel, soyut (bilinen fakat açıklanamayan) olarak değerlendirilerek; iletişimi ve formalizasyonu zor olan personel deneyimlerine, genel duruma, hareketlere bağlı bulunan bilgi olarak tanımlanmaktadır (Özevren ve Gürsu, 2003:646). Bu tür bilgiyi formüleştirmek ve bu nedenle başkalarına iletmek güçtür (Nonaka,1998:15). Örtük bilgi organizasyon içinde doğru işlerin yapılarak çalışma ünitelerinin amaçlarına erişmesini temin ederek görev etkinliğini ve çözümü güç olan zor problemlerin sezilmesi ve açıkça ortaya konulması ile bir çeşit yaratıcı sağlamlığı sağlar (Choo, 1998).

2.4.1.4. Veri – Enformasyon – Bilgi Arasındaki Farklar

Veri, enformasyon ve bilgi birbirinin içine geçmiş ve birbirinin tamamlayıcısı kavramlardır. Birinin diğeri olmadan düşünülmesi zor görünmektedir. Bu kavramlar ile ilgili genel kanı verinin enformasyondan, enformasyonun ise bilgiden daha az bir şey olduğudur (Orkan ve Çalışkan, 2010:2).

Akgün ve Keskin (2003:176) veri, enformasyon ve bilgi arasındaki ilişkiyi açıklarken; veri ve enformasyonun beyin dışından alınan formlardan oluştuğunu, bilginin ise sadece insanların beyinlerinde bulunduğunu ifade etmektedirler. Yani veri ve enformasyon somutken, bilgi insan beynindeki soyut olgulardır. Enformasyon ve veri derlenir, yönetilir, aktarılır, biriktirilir, sayılır, kıyaslanır, tanımlanabilir, düzenlenebilir, ; ancak bilgi için aynı şeyler geçerli değildir (Brown ve Duguid, 2001: 107; Terra ve Angeloni, 2009, akt. Yılmaz, 2009:103).

Davenport ve Prusak (2001: 27) bilgi ve enformasyon arasındaki ilişkiyi, nasıl enformasyon veriden doğuyorsa, bilgi de enformasyondan doğar şeklinde açıklamışlardır. Tablo 2’de veri, enformasyon ve bilgi arasındaki farklar gösterilmektedir.

Tablo 2: Veri, Enformasyon ve Bilgi Arasındaki Farklar

VERİ	ENFORMASYON	BİLGİ
Henüz yorumlanmamış semboller	İşlenmiş veridir.	Kullanılabilir enformasyondur
Basit gözlemlerdir ve mevcut durumu gösterir.	Basitçe gerçekleri sunar.	Tahminlerde bulunmaya, sebep-sonuç ilişkisi kurmaya imkan tanır
Yapılandırılabilir ve ya kodlanabilir.	Yapılandırılmış, açık, basit ve nettir.	Karışık ve kısmen yapılandırılmıştır.
Nicel ve nitel olarak yazılı anlatılabilir.	Yazılı olarak kolayca anlatılabilir.	Kelimelerle ve açıklamalarla anlatılması zordur.
Yapılan işlemlerin belli biçimlerde tutulmuş kayıtlarıdır	Hesaplanarak elde edilir. Doğruluğu verilerin bütünleştirilmesi ve hesaplanmasıyla mümkündür.	Bağlantılarda, kişiler arası konuşmalarda, deneyim tabanlı anlayışlarda, insanların durumları, sorunları, çözümleri karşılaştırma yeteneklerinde bulunur.
Sahibi yoktur.	Sahibi yoktur.	Sahipliğe dayanır.
Çeşitli teknoloji sistemlerinde depolanır.	Bilgi sistemlerinde ele alınır.	Biçimsel olmayan konulara ihtiyaç duyar.
Herhangi bir problemin çözümünde tek başına çözüm olmaz.	Genel bir durumdan anlam çıkarmada anahtar kaynaktır.	Karar almada, tahminlerde bulunmada, planlama vs ana kaynak akıldır.
Araştırma sonucu kitaplarda ve belgelerde şekillenir.	Verilerin değerlendirilmesinden oluşur. Veri tabanlarında, kitaplarda ve belgelerde şekillenir.	Kolektif akıllarda şekillenir, paylaşılır ve deneyimle gelişir.
Ayrıştırılabilir veya işlenebilir.	Tekrar tekrar kullanılabilir ve birbirlerine girebilir.	Çoğunlukla deneyim yoluyla insanların akıllarında ortaya çıkar.

(Kaynak: Stenmark, 2002:2; Tiwana, 2001:37)

Tablo 2’ya bakıldığında, veri ve enformasyonun bilginin meydana gelmesinde vazgeçilmez iki unsur olduğu görülmektedir. Yani bilgi, enformasyonun rasyonel bir biçimde akıl süzgecinden geçmesi, yorumlanması ve kullanımıyla ortaya çıkan ve karar verme, planlama, karşılaştırma, değerlendirme, analiz, tahmin, tanı vb. gibi yaşamın her alanına dayanak oluşturacak eylemlerin ve uygulamaların temelini oluşturan bir kavramdır (Çapar, 2003:179).

2.5. Yönetim ve Bilgi

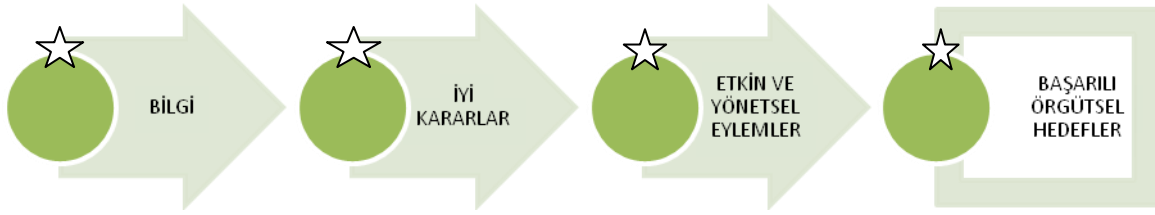
Yönetim, kavram olarak geniş bir anlama sahiptir ve İnsan Kaynakları Yönetimi, Finansal Yönetim, Bilgi yönetimi gibi diğer disiplinlerle ilişki içerisindedir (Anameriç, 2005b:1).

Yönetim belirli amaçlara ulaşmak için insan ve materyal girdilerinin koordinasyon çabası olarak tanımlanabilmektedir (Wako, 2003:9). Eren (2001:3), yönetimi benzer bir şekilde belirli amaçlara ulaşmak için parasal kaynakları, donanımı, hammaddeleri, yardımcı

malzemeleri ve zamanı birbiriyle uyumlu, verimli ve etkin kullanabilecek kararları alma ve uygulama süreçlerinin toplamı olarak tanımlamıştır.

Yöneticinin zamanında, doğru, güncel ve uygun bilgiye ulaşabilmesi gerekmektedir. Bu nedenle örgütlerin yönetiminde bilgi önemlidir. Yönetimde bilgi kullanımı ve örgüte sağladığı yararları Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1: Yönetimde Bilgi Kullanımı:

Kaynak: (Ülgen, 1980:6-7)

Şekil 1’de de görüldüğü üzere yönetim ve örgüt süreçlerinin en temel girdisi, toplumsal ve ekonomik yaşamın en stratejik kaynağı olarak görülen bilgidir (Kök, 2006:2) ve bilgi örgütsel hedefleri gerçekleştirmek, örgütleri doğru ve etkin yönetmek için gereklidir (Anameriç, 2005b:26).

Yönetime sağlanan bilgi, örgüt içerisinde dolaşan kaynakları etkin ve verimli bir şekilde kullanarak planlama ve kontrol faaliyetlerini yerine getirebilmek için önemlidir. Ancak yöneticilerin elde ettiği bilgi ile örgüt içerisinde olup bitenler kadar rakipler, politik olaylar, ekonomik trendler ve teknolojik gelişmeler hakkında da bilgi sahibi olması gerekmektedir (O’leavy ve Williams, 1989, akt. Sağsan ve Öztürk, 2002:96). Her konuda rakip iki örgütün diğerine üstünlüğü, bilgiyi iyi kullanmakla elde edeceği düşünülmektedir (Davidow ve Malone,1995:58).

2.5.1. Yönetimsel Bilgi Çeşitleri

Yönetimde bilginin ihtiyaçlar ve amaçlar doğrultusunda belirlenmesi büyük önem arz etmektedir. Massie’ye (1983:173) göre bilgi yönetimsel açıdan üç çeşittir:

i. Stratejik Planlama Bilgisi: Örgütün belirlediği amaçlar, bu amaçlara ulaşmak için gereken kaynaklar, bunların miktarı, söz konusu kaynakların elde edilmesi, kullanımı ve niteliği ile üst yönetimin verdiği kararlar bu kategori dahilindedir.

ii. Yönetmel Denetim Bilgisi: Yönetmel denetim bilgisi, saptanan amaçların birbiriyle uyumunu gözeterek, yöneticilere faaliyet kolları arasında secim yaparken örgütün çıkarlarını en üst düzeye çıkaracak alternatifini seçmesine yardımcı olarak, mevcut kaynakların örgüt amacını doğrultusunda etkin ve verimli bir şekilde kullanılıp kullanılmadığını ortaya koyar.

iii. İşlemsel Bilgi: Örgütün günlük rutin faaliyetlerine ait olan işlemsel bilgi belirli fonksiyonların etkili ve verimli bir şekilde yapılmasına yardımcı olur.

2.5.2. Bilgi Kaynakları ve Özellikleri

Aktan ve Vural'a (2005: 130) göre yöneticilere karar alma sürecinde destek sağlayan bilgi iki tür kaynaktan örgüte girer. Bunlar iç ve dış kaynaklardır.

Dış Bilgi Kaynakları: Doğrudan bilgi edinilen birincil ve ikincil kaynaklardır (Kitaplar, dergiler, raporlar, veri tabanları, medya araçları, seminerler).

İç Bilgi Kaynakları: Dış kaynaklardan sağlanan bilginin yorumlanmasıyla oluşur. Ancak iç bilgi kaynakları kişinin zihninde de saklanabilir (tecrübeler). Genellikle sezgi, düşünce ve tahminlere dayalı olan iç kaynaklı bilgi özeldir ve büyük oranda konuşmayla iletilir.

İç ve dış bilgi kaynaklarından yönetime sağlanan bilginin belirli özellikleri bulunması gerekmektedir. Bilginin sahip olması gereken özellikler Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3: Bilginin Sahip Olması Gereken Özellikler

Nitelik	Açıklama
Doğruluk	Bilgi hatalardan arındırılmış olmalıdır. Bilginin gerektirdiği doğruluk derecesi, kararın amacına ve niteliğine göre farklılık gösterecektir. Bilginin doğruluk derecesi, karar vermek için sahip olunan zamana ve bilgiyi elde etmenin maliyetine bağlıdır.
Uygunluk	Bilgi, karar verilen konu veya konularla ilgili olmalıdır. Her yönetim kademesi ve fonksiyonel birim için gerekli bilginin kapsamı ve detayı farklılık gösterecektir.
Zamanlılık	Bilgi gerekli yer ve zamanda hazır olmalıdır. Bilgi doğru ve uygun olmasına rağmen zamanında gelmemişse bir anlamı yoktur. Zamanlılık, özellikle koşulların sürekli bir şekilde değişmesinden etkilenen kararların verilmesinde önemli olmaktadır.
Noksansızlık	Karar vericiye sunulan bilgi tam ve eksiksiz olmalıdır.
Denetlenebilirlik	Bilgi, bilginin doğruluğunu ve noksansızlığını belirlemeye uygun olmalıdır. Bilginin doğruluğu ve noksansızlığı, doğru olarak kabul edilen bilgi ile karşılaştırılarak belirlenebilir. Ancak bilginin doğruluğu genellikle bilginin orijinal kaynağına inilerek belirlenebilir.
Kısalık	Bilginin içeriği olabildiğince öz ve kısa olmalıdır. Bilginin kapsamı genişledikçe gereksiz ayrıntılardan dolayı karar vermek güçleşecektir.
Güncellik	Sunulan bilgi karar verilecek konudaki en son durumu yansıtmalıdır
Ekonomiklik	Bilginin bir maliyeti vardır. Bu nedenle bilgi, üretilmesi beklenen değerden daha pahalı olmamalıdır.

(Kaynak: Tekin ve diğerleri. 2000: 66)

Tablo 3'te görüldüğü üzere yönetime sağlanacak bilginin hatasız, karar verilmesi beklenen konu ile ilgili, ihtiyaç duyulduğu zamanda, eksiksiz, gereksiz ayrıntılarla kirlenmemiş, güncel ve maliyetli olmak durumundadır. Aksi takdirde doğru, güvenilir, zamanlı, amaca uygun ve anlaşılır olmayan bilgi, yönetimin işini kolaylaştırmaktan çok örgütün hedeflerine ulaşmasını, diğer örgütlerle rekabet edebilmesini, sorunlara uygun çözümlerin bulunmasını ve yöneticilerin etkili karar alabilmelerini zorlaştıracaktır.

İç ve dış kaynaklı bilgi formal veya informal yollarla sözlü, yazılı veya elektronik olarak iletilebilir (Aktan ve Vural, 2005: 131). Örgütlere bilgi sağlayan formal ve informal kaynaklar Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4: Örgütlere Bilgi Sağlayan Formal ve İnfomal Kaynaklar

Formal	İnfomal
1. Örgütlerin bilgi sistemleri, resmi anlaşmaları, işlem raporları (Alter,1997: 91)	Konuşma, buluşma, müşteri görüşmeleri, bireylerin iş çevresinin ve ilişkilerinin gözlenmesi (Alter,1997: 91)
2. Personel, kayıtları, bilgi veri tabanları, eski işlem kayıtları (Strong, 1983:26-33).	2. Çalışanlarla diyalog, müşteri ve paydaş görüşmeleri, gözlemler (Strong 1983: 26-33)

Tablo 4'e bakıldığında örgütlere bilginin iki kaynaktan sağlandığı görülmektedir. Bunlardan birincisi Formal kaynaklar, yani örgütlerin resmi anlaşmaları, personel kayıtları ve eski işlem kayıtlarıdır. İkincisi ise informal kaynaklardır. İnfomal kaynaklar ise müşteri görüşmeleri, çalışanlarla diyalog ve gözlemler olarak kabul edilmektedir.

2.6. Bilgi Yönetimi (BY) - Information Management (IM)

BY (IM) geniş anlamda, bilginin üretim, koordinasyon, depolama, erişimi ve yayımlanması gibi kaynağa ya da biçime bakılmaksızın, bütün bakış açılarını kapsayan, aynı zamanda enformasyona değer katan örgütsel bakış açısı olarak ifade edil ektedir (Harrod's Librarians' Glossary: and Reference Book, 2005:351). "Birbiriyle ilişkili enformasyon teknolojileri aracılığıyla, fonksiyonlar ve bölümler arasında veya bu bölümlerin içinde uzmanlıkların paylaşılması ve bütünleştirilmesi" (Jones ve George, 2003: 292) ve örgütün bilgi ve enformasyon değerlerini toplaması, organize etmesi ve paylaşması süreci (Durna ve Demirel, 2008:130) olan BY, herhangi bir işletmede bilginin kavramsallaştırılması, yaratılması, elde edilmesi, gözden geçirilmesi, kullanımı ve paylaşılması ile ilgili tüm süreçlerin planlanması ve uygulanması olarak tanımlanmaktadır (Barutçigil, 2002:71-72).

BY (IM), enformasyon kaynaklarını denetim altında tutma, yönetme ve bu kaynaklardan maksimum oranda yararlanma zorunluluğu gereğince, uzmanlarca geliştirilmiş

uygulamaya dayalı bir yöntemdir ve bu yöntemde çoğunlukla kütüphane hizmetlerine yönelik teknikler kullanıldığı ifade edilmektedir (Yılmaz, 2009:102).

Kurumsal bilgi birikiminin açığa çıkarılması ve çalışanlar arasında paylaştırılmasının BY'nin (IM) temelini oluşturduğu düşünülmektedir (Odabaş, 2006:3).

Odabaş (2005:4, 2006:3) BY'ni, eğitim, öğrenim ve deneyimlerin kurumsal faaliyetlere yansımaları sonrasında oluşan bireysel ve kurumsal, kayıtlı ve kayıtlı olmayan her türlü bilgi kaynağının belirlenmesi, tanımlanması, yönetilmesi ve paylaşılması işlemlerini organizasyonun yapısına göre uyarlayan ve uygulayan yönetim biliminin bir alanı olarak tanımlamaktadır. Diğer bir ifade ile BY, kurumun değişen koşullara uyabilmesi ve yeteneklerini artırabilmesine olanak sağlayacak biçimde bilgi kaynaklarından ve potansiyelinden en üst düzeyde yararlanmasını sağlamaktadır (Kim, 2002: 51).

2.6.1. BY'nin Amacı

Alavi ve Dorothy (2001: 113-114)'ye göre BY'ni uygulamak üzere yapılan çalışmaların birçoğu üç amacı gerçekleştirmek üzere yapılmaktadır.

1. Örgütün sahip olduğu dokümanlar, haritalar, dosyalar, planlar gibi bilgi kaynaklarının görünür ve erişilebilir olmasını sağlamak
2. Bilgi paylaşımı konusunda yapılan her türlü çalışmaya destek vererek veya teşvik ederek bilgi yoğunluklu bir kültür ortamı oluşturmak
3. İnsanların da etkileşim ve işbirliği içinde olabilecekleri ortamları hazırlamak ve bu bağlamda web iletişim ortamı oluşturarak bir bilgi paylaşım platformu kurmaktır.

Odabaş'a (2006:3) göre ise BY'nin amaçları;

1. Örgütte var olan kayıtlı ya da potansiyel bilgi kaynaklarını ortaya çıkarmak iş süreçlerine dahil etmek,
2. Çalışanların var olan enformasyona erişimini mümkün kılarak enformasyon kaynaklarından yeni bilgilerin üretilmesini sağlamak ve üretilen her bilginin bilgi havuzuna girmesini engellemektir.

BY'nin amaçlarını Çapar (2003:417) şöyle sıralamaktadır:

1. Örgüt içerisinde yeni bilginin üretilmesi,
2. Dış kaynaklardaki değerli bilginin örgüte kazandırılması,
3. Örgütsel kararlarda ulaşılabilir bilginin kullanılması,
4. Bilginin dokümanlar, veri tabanları ve yazılımlar aracılığı ile (yani mevcut örgütsel bilgi varlıkları ile) sunulması,

5. Toplumsal kültür ve özendiricileri ile bilginin büyümesini kolaylaştırması (daha makro düzeyde),
6. Örgütün birimleri içerisinde oluşan bilginin veya başka örgütlerdeki benzer birimlerin, birimler arası transferinin gerçekleştirilmesi,
7. Örgütsel bilginin kıymetlendirilerek entelektüel sermayeye çevrilmesi ve bilgi yönetimi sayesinde ölçülmesi

2.6.2. BY'nin Özellikleri

BY'nin örgütün verimliliğini artırmak için nitelikli bilginin sağlanması, kullanılması, ilgili birimlere iletilmesi, söz konusu birimlerden geribildirim alınması, geribildirimlerin ve üretilen yeni bilgilerin işletmenin bilgi havuzunda toplanması ve yeniden kullanılmak üzere hazır hale getirilmesi evrelerinden oluşan bir döngüye imkân tanıyacak özelliğe sahip olması gerekmektedir (Odabaş, 2005:109).

Yukarıda tanım ve amaçları ayrıntılı olarak ele alınan bilgi yönetiminin özellikleri ise şöyle sıralanabilir.

- Bilgi yönetimi kuruma ait örtük, açık, dış ve iç bilgi ile bu bilgiye ilişkin işlemleri oluşturur. Temel çaba bilgiyi üretken kılmaktır. Entelektüel sermayenin kurum içerisinde en verimli biçimde kullanılmasını, yani bilimsel olarak yaratılan bilginin kurumsal alana transferini sağlar.

- Bilgi yönetimi uygulamalarında bilgi ve iletişim teknolojisi, yeni ekonomi, bilgi bilimi, organizasyon, finans, psikoloji, sistem analizi, sosyoloji, linguistik, mühendislik alanlarından yararlanan disiplinler arası bir faaliyettir.

- Bilgi yönetimi sürekli bir uygulamadır. Her kuruluşun ve kuruluşta çalışan kişilerin özel gereksinimleri doğrultusunda oluşturulur ve gözden geçirilir. Bu özelliği ile genel problemleri çözmek üzere geliştirilmiş bir süreç, işlemler bütünü ve araç olan bilgi teknolojilerinden farklılık gösterir.

- Örtük bilginin açığa çıkarılmasını sağlayarak kurum için önemli ve kritik olan bilginin kurum dışına çıkmasını önler. (Çapar, 2003:421-432).

2.7. Yönetim Bilgi Sistemleri (YBS) - Management Information Systems (MIS)

Bu bölümde, küresel dünya düzeninde varlığını sürdürmeye ve rekabet edebilmeye çalışan örgütlere özellikle karar alma aşamasında, süregelen sorunların çözümünde ve

gelişmelere uyum sağlayabilme konularında destek sağladığı düşünülen YBS ve bu sistemin gelişim basamakları açıklanmıştır.

2.7.1.Bilgi Sistemleri (BS) - Information Systems (IS)

Matbaanın keşfi, ardından 1950'lerde bilgisayarların ortaya çıkması ve son olarak internet ve web teknolojilerinin ortaya çıkması, insanların bilgiye ulaşmak için tarih boyunca bilgi, teknoloji ve insan gücü unsurlarını etkili sistemlerle kullandıklarını göstermektedir (Bensghiri, 2001:1).

Bilgi sistemleri (Information Systems) terimi ile bilginin toplanması, saklanması, işlenmesi, erişilmesi ve dağıtılmasına hizmet eden teknolojiler (bilgisayar, veri depolama araçları, ağ ve iletişim araçları, yazılım ve geliştirme araçları), uygulama ve hizmetlerin (bilgi-işlem, uygulama yazılımı geliştirme, bilgi bankaları ve bilgi erişim hizmetleri vb.) bütünü ve sistem üzerindeki bilgilerin tümü kastedilmektedir (İnceler, 1998:167) (Akt. Yalçın ve diğerleri). Bilgi teknolojisi ise, bilgisayar, iletişim ve multi medya donanım ve yazılımlarına verilen ortak addır (Kaya Bensghir, 1996; 368).

BS, örgüt, yönetici ve deneticileri için gereken bilgileri sağlayan tümleşik (integrated) süreçlerdir (Çınar, 1997:3) ve karar verme ile denetimi destekleyen, bilgiyi biriktiren, yeniden işleyen ve bilgiyi yayan süreçlerin bir takımı olarak tanımlanabilir (Laudon ve Laudon, 1988:5).

Örgütlerde BS'nin önemi şu nedenlere bağlanmaktadır:

1. Nicel tekniklerin ve bilgisayar gibi karar vermede kullanılan araçların kullanılabilirliğinin artması,
2. Örgütlerin büyümesi, genişlemesi;
3. Teknolojinin, işlemlerin ve örgüt üzerindeki toplumsal baskıların örgütlerdeki yönetsel görevleri karmaşık hale getirmesi ve bilgi gereksiniminin artmasıdır (McLeod, 1986; 4-6).

BS sayesinde yöneticiler, örgüt etkinlikleri ve örgütün en son durumu hakkındaki bilgileri ağlarla elektronik ortamda süratle elde edebilmekte, örgüt performansı ve hedeflerle tutarlılığını değerlendirmekte ve buna dayanarak örgütü yeniden geliştirmektedirler (Çınar; 1997:5).

BS, bilgisayar ve iletişim teknolojilerinden yararlanarak, işletmelerde karar verme ve kontrol etme eylemini desteklemek amacı ile bilginin iç ve dış kaynaklardan toplanması,

işlenmesi, saklanması ve yayılmasını sağlayan bütüncül bir yapının oluşturulmasını olanaklı kılmaktadır (Akpınar, 2001:7).

2.7.2. BS Çeşitleri

Gelişen teknolojilere bağlı olarak da örgütlerin bilgi ihtiyaçlarında değişiklikler meydana gelmiştir ve bu da BS'nin çeşitliliğini gerekli kılmıştır. Bunlar:

- **Kayıt/Veri İşleme Sistemleri (K/VİS):** Günlük işlemleri kaydeden ve işleyen bilgisayara dayalı sistemlerdir (Bodo, 2006:8).
- **Yönetim Bilgi Sistemleri (YBS):** Planlama, kontrol ve karar verme konularında farklı yönetim kademelerindeki yöneticilere gereksinim duydukları bilgiyi düzenli ve özet raporlar şeklinde sağlamakla görevli olan bir bilgi sistemleridir. Veri kaynağı K/VİS'dir (Bodo, 2006:8).
- **Karar Destek Sistemleri (KDS):** Verilmesi gereken kararlarla ilgili veriyi daha iyi anlayarak, daha etkin karar seçenekleri oluşturma, alternatifleri belirleme ve değerlendirme işlevlerinde destek sağlayan ve doğru karar verme olasılığını artıran sistemlerdir. Tek başına ya da YBS ve K/VİS'den veri alabilirler (Bodo, 2006:8).
- **Uzman Sistemler (US):** Uzman sistemler, uzmanlık bilgisine sahip bireylerce alınan yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış kararların bilgi teknolojileri vasıtasıyla gerçekleştirilmesini sağlayan bilgisayar yazılımlarıdır (Lucey, 1987: 197).
- **Ofis Otomasyon Sistemleri (OOS):** Ofis Otomasyon Sistemleri, bürolarda çalışan elemanların verimliliğini arttırmak üzere; elektroniğe ve bilgisayarlara dayalı, çeşitli teknolojilerin bir arada kullanıldığı bilgi sistemlerdir (Şahin, 2006:136).
- **Üst Yönetim Destek Sistemleri (ÜYDS):** kritik kararların alınmasında yöneticilere iç ve dış bilgileri sağlayan, organizasyonun durumu hakkında bilgi sunan sistemlerdir (Aktan ve Vural, 2005: 166).

2.7.3. YBS'nin Gelişimi

YBS; Bilgisayar Bilimleri, Mühendislik, Yöneylem Araştırmaları, Sosyoloji, Yönetim Bilimleri, Siyasal Bilimler ve Psikoloji arasında yer alan ve bu bilimlerin bulgularından yararlanan, teknolojik ve davranışsal yönü bulunan disiplinler arası bir bilim dalı haline gelmiştir (Laudon ve Laudon, 1988; 15: O'Brien, 1990; 9: Turgay, 1995; 8).

Bilgi sistemlerinin yönetim işlemlerini özellikle karar vermeyi desteklediği düşüncesi, örgütlerin işlem kapasitesini artıran bilgisayarların kullanımından daha önce gerçekleşmesine rağmen (Anameriç, 2005b:5), yapılan incelemelere göre yönetim bilgi

sisteminin kavram olarak 1960'lı yılların sonlarında kullanılmaya başlandığı görülmektedir (Sayın ve Şen, 2001:3).

YBS'nin bir kavram ve bir disiplin olarak kullanılmasına kadar geçen sürede hesaplama, kayıt tutma, planlama, denetleme ve raporlama amacıyla kullanılan örnekleri aşağıda anlatılmıştır. Bunlar;

1. YBS'nin ilk örneklerinden kabul edilen ve 13. yy.'ın başlarından 16.yy'ın ilk çeyreğine kadar İnkalar tarafından kullanılan farklı renklerde ve düğümlenmiş iplik dizilerinden oluşan "Quipus"tur. Quipus, bir eyalet ya da bölgedeki vergiler, depolardaki ürün miktarı, asker sayıları, silah sayıları ve o yerin nüfusu hakkındaki bilgiler ip üzerine atılan düğümler ile yöneticilere bilgi vermek amacıyla kullanılmıştır (Domenici and Domenici, 1996:2).
2. İkinci YBS örneği, İtalya'da, Venedikli bir bilim adamı olan Luca Pacioli tarafından (1494) alacaklı-borçlu hesap işlerine dayanan çift dizgeli muhasebe kayıt sistemini olarak kullanılan ve planlamayla denetimde yönetime yardımcı olmak üzere tasarlanan bir kayıt sistemidir (Sayın ve Şen: 2001: 2; Ülgen, 1980:73).
3. Üçüncü örnek ise Almanya'nın Augsburg kentinde Avrupa, Çin ve Peru'yu da içine alan bir ticaret ağına sahip olan Fugger ailesinin kullandığı doküman tabanlı bir sistemdir. Bu sisteme göre şubelerden mektuplar yoluyla bildirilen ekonomik ve politik olaylar analiz edip, yorumlanarak özetleniyordu. Her şubeye tekrar özet halinde yapılması gerekenler bildiriliyordu. Bu şekilde kurulan ticari bir raporlama ağı sayesinde karşılıklı bilgilendirme ile detaylı planlama, uygulamaları kuvvetlendirme ve denetleme yapılmış oluyordu (Alter, 1997: 132-133).

YBS'leri 1960'lara kadar manüel veri toplama ve hesaplama sistemi iken; 70'lerde manyetik disketlerin icat edilmesi ve 80'lerde PC'lerin ev ve işyerlerinde kullanılmaya başlanması ile birlikte bilgisayar yazılım şirketlerinin artması bilginin işlenmesini, depolanmasını ve iletilmesini hızlandırarak; örgütsel faaliyetlerin gelişmesini ve yönetimin güçlenmesini sağlamıştır (Taşçı ve Mutlu, 1991: 52; Sayın ve Şen, 2001: 34-35; Arslantunalı ve Savaşır, 1992: 9-12).

Sadece bilgi sistemlerinin gelişmesi günümüz YBS'nin gelişimini tek başına etkilememiştir bununla birlikte yönetim alanında yeni teorilerin geliştirilmesinin de YBS'nin gelişmesini hızlandırdığı düşünülmektedir (Anameriç, 2005: 5). Karakaş (1991: 6-7) YBS'nin, hem grupların hem de bireylerin enformasyon gereksinimini içerdiğini, bu

kavramın 1978 yılında Amerikan hükümetinin dolaşımında bulunan çok miktardaki belgeyi denetim altında tutma eğiliminden doğduğunu, bilgisayar teknolojisi ve yönetim kuramlarının birleşmesiyle geliştiğini belirtmektedir.

Bununla birlikte bir disiplin olarak YBS'nin yabancı alan yazında konu olmasının 1980'li yılların ortalarını bulduğu belirtilmektedir (Bensghir, 2002:3). Bu dönemde yapılan çalışmalar bilgi sistemlerinin uygulamalı bir disiplin olup olmadığını Keen, (1980), Bonville; Huizig; Ard ve Carlson, (1992) YBS alanında yapılan çalışmaları inceleyerek, bir disiplin olarak gelişimini incelemeye çalışmışlardır.

1990'ların başında ortaya çıkan internet, web, e-devlet gibi konuların YBS'nin içinde ele alındığı düşünülmektedir. 2000'li yıllar ise bilginin bulunduğu yerde değerlendirilip paylaşılabildiği ağların yönetildiği dönemler olarak tanımlanmaktadır (Bensghiri, 2002:4).

2.7.4. YBS'nin Tanımı

YBS, bilgi yönetimi disiplininin tasarımı, kurulması, uygulanması ve yenilenmesi sırasında personel, bütçe, yasal düzenlemeler, bilgisayar ve iletişim teknolojilerini oluşturan iletişim kanalları, web sayfaları, ağlar, veritabanları, zaman-kalite yönetimi, sürekli eğitim gibi çok çeşitli unsurların bir arada ve uyum içerisinde kullanıldığı sistemi ifade etmektedir (Odabaş, 2005:7).

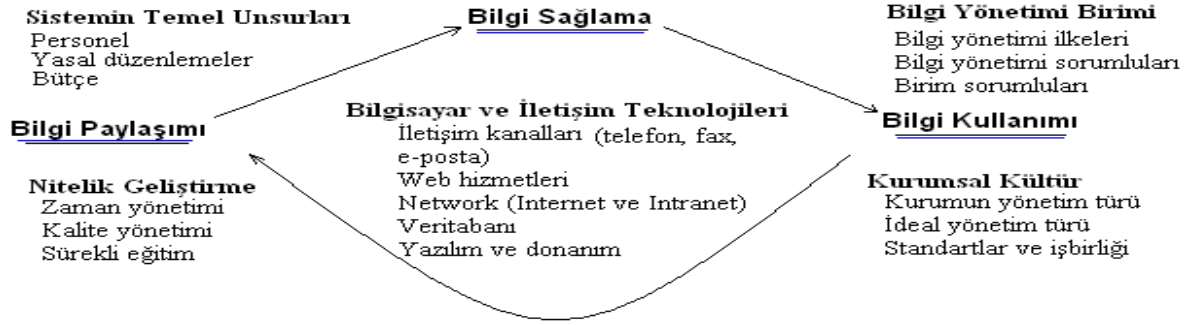
Özünde yönetim, bilişim, bilgi teknolojileri stratejileri; bunların etkili yönetimi ve uygulanması, örgütsel değişimle bütünleşmesi gibi konularla ilgilenmesi dolayısıyla dinamik bir yapıdadır ve insan kaynakları yönetimi, yönetim bilimi, davranış bilimi, örgüt kuramı ve bilgisayar bilimleri gibi diğer disiplin ve kuramlardan beslenir (Bensghiri, 2002:3).

YBS; birbirine bağımlı belirli bir amaç doğrultusunda faaliyet gösteren alt sistemlerin, karar verme, koordinasyon, kontrol ve analiz gibi yönetim fonksiyonlarını desteklemek amacıyla bilgiyi toplamak, işleme tabi tutmak, depolamak ve kullanıma sunmaktadır. (Laudon, 1996: 67)

Aynı zamanda, YBS bir taraftan bilgisayar ve bilgi işleme süreciyle ilgili teknolojiler, prosedürler, sistemler ve insan kaynaklarını içeren bir kavram, diğer taraftan da bir örgütün işletme işlevlerini desteklemek üzere geliştirilen sistem olarak tanımlanmaktadır (Long, 1989:3).

Yönetim Bilgi Sisteminin temel unsurları, bilginin üretilmesi ve dağıtılması şematik olarak Şekil 2'de gösterilmektedir.

Şekil 2. Yönetim Bilgi Sistemi

Şekil 2’de de görüldüğü gibi YBS, bir organizasyonun otomasyona geçmesi ile örgütte yapılan geleneksel işlerin donanım, yazılıma, veri tabanına, kurallar ve prosedürler ile personelle elektronik ortama aktarılması anlamına gelmektedir. YBS, işletme planlarının ve yönetim fonksiyonlarının etkinliğini arttırmak amacı ile insan ve bilgisayar tabanlı kaynakların toplanması, depolanması, değerlendirilmesi, iletişimi ve kullanımı şeklinde izah edilebilir (Lucy, 91: akt. Sağsan ve Öztürk, 2002:96)

2.7.5. YBS’nin İşlevi ve Yararları

YBS, bir yönetim destek sistemi olup, bir işletmenin mevcut faaliyetlerinin planlanması ve kontrolü ile işletmenin gelecekteki performansının tahmin edilmesine olanak sağlayan rutin işlerle özet raporların hazırlanmasını ve sunulmasını sağlamaktadır (Laudon ve Laudon, 1993, akt. Sağsan ve Öztürk, 2002:96)

YBS öncelikle, bilgi veya belgeyi doğru zamanda, doğru kişiye en uygun, en hızlı ve en güvenilir biçimde iletecek sistem ve sistem araçlarını kullanarak hizmet vermektedir (Sağsan ve Öztürk, 2002:96). YBS örgüt işlevlerini oluşturan planlama, denetim ve karar almanın firma faaliyetlerini en kısa sürede ve en düşük maliyette gerçekleştirerek; en verimli sonucun elde edilmesine imkân tanımaktadır (Turgay, 1995:7-12).

Sprague ve McNurlin’e (1993:455) göre bilgi tabanlı bu sistemin beş temel amacı bulunmaktadır. Bunlar;

- ∅ çalışma zamanını azaltmak,
- ∅ çalışma maliyetini azaltmak,
- ∅ değerli uzmanlığı taklit etmek,
- ∅ yanıt süresini azaltmak ve

değerli olan bilgileri saklamaktır (Sprague ve McNurlin, 1993, akt. Sağsan ve Öztürk, 2002:97).

Yukarıda sayılan amaçlar doğrultusunda; İnceler'e (1999: 202-203) göre YBS'nin faydaları;

- 1- Örgütteki operasyonel verimliliğin, rutin işlerin daha hızlı ve ucuz yapılması sonucu artırılmasına yardımcı olurlar. Kırtasiyecilik masraflarının azalmasını sağlarlar.
- 2- Müşterilere daha nitelikli hizmet sunabilme imkânı verirler. YBS sayesinde işlem süreleri çok kısalmış ve bilgisayarlı sistemler yardımı ile daha iyi hizmetler sunulur.
- 3- Bilgiye dayalı yenilikçi ürünleri ortaya çıkarma veya geliştirmede yardımcı olurlar.
- 4- Rekabet üstünlüğü kazanılmasına katkıda bulunurlar.
- 5- Pazardaki yeni fırsatları fark etmeye ve yakalamaya olanak verirler.
- 6- Örgüt içerisindeki iletişim niteliğini ve düzeyini artırarak çalışanlarla üst yönetim arasındaki koordinasyonun güçlenmesine yardımcı olurlar.
- 7- Örgütlerde kurumsallaşmanın sağlanmasında önemli destek sağlarlar.

YBS ve yönetim süreçlerini genel olarak değerlendirdiğimizde; bilgisayar destekli bilgi depolama ve elde edilen teknolojiler daha doğru, daha kapsamlı, zamanlı ve kullanışlı olduğundan örgütsel zekâya (organizational intelligence) yol gösterdiği düşünülmektedir (Huber, 1990; 63).

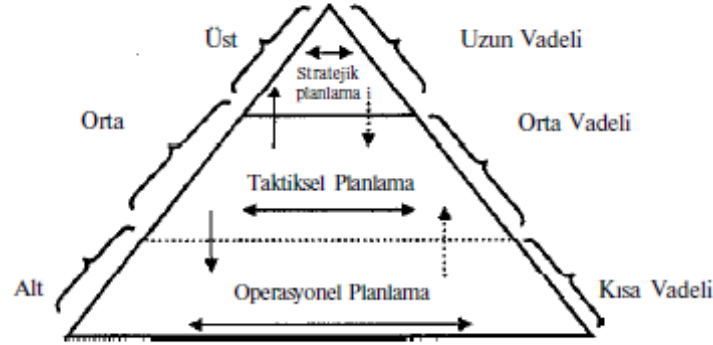
Crafts (1994: 525-536) YBS'nin, organizasyonlara sağladığı önemli faydalardan birinin de sunduğu aylık, yıllık veya haftalık raporlar olduğunu ifade etmektedir. Bu raporlar arasında en önemlileri, müşterilere ilişkin olarak yazılan raporlar, personel raporları, karşılaştırmalı raporlar, değerlendirme raporları, finansal raporlar ve çok amaçlı raporlardır (Crafts, 1994: 525-536).

2.7.6. YBS'nin Yapısı ve Örgüt Yapısına Etkileri

YBS, örgütlerdeki yönetim yetki ve sorumluluklarına, yapılan işlemlere, karar alma ve plan yapma yetkisine göre hiyerarşik bir yapı içerisinde bulunmaktadır. Sistemin sağlıklı ve verimli çalışabilmesi için uyumlu olması ve sistem parçalarının birbirlerinin işlerinden haberli olmaları gerekmektedir (Anameriç, 2005:8).

Farklı işlemler için farklı bilgilere gereksinim duyulan bu kademeler arasında sistemin bütünlük içerisinde ve koordineli olarak çalışmasını sağlayan dikey ve yatay bilgi alışverişi mevcuttur. YBS'nin alt kademeye sağladığı bilgi, orta ve üst kademelere sağladığı bilgiden farklıdır (Anameriç, 2005b:8-9). Yönetim kademelerine göre kullanılan plan türleri Şekil 3'te gösterilmektedir.

Şekil 3: Plan Türleri ve Yönetim Kademeleri

Şekil-1 Plan türleri ve yönetim kademeleri (Anameriç, 2003: 30).

Şekil 3'te de görüldüğü gibi, YBS'nin hitap ettiği yönetim kademelerinin en altında günlük işlemlerin yapılması ve denetlenmesi için gerekli bilgi kaynaklarından oluşan alt kademe ya da operasyonel (eylemsel) planlama; onun üstünde taktiksel planlamaya ve yönetimin denetlenmesi için karar almaya yardımcı olan bilgi kaynaklarından oluşan orta kademe ya da taktiksel (yönetimsel) kontrol ve en üstte ise yönetimin en üst kademesi tarafından stratejik planlamayı ve politika oluşturmayı destekleyen bilgi kaynaklarından oluşan üst kademe ya da stratejik planlama sıralanmaktadır (Akın, 2001: 117-119; Koory, 1987: 6-8).

Yönetim genellikle Planlama, Organizasyon (Örgütlenme), Yönetme (Yürütme), Koordinasyon (Düzenleştirme) ve Kontrol (Denetim) olmak üzere beş temel fonksiyona ayrılır (Cemalcılar ve diğerleri, 1989:54). Anameriç (2005) bu beş fonksiyona YBS'nin karar vermeye olan katkısından dolayı karar vermeyi de ekleyerek altı fonksiyondan bahsetmektedir. YBS'nin bu temel fonksiyonlar üzerindeki etkileri aşağıdaki gibi açıklayabiliriz.

- **Planlamaya Etkisi:** Yönetim sürecinin ilk evresinde işlemlerin niçin, nasıl, hangi araç ve yöntemlerle, kimlerin işbirliğiyle, ne zaman ve nerede yapılacağına belirlendiği bir süreçtir ve planlamanın temel amacı, neyi, nasıl, ne zaman ve kimin yapacağını

belirlenmesini sağlamaktır (Anameriç, 2005b:8-9). YBS'nin planlamaya etkileri şu biçimde ifade edilebilir:

- ⊗ Farklı yönetim kademelerinde karar süreci için gerekli bilginin sağlanmasını kolaylaştırır;
- ⊗ Geleceğe yönelik tahminlerin doğruluk derecesini artırır;
- ⊗ Planların içerdiği konuların kapsamını genişletir;
- ⊗ Yöneticilerin karar alma yeteneklerini geliştirir;
- ⊗ Planlama yapma süresini kısaltır ve maliyetini düşürür;
- ⊗ Yönetim hiyerarşisinde kararların merkezîleşmesini (centralization) sağlar (Ülgen, 1980: 183-188).

- **Örgütlemeye Etkisi:** Örgütlenme, bir organizasyonun işlemlerini kolaylaştırmak, işlemlerin daha hızlı yürümesini sağlamak ve iş bölümlerini oluşturmak için gerekli bir yönetim unsurudur. Örgütlenme, organizasyondaki bölümlerin sınıflandırılmasını, yeni bölüm ve alt bölümlere gereksinim olup olmadığını ve bu bölümlerde çalışacak elemanların belirlenmesini sağlar (Tosun, 1992:225; Can, 1999: 101; Mucuk, 2000: 157).

YBS'nin örgütlenmeye etkilerini aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

- ⊗ Organizasyonda bilgi akış temeline dayalı bir ilişkinin oluşmasını sağlar;
- ⊗ Standartlaşmayı olanaklı kılar;
- ⊗ Kimi işlemlerin ve görevlerin ortadan kalkmasını, değişmesini ve yenilerinin oluşmasını sağlar;
- ⊗ Personel eğitiminin önemini artırır;
- ⊗ Bazı işlemler için insan emeği yerine makinelerin kullanılmasını sağlar; böylelikle emek, zaman ve maddi yönden tasarruf edilmiş olur;
- ⊗ Personelin değerlendirilmesini kolaylaştırır (Ülgen, 1980: 183-188).

- **Koordinasyona Etkisi:** Yönetim bilgi sistemleri, yönetim kademelerine bilgi aktarım işi dışında, organizasyonu oluşturan alt sistemler arasındaki bilgi akışını ve iletişimi de sağlamaktadır. YBS, bir organizasyondaki tüm yönetim kademelerine bilgi desteği sağlama özelliği nedeniyle, alt bölümlerin birbirlerinin yapmış oldukları işlerden haberdar olmalarını sağlar (Anameriç, 2005:12).

- **Yürütmeye Etkisi:** Yürütme aşamasında amaca ulaşılması için gerekli olan işlemleri yönlendirme söz konusudur ve organizasyon çalışanlarının, planlarla uygun hareket etmelerini de kapsar (Anameriç, 2005:12).

YBS'nin yürütme sürecine olan faydaları şu başlıklar altında toplanabilir:

- ⊗ Kural (prosedür) ve disipline olan gereksinimi artırır;
- ⊗ Düzenli bir emir - komuta ve raporlama sistemin kullanımını gerçekleştirir;
- ⊗ Alt bölümler arası bilgi alış verişini kolaylaştırır;
- ⊗ Organizasyonun sağlama, üretim, finans gibi bölümlerinin entegrasyonunu sağlar;
- ⊗ Yönetmelik işlemlerin bir sistem anlayışı içinde değerlendirilmesini sağlar;
- ⊗ Orta ve alt kademe yöneticilerinin kendi kendilerini yönetmelerine olanak tanır (Ülgen, 1980: 183-206).

- **Karar Vermeye Etkisi:** Karar kalitesini belirleyen temel unsurlardan en önemlisi, "enformasyon"un miktar ve niteliğidir (veya değeri) ve YBS bu anlamda "karar alma" faaliyetine yoğun ve nitelikli enformasyon sağlayarak, karar kalitesinin artırılmasına yardımcı olabilir (Leblebici; 1996:62). Bilgisayar destekli iletişim ve karar destek teknolojilerinin kullanılması, daha yüksek nitelikli kararlar verilmesini sağlar (Huber, 1990:64). Hazır olan gerekli bilgi ve olguların ışığında verilen kararlar, önyargılara ve bireysel önseziilere dayalı kararlardan daha üstündür (Aydın, 1991:127). Yönetim kademelerince alınacak kararlar için ise, bilgiye gereksinim vardır ve kararlar için gerekli olan bilgiyi de YBS sağlamaktadır.

YBS'nin organizasyon ile topladığı bilgileri, karşılaşılan bir durum ya da problem karşısında en kısa sürede gerekli yönetim katmanlarına iletme ile görevi olması dolayısıyla en çok karar verme sürecinde kullanıldığı düşünülmektedir (Anameriç, 2003: 183).

YBS'de karar verme işlemi ile ilgili olarak Herbert Alexander Simon tarafından geliştirilen ve yaygın olarak kullanılan "Simon Karar Modeli"nde karar verme süreci üç aşamada ele alınmaktadır. Bu aşamalar; araştırma, inceleme ve seçmedir (Simon, 1960: 54; akt. Çoban, 1997: 163).

- **Denetlemeye Etkisi:** Yönetim sürecinde denetim, bir örgütün hedeflerinin ne kadarına ulaşabildiğini, personel performansını, iş ve işlemlerin süreç olarak değerlendirilmesini içermektedir. Ortaya çıkan aksaklıkların düzeltilmesi ve ileride ortaya çıkacak olası aksaklıklar için de çözüm yolları geliştirmek, denetleme süreci içerisinde gerçekleşmektedir (Anameriç, 2005b:8-9). Denetleme işlevi için gerekli olan bilgi ayrıntılı, geçmişe yönelik, miktarı özellikle çok ve kısa vadeli bilgidir. YBS'nin denetleme sürecine katkıları şu şekilde özetlenebilir:

- ⊗ Denetim için gerekli olan bilgilerin zamanında elde edilmesine yardımcı olur;

- ⊗ İyi bir raporlama sisteminin kurulmasına yardımcı olur;
- ⊗ Faaliyet sonuçlarının üst düzey yöneticiler tarafından anında gözlenip, denetlenmesine yardımcı olur;
- ⊗ Sonuçlara ilişkin yazılı verilerin dosyalanması ve saklanmasını kolaylaştırır (Ülgen, 1980: 200-206).

2.7.7. YBS Kullanılması Sürecinde Karşılaşılabilecek Sorunlar

YBS'nin örgütlere getirdiği yararlarla birlikte YBS'nin uygulanması ve kurulması sürecinde bazı sorunlarla da karşılaşabilmektedir. Bunlar (Şahin, 2006:180);

- ⊗ Sistemi kurmanın maliyeti,
- ⊗ Yüksek maliyetin yöneticilerin gözünü korkutması,
- ⊗ Fayda / Maliyet hesabının zor yapılması,
- ⊗ Yönetim ile bilgi işlem personeli arasındaki iletişimin azalması,
- ⊗ YBS'yi kullanabilmek için gerekli teknolojik bilginin çalışanları zorlaması,
- ⊗ Sistemde izlenecek olan bilginin yönetici yerine tasarımcılar/geliştiriciler tarafından belirlenmesi,
- ⊗ Esneklik problemi
- ⊗ Kurumsallaşmamış organizasyonların YBS'nin gelişimini / etkin kullanımını engellemesi,
- ⊗ Veri / kayıt işleme sistemlerinin entegrasyon problemi,
- ⊗ Değişime karşı olan direnç,
- ⊗ Plansız büyüyen organizasyonlarda orta kademe yöneticilerin sayısının ve YBS'den isteklerinin artmasıdır.

2.7.8. YBS'nin Başarılı Olması İçin Gerekli Faktörler

İyi bir YBS kurulması için gerekli bazı şartlar şunlardır (Şahin, 2006:181):

- ⊗ Yöneticilerin karar alma sürecine destek olması
- ⊗ Gereksiz bilgilerin ayrıştırılması
- ⊗ YBS'nin değişimlere uyum sağlayacak esneklikte olması
- ⊗ Örgütsel işbirliği
- ⊗ İnsan-bilgisayar etkileşimin dengesinin sağlanması
- ⊗ Geniş kapsamlı veritabanı oluşturulması

2.7.9. YBS'nin Yarattığı Sorunlar

- ⊗ Yönetim ile bilgi işlem personeli arasında bir haberleşme uçurumu
- ⊗ Tasarımcı ve programcıların kullandıkları bilgisayar dili
- ⊗ Yönetici ve tasarımcı bakış açıları farklılığı
- ⊗ Değişikliklere karşı esnek olamaması
- ⊗ Bilgi yetersizliği
- ⊗ Çok sayıda kullanıcı ile sistemlerin yanıt vermemesi
- ⊗ Kullanıcıların sistemin gelişmesine katkı sağlayamaması

2.8. Eğitim Yönetiminde Değişimler

Bilgi toplumuna dönüşüm gerçekleştikçe, yöneticinin rolünde de bazı değişiklikler olmaktadır. Yönetici artık yönetim lideri olmaktan; öğretim-yönetim lideri olamaya geçmiştir(Aytaç, 1999, 75; Akt. Nartgün, 2002:132).

Etkili eğitim-öğretim, eğitimin kalitesinde gelişmeler için gerekli şartların oluşturulması ile birlikte geniş yönetsel ve sosyo-ekonomik yapıda gerçekleşmektedir (Villanavua, 2003:15). Artık eğitim sistemlerinin, bilgi toplumunun daha nitelikli istihdam ihtiyaçlarının karşılanması gerektiği görüşünün hakim olduğu görülmektedir (European Council, 2000). Bununla birlikte eğitim sisteminin her seviyesinde de bilgi paylaşımının sağlanması, paylaşılan bilginin kullanıcılar için anlaşılır ve işe yarar olması gerekmektedir.

2.8.1. Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi (EYBS) - Education Management Information Systems (EMIS)

Bilgi ve teknoloji çağında yaşadığımız şu günlerde eğitimin gelişimi için bilgi sistemlerinin düzenlenmesindeki başarı eğitim yönetim bilgi sisteminin (EYBS) etkili bir şekilde kullanımına bağlıdır (Wako, 2003b).

Chapman'a (1990:217) göre son zamanlarda uluslar arası eğitim geliştirme projelerinde en öncelikli konulardan bazıları, karar verme, çözümlenme, niceliksel verilerin toplanması ve kullanılmasıdır. Bu öncelikler aşağıdaki nedenlerden kaynaklanmaktadır:

1. Pek çok ülkede eğitim sisteminin aşırı büyümesi,
- 2.Eğitim Bakanlıklarının daha karmaşık programlar ve amaçları ele almaları sonucu, eğitim sistemlerinin karmaşıklığının artması,

3. İşlemleri daha etkili kılmak için tahsis edilen kaynakların yarattığı baskının, hükümetler üzerinde mali baskılar yaratması,

4. Eğitim örgütlerinin üzerlerindeki baskıyı karşılamada niceliksel veriyi kontrol etme isteği,

5. Çok miktardaki veriyi işlemek için düşük maliyetli teknolojinin bulunması.

Eğitim sistemlerinde üst düzey yöneticiler kademeli olarak alt birimlerinden düzenli olarak bilgi toplamak durumundadırlar. Bu da yerinden yönetime geçişle birlikte lojistik desteğe duyulan ihtiyacı okulların daha sofistike hale gelmesi ile birlikte BS ve bilgi üzerine daha fazla sorumluluk yüklemiştir (Moses, 2000:47). Bu nedenle en üst düzeyden aşağıya indikçe yöneticilerin ihtiyaç duydukları bilginin işlevi ve ölçeği konusunda açık olmaları gerekmektedir.

EYBS’de bilginin kullanıcıları; öğrenci, öğrencinin devam ettiği okul ve okulun kazandırdıkları hakkında bilgi sahibi olmak isteyen veliler; kişisel bilgilerine, öğrenci bilgilerine ve mesleği ile ilgili işlemlerini hızlı bir şekilde yapmak isteyen öğretmenler; eğitim-öğretimin niteliğini arttıracak hizmetleri uzatmadan gerçekleştirmek isteyen, öğrenci, okul ve öğretmen bilgilerini düzenli raporlayabilen okul yöneticileri, bölgesel ve il bazında istatistiklere kolay ulaşmak isteyen, okul bazında ihtiyaçları öğrenmek için zaman kaybetmek istemeyen üst düzey yöneticilerdir. EYBS kullanıcıları sadece yukarıda sayılanlarla sınırlı değildir. STK’lar, eğitim-öğretim ile ilgili diğer kamu kurumları ve müfettişler de bu kullanıcılar arasında sayılabilmektedir. Bu da bir eğitim yönetimi bilgi sisteminin, hizmeti veren ve alanlar da dâhil olmak üzere birçok paydaşın katılımını gerektirdiğinin göstergesidir (Biehl, 2007:56).

Eğitim sürecinde yaşanan gelişmeler, eskiye oranla daha fazla paydaşın (ebeveynler, işverenler, dernekler, siyasi partiler vb.) bu sürece katılımını, daha fazla şeffaflık ve hesap verilebilirliğini, *bilginin* sürekli ve tutarlı bir şekilde dağılımını ve eğitim kuruluşlarının daha iyi ve etkili yönetilmesini gerekli kılmaktadır (Haddad, 2001:5). Bu nedenle eğitim örgütlerinde yönetim bilgi sistemlerinin kullanımı giderek artmakta; okullar ve eğitim ile ilgili üst sistemler değişik amaçlarla yönetim bilgi sistemlerini kullanmaktadırlar (Gurr, 1997:3).

2.8.1.1. EYBS’nin Tanımı

EYBS’ni, yönetim bilgi sisteminin eğitim yönetimine uygulanması olarak özetleyebiliriz. EYBS; eğitim örgütlerinin işlevlerini yerine getirebilmesi için gereken her türlü bilginin depolanmasını, bilgiye yeniden erişilmesini, işlenmesini, iletilmesini sağlayan

ve işlenmiş verileri ilgili yönetim düzeylerine sunarak yönetim süreçlerini destekleyen, bilgi teknolojilerine dayalı örgütsel bilgi sistemi olarak tanımlanabilir (Çınar, 2004: 3-4).

Benzer bir şekilde Wako (2003:8) EYBS'ni, birbiriyle ilgili, güvenilir, açık ve güncel tümleşik bir takım veriyi ve bilgiyi (information) eğitimcilere, karar vericilere, planlayıcılara ve yöneticilere; bir örgütün amaç ve hedeflerine ulaşmak, sorumluluklarını yerine getirmesini sağlamak amacıyla toplayan, birleştiren, işleyen, sürdüren ve yayımlayan bir sistem olarak tanımlamaktadır.

EYBS çabuk okunabilen, işlenebilen, analiz edilebilen, yayımlama ve kullanma için hazır hale getirilebilen büyük bilgi ve veri kütlelerini yönetmek için kurulmuş sistemlerdir (Villanueva, 2003:5).

Evans'a (1970:1) göre de EYBS, eğitim yöneticilerine karar vermelerini kolaylaştırmak üzere değişik düzey, yer ve zamanlarda bilgi sağlamak için kurulan ve iletişim kanalları, bilgi kaynakları, bilgisayarlı depolama araçları ve işlem rutinlerini içeren ağ sistemleridir.

Günümüzde çeşitli ülkelerde uygulamalarını gördüğümüz eğitim yönetimi bilgi sistemleri genellikle öğrenci bilgileri (kayıt, yaş, sınıf tekrarı vb.), öğretmen bilgileri (kıdem, görev yeri vb.) ve okul envanteri bilgileri (yer, sınıf sayısı, donanım vb.) ile ilgili verileri içermektedir (Crouch, Enache ve Supank, 2001:46).

EYBS ile ilgili tanımlardan yola çıkarak, EYBS'ni eğitim yönetimi ve planlanması amacıyla her türlü bilgiyi toplayan, depolayan, analiz eden ve raporlayan; girdileri işlemde geçirerek çıktılar elde eden ve dönütler alan, belirli bir amaca ulaşmak için iç içe geçmiş parçaların bütünü olarak tanımlayabiliriz.

Aynı zamanda EYBS bilginin oluşturulması ve talep edilmesi sırasında veri ve bilgi kullanımını destekleyen, bilgi sistemlerinin gelişimi için uygun çevrenin (örgütsel bağlılık) oluşmasını sağlayan bir örgüt kültürü olarak da kabul edilmektedir (Hua ve Herstein, 2003:5).

2.8.1.2. EYBS'nin Amacı

EYBS her kademedeki görev yapan yöneticiler, öğretmenler, veliler, öğrenciler, müfettişler ve diğer paydaşlar olmak üzere çok geniş bir kitleye hizmet etmektedir ve EYBS'nin temel amacı eğitim faaliyetlerinin yönetimi ile ilgili bilgileri birleştirmek (Villanueva, 2003:6) ve kullanıcılara bu bilgileri anlaşılır ve kullanılabilir şekilde ulaştırabilmektir.

EYBS'nin temel amaçları Şu Şekilde sıralayabiliriz;

- Eğitim hizmetlerinin planlanması ve yönetilmesi için zamanında ve doğru bilgiye dayanan bir temel sağlamak,
- Veri toplama ve bu verileri değerlendirme için bir dizi gösterge oluşturmak
- Eğitimsel verilerin toplanması, işlenmesi ve değerlendirilmesi için ulusal bir sistem kurmak veya böyle bir sisteme katkıda bulunmaktır (IIEP, 2006).

Villanueva (2003:6) ise EYBS'nin genel amaçları aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

- a. Eğitim yönetimi verilerinin işlenmesi, depolanması, analiz edilmesi ve temin edilmesi yeterliliğinin geliştirilmesi sağlanarak eğitim planlayıcılarına ve danıŐmanlarına güvenilir ve güncel veri sağlanması,
- b. Eğitim yönetimi bilgisinin edinimi, işlenmesi, depolanması, aktarımı, analizi, yayımlanması ve kullanımındaki birbirinden bağımsız çalışmaların koordine edilerek geliştirilmesi,
- c. Çeşitli kurumlar ve bireyler tarafından daha etkili eğitim planlaması, uygulaması ve yönetimi için her seviyede birbiriyle ilişkili bilginin kullanımının kolaylaŐtırılması,
- d. Bilgi boŐluđunu doldurmanın yanı sıra tekrarları azaltıp ve ortadan kaldırarak; bilgi akışını karar verme süreci için kolaylaştırması,
- e. Eğitim sisteminin gelişimi için politik diyaloglar ve senaryolara bilgi sağlanmasıdır.

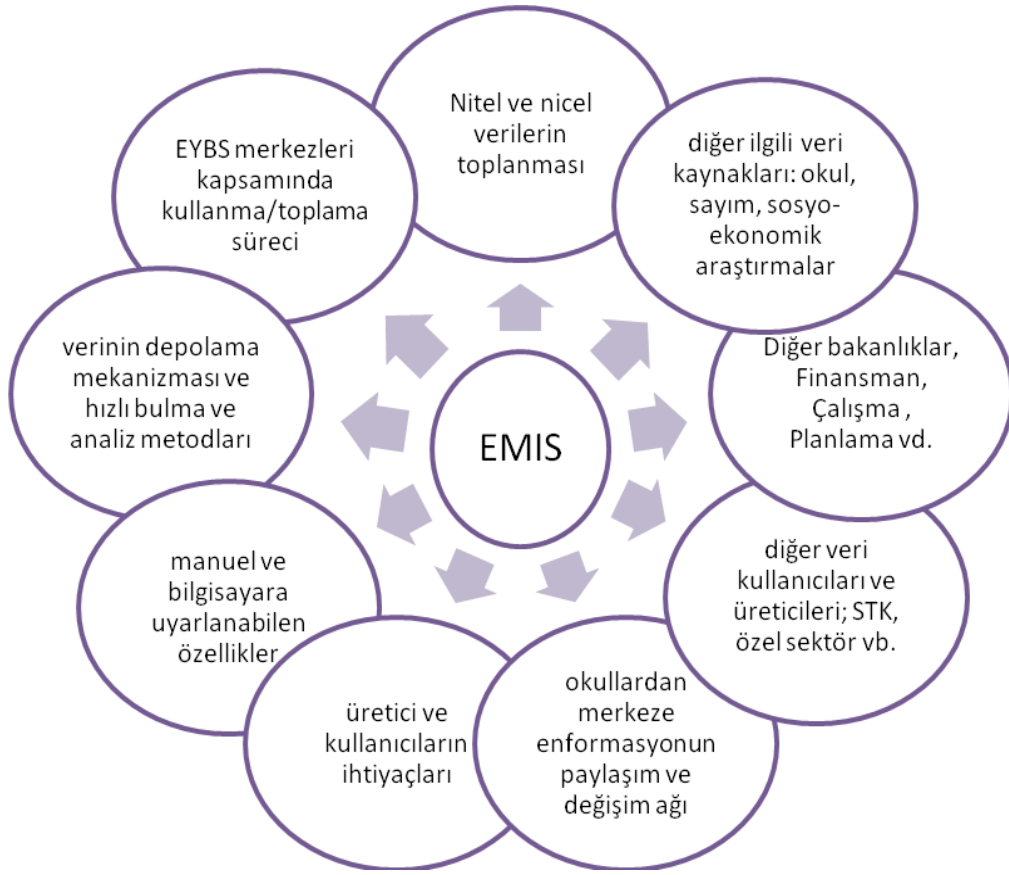
Yukarıda sayılan amaçları gerçekleştiren EYBS'nin kullanıcıları olan yöneticilerin sahip oldukları güncel ve net bilgi ile karar verme, planlama, proje geliştirme ve diğer yönetim faaliyetlerini daha etkin bir Şekilde yerine getirmesinde yarar sağlayacağı düşünülmektedir (Villanueva, 2003:5).

2.8.1.3. EYBS'nin zellikleri

Eğitim ile ilgili her türlü bilgiyi kullanıcılarına ulaŐtırma görevi olan EYBS'nin özellikleri; entegrasyon (bütünleŐtirme), kurumsal ereve, merkezler ve uzmanlaşma, bilgi akışı, olarak sayılabilmektedir (Villanueva, 2003:7).

EYBS'nin özellikler sekiz temel boyutta Şekil 4'te gösterilmektedir.

Şekil 4: EYBS'nin Entegrasyon Boyutları

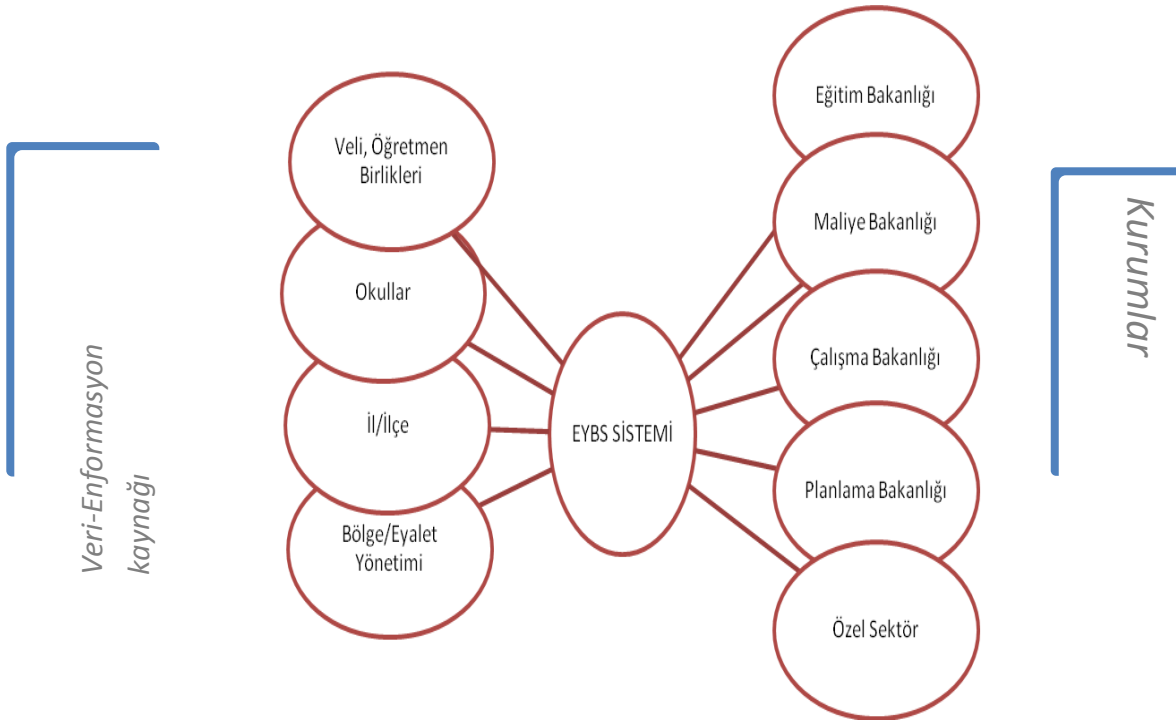

Kaynak: Villanueva, 2003:7

Şekil 4'te görüldüğü gibi EYBS'nin entegrasyon boyutları üretici ve kullanıcıların ihtiyaçları, veri, bilgi ile baş edebilmek, verinin depolanması, veri analizi, verinin geri kazanımı, manüel ya da bilgisayara uyarlanabilir yöntemler ve EYBS merkezleri ağıdır.

Kurumsal çerçeve: Ağ yapısı EYBS'in gerekli bir parçasıdır. Çünkü EYBS ağı eğitim bilgilerin toplanması, işlenmesi, depolanması, analiz edilmesi, yayımlanması ve kullanılmasında yer alan bütün kurumlar ve bireylerin arasında bağlantı ihtiyacından dolayı kurulmuştur. EYBS'nin bilgi kaynakları ve EYBS'den bilgi alan kurumlar Şekil 5'te gösterilmektedir.

Şekil 5: EYBS'den Bilgi Alan Kurumlar ve Bilgi Kaynakları

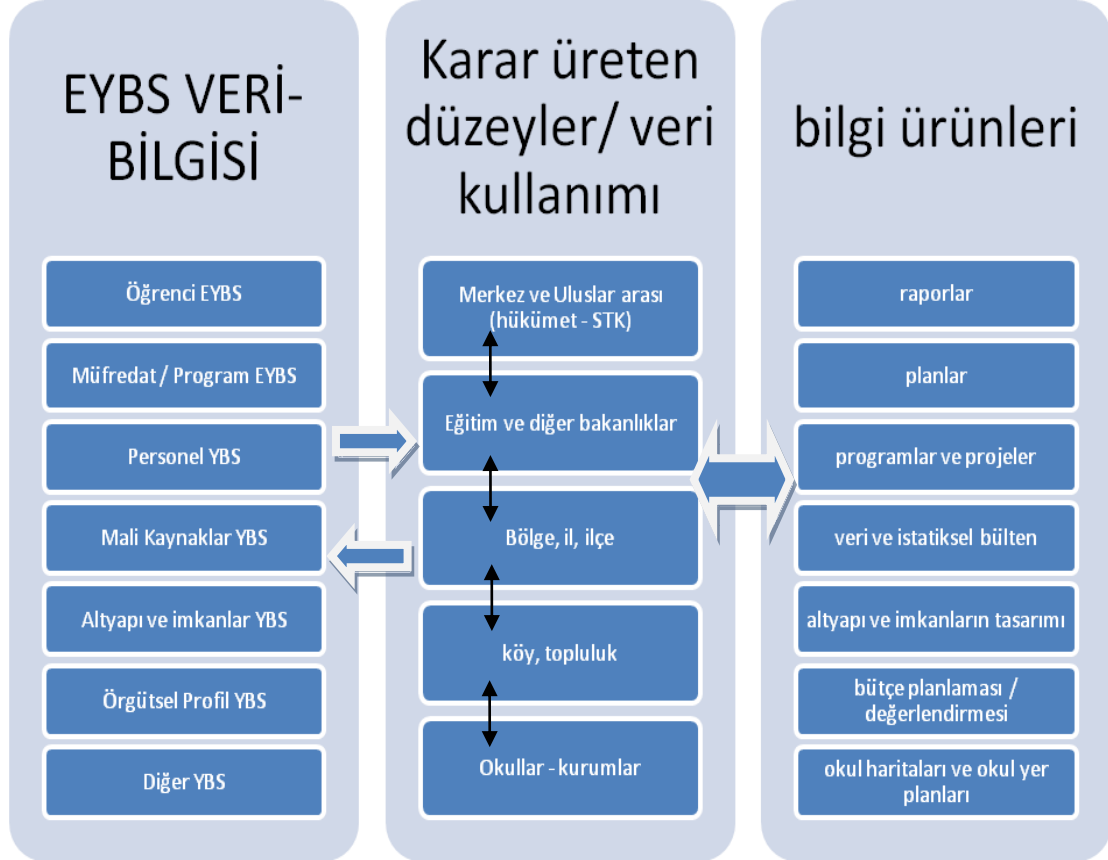
Şekil 5'te görüldüğü gibi bir EYBS'nin bilgi kaynağı veliler, öğretmenler, okullar, yerel ya da bölgesel yönetimlerdir. Sayılan kaynaklar yoluyla toplanan bilgiler ise Bakanlıklar (Eğitim, Maliye, Çalışma, Planlama) ve özel sektörler tarafından kullanılmaktadır. Eğitim Bakanlıkları ve diğer bakanlıklar EYBS kurmak için birlikte hareket edebilmelidirler. Birleştirilmiş EYBS'nin doğası gereği eğitim sisteminin içinde özel sektör, STK gibi kurumlarla bağlantıları da göz ardı etmemek gerekmektedir (Villanueva, 2003:7).

Merkezler ve uzmanlaşma, EYBS ulusal, bölgesel ve yerel seviyelerdeki EYBS merkezlerinden oluşmaktadır ve birçok EYBS merkezleri bir ülkenin Eğitim Bakanlığı altındaki eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçası olarak eğitim-öğretime dahil olan diğer kurum ve sektörleri de içermektedir. Her bir paydaş çeşitli alanlarda eğitim-öğretim faaliyetleriyle ilgili veri toplama, bu verileri depolama ve yeniden kullanım için işleme ve kontrol etme, dikkat çeken verileri ayıklama, enformasyonu yayımlama ve karar verme sürecinde temel olarak yorumlama ve kullanma olmak üzere çeşitli bilgi faaliyetlerini gerçekleştirmektedirler (Villanueva, 2003: 8).

Bilgi akışı: EYBS ağı için bilginin akışı çok önemlidir. İyi yapılandırılmış bir EYBS'nde bilgi akışı merkezler ve diğer ilgili kurumlar arasında karşılıklı şekilde olmak

durumundadır. Bilgi ürünlerini en fazla sayıda kullanıcıya ulaştırabilmek için olabildiğince çok çıkış noktasına veri sağlanmalıdır. Veri toplanması ve depolanması için modernize edilmiş standart formlar, araçlar ve yöntemler kullanılarak geniş alanlarda uygulanabilir (Villanueva, 2003:9). Bir EYBS'nin bilgi akış şeması Şekil 6'da gösterilmiştir.

Şekil 6. EYBS Bilgi Akış Şeması

Şekil 6'dan da anlaşılacağı gibi bir EYBS'de bilginin çok yönlü akması önemlidir. Alt ve üst birimler arasında olduğu kadar farklı örgütlerdeki birimlerle de bilgi alış verişinin yapılması bilginin kullanılabilirliğinin ve etkililiğini arttırmaktadır.

2.8.1.4. EYBS'nin Örgütsel İşlevi

Bugün değişimin en belirleyici özelliği onun hızıdır (Toffler, 1996:8). Çevrenin dinamik olması, yöneticilerin daha hızlı karar vermelerini gerektirmektedir (Çınar, 2004:4). Zamanında ve güvenilir verinin oluşturulması, EYBS büroları arasındaki veri paylaşımı, karar politikaları için veri ve enformasyonun etkili kullanımı olmak üzere EYBS'nin 3 kilit ölçütü bulunmaktadır (Hua, 2003; Akt. Villanueva, 2003:9).

Bu nedenle etkili EYBS oluşturmak için güncel ve güvenilir veri ve enformasyonun birimler arasında bütünleşmesi ve paylaşımı ile eğitim ile ilgili karar alma noktasında veri ve enformasyonun etkili kullanımı büyük önem taşımaktadır (Hua ve Herstein, 2003:5).

2.8.1.5. EYBS’nde Teknolojinin Etkisi:

EYBS sadece okullarda kişileri, modelleri, yöntemleri, prosedürleri, süreçleri, kuralları ve düzenlemeleri takip etmek amacıyla istatistik toplamak anlamına gelmemektedir; aynı zamanda yeni geliştirilen bilişim teknolojisi ile eğitim liderlerine, planlamacılarına, karar vericilere ve yöneticilere amaçlar oluşturmak ve bu amaçlara ulaşmak için görevlerini en iyi şekilde yerine getirmelerini sağlayacak anlaşılır, bütünleştirilmiş, geçerli, güvenilir, anlaşılır ve güncel veriyi sağlamakla ilişkilidir (Bhatti ve Adnan, 2010:1).

Bilgisayarların, büyük hacimlere ulaşan verileri işleme ve yönetmede sağladığı başarı, yöneticiye çevrede var olan ve olması beklenen fırsat ve tehlikeleri zamanında görebilme ve değerlendirebilme olanağı da tanır (Bensghir, 1993:239). Bilgi teknolojileri, eğitim yönetiminin her alanında yönetim süreçlerinde yardımcı olarak eğitim yöneticisinin örgütsel kaynakları etkili ve verimli yönetmesini sağlar (Çınar, 2004:6).

2.8.2. Dünyada ve Türkiye’de EYBS

Gelişmiş ya da gelişmekte olan pek çok ülkede eğitim bakanlıkları kendi EYBS'sini kurmuş bulunmaktadır. Araştırma sonuçları bu ülkelerde eğitim yönetimi süreçlerinde büyük hız ve kapasite artışı sağlandığını göstermektedir (Holmes, 1994; Muskin, 1994).

Tüm Avrupa ülkelerinin eğitim sistemleri ile ilgili kapsamlı verileri içeren EURYDICE portalının ve buna bağlı EURYBASE veritabanının yönetim bilgi sistemlerine olan ihtiyacı karşıladığı ve bu nedenle de üye ülkelerin bu sistemlere az ilgi gösterdiği düşünülmektedir (Eurydice, 2001).

Her ülke ne kadar sınırlı ve gelişmemiş de olsa EYBS olarak işlev gören bir sisteme sahiptir. Gelişmemiş ülkelerde EYBS daha çok manüeldir ve yıllık istatistikî raporlar genel ulusal tüketim göstergeleri içindir (Villanueva, 2003: 7).

2.8.2.1. Türkiye’de EYBS

Dünyanın en geniş iletişim ağı olan internet, devletlerin tüm kademelerinde e-devlet, e-dönüşüm gibi kavramları ortaya çıkarmıştır. Diğer ülkelerdeki e-devlet çalışmalarına paralel olarak, Türkiye’de de tüm kurum ve kuruluşların hizmetlerini internet ortamına geçirmesini yani e-dönüşümünü düzenleyen e-Dönüşüm Türkiye Projesi yürütülmektedir. e-Dönüşüm

Türkiye Projesi'nin başlıca hedefi; daha kaliteli ve hızlı kamu hizmeti sunabilmek amacıyla; katılımcı, şeffaf, etkin ve basit iş süreçlerine sahip olmayı ilke edinmiş bir devlet yapısı oluşturacak koşulların hazırlanmasıdır. (DPT, 2006:1).

Gelişen ve değişen şartlara ayak uydurabilme, iş ve işlemleri hızlı ve daha ekonomik yollarla gerçekleştirebilme ve şeffaflığı sağlayabilme adına kamu kurumlarında e-Devlet çalışmaları başlamıştır (MERNİS (Merkezi Nüfus İdare Sistemi), e-DEVLET, ...).

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından e-Dönüşüm Türkiye Projesi kapsamında MEB'e bağlı birimlerde birçok iş ve işlemler intranet yoluyla yürütülmektedir. 1987 yılında **Millî Eğitim Bakanlığı Bütünleşik Yönetim Bilişim Sistemi, (MEBSİS)** projesini yürütmeye başlamıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu (DDK), 2004). 1992 yılında da Dünya Bankasının da desteği (Proje no:MOE/NEDP/IBRD/3192/05) ile Millî Eğitimi Geliştirme Projesi (MEGP) çerçevesinde kurulan yeni alt sistemlerle bütünleşmiş bir bilgi sistemi oluşturulması amaçlanmıştır.

MEB'nin örgüt yapısı ve görevleri, 3797 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (1992) ile düzenlenmiştir. Bu Kanuna göre, MEB'nin örgüt yapısı; Merkez Örgütü, Taşra Örgütü, Yurtdışı Örgütü ve Bağlı Kuruluşlar olmak üzere dört ana bölümden oluşmaktadır ve eğitimin yönetiminde merkez yönetim güçlüdür (MEB, 2010:45). Eğitim politikalarının ve personel ihtiyacının belirlenmesi, yatırım planlarının oluşturulması, bütçelerin hazırlanması, yeni kurumların açılması gibi önemli konulara merkezden karar verilmektedir (Bayrakçı, 2007: 5).

MEB 2010-2011 eğitim öğretim yılı verilerine göre 743.564 öğretmeni, 16.845.528 öğrencisi ve 69.684 eğitim kurumu ile çok büyük bir teşkilattır. (Türkiye İstatistik Kurumu TÜİK, 2011). Böyle büyük bir camianın hizmetlerinde, bilgi teknolojilerinden yararlanılarak daha etkin, ekonomik, hızlı, doğru ve zamanında verilmesi önem arz etmektedir. Bir sonraki yıl okula başlayacak öğrenci sayısını tahmin etmek, gelecek yıl içinde emekli olabilecek öğretmen sayısını belirlemek, okul ve öğretmen ihtiyaçlarını belirleyerek; Türkiye genelinde homojen bir eğitim yapısı oluşturmak, öğrenci dağılım ve başarı grafiklerini oluşturmak gibi işlemler ancak bu bilgilerin sağlıklı bir şekilde toplanarak çözümlenmesiyle mümkündür (il ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Yönetim Bilgi Sistemi (İLSİS), 2005a).

Bakanlık, 1987 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemi (MEBSİS-MEBSİS) olarak adlandırdığı bir bilgi sistemi kurmuş ve sisteme personel bilgilerini yüklemiştir (PERSİS-Personel Sistemi). 1992 yılında ise Dünya Bankasının desteğinde yürütülen,

sistemin yeni kurulacak alt sistemlerle geliştirilmesi ve giderek bütünleşmiş bir bilgi sistemine dönüştürülmesi için çalışmalar başlatılmıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı DDK, 2004). 1987 yılından buyana MEBBİS'e (MEBSİS) bağlı olarak bazı alt sistemler ve bu sistemlerinde modülleri oluşturulmuştur. Bunlar MEBBİS, Personel İşlemleri, Halk Eğitim, Açık Öğretim Kurumları, e-OKUL: e-Okul Kullanıcı Girişi, Veli Bilgilendirme Sistemi (VBS), e-YURT, e-MEZUN, e-TAŞINIR'dır.

2.8.2.2. Dünyada EYBS

2.8.2.2.1. ABD

Florida: Florida Eyalet yönetmelikleri, her okul bölgesini ve Florida Eğitim Departmanını kapsamlı bir yönetimi bilgi sistemini geliştirmek ve uygulamak için zorunlu tutmaktadır. Oluşturulması öngörülen bu sistem eyalet eğitim sisteminin bütün seviyeleriyle bağlantılı ve uyumlu bileşenlerden oluşmak durumundadır (Rule 6A-1.0014). EYBS 1987 yılından bu yana Florida eyaletinde uygulanmaktadır. Bu eyalette kullanılan EYBS öğrenci, öğretmen ve okulların mali konularıyla ilgili içeriklere sahiptir.

İşgücü Gelişimi Bilgi Sistemi [Workforce Development Information System (WDIS)] Veritabanı bölge okulları tarafından Florida'da kullanılan diğer bir EYBS örneğidir ve yetişkin eğitimi ile ortaöğretim sonrası mesleki eğitim almakta olan öğrencileri verilerinin bulunduğu bir raporlama sistemidir. 7 tür raporlama şekli kullanılmaktadır. Her rapor şekli öğretmen ve öğrenci verilerini toplamak için belirli ve özel unsurlar içermektedir. Mesleki Ortaöğretim Eğitimi alan öğrenciler K-12 raporlama sistemine bildirilir. Aynı zamanda yetişkin eğitim programına veya ortaöğretim sonrası mesleki eğitim programına kayıt oldukları zaman İşgücü Gelişimi Bilgi Sistemi [Workforce Development Information System (WDIS)]'ne veri girişi yapılmaktadır. Bütün devlet okulları bütün ortaöğretim sonrası mesleki eğitim ve yetişkin genel eğitimi kayıt verilerini Eğitim Departmanı aracılığıyla Öğrenci Bilgi Veritabanına girmek zorundadırlar. (2010-11 District WDIS Data Base Handbook:6)

Ohio, Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi Ohio ilk ve ortaöğretim eğitimi bilgilerini toplayan eyalet çapında bir sistemdir. Demografik yapı, devam, ders bilgileri, mali verilerle sınav sonuçlarını içeren bir sistemdir. **1989 yılında** EYBS kullanılmaya başlanmış ve 1991 yılında EYBS uygulamaları eyalet çapına yayılmıştır. Personel, öğrenci, bölge, bina ve mali veriler EYBS yoluyla toplanır. Ohio'nun mali izlenebilirliği (accountability) ve fonlama (funding) sistemlerinin veri kaynağı EYBS kayıtlarıdır. Buna

ek olarak eyalet ihtiyaçlarının belirlenmesinde de bu verilerden yararlanılmaktadır. Ohio Eğitim Bilgisayar Ağı [Ohio Education Computer Network (OECN)] merkezi veri toplama aracıdır.

Ohio Eyalet Eğitim Departmanı EYBS'nin dört temel fonksiyonunu aşağıdaki şekilde tanımlamaktadır.

1. **Eyalet ve birleşik devletler (federal) raporlama işlemi.** Bölgesel ve federal raporlama iş ve işlemlerini okullar ve okul bölgeleri için kolaylaştırmak.
2. **Kaynak sağlama ve yatırımın dağılımı.** EMİS eyalet fonunun dağılımı ve belirlenmesini sağlayacak bilgileri toplamak.
3. **Akademik izleme sistemi.** Okulların ve öğrencilerin performans göstergelerini yayımlamak
4. **Bütün eyaleti ve ilçeleri kapsayan raporlar.** EMIS yoluyla hedef kitlenin ihtiyaç duyacağı verileri toplamak, analiz etmek ve raporlamak (Handbook 2008:9).

California Özel Eğitim Yönetim Bilgi Sistemi [California Special Education Management Information System (CASEMIS)], bilgisayar temelli bilgi raporlama ve kurtarma (retrieval) sistemidir. Bu sistemin amacı, hem California Eğitim Departmanının hem de yerel eğitim kurumlarının kapasitesini, öğrenci ile ilgili geçerli ve güvenilir verileri zamanında toplama ve paylaşma açısından geliştirmektir. Sistem, yerel eğitim kurumlarına özel eğitim verilerinin yerel seviyede kazanımı için eyalet çapında standart sağlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca özel eğitim programlarını sürekli izleme, eğitim programlarının etkililiğini değerlendirme, öğrencilerin gelecek ihtiyaçlarını belirleme, verilerin yayımlanması gibi özelliklere sahiptir (California Department Of Education: 1).

Virginia Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi [Virginia Educational Information Management System (EIMS)]: Virginia Eğitim Bilgi Yönetim sistemi eyalet düzeyinde dezavantajlı öğrenciler için Geride Kalan Çocuk Olmasın yasası [No Child Left Behind Act- NCLB (2001)] kapsamında 2003 yılından bu yana kullanılmaktadır. Raporlama, belgeleme gibi evrak işlerine harcanan zamanın (yılda 241.000 saat) öğrencilerin başarı düzeylerini aynı seviyeye taşımak, dezavantajlı olanları korumak ve kazanmak, öğrencileri doğru yönlendirebilmek amacıyla kullanılması gerektiğini düşünmektedir. Bu amaçla Virginia Eğitim Departmanı, Veri Güdümlü Karar Verme Sistemi (Data-Driven Decision Making (D3M) System) olarak da işleyen teknoloji temelli öğrenci ve okul veri

yönetimi bilgi sisteminin kurulmasında öncülük etmiştir. Sistemin kurulmasından bu yana 6 milyon dolardan fazla harcama yapılan sistem öğrencinin akademik ve kişisel gelişimlerini de takip ederek öğrencinin mahremiyetini korumanın yanı sıra uzun soluklu takibini de sağlamaktadır (Virginia Eyaleti, 2005).

2.8.2.2.2. Avrupa

Tüm Avrupa ülkelerinin eğitim sistemleri ile ilgili kapsamlı verileri içeren EURYDICE portalının ve buna bağlı EURYBASE veritabanının yönetim bilgi sistemlerine olan ihtiyacı karşıladığı ve bu nedenle de üye ülkelerin bu sistemlere az ilgi gösterdiği düşünülmektedir (Eurydice, 2001).

2.8.2.2.3. Diğer Ülkeler

Latin Amerika ve Karayipler: Dış kaynaklar ve kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen EYBS çalışmaları 1990'larda başlamıştır. 1990'ların sonunda EYBS'yi kuran Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ve diğer kuruluşlar tarafından bölgesel ve bilgi ve becerilerin gelişimine daha çok önem göstermeye başlamışlardır. 1997 yılında Arjantin, Brezilya, Şili, Paraguay ve Uruguay'ın da içinde bulunduğu ülkeler ve Güney Amerika Ortak Pazarı [MERCOSUR (Mercado Común del Sul)], Latin Amerika ve Karayip Eğitim Bölgesel Ofisi [Oficina Regional de Educación de la UNESCO para América Latina y el Caribe (OREAL)] ve Amerika'da Eğitimi Güçlendirme Ortaklığı [Programa de Promoción de la Reforma Educativa en América Latina y el Caribe/Partnership for Educational Revitalization in the Americas (PREAL)] arasında yapılan bir anlaşma ile bölgedeki diğer ülkelere performans izleme ve uygulamalarını kolaylaştırmak için eğitim göstergeleri belirlemişlerdir. 1997'de hazırlanan Karayip Eylem Planında (2000-2015) üye devletlerin her ülkede EYBS geliştirmesi için göstergeler oluşturulmuştur. Yapılan eğitim reformları ile veri ve bilgi ihtiyacı önem kazanmaya başlamıştır.

2000'de Karayip Bölgesel EYBS [Caribbean EMIS (CR EMIS)], Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu'nun [The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)] da desteği ile veri ve enformasyon sistemlerinin standart hale getirilmesi, eğitimde karar verme ve yönetimi destekleyecek güncel eğitim verilerine ulaşılabilmesi amacıyla ile kurulmuştur. Doğu Karayip Devletleri Teşkilatı [The Organisation of Eastern Caribbean States (OECS)] ülkeleri 2006-2008 yılında EYBS geliştirilmesi için planlar yapmaya başlamışlardır. İnternet kullanımının yaygınlaşması, BY araçlarının ulaşılabilirliği, veri ve YBS konusunda yaşanan değişimler bu süre zarfında meydana gelen

önemli gelişmelerdir. Ancak internet bağlantı sorunları ve veri tabanlarına erişim sıkıntıları ile birlikte güvenlik sorunları da kendini göstermektedir (Cassidy, 2005).

Namibya: Namibya 1990'da bağımsızlığını kazanmadan önce ülkenin eğitimi özerk eğitim makamları tarafından yönetilmekteydi. Mevcut 10 kurumun 9'u etnik kökenli ikinci sınıf yönetimlerken, 1 tanesi merkezi yönetime bağlı bir birimdi. Bağımsızlığın kazanılmasının ardından okullar altı coğrafi bölgeye ayrılarak, bakanlık altında bölgesel eğitim ofislerine bağlanmışlardır. 1991 yılında Yıllık Eğitim Sayımı [Annual Education Count (AEC)] anketi geliştirildi. Bu anket geçerli bilgileri, gerekli veriyi tanımlamak ve veritabanının yapısını geliştirmek amacıyla hazırlanmıştır. AEC anketi her Ağustos ayının ilk Salı günü uygulanmaktadır (15th School Day Statistics). 1992 yılından bu yana bu çalışma devam etmektedir. Namibya'da EYBS bölümünde 5-6 uzman görev almaktadır. Toplanan verileri 2 memur ve 3 veri yazıcısı bilgisayarlara yüklemektedirler. 1994 yılın ortalarında EYBS veri tabanı güncellenip Bakanlığın ağına bağlanmış ve kapasitesi genişletilerek; kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılamış, yılda iki istatistik toplama uygulaması yapma şansı tanınmış, özel istatistiksel bilgi için yapılan taleplere yanıt verilebilmiş ve istatistik ve diğer çıktılardan yararlanma şansı artmıştır (Voigts).

Güney Afrika: Ülkedeki STK'larla birlikte hükümet 1994 yılından itibaren okullarla ilgili verileri toparlamışlardır. 1997 yılından itibaren makul bir hata oranıyla Okul İhtiyaçları Kaydı/Kütüğü [School Register of Needs (SRN)] olarak bilinen geniş bir veritabanına toplanmıştır. 1998 yılında maliye bakanlığı 1997 yılında oluşturulan veri tabanını geliştirmiş ve bugünkü EMIS veritabanının oluşturulması gerçekleşmiştir (Crouch, 2001: 36). EYBS her eyalette/bölgede eğitim verilerinin toplanması ve depolanmasından sorumludur. EYBS okullar, yetişkin eğitimi, okul öncesi eğitimi ve diğer eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştiren eğitim kurumları gibi eğitimle ilgili birçok bölümden veri toplamaktadır. Güncel veri her bölümden iki yılda bir kâğıt tabanlı (paper based) araştırmalar yoluyla toplanmaktadır. Yıl içinde cinsiyete, yaşa, sınıfa ve nüfusa göre verilerin sınıflandırılması için daha detaylı yıllık araştırmalar yürütülmektedir. EYBS şu anda kâğıt tabanlı araştırmalardan kurumsal-temelli yönetim sistemi yoluyla elektronik veri toplama yöntemlerine doğru geçme sürecindedir (<http://www.emisec.co.za/>).

Avustralya: Okul Eğitimi Yönetim Bilgi Sistemi [The School Education Management Information System (SEMIS)] projesi Avustralya Eğitim, İstihdam ve İş İlişkileri Departmanı [The Australian Department of Education, Employment and Workplace Relations (DEEWR)] tarafından 2006-2007 yılında başlatılmıştır. Yeni programları hızlı ve

kolayca yapılandırılan ve ihtiyacı karşılayan kapsamlı bir sistem geliştirmek önemli olmaktadır ve bu sistemin bu yeterliği sağladığı düşünülmektedir.

Kamboçya: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı [United Nations Development Programme (UNDP)] kapsamında, 1995 yılında Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu'nun [The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)] mali desteği ile Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı [Ministry of Education and Youth and Sport (MoEYS)] “Kapasite Geliştirme Projesi [Capacity Building Project – (CBP)]” başlatılmıştır. Projenin bileşenlerinden birisi olan EYBS'nin (EMIS) kurulması doğrultusunda Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu [The United Nations Children's Fund (UNICEF)] tarafından bir EYBS ofisi kurulmuş ve donanımı sağlanmıştır. Bunun yanı sıra proje doğrultusunda çalışanlara yoğun eğitim verilmiş, bazı çalışanlar Tayland'a gönderilerek veritabanı tasarımı ve yönetimi eğitimleri almaları sağlanmıştır. Projenin 1999 yılında sona ermesinin ardından Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu [The United Nations Children's Fund (UNICEF)] ve Uluslararası İsveç Kalkınma İşbirliği Ajansı [The Swedish International Development Cooperation Agency (SIDA)] tarafından sağlanan finansal destek ile EYBS çalışmaları sürdürülmektedir (Phala, 2008).

2.9. Alan Yazında Bilgi, Bilgi Yönetimi, Yönetim Bilgi Sistemi ve Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi Hakkında Yapılmış Çalışmalar

Araştırmanın bu bölümünde yapılan literatür taraması sonucunda bulunan bilgi, BY, YBS ve EYBS alanında dünyada ve Türkiye de yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.9.1. Bilgi Alanında Yapılan Çalışmalar

Yalçın, Seçkin ve Demirel'in (2009) yaptığı “Bilgideki Değişimin Örgütsel Değişime Etkisi Üzerine Bir İnceleme” isimli çalışmada bilgi kavramı, bilginin değişim döngüsü, bilginin değişimine etki eden faktörler (bilişim sistemleri, yenilik baskısı, bilgi paylaşımı, zaman, eğitim vb.), bilgideki değişim ile örgütsel değişim arasındaki kavramsal ilişki ayrıntılı olarak incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda örgütsel öğrenmenin ve bilgi paylaşımının desteklenmesi gerektiği görülmüştür.

Karakaya'nın (2001) yaptığı “Yönetimsel Bilginin Kaynakları Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmada, yöneticilerin verdiği kararlarda gerekli olan bilgilerin kaynakları ile yöneticilerin bazı demografik özellikleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bu çalışmaya göre yöneticinin düzeyi ve mesleği ile istendiğinde farklı kaynaklardan bilgi elde etme ve yöneticinin eğitimi ile farklı kaynaklardan bilgi elde etme arasında anlamlı ilişki olduğu tespit

edilmiştir. Bunun sonucunda yöneticilerin işletme amaçlarına ulaşabilmeleri ve etkin kararlar alabilmeleri için bilgi ve eğitim düzeylerinin yükseltilmesi gerektiği öngörülmüştür.

2.9.2. BY Alanında Yapılan Çalışmalar

Karahan ve Yılmaz'ın (2010) yaptığı “Öğrenen Örgüt ve Bilgi Yönetimi İlişkisi: Afyonkarahisar İlinde Bulunan Hastane Yöneticileri Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmada kurum ve kuruluşların etkinliği, sürekli gelişmeleri ve değişimlere uyumu açısından son derece önemli görülen bilgi edinme, paylaşma, deneyim ve hatalardan öğrenme kültürünün kurum içine yerleştirilmesinin genel tanımlayıcı ifadesi olan öğrenen örgüt yaklaşımı, bilgi yönetimi bağlamında değerlendirilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örnekleme, bilginin üretilmesi ve paylaşılmasında önemli görevler üstlendiği düşünülen yöneticilerden (Afyonkarahisar il sınırları içinde yer alan 110 adet hastane yöneticisi) oluşmaktadır. Anket yöntemi kullanılarak verilerin toplandığı bu çalışma sonucunda öğrenen örgütler ile bilgi yönetim sistemleri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Araştırma bulguları bilgi yönetim sistemi ile öğrenen örgüt oluşturma arasında genel itibariyle doğrusal ve olumlu bir ilişki olabileceğini göstermektedir. Özellikle de öğrenen örgütlerin en önemli özelliği olan bilginin paylaşılması ve bilginin elde edilmesinin artırıcı etkisi, bilgi yönetim sistemi bileşenleri arasında da yer almakta ve öğrenen örgüt üzerinde pozitif bir etkiye sahip olmaktadır. Bilgi yönetimi bileşenlerinden, özellikle ekip halinde öğrenme ile bilginin paylaşılması; öğrenen örgüt kültürü oluşturma açısından önemli bulunmaktadır.

Özan ve Erten (2008) “Okul Yöneticilerinin Bilgi Yönetimi Becerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Elazığ İli Örneği)” çalışmasında, devlet ve özel ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin, bilgi yönetimini uygulamaya yönelik becerilerinin öğretmenlerin görev yaptığı kurum, kademe ve hizmet yıllarına göre karşılaştırılması amaçlamışlardır. Araştırmanın verilerini toplamak için 5’li Likert türünde 65 maddelik bir anket kullanılmıştır. Araştırma tarama modelinde olup, araştırmanın örneklemini ise, 2005-2006 eğitim-öğretim yılında Elazığ ilindeki beş eğitim bölgesinden tesadüfi olarak seçilen ilköğretim ve ortaöğretim okullarında çalışan öğretmenler oluşturmaktadır (515 ilköğretim, 249 orta öğretim). Öğretmenlerin görev yaptığı kurumlara ve hizmet yıllarına göre okul yöneticilerinin bilgi yönetimini etkili kullanabilme becerilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Devlet okulunda çalışan öğretmenler, özel okulda çalışan öğretmenlere göre daha fazla oranda yöneticilerinin bilgi yönetimini kullanabilme becerisine sahip olduğu görüşünü benimsemişlerdir. 16-20 yıllar arası hizmete sahip öğretmenler yöneticilerinin bilgi yönetimini etkili kullanabilme becerisine yeterince sahip olmadıklarını ve okullarında iyi

uygulayamadıklarını düşündükleri belirtmişlerdir. Becerilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamış olmasına rağmen, ilköğretim birinci kademe öğretmenleri diğer okul öncesi, ilköğretimin ikinci ve orta öğretim kademelerindeki öğretmenlere göre yöneticilerinin bilgi yönetimini daha etkili kullanabilme becerisine sahip oldukları görüşünü benimsediklerini ifade etmişlerdir.

Güçlü ve Sotirofski (2006) bilgi kavramı, bilgi çeşitleri, bilgi yönetimi süreci ve basamakları ve eğitim örgütlerine uygulanabilirliği konusunda yaptıkları çalışmada, eğitim kurumlarında bilgi yönetimine geçişte öncelikle yönetim kademesinin daha sonra da öğretmenlerin bilgiye meraklı olması ve bilgi temelli yönetim anlayışını benimsemesi gerektiği ifade etmektedirler. Aynı zamanda bilgi yönetiminin güvene dayalı bir ekip çalışması olduğu ve yöneticilerin bu durumu göz önünde bulundurması gerektiği ifade edilmektedir.

“Etkili Bilgi Yönetimi Yanılsaması: Eleştirel Bir Bakış Açısı” isimli bilgi yönetiminin kullanılabilirliğinin kolay olmadığını ortaya koyan çalışmada (Lohman ve diğerleri, 2003), etkili bilginin üretilmesi ve kullanılması için farklı teori ve teknolojilerin çözemediği en az dört tip problemden bahsedilmiştir. Bunlar sırasıyla bilgi gereksinimini örgütlerin fonksiyonlarını derinlemesine analiz etmeden sağlamak, örgütlerin misyonlarının ve hedeflerinin iyi tanımlanmaması, bunların model oluşturmak için referans noktası olarak kullanılamaması, yönetim bilgi ihtiyaçlarının depolanacak verinin tanımlanmaması, yapılanma sürecinin başlatılamaması, bilgi toplamak için bilgi ihtiyaçlarının tanımlanmaması ve uygun teknolojilerin kurulması yoluyla geçerliliğinin ve cazibesinin sağlanamamasıdır.

Özmen (2002), “21. yy’da Bilgi Yönetimi ve Eğitim Örgütleri” isimli kuramsal çalışmasında eğitim örgütlerinin, bilgiyi sadece kullanmak değil, fakat aynı zamanda geliştirmek, üretmek, yenilemek ve bunu yaymakla da yükümlü olduğunu ifade etmektedir. Ancak değer ağırlıklı hizmet veren eğitim örgütlerinin değişik yönetim kuramlarının uygulanmasında yapısal ve kültürel açıdan daha tutucu olduklarını belirtmektedir. Bununla birlikte gelişmekte olan bir ülke olan Türkiye’de, dünyayla rekabet edebilmek için, eğitim örgütlerinin bilgi yönetimine daha çok önem vermesi ve eğitim örgütlerinde etkili bilgi yönetimi için bilgiyi değerlendirme, kullanma ve sürekli geliştirmeyi hâkim kılan bir örgüt kültürünün benimsenmesi, yapısal birtakım değişikliklerle, karar verme mekanizmalarında çeşitli fikir ve uygulamaların meydana çıkmasına zemin yaratacak esnek, katılımcı ve paylaşımlı işleyişlerin hayata geçirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

2.9.3. YBS Alanında Yapılan Çalışmalar

Anameriç (2005b) yaptığı “Yönetim Bilgi Sistemlerinin Yönetim Fonksiyonları Üzerine Etkisi” isimli çalışmasında, YBS'nin gelişim süreci ve örgütlerde yönetim sürecindeki etkilerini kuramsal açıdan incelemiştir. Bu çalışmada YBS'nin örgütlerin bütün kademelerinde yönetime bilgi sağladığını ve girdiği örgütün özelliklerini taşıdığını belirtmektedir.

“Yönetim Bilgi Sisteminin [Management Information System (MIS)] Güney-batı Nijerya Üniversitelerinde Karar Vermede Kullanımı” isimli Ajayi ve Omirin tarafından 2007'de yapılan çalışmada, uzun ve kısa dönemli planlama ve bütçeleme konularına karar verme konularında YBS'nin kullanımı betimsel tarama modeli kullanılarak araştırılmıştır. Veriler 200'ü üst düzey yönetici ve 400'ü akademik personel olmak üzere toplam 600 kişilik bir örneklem grubundan toplanmıştır. Örneklem grubu rastgele örneklem metoduyla seçilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre YBS uzun dönem ya da kısa dönem karar verme sürecinde ve bütçeleme işlemlerinde yeterli düzeyde kullanılmadığı belirlenmiştir. Eyalet ya da devlet üniversiteleri arasında YBS'nin karar vermede kullanımına ilişkin farklılık bulunmamaktadır. Ancak YBS'nin karar verme ve bütçeleme konularında kullanımına yönelik analizde eyalet ve devlet üniversiteleri arasında eyalet üniversiteleri lehine anlamlı farklılık gözlenmiştir.

Badragheh ve diğerleri (2010) yaptığı “İran Zirai Eğitim Sisteminde YBS'nin Uygulanmasında Karşılaşılan Zorluklar” isimli betimsel çalışmalarında, YBS kullanımında karşılaşılan engel ve zorlukların en önemlilerinin; yönetim, örgüt kültürü, teknik sorunlar, öğrenme, insan kaynakları ve mali kaynaklar gibi engellerden oluştuğunu belirlemiştir.

Okullarda etkili bilgi sistemleri uygulaması ve geliştirilmesi için kritik öneme sahip faktörleri Breiter ve Light (2006) şu şekilde sıralamışlardır. Eğitimcilerin gerçek ihtiyaçları doğrultusunda oluşturulması, öğretmenlerin örtük bilgi hazinesini başlangıç noktası olarak kabul etmesi, bilgi sistemine dâhil etmek için uygun verinin seçilmesi, etkili değerlendirmenin standart, öğrenme ve değerlendirme arasındaki yakın ilişkinin göz önünde bulundurulması, eğitimcilere verinin rolünü dikkate alan eğitici karar verme üzerine mesleki gelişim sağlanması, eğitimcilerin strateji dağarcıklarının geliştirilmesi ve etkili eğitici karar verme ve BS desteği üzerine daha fazla araştırma yapılmasıdır.

Hindistanda Ulusal Düzeyde YBS: Sorunlar ve Konuların Analizi (Gupta, 1996) isimli çalışmada Hindistan'da Ulusal Planlama ve Karar Verme Sisteminin [The National

Planning and Decision Making System (NPDMS)], ulusal hedefleri göz önünde bulunduran, çok karmaşık bir planlama, karar verme ve yönetim sistemini ifade ettiği belirtilmektedir. NPDMS'in yapısı merkezdeki birden fazla departmanın ve eyalet düzeyindeki birimlerin kompleks etkileşimi olarak görülebilir. Bu bağlamda araştırmada bilgi destekli olan sistemin, genel anlamda gelişme seviyesini belirlemek için çalışma yapılmıştır. Çalışmada bilgi kaynağının yetersizliği ve hatırı sayılır bir şekilde israfı, güvenlik sıkıntılarıyla bağlantı problemlerinden kaynaklanan pürüzlü bilgi akışı, bilginin kalitesi gibi sorunların olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca araştırma sonuçları çeşitli kurumlar arası ve kurum içi etkileşim düzeyinde birçok bakanlıkta karar verme ve yönetim fonksiyonlarını kolaylaştırmak için uzun dönemli, iyi yönlendirilmiş, bütünleşik çalışmalara yönelik birincil ihtiyacı ortaya koymuştur.

2.9.4. EYBS alanında yapılan çalışmalar

Powel (2006) az gelişmiş ülkelerde Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemleri uygulamalarından öğrenilenleri değerlendirdiği bir çalışma yapmıştır. 2005 ve 2006 yılları arasında eklektik metotla (Eclectic Approach) yapılan çalışmada, *Fast Track Initiative [(FTI) -2002 yılında Dünya Bankası tarafından az gelişmiş ülkelerin eğitim sisteminin uluslar arası düzeyde geliştirmek amaçlı başlatılmış girişim-]* fonu alan ve *Development Goal [(MDG) Millenium Birleşmiş Milletlerin 2000 yılında Milenyum Zirvesinde fakir ülkelerin sosyal ve ekonomik açıdan desteklenmesini hedefleyen kararlar]* kapsamında ilerleme kaydeden Bangladeş, Mozambik, Nijerya ve Gana pilot ülkeler olarak belirlenmiştir. Bu ülkelerin tecrübelerinden faydalanılarak planlayıcıların EYBS'yi geliştirebilmek için atacağı somut adımlar belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda yapılan incelemeler EYBS'nin kurulması aşamasındaki karmaşıklığın ortadan kaldırılması amacıyla kullanılan EYBS çıktılarının korunması ile ilgili zorlukların önemini göstermiştir. Ayrıca finansal destek sağlayanlar ve planlayıcıların EYBS'nin neleri sağlayıp neleri sağlayamayacağı konusunda ihtiyatlı olmaları gerektiği, çünkü sistemle ilgili beklentilerin yüksek olduğunun görüldüğü ifade edilmiştir. Yapılan araştırmada belirlenen en önemli bulgu ise gelişen dünyada tam kapsamlı bir EYBS oluşturabilmek için ayrılan kaynak ve zamanın miktarıdır. Çünkü yeterli kaynak ve zaman ayrılmadığı sürece sürdürülebilir EYBS çıktısı sağlayacak süreçleri ve sistemi kurmanın mümkün olmadığı düşünülmektedir.

Bayrakçı (2007: 401) yaptığı "Türkiye'de Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemleri ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar" isimli genel tarama modeli kullanılarak yapılmış çalışmada, Millî Eğitim Bakanlığı Yönetim Bilgi Sistemlerinin uygulanmasında karşılaşılan sorunları belirleyerek, sistemlerin daha etkili bir şekilde kullanılması ve ihtiyaca uygun

biçimde geliştirilmesi için öneriler sunmaya çalışılmıştır. Yöneticilerin konuyla ilgili görüşleri anket kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini Kırıkkale il ve ilçe merkezlerinde görev yapan 210 okul müdürü, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcısı oluşturmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre, yöneticilerin bilgisayar kullanımı, hizmetiçi eğitim ve sistem yazılımları açısından sorun yaşamadıkları ancak donanımların yenilenmesi ve ilgili finansal desteğin üst yönetim tarafından sağlanması açısından sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Şüphesiz ki yıllardır klasik örgüt yaklaşımları ile yönetilmeye alışmış ve bunun gerektirdiği biçimde işleyen örgütlere bilgi ve iletişim teknolojilerinin adaptasyonu ve uygulanmaları kolay olmamaktadır. Özellikle bilgisayar temelli olan bu bilgi sistemlerinin örgütlerde uygulanması sırasında değişik sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar bilgisayar donanımları ve bunların finansmanından, örgüt üyelerinin bilgisayar kullanabilme yeterliklerine ve örgüt yapısının yeni sisteme uygunluğuna kadar çok geniş bir yelpazede incelenebilmektedir.

Aynı araştırmada yöneticilerin bilgisayar okur-yazarı oldukları, bilgisayarlarla ilgili temel bilgi ve becerilerinin bulunduğu ve bilgisayarı rahatlıkla kullanabilecek yeterliliğe sahip oldukları belirlenmiştir (Bayrakçı, 2007: 404). Yöneticilerin, İLSİS sisteminin getirdiği yeterliliklerin kazandırılması konusunda hizmet içi eğitim açısından önemli bir sorun görmedikleri, gerekliliği ortaya çıktığında hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının karşılanabileceğini ve sistemin işlediğini düşündükleri anlaşılmıştır (Bayrakçı, 2007: 406-407). Yöneticilerin yazılımlarla ilgili önemli bir sorunla karşılaşmadıkları, yani; sistemin modüllerini kullanabildikleri, kullanılan dili rahatlıkla anlayabildikleri, sisteme kolayca giriş-çıkış yapabildikleri, istedikleri bilgiyi yazıcıdan başarılı bir şekilde alabildikleri, sistemin güncel bilgileri içerdiği ve güncel bilgilere de kolayca ulaşarak ihtiyaçlarını karşılayabildikleri söylenebilmektedir (Bayrakçı, 2007: 408).

“İl Milli Eğitim Müdürlüğü Yönetim Bilgi Sistemlerinin Değerlendirilmesi: (Edirne İl Milli Eğitim Müdürlüğü Örnek Olay İncelemesi)” isimli çalışmasında Demir (2003), İl Milli Eğitim Müdürlüğü yönetim bilgi sistemleri uygulamasının, bilgi yönetiminin örgütsel yararları açısından değerlendirilmesini amaçlamıştır. Nitel yöntem (yarı yapılandırılmış görüşme) kullanılan araştırmada, örneklem 27 yöneticiden oluşmaktadır. Araştırmanın sonucunda yönetim bilgi sistemlerinin başarısı için teknolojik altyapının, işbirlikçi bir kültürün, eğitimin, motivasyonun ve liderliğin gerekli olduğu saptanmıştır. Edirne İl Milli Eğitim Müdürlüğü örneği de göstermektedir ki yönetim bilgi sistemi uygulaması, verilen hizmetlerin hızını ve niteliğini artırmış, çalışanların iş yükü azalmış, çalışanlar arasında

işbirliği sağlanmıştır. Aynı zamanda bu sistemle çalışanların yeterlikleri çeşitli eğitimle yükseltilmeye çalışılmakta, çalışanların güdülenme düzeyini artırmakta, yaşanan çatışmalar ve iş stresi giderek azalmakta ve örgüt yeniliklere karşı daha esnek hale gelmektedir. Yönetim Bilgi Sistemleri uygulamaları sırasında yaşanan sorunların teknolojik olanakların eksikliği, veri toplamakta yaşanan güçlükler, bürokratik alışkanlıkların aşılmasında güçlük çekilmesi ve yenileşmeye karşı yaşanan direnme olduğu görülmektedir.

Şeker ve Şeker (2009), “e-Devlet Uygulamalarından İLSİS’in Okul Yöneticileri Tarafından Değerlendirilmesi” adlı çalışmalarında e-Devlet uygulamalarından biri olan İLSİS Projesi konusunda yöneticilerin görüşlerini nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulayarak belirlemeyi hedeflemişlerdir. Araştırmanın sonucunda yöneticiler İLSİS’in evrak işlerini hafiflettiğini, kırtasiyeciliği azaltmakla birlikte kırtasiyecilikle oluşan maddi külfeti de ortadan kaldırdığı kanısındadırlar. Yöneticilerin İLSİS modülleri hakkındaki düşüncelerine bakıldığında, modüllerin olmasından çoğunluğun memnun olduğu fakat bir kısmının da bazı modüllerin işlerliğinden yakındıkları görülmüştür. Araştırmada sistemin tıkanması ve iş-işlemlerin ağır yapılabilmesi ya da yapılamaması ile birlikte güvenlik konusundaki tedirginlikler belirlenmiştir.

Ortaöğretimdeki Öğrencilerin e-Okul Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi araştırmasında (Varol, Demirkol ve Demirli, 2011) ortaöğretim kurumlarında eğitim-öğretim gören öğrencilerin, uygulanmakta olan e-Okul bilgi sistemi hakkında görüşlerine başvurarak e-Okul bilgi sistemi ile öğrencilerin etkileşimini incelemek amaçlanmıştır. Araştırmanın evreni, Türkiye genelinde orta öğretim kurumlarında eğitim ve öğretimlerine devam eden öğrencilerdir. Araştırmanın örneklemi ise Elazığ il merkezinde bulunan farklı düzeyde Anadolu, Meslek ve Genel liselerin okuyan öğrencilerden ve her birinden rastgele seçilen 54 öğrencidir. Belirtilen araştırmada yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmıştır.

Araştırmada, öğrencilerin e-Okul sistemi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, sistemin geliştirilme amaçlarından sadece not bilgileri ile devamsızlık bilgilerine erişim şeklinde kullanılması, velilerin önemli bir kısmının sistemden haberdar olmaması ya da sistem hakkında bilgisi olan bazı velilerin sistemden faydalanmaması veya teknolojik yetersizlikler sebebiyle kullanamaması sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğrenci görüşlerinden elde edilen bulgulara göre, sistemden öğrencilerine ait tüm bilgilerine ulaşabilen öğretmenlerin, öğrencilerin kendi dersleri dışındaki başarı durumlarını dikkate almalarının öğrencilere hem

olumlu hem de olumsuz yönde yansımalarının olduğu ve öğretmenlerin sisteme veri girişini aksatmalarının öğrencileri olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir.

Demirli ve diğerleri (2011) tarafından yapılan “Okul Veli Bilgilendirme Sistemine İlişkin Veli Görüşleri” isimli çalışmada e-Okul VBS uygulamalarının, sistemin doğrudan kullanıcısı konumunda olan veli görüşleri üzerinden değerlendirilmesi amaçlanmıştır. 2010-2011 öğretim yılında Elazığ il merkezinde bulunan, Anadolu, Meslek ve Genel Lise türünden birer kurumdan rastgele seçimle belirlenen lise 2., 3. ve 4. sınıflardaki öğrencilerin velileri olan toplam 54 kişi ile görüşme yapılmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda büyük yatırımlar ve emek sonrasında hayata geçirilen e-Okul VBS'nin, araştırma kapsamındaki velilerin büyük bir çoğunluğu (~%87) tarafından biliniyor olması ve kullanım biçiminin sistemin oluşturulma biçimiyle çoğunlukla paralellik göstermesi olumlu bulunmaktadır. Bilgi girişinin yetkililer tarafından zamanında ve eksiksiz biçimde gerçekleştirilmesinin büyük önem arz ettiği e-Okul VBS'nin, velilerin öğrencileri ile ilgili bazı nicel bilgilere internet ortamında erişmesine imkân vermesiyle okul ve öğretmenlerin bu iş için ayırmak durumunda olduğu zamanın azalmasına katkı sağladığı ifade edilmektedir. Bununla birlikte yüz yüze iletişime duyulan ihtiyacın azalmasının diğer yandan veli-öğretmen işbirliğine yönelik olumsuz etkilerinin olduğunun da göz ardı edilmemesi gerektiği düşünülmektedir. Diğer yandan öğrenci ile ilgili bazı bilgilerin sunulması, onların öğrenim hayatının önemli bir ayağını oluşturan okul dışı kaynakların velilere önemli bilgiler sunduğu; ancak bu bilgilerin gerekli yönlendirmeler olmadan veliler tarafından elde edilmesinin sakıncalarının olabileceği ve sistemde sunulan bilgilerden velilerin nasıl yararlanabilecekleri ile ilgili bilinçlendirme çalışmalarının artırılmasının gerektiği ortaya çıkmıştır.

EYBS Tasarımı ve Prototip Uygulaması: Veri Dolabı Çalışması, Gibson ve Middleton'ın (1999) YBS için bir model önerisidir. Okulların farklı ihtiyaçlarını daha etkili karşılamayı amaçlamaktadır. Odak noktasının bireysel kullanım olması ile birlikte Bilgi İhtiyaç Analizi, İnsan Bilgisayar Etkileşimi ve Bilgi Sistemleri değerlendirmesinin entegrasyonunu içermektedir. Prototipin uygulama modeli özellikle eğitim yönetimi için önerilmiştir. Cannon Hill Anglikan Koleji [Cannon Hill Anglican College (CHAC)] uygulama için uygun çevreyi sağlamıştır. Her okulda olduğu gibi burada da yönetsel veri depolanmakta ancak yöneticiler bu veriye çabuk ve hızlı bir şekilde ulaşamamaktadırlar. Önerilen model 3 alanı bir araya getirmektedir. Bunlar Bilgi İhtiyaç Analizi, İnsan Bilgisayar Etkileşimi ve Bilgi Sistemleri Değerlendirmesidir. Sonuç olarak personelin kısa zamanda

işlemleri gerçekleştirmesi onları mutlu etmiştir ve prototipi kullandıkça geliştirmek için önerilerde bulunmaya başlamışlardır.

Bilgisayar Temelli Yönetim Bilgi Sisteminin (BTYBS) Hong Kong Ortaokullarında İnsan Kaynakları (İK) Faktörüne Bağlı Olarak Değerlendirilmesi (Ngai, 1992) isimli çalışmanın amacı, bilgisayar temelli YBS'nin Hong Kong ortaokullarındaki uygulama alanını araştırmak, BTYBS'nin okul yönetimine etkilerini incelemek, bu tür sistemlerin etkililiğini değerlendirmek, İK faktörünün BTYBS'ndeki etkililiğini araştırmak ve sonraki değerlendirmeler için bir değerlendirme modeli oluşturmaktır. Araştırmanın yöntemi mektup-anket araştırmasıdır. Öğretmen ve operasyonel kullanıcılara ayrı ayrı iki anket düzenlenmiştir. Örneklem olarak 64 öğretmen ve 53 kullanıcı; 159 okuldan rastgele seçilmişlerdir (Dönüş %84.4). Araştırmanın bulgularına göre, bilgisayar uygulamaları daha çok öğrenci kayıtları, zaman çizelgeleri ve word işlemleri için kullanılırken; bilgisayar uygulamaları çok sınırlı sayıda karar destek uygulamasında kullanılmaktadır. Öğretmenler bilgisayar sistemine itibar göstermeye meyillidirler. Değerlendirme anketinin sonuçlarına göre BTYBS'nin verimliliği ve uygulaması öğretmenler tarafından kabul görmektedir. İK konusunda ise öğretmenler ve kullanıcılar arasında fark gözlenmemiştir.

“EYBS: Bütünleşik Veri ve Enformasyon Sistemi ve Eğitim Yönetiminde Uygulamaları” isimli çalışma Hua ve Herstein (2003) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın konusu, yönetimde etkili karar vermek için bilgi temelli yönetimi sistemini destekleyen teknik, örgütsel ve organizasyonel şartları araştırmaktır. Araştırmaya göre bilginin paylaşımı, kullanımı ve iletişim konusunda mevcut örgüt kültürünün oluşturulacak teknik kapasite ile uyumlu olma zorunluluğu bulunmaktadır. EYBS'nin gelişimi modern eğitim yönetimi sistemlerinde gereklidir ve bilgi temelli karar verme sürecini desteklemek için kurulmuştur. Bilgisayar teknolojisi, veritabanı araçları ve teknik beceriler eğitim sistemleri için veri ve enformasyon üretim yeterliliğinde gerekli desteği sağlamaktadırlar. Ancak EYBS biriminin neyi üreteceğini, ürünün kimi desteklemek için tasarlandığını ve hangi birim ve bölümlerin dahil olacağını bilmek ve görmek için açık vizyona ihtiyacı vardır. EYBS veri ve enformasyon sistemini kurarken daha çok yeni yönetim kültürünün gelişimi, veri toplama sürecinin entegrasyonu, analizi ve yayımlanması önemlidir. EYBS gelişiminin BT gelişim demek olmadığını unutmamak gerekmektedir. EYBS diğer yönetim fonksiyonları gibi bulguların analiz edilmiş sonuçlarıdır.

“İlköğretim Okullarında Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin e-Okulu Kullanım Biçimleri”ni belirlemeyi amaçlayan çalışmada (Aydoğan, 2011) uygulanan anket sonucunda

yüksek lisans mezunu idarecilerin bu modülleri lisans mezunu idarecilere oranla, hizmet yılları 21-30 arasında olan okul yöneticilerin MEBBİS ve personel işlemleri modülünü hizmet yılları 1-10 ve 31 ve üzeri olan okul yöneticilerine göre daha fazla kullandığı ve modülleri kontrol sıklığının yöneticinin evinde internet bağlantısı olup olmaması ile de ilgili olduğu tespit edilmiştir.

Kızılboğa ve Erdoğan (2012) Millî Eğitim Bakanlığı e-Okul Uygulamasının Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi isimli çalışmada, İstanbul’ da yer alan 7 farklı ilçeden 10 yönetici, 13 öğretmen, 14 öğrenci ve 11 veli ile görüşmüştür. Okul yöneticilerinin e-Okul sisteminde en çok devamsızlık işlemlerini kullandığı, sistemden sonra nakil işlemlerinin çok daha kolaylaştığı, nakil işlemlerinin sistem üzerinden yapılması dolayısıyla münferit kayıtların önlendiği, öğretmenlerin e-Okulu en çok not girişi yapmak için kullandıkları, öğrencilerin ise notlarına bakmak için kullandıkları belirlenmiştir. Ayrıca e-Okul sisteminde yaşanan bazı problemlerle ilgili de şu tespitler yapılmıştır: e-Okul uygulamasında sistemin sürekli donmalar yaşaması, çökmesi, kilitlenmesi ve böylelikle işlemlerin aksamasıdır ve on dakikalık işlem süresinin çoğu zaman aşılması ve tüm işlemlerin baştan yapılmak zorunda kalınmasıdır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evren ve örnekleme araştırmada kullanılacak veri toplama teknikleri ile verilerin analizinde kullanılacak istatistiksel teknikler nicel ve nitel yöntemler açısından ele alınmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, betimsel-ilişkisel tarama modelinde ve nitel türde karma bir araştırmadır.

Betimsel-ilişkisel tarama türü araştırmalar, herhangi bir olay veya olguyu olduğu gibi betimleyen, ayrıca söz konusu olay veya olgulara etki ettiği düşünülen değişkenlerin etkisini veya ilişki derecesini olduğu haliyle ortaya koymayı amaçlayan araştırmalardır (Büyüköztürk, 2010:231).

Tarama modeliyle yönetici ve öğretmenlerin e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin işleyiş sürecine ilişkin görüşleri; *sistemin olumlu yönleri, sistemin olumsuz yönleri, sistemin tasarımında karşılaşılan sorunlar, sistemin işleyişinde karşılaşılan sorunlar, sistemin kişisel kullanımında karşılaşılan sorunlar* boyutlarında olmak üzere; cinsiyetlerine, yaşlarına, görevlerine, okul türlerine, yöneticilikte geçen süreye, öğretmenlikte geçen süreye, evinde bilgisayar olup olmama durumuna, evinde interneti olup olmama durumuna, derslerde bilgisayar kullanma sıklığına, derslerde interneti kullanma sıklığına ve interneti kullanma amacına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır (Ek – 2).

Ayrıca araştırmanın nitel deseni kapsamında da ortaöğretim okullarında görev yapan yöneticiler, öğretmenler ile bu kurumlarda öğrenim gören öğrenciler ve onların velileri ile görüşme yapılmış ve elde edilen veriler, nicel yöntemle elde edilen verilerle karşılaştırılmıştır.

Nitel araştırmalar gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2008:39). Nitel veriler; tipik anket soruları veya test yöntemleri gibi önceden belirlenmiş kategori ve standartlara oturtulmadan; durumların, olayların, insanların, karşılıklı etkileşimlerin ve gözlenen davranışların ayrıntılı tanımlarını; doküman ve iletişim kayıtlarından, vaka tarihçelerinden alıntıları, biriktirilmiş verileri içerir (Kaya, 2008:78).

Bu bağlamda ortaöğretim kurumlarının paydaşlarının e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemine ilişkin bakış açılarını ve deneyimlerini belirlemek amacıyla nitel araştırma

yöntemlerinden “Durum Çalışması” kullanılmıştır. Durum Çalışması, “Güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde incelemeye çalışan; olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir araştırma yöntemi şeklinde tanımlanabilmektedir (Yin, 1984, akt. Kaya, 2008:79).

Durum çalışmaları, nasıl ve niçin sorularını temel alan bir araştırma yöntemi olduğundan; nitel araştırmalarda sıkça kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Durum çalışmalarında çeşitli veri toplama araçları kullanılabilir. Bu araştırmada nitel veri toplama araçlarından yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci olarak tanımlanmaktadır (Stewart ve Cash, 1985:7). Bu amaçla da yarı-yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır (EK-3). Görüşmelerde kullanılan formlar şunlardır;

- Yarı Yapılandırılmış Yönetici Görüşme Formu (Ek- 3),
- Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu (Ek- 3),
- Yarı Yapılandırılmış Öğrenci Görüşme Formu (Ek- 3),
- Yarı Yapılandırılmış Veli Görüşme Formu (Ek- 3),

Önceden hazırlanan sorularla, görüşme yapılan kişinin tepkisine göre görüşmenin esnek geçmesi planlanmıştır.

Nitel boyut açısından araştırma konusu olan, ortaöğretim kurumları paydaşlarının e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin işleyiş sürecine ilişkin yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerine ilişkin var olan durum, nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu yolla elde edilen veriler içerik analizi yapılarak yorumlanmış ve nicel yöntemle elde edilen verilerle karşılaştırılmıştır.

3.2. Evren - Örneklem

Araştırmanın evrenini nicel boyutta; 2011–2012 eğitim-öğretim yılında Şanlıurfa ilinde ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmen ve yöneticiler oluşturmaktadır.

Şanlıurfa İli; İl Geneli Ortaöğretim Kurumları Yönetici ve Öğretmen Sayıları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Şanlıurfa İli; İl Geneli Ortaöğretim Kurumları Yönetici ve Öğretmen Sayıları

Ortaöğretim Kurumu Sayısı	Toplam Yönetici Sayısı	Toplam Öğretmen Sayısı
115	377	1.994

Tablo 5'te görüldüğü gibi Şanlıurfa ilinde 2011–2012 öğretim yılı verilerine göre araştırmanın evreninde 115 ortaöğretim kurumu bulunmaktadır. Bu okullarda 1.994 öğretmen, 377 idareci görev yapmaktadır. Araştırma, evrenden seçilen ve onu temsil eden bir örneklem grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir. 2.371 kişiden oluşan bu evrenin, $\alpha = .05$ anlamlılık ve %5 hoşgörü düzeyinde en az 356 kişiden oluşan bir örneklem grubuyla temsil edilebileceği anlaşılmıştır (Balcı, 1997: 112). Bu amaçla tabakalı örnekleme tekniğine başvurulmuştur. Araştırmada, evrendeki alt grupların örneklemede temsil edilmelerinin garanti altına alındığı bir yöntem olarak (Balcı, 2009) tabakalı örnekleme kullanılmıştır. Bu şekilde evren alt evrenlere ayrılmış ve her alt evren de örnekleme temsil edilmiştir. Tabakalı örnekleme göre araştırmanın örnekleme belirlenirken öncelikli olarak evren; Şanlıurfa ilinde görev yapan öğretmen ve idarecilerin görev yaptıkları okul türüne göre alt evren gruplarına ayrılmıştır.

Bilimsel bir araştırmanın yansızlık ilkesine uygun olarak, Şanlıurfa ili sınırları içerisinde bulunan 115 ortaöğretim kurumu sınavla öğrenci alan liseler, genel liseler ve mesleki eğitim vermekte olan ortaöğretim kurumları olmak üzere 3 gruba ayrılmıştır. Bu kapsamda evren öncelikle; Anadolu – Fen – Sosyal Bilimler – Anadolu Öğretmen Lisesi gibi sınavla öğrenci alan kurumlar, Meslek Lisesi ve Genel Lise oluşlarına göre kendi içinde benzeşik olan üç alt evrene ayrılmıştır. Daha sonra belirlenen alt evrenlerin (tabaka) her birinde görev yapan yönetici ve öğretmenlere tesadüfî yöntemle ölçek uygulanmıştır.

Evrendeki öğretmen ve yöneticilerin; cinsiyetlerine, görev yaptıkları okul türüne ve görev yaptıkları ilçelere ilişkin bilgiler belirlenirken Şanlıurfa İl Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistik Bölümünün MEBBİS veritabanından alınan 2011 verileri kullanılmıştır.

Şanlıurfa İlinde Merkez dahil olmak üzere toplam 11 ilçe bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla Akçakale, Birecik, Bozova, Ceylanpınar, Halfeti, Harran, Hilvan, Merkez, Siverek, Suruç ve Viranşehir'dir. Şanlıurfa ilinde toplam 1.994 öğretmen ortaöğretim kurumlarında görev yapmaktadır. Bu öğretmenlerin görev yaptıkları kurum türüne göre dağılımları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Şanlıurfa İlinde Okul Türüne Göre Görev Yapan Öğretmen Sayıları

	Akçakale		Birecik		Bozova		Ceylanpınar		Toplam	
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E
Anadolu – Fen – Sosyal Bilimler – Anadolu Öğretmen Lisesi	5	6	32	26	-	-	14	20	51	52
Meslek Lisesi	11	5	50	29	16	10	16	19	93	63
Genel Lise	5	5	8	10	20	22	11	16	44	53
Toplam	21	16	90	65	36	32	41	55	188	168
Genel Toplam	37		155		68		96		356	

	Halfeti		Harran		Hilvan		Merkez		Toplam	
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E
Anadolu – Fen – Sosyal Bilimler – Anadolu Öğretmen Lisesi	-	-	5	1	-	-	101	161	106	161
Meslek Lisesi	7	6	15	13	2	3	205	222	229	244
Genel Lise	8	13	-	-	8	4	187	228	203	245
Toplam	15	19	20	14	10	7	493	611	539	650
Genel Toplam	34		34		17		1104		1189	

	Siverek		Suruç		Viranşehir		Toplam	
	K	E	K	E	K	E	K	E
Anadolu – Fen – Sosyal Bilimler – Anadolu Öğretmen Lisesi	31	26	5	45	30	23	66	94
Meslek Lisesi	50	38	15	20	28	14	93	72
Genel Lise	44	27	22	10	16	5	82	42
Toplam	125	91	42	65	74	42	241	198
Genel Toplam	216		107		116		439	

	Şanlıurfa		
	K	E	Toplam
Anadolu – Fen – Sosyal Bilimler – Anadolu Öğretmen Lisesi	223	308	531
Meslek Lisesi	415	379	794
Genel Lise	329	340	669
Toplam	967	1027	1.994

Tablo 6'ya göre Şanlıurfa İlinde görev yapan 1.994 öğretmenin 967'si kadın ve 1.027'si erkektir. 967 kadın öğretmenin 223'ü Anadolu, Fen, Sosyal Bilimler ya da Anadolu Öğretmen Lisesinde görev yaparken, 415'i Meslek Lisesinde ve 329'u de Genel Lisede görev yapmaktadır. Bunun yanı sıra ortaöğretimde görev yapan 1.994 öğretmenin 1.027'si erkektir ve bu öğretmenlerden 308'i Anadolu, Fen, Sosyal Bilimler ya da Anadolu Öğretmen Lisesinde, 379'u Meslek Lisesinde ve 340'ı de Genel Liselerde görev yapmaktadır.

Şanlıurfa İlinde görev yapan yönetici sayıları okul türüne göre ilçeler göz önünde bulundurularak Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Şanlıurfa İlinde Okul Türüne Göre Görev Yapan Yönetici Sayıları

	Akçakale		Birecik		Bozova		Toplam	
	K	E	K	E	K	E	K	E
Anadolu – Fen – Sosyal Bilimler – Anadolu Öğretmen Lisesi	-	2	1	11	-	-	1	13
Meslek Lisesi	1	6	1	21	2	8	4	35
Genel Lise	-	4	-	4	-	3	-	11
Toplam	1	12	2	36	2	11	5	59
Genel Toplam	13		38		13		64	

	Ceylanpınar		Halfeti		Harran		Hilvan		Toplam	
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E
Anadolu – Fen – Sosyal Bilimler – Anadolu Öğretmen Lisesi	-	7	-	-	-	2	-	-	-	9
Meslek Lisesi	1	8	-	1	1	6	1	2	3	17
Genel Lise	-	4	-	4	-	-	1	5	1	13
Toplam	1	19	-	5	1	8	2	7	4	39
Genel Toplam	20		5		9		9		43	

	Merkez		Siverek		Suruç		Viranşehir		Toplam	
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E
Anadolu – Fen – Sosyal Bilimler – Anadolu Öğretmen Lisesi	-	36	1	9	-	2	-	10	1	57
Meslek Lisesi	9	62	2	18	1	8	3	12	15	100
Genel Lise	2	62	-	17	1	9	-	6	3	94
Toplam	11	160	3	44	2	19	3	28	20	245
Genel Toplam	171		47		21		31		265	

	ŞANLIURFA İLİ		
	K	E	Toplam
Anadolu – Fen – Sosyal Bilimler – Anadolu Öğretmen Lisesi	2	79	81
Meslek Lisesi	22	152	174
Genel Lise	4	118	122
Toplam	28	349	377

Tablo 7’de görüldüğü üzere Şanlıurfa ili genelinde bulunan 115 ortaöğretim kurumunda 377 yönetici (müdür, müdür başyardımcısı, müdür yardımcısı) görev yapmaktadır. 377 yöneticinin 28’i kadın ve 349’u erkektir. 28 kadın yöneticinin 2’si Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi ve ya Sosyal Bilimler Lisesinde görev yapmaktadır. 28 kadın yöneticinin 22’si Meslek Liselerinde görev yapmaktayken; 2’si de Genel Liselerde yöneticilik görevlerini sürdürmektedirler. Şanlıurfa ilinde yöneticilik yapan 349 erkek yöneticinin 79’u sınavla öğrenci alan ortaöğretim kurumlarında, 152’si Meslek Lisesinde ve 118’i Genel Lisede yöneticilik yapmaktadırlar.

Araştırmanın nicel boyutunda ölçek uygulaması yapılması için okul türü baz alınarak belirlenen örneklem ve ölçek uygulaması yapılan yönetici ve öğretmenlerin sayıları Tablo 8’de gösterilmektedir.

Tablo 8. Tabakalı Örneklem Yöntemiyle Ölçek Uygulaması Yapılan Yönetici ve Öğretmen Sayıları

	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Yüzde (%)	Öğretmen (Örneklem)	Yönetici Sayısı	Yüzde (%)	Yönetici (Örneklem)
Anadolu – Fen – Sosyal Bilimler – Anadolu Öğretmen Lisesi	38	610	%26	100	81	% 21	44
Meslek Lisesi	49	970	%41	187	174	%46	85
Genel Lise	28	791	%33	92	122	%23	19
Toplam	115	2371	% 100	379	377	% 100	148

Tablo 8'e göre Şanlıurfa ilinde; tabakalı örneklem yöntemiyle ölçek uygulaması yapılan yönetici ve öğretmen sayıları ise şöyledir:

Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ya da Anadolu Öğretmen Lisesinde görev yapan 100 öğretmen, Meslek Lisesinde görev yapan 187 öğretmen ve Genel Liselerde görev yapan 92 öğretmen olmak üzere toplam 379 öğretmendir.

Bununla birlikte Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ya da Anadolu Öğretmen Lisesinde görev yapan 44 yönetici, Meslek Lisesinde görev yapan 85 yönetici ve Genel Liselerde görev yapan 19 yönetici olmak üzere toplam 148 yöneticidir.

Araştırma sonucunda 379 öğretmen ve 148 yönetici olmak üzere toplam 527 kişiyle ölçek uygulanmıştır.

Araştırmanın evrenini nitel boyutta; 2011–2012 öğretim yılında Şanlıurfa ili sınırlarında ortaöğretim kurumlarının paydaşları (yöneticiler, öğretmenler, veliler ve öğrenciler) oluşturmaktadır.

Bu amaçla, okul türüne göre 12 öğretmen, 12 yönetici, 12 veli ve 12 öğrenci olmak üzere toplam 48 kişi ile **yarı yapılandırılmış görüşme** yapılmıştır. e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemine ilişkin; yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilerin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda okul türüne göre görüşme yapılan yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilerin sayısı Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Okul Türüne Göre Görüşme Yapılan Öğretmen, Yönetici, Veli ve Öğrenci Evren ve Örneklemi

	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğretmen Örneklemi	Yönetici Sayısı	Yönetici Örneklemi	Veli sayısı	Veli Örneklemi	Öğrenci sayısı	Öğrenci Örneklemi	Görüşülen Kişi Sayısı Toplamı
Anadolu – Fen – Sosyal Bilimler – Anadolu Öğretmen Lisesi	38	531	4	81	4	14.076	4	14.076	4	16
Meslek Lisesi	49	794	4	174	4	37.157	4	37.157	4	16
Genel Lise	28	669	4	122	4	30.144	4	30.144	4	16
Toplam	115	1.994	12	377	12	81.377	12	81.377	12	48

Tablo 9'a göre; Toplam 1.994 öğretmenden, Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesinde görev yapan öğretmen sayısı 531, Meslek Lisesinde görev yapan öğretmen sayısı 794 ve Genel Liselerde görev yapan öğretmen sayısı 669'dur.

Bununla birlikte Şanlıurfa ilindeki 377 yöneticinin 81'i Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesinde, 174'ü Meslek Lisesinde ve 122'si ise Genel Liselerde görev yapmaktadır.

Bu bölümde araştırmanın diğer evreni olan veli evreni öğrenci evrenine göre planlanmıştır. Şanlıurfa'da toplam 81.377 ortaöğretim öğrencisi bulunmaktadır. Bu öğrencilerin 14.076'sı Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesinde, 37.144'ü Meslek Lisesinde ve 30.144'ü Genel Liselerde öğrenim görmektedirler.

Öğrenci sayılarına paralel olarak; 14.076 velinin Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesinde, 37.157 velinin Meslek Lisesinde ve 30.144 velinin Genel Liselerde öğrencisi bulunmaktadır.

Nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme için; yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci evreninden alınacak örneklem ise şu şekilde saptanmıştır:

Öğretmen örnekleme; Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesinde görev yapan 4 öğretmen, Meslek Lisesinde görev yapan 4 öğretmen ve Genel Liselerde görev yapan 4 öğretmen olmak üzere 12 öğretmen olarak belirlenmiştir.

Yönetici örnekleme; Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesinde görev yapan 4 yönetici, Meslek Lisesinde görev yapan 4 yönetici ve Genel Liselerde görev yapan 4 yönetici olmak üzere 12 yönetici olarak belirlenmiştir.

Veli örnekleme; Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesinde öğrencisi bulunan 4 veli, Meslek Lisesinde öğrencisi bulunan 4 veli ve Genel Liselerde öğrencisi bulunan 4 veli olmak üzere 12 veli olarak belirlenmiştir.

Öğrenci örnekleme ise Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesinde öğrenim gören 4 öğrenci, Meslek Lisesinde öğrenim gören 4 öğrenci ve Genel Liselerde öğrenim gören 4 öğrenci olmak üzere 12 öğrenci olarak belirlenmiştir.

Özetle nitel boyutta örneklem; 12 yönetici, 12 öğretmen, 12 veli ve 12 öğrenci olmak üzere toplam 48 kişi olarak belirlenmiş ve 48 kişi ile görüşme yapılmıştır.

Örnekleme alınan kişilere önceden hazırlanmış problem durumu ve alt problemlerden çıkarılmış yarı yapılandırılmış görüşme soruları sorularak veri toplanmıştır.

3.3.Verilerin Toplanması

Araştırmanın nicel boyutunda; verilerin toplanmasında iki türlü veri toplama yoluna gidilmiştir. Öncelikle Bilgi, BS, YBS, EYBS ve e-Okul EYBS'ne ilişkin yurtiçi ve yurt dışı alanyazın taranmıştır.

Araştırmanın kuramsal kısmını oluşturmak amacıyla öncelikle internet aracılığıyla çeşitli veri tabanlarında bulunan ilgili araştırma ve makaleler derlenmiş, yine konuyla ilgili yazar ve araştırma kuruluşlarının internetteki kullanılabilir izni olan yayınlar toplanarak değerlendirilmiştir. Son olarak, soruna ilişkin Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), Üniversiteler ve MEB... vb. kurumların veritabanlarında bulunan tezler ve araştırma makaleleri taranmış ve ilgili olanlar değerlendirilmiştir. Araştırmanın öğretmen ve yönetici algılarına ilişkin verileri; nicel araştırma tekniklerine göre “e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin İşleyiş Sürecine İlişkin Tutum Ölçeği (EK-2) aracılığıyla elde edilmiştir.

Araştırmanın nitel boyutunda; verilerin toplanmasında araştırma ile ilgili yasal izin alındıktan sonra yöneticilerle, öğretmenlerle, velilerle ve öğrencilerle bir ön görüşme yapılmıştır. Yönetici, öğretmen, veli ve öğrenciler ayrıca gönüllülük ilkesi çerçevesinde görüşmelere katılmayı kabul etmişlerdir.

Yarı yapılandırılmış görüşmeler için örneklem seçilen okullardaki çalışmalar, daha önce hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formu (EK-3) kullanılarak 10.01.2012 ve 15.05.2012 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

3.4. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın nicel boyutunda veri toplama aracı olarak; e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin işleyiş sürecine ilişkin öğretmen ve yönetici algılarını belirlemek amacıyla bir tutum ölçeği geliştirilmiştir. İlk aşamada öğretmenlerin e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin İşleyiş Sürecine İlişkin Tutumlarını ölçmeyi amaçlayan bir “madde havuzu” oluşturulmuştur. Madde havuzu taslak ölçek biçiminde düzenlenerek, kapsam geçerliğine sahip olup olmadığı uzman görüşü alınarak saptanmıştır (Balcı, 1997:61; Karasar, 1995:77). Ölçme aracının yapı geçerliği için de faktör analizi yapılmıştır.

42 maddelik ölçek taslağı öğretmen ve yöneticilerin “e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin İşleyiş Sürecine” ilişkin tutumlarını ölçüp ölçmediğini sınamak için geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmıştır. Ölçeğin güvenirlik katsayısı (Cronbach Alpha) .92 olarak bulunmuştur. Bu durum ölçeğin güvenirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı (Cronbach Alpha) Tablo 10’da gösterilmektedir.

Tablo 10. KMO and Bartlett's Küresellik Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin (Örneklem Uygunluk Ölçüsü) Testi		.929
Yaklaşık Ki-Kare		11212.890
Bartlett's	Serbestlik Derecesi	820
Küresellik	Anlamlılık Düzeyi	.000
Testi		

Tablo 10’da da görüldüğü gibi KMO değerinin 0,60’ın üzerinde olması kabul edilebilir bir değerdir. KMO örneklem uygunluğu değerinin 0,929 ve Bartlett’in küresellik testinin anlamlılık seviyesinin 0,000 çıkması, verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir.

Faktör analizine uygunluğu test edilen ve uygun olduğu görülen ölçeğe faktör analizi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda elde edilen faktörlerin güvenirlik katsayıları Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Faktörlerin Güvenirlik Katsayıları

Faktör adı	Açıkladığı Varyans (%)	Güvenirlik Katsayısı (Cronbach's Alpha)	İçerdiği Madde Sayısı
Sistemin Olumlu Yönleri	26.16	.857	19
Sistemin Olumsuz Yönleri	19.78	.690	6
Tasarımda karşılaşılan sorunlar	5.13	.731	6
İşleyişte Karşılaşılan Sorunlar	5.91	.707	5
Kişisel Kullanımda Karşılaşılan Sorunlar	3.29	.705	4
TOPLAM	60.28		

Tablo 11 incelendiğinde, ölçeğin güvenirliliğinin .929 olduğu görülmektedir. Alt boyutları açısından bakıldığında, Faktör1, Faktör 2, Faktör 3, Faktör 4 ve Faktör 5 boyutlarının güvenirlilik katsayıları (Cronbach's Alpha) sırasıyla .857, .690, .731, .707, .705 olarak hesaplanmıştır. Belirtilen verilere göre ölçeğin güvenirliliğinin yüksek olduğu düşünülebilir.

42 maddeden oluşan ölçeğe faktör analizi yapılmıştır. Bu analiz hiçbir faktöre dahil olmayan maddeler ölçekten çıkarılarak tekrarlanmıştır. Yeniden faktör analizi yapılması sonucunda ölçeğin 5 boyuttan oluştuğu tespit edilmiştir. Faktör döndürme sonuçlarına göre 19 maddenin birinci boyutta, 6 maddenin ikinci boyutta, 6 maddenin üçüncü boyutta, 5 maddenin dördüncü boyutta ve 4 maddenin beşinci boyutta yüksek değerlere sahip olduğu belirlenmiştir. Bu şekilde ankette 2 madde çıkarılmış ve çıkarılan bu maddelerden sonra ölçek 40 madde olarak son şeklini almıştır (Bkz. Ek-2). Ölçeğin faktör yapısı ve varyans oranları Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Ölçek Faktör Yapısı

	Varimax Döndürme Sonrası Yük Değerleri					
	Ortak Varyans	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5
12	.648	.768				
15	.621	.738				
11	.548	.710				
10	.628	.761				
16	.570	.709				
9	.521	.666				
17	.587	.748				
14	.524	.654				
13	.482	.659				
18	.541	.669				
8	.542	.677				
21	.472	.593				
20	.447	.657				
3	.605	.574				
4	.672	.638				
2	.589	.572				
1	.509	.570				
7	.635	.583				
5	.580	.560				
34	.704		.767			
33	.642		.782			
32	.657		.803			
30	.666		.571			
31	.548		.621			
35	.496		.494			
22	.733			.838		
23	.751			.821		
25	.706			.770		
24	.621			.740		
37	.608			.604		
36	.640			.541		
41	.660				.728	
42	.609				.694	
40	.603				.727	
38	.573				.599	
39	.596				.406	
26	.712					.731
27	.647					.740
28	.584					.469
29	.597					.477

Tablo 12 incelendiğinde, her faktörün açıkladığı varyans oranının, sırasıyla, %26.16, %19.78, %5.13, %3.29 ve %5.91 olduğu; beş faktörün açıkladığı toplam varyansın ise % 60.28 olduğu görülmüştür. Yapılan faktör analizi sonucunda maddelerin faktör yüklerinin, .406 ile .803 arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçek, yönetici ve öğretmenlere uygulanmıştır (Bkz. Ek-2). Ölçek iki ana bölümden oluşmaktadır. Araştırmada uygulanan ölçeğin birinci bölümünde örnekleme oluşturan yönetici ve öğretmenlerin bazı demografik özelliklerinin (cinsiyet, yaş, görev yapılan okul türü, görev, kıdem, yöneticilikte geçen süre, evinde bilgisayar bulunma durumu, evinde internet bulunması durumu, derste bilgisayar kullanma sıklığı, derste interneti kullanma sıklığı ve interneti kullanma amacı) belirlenmesine yönelik 11 soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise örnekleme yer alan yönetici ve öğretmenlerin e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin işleyiş süreci temelinde konuya ilişkin tutumlarını saptamaya yönelik 40 soru bulunmaktadır.

Araştırma için gerekli veriler: Şanlıurfa İl Milli Eğitim Müdürlüğü aracılığıyla Şanlıurfa Valiliği'nden alınan, ölçek uygulamalarının ve yarı yapılandırılmış görüşmelerin yapılabileceğine ilişkin 10.01.2012 tarih ve 1051 sayılı "Valilik Oluru"yla toplanmıştır (Bkz. Ek-1). Veri toplama aracı; 15.01.2012'de örneklem seçilen okullara, ölçeğin sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesi için hazırlanan uygulama yönergesi ile dağıtılmış ve toplanmıştır. Eksik ya da hatalı doldurulan 2 ölçeğin çıkarılmasından sonra geriye kalan 527 ölçekle analiz işlemleri yapılmıştır. Uygulanan ölçeklere ilişkin frekans ve yüzdeler Tablo 13'te gösterilmektedir.

Tablo 13. Ölçek Uygulaması Yapılan Kişi Sayısı

Örneklem (n)	Gönderilen Ölçek	Yüzde (%)	Geri Dönen Ölçek	Yüzde (%)
Yönetici	300	%44	148	%28
Öğretmen	600	%66	379	%72
TOPLAM	900	%100	527	%100

Tablo 13'e bakıldığında öğretmenler dağıtılan ölçek sayısının 600 ve yöneticilere dağıtılan ölçek sayısının ise 300 olduğu görülmektedir. Geri dönen ölçek sayısının öğretmenler için 379 (%63,33); yöneticiler içinse 148 (%49,33) olduğu görülmektedir. Toplamda ölçek uygulaması yapılan kişi sayısı; 148 Yönetici ve 379 öğretmen olmak üzere 527 kişiden oluşmaktadır.

Ölçek uygulaması yapılan yönetici ve öğretmenlerin okul türüne göre sayıları ise Tablo 14’te gösterilmektedir.

Tablo 14. Ölçek Uygulaması Yapılan Kişilerin Okul Türüne Sayıları

Okul Türü	Yönetici		Öğretmen	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
Anadolu – Fen – Sosyal Bilimler – Anadolu Öğretmen Lisesi	44	%30	100	%27
Meslek Lisesi	85	%57	187	%49
Genel Lise	19	%13	92	%24
Toplam	148	%100	379	%100
Genel Toplam	527			

Tablo 14’e göre ölçek uygulaması yapılan yönetici ve öğretmenlerin okul türüne göre sayıları şöyledir:

148 yöneticinin 44’ü sınavla öğrenci alan ortaöğretim kurumunda görev yapmaktadır. 85’i meslek lisesinde ve 19’u da genel lisede görev yapmaktadır. 379 öğretmenin çalıştıkları okul türüne göre sayılarına bakıldığında ise 100 öğretmenin sınavla öğrenci alan bir ortaöğretim kurumunda görev yaparken; 187’sinin meslek lisesinde ve 92’sinin de genel lisede görev yaptıkları görülmektedir.

Ölçek uygulanan yönetici ve öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımları ise Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15. Ölçek Uygulaması Yapılan Yönetici ve Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Sayıları

Cinsiyet	Yönetici		Öğretmen	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
Kadın	26	18	185	49
Erkek	122	82	194	51
Toplam	148	100	379	100

Tablo 15’e göre ölçek uygulaması yapılan yönetici ve öğretmenlerin cinsiyetlerine göre sayılarına bakıldığında örneklemin 26 kadın ve 122 erkek olmak üzere toplam 148 yöneticiden oluştuğu görülmektedir. Örneklemin öğretmen kısmında ise 184 kadın ve 197 erkek olmak üzere toplam 381 öğretmene ölçek uygulanmıştır.

Tablo 16’da ölçek uygulanan yönetici ve öğretmenlerin kıdemlerine göre sayıları verilmektedir.

Tablo 16. Ölçek Uygulanması Yapılan Yönetici ve Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Sayıları

Kıdem	Yönetici		Öğretmen	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
1-4 Yıl	84	%57	203	%54
5-8 Yıl	23	%16	55	%14
9-13 Yıl	13	%9	77	%20
14 Yıl ve Üzeri	28	%18	44	%12
Toplam	148	%100	379	%100

Tablo 16’ya göre ölçek uygulanan 148 yöneticinin 84’ü 1-4 yıldır yöneticilik yapmaktadır. 23’ü 5-8 yıldır yöneticilik yaparken; 13’ü 9-13 yıl ve 28’i 14 yıldan daha uzun süredir yöneticilik yapmaktadırlar. Bununla birlikte ölçek uygulanan 379 öğretmenden 203’ü 1-4 yıldır öğretmenlik yapmaktadır. 55’i 5-8 yıldır öğretmenlik yaparken, 77’si 9-13 yıldır ve 44’ü 14 yıldan daha uzun bir süredir öğretmenlik yapmaktadırlar.

Nitel araştırma tekniklerine göre, araştırmanın her bir alt amacı için ayrı ayrı çözümlenmeler yapılmıştır. Araştırmada ölçek maddelerinden yararlanılarak elde edilen görüşme formları kullanılmıştır. Araştırmanın güvenilirliği için görüşme formları uzman görüşüne sunulmuştur. Gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra asıl görüşmeler yapılmıştır.

e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemine ilişkin; yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilerin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırma kapsamında ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmen ve yöneticilerin e-Okul EYBS’nin işleyiş sürecine ilişkin olarak *sistemin olumlu yönleri, sistemin olumsuz yönleri, sistemin tasarımında karşılaşılan sorunlar, sistemin işleyişinde karşılaşılan sorunlar, sistemin kişisel kullanımında karşılaşılan sorunlar* boyutlarında algılarını saptamak amacıyla okul türüne göre 12 öğretmen, 12 yönetici, 12 veli ve 12 öğrenci olmak üzere 48 kişi ile **yarı yapılandırılmış görüşme** yapılmıştır. Böylece araştırmanın nitel verilerine ulaşmak amacıyla 48 ortaöğretim kurumu paydaşıyla görüşülmüştür.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Nicel boyutta verilerin çözümlemesinde; uygulanan ölçekler, SPSS 16 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Değerlendirmelerde anlamlılık düzeyi $\alpha = .05$ olarak benimsenmiştir.

Araştırmada elde edilen verilerin çözümlemesi amacıyla, aritmetik ortalama, standart sapma, yüzde, t-Testi, Mann Whitney U Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi ve Kruskall Wallis-H Testi yapılmıştır.

Araştırmada, yönetici, öğretmen, cinsiyet, evinde internet bağlantısına sahip olup olmama ve evinde bilgisayar bulunup bulunmama değişkenleri açısından deneklerin ölçek maddelerine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için t-Testi (Independent-Sample t-Test) kullanılmıştır. Uygulanan t-Testi öncesinde de dağılımın homojen olup olmadığını test eden Levene'nin Varyansların Homojenliği Testi (Levene's Test for Equality of Variances) sonuçları incelenmiş ve varyansların homojen olmadığı durumlarda ($p < .05$) t-Testi yerine Mann Whitney U-Testi yapılmıştır. Mann Whitney U-Testi, puan dağılımının normallik varsayımının karşılanmadığı ilişkisiz t-Testinin alternatifi olarak bilinir. İki ilişkisiz örneklemden elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eder (Büyüköztürk, 2002:149–150).

Kıdem, görev, okul türü, yaş, derslerde bilgisayar kullanma, interneti kullanma amaçları değişkenleri açısından yönetici ve öğretmenlerin ölçek maddelerine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) uygulanmış ve farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için de Tukey HSD testi yapılmıştır. Levene'nin Varyansların Homojenliği Testi (Levene's Test for Equality of Variances) sonucuna göre varyansların homojen olmadığı durumlarda ($p < .05$) varyans analizi yerine Kruskall Wallis H-Testi yapılmıştır.

Kruskall Wallis H-Testi ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalamasının birbirlerinden anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test eder. Kruskall Wallis-H Testi sonucunda p değerinin anlamlı çıkması sonucu, gruplar arasındaki farkın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığının belirlenmesi için değişkenlerin alt bölümleri ikili olarak gruplanmış ve bu ikili gruplar için Mann Whitney U Testi uygulanmıştır.

Verilerin çözümlemesinde yönetici ve öğretmenlerin verdikleri yanıtların puanlarını hesaplamak amacıyla Likert tipi ölçekte yer alan maddelere “tamamen katılıyorum” için 5, “çok katılıyorum” için 4, “orta derecede katılıyorum” için 3, “biraz katılıyorum” için 2 ve “hiç katılmıyorum” için 1 puan verilmiştir. Değerlendirme ölçeğinin puan aralığının

hesaplanmasında $(5-1=4)$ $(4/5=.80)$ katsayısı esas alındığında; ağırlıklı aritmetik ortalamalarının değerlendirme aralığı Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17. Likert Tipi Beşli Dereceleme Ölçeği Değerlendirme Aralıkları

Seçenekler	Sınırlar
Hiç Katılmıyorum	1,00–1.80 arası
Biraz Katılıyorum	1.81–2.60 arası
Orta Derecede Katılıyorum	2.61–3.40 arası
Çok Katılıyorum	3.41–4.20 arası
Tamamen Katılıyorum	4.21–5.00 arası

Tablo 17’ye bakıldığında ölçeğin derecelendirme aralıkları 1.00-1.80 arası Hiç Katılmıyorum, 1.81-2.60 arası Biraz Katılıyorum, 2.61-3.40 arası Orta Derecede Katılıyorum, 3.41-4.20 arası Çok Katılıyorum ve 4.21-5.00 arası ise Tamamen Katılıyorum olarak görülmektedir.

Nitel boyutta verilerin çözümlenmesi; Nitel araştırma tekniklerine göre, yarı yapılandırılmış görüşmeye katılan kişilere ses kayıt cihazının kullanılmasında bir sakınca olup olmadığı belirtilerek görüşmenin verilerinin ses kayıt cihazıyla kaydedilmesine izin verip vermedikleri sorulmuştur. Katılımcıların geneli buna izin vermiştir. Daha sonra yarı yapılandırılmış görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş, sözel olmayan ifadelerin alınması için de not alma yoluna gidilmiştir. Ayrıca bazı kişiler düşüncelerini daha iyi toparlayarak sorulara daha ayrıntılı olarak yanıt vermek istediklerini belirterek görüşme formunda yer alan soruları yazılı olarak yanıtlamışlardır. Daha sonra kayıtlara ve yazılı olarak yanıtlanan formlara ilişkin çözümlene yapılarak bunların ayrıntılı bir şekilde yazılı doküman haline getirilmesi sağlanmış ve N-Vivo 9.5 nitel veri analiz programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırma planlama, gözlem, analiz ve raporlama aşamalarında gerçekleştirilmiştir (Kirk ve Miller, 1986; akt Kaya, 2008).

3.5.1. Planlama

Planlama aşamasında,

(1) Araştırma yöntemi olarak "durum çalışması" yönteminin kullanılması, bu yöntem kapsamında olmak üzere yarı yapılandırılmış görüşme yapılması ve araştırmanın nicel

araştırma yöntemleriyle yapılan bölümüyle ilgili olarak karşılaştırma yapmak için kullanılması,

(2) Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için görüşmelere katılan kişilerin dahil oldukları okulların türüne ve görevlerine göre örneklemin seçiminin homojen olmasına özen gösterilmesi,

(3) Katılımcıların Şanlıurfa ilinde bir ortaöğretim kurumu paydaşı (yönetici, öğretmen, veli, öğrenci) olanlarla sınırlı tutulması,

(4) Ölçek ve formların kullanımı öncesi uzman görüşü alınması,

(5) Görüşmecinin katılım düzeyini en alt seviyede tutarak; katılımcıların bilgi, görüş ve deneyimlerden yararlanarak ve hem nitelik hem de nicelik açısından olabildiğince fazla veri toplanması,

(6) Görüşmelerde, görüşmenin kaydedilmesinin yanı sıra not tutarak, kaydedilmesi mümkün olmayan verilerin tutulması,

(7) Araştırmada yer alan katılımcıların kişiselliğinin korunmasına titizlikle özen gösterilmesi ve görüşme kayıtlarının araştırmacı dışında hiç kimseye dinlettirilmemesi, ayrıca bir gruptaki üyelerden birinin konuyla ilgili olarak dile getirdiği bir görüşün diğer gruplardaki üyelerle isim vererek dile getirilmemesi, bu tür bir malzemenin paylaşılmaması,

(8) Görüşme yapmak için okullara gidilmeden önce; telefonla randevu alınarak okullara gidilmesi,

(9) Ayrıca görüşme yapmak için okullara gidilmeden önce; görüşme kapsamında sorulacak soruları kapsayan formların ilgili okullara iletilmesi ve dolayısıyla görüşmeye katılacak olan öğretmenlerin bu konularla ilgili uygulamalarını gözden geçirerek hazırlıklı bir şekilde görüşmelere katılmalarının sağlanması ile ilgili kararlar alınmıştır.

3.5.2. Uygulama (Görüşme ve Analiz)

Araştırma planlandığı gibi “yarı yapılandırılmış görüşme” yöntemleriyle sürdürülmüştür. Bu yöntemin seçilme nedeni, araştırmanın konusunun doğrudan doğruya “nitelik” ile ilişkili olmasıdır. Nitelik alanında yapılan bir inceleme için en uygun yöntemin “nitel araştırma teknikleri” olması gerektiği görüşünden yola çıkılmıştır. Bu amaçla da e-Okul EYBS'nin kullanıcıları arasında önemli bir yere sahip olan ortaöğretim kurumları paydaşlarının (yönetici, öğretmen, veli ve öğrenciler) e-Okul EYBS'nin işleyiş sürecine ilişkin tutum, bilgi, düşünce ve deneyimlerinden yararlanılarak veri toplama yoluna gidilmiştir.

Araştırmada yer alan katılımcılara görüşme öncesi araştırmanın amacı detaylı bir şekilde açıklanarak; bilgi ve düşüncelerini almak ve deneyimlerinden yararlanmak istenildiği ifade edilmiştir.

Görüşmelerin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi amacıyla 5 kişiyle yapılan pilot çalışma yapılmış ve bu şekilde araştırmacının ilk kez tecrübe ettiği görüşmeleri yönetmekteki becerisi sınanmak istenmiştir. Bunun yanı sıra soruların yeterli açıklıkta olup olmadığı, elde edilmek istenen bilgileri kapsayacak şekilde düzenlenip düzenlenmediği konusu ve görüşmelerin kayıt altına alınması işlemi de denenmiştir.

Araştırmada yer alan katılımcılar beklenen duyarlılığı fazlasıyla göstermişlerdir. Görüşmenin başında katılımcılara görüşmelerin kaydedileceği, daha sonra deşifre edileceği ve deşifre edilen metinlerin analiz edilerek verilerin elde edileceği açıklanmıştır. Görüşmelerde kayıtlar dijital ses kayıt cihazlarıyla yapılmış ve herhangi bir aksama olasılığını ortadan kaldırmak için ikinci dijital ses kayıt cihazı temin edilmiştir.

Katılımcıların bir kısmı görüşlerini daha iyi dile getirebilmek amacıyla görüşlerinin ses kaydına alınması yerine görüşme formatına uygun sorulara yazılı cevap vermeyi yeğlemişlerdir.

Her bir görüşmenin başında katılımcılara, demografik özelliklerinin alınabilmesi amacıyla bir form verilmiş ve doldurmaları istenmiştir. Formların doldurulmasının ardından görüşmelere başlanmıştır. Her bir görüşmenin yarım saat sürdürülmesi planlanmıştır. Katılımcılara görüşme süresince üç açık uçlu soru sorulmuştur.

3.5.3. Analiz

Görüşmelerin yapılması aşamalarında elde edilen veriler sırasıyla şu işlem basamaklarında analiz edilmişlerdir.

(1) Öncelikle her bir görüşmede kaydedilen sesler ve yazılı metinler deşifre edilmiştir. Tekrar dinlemelerle konulmalarda veri kaybı olmamasına özen gösterilmiştir. Ses kayıtları araştırmacı tarafından deşifre edilmiştir. Tüm bu işlemler sonunda toplam 26 sayfalık deşifre metin elde edilmiştir.

(2) Konuşma dili ile yazı dili arasındaki farktan dolayı metinler üzerinde düzeltmeler yapılmıştır. Konuşmacıların ifade ettikleri görüşlerin anlamlarını yitirmeden Türkçe dilbilgisi kuralları kapsamında yazı diline çevrilmesine özen gösterilmiştir.

(3) Görüşmeler sırasında yapılan konuşmaların kimler tarafından yapıldığı saptanmıştır. Deşifre metinler üzerinde her bir katılımcının dile getirdiği görüşlerin yanına katılımcıların kodları ve okul türü kodları kaydedilmiştir. Bu bilgiler daha sonra yapılan

istatistik çalışmada katılımcıların dile getirdiği görüşlerin okul türüne göre farklılık yaratıp yaratmadığını incelemek amacıyla kullanılmıştır.

(4) Bu aşamada istatistiksel analizde kolaylık sağlamak amacıyla deşifre metinler üzerinde kodlama çalışması yapılmıştır. Kodlama yoluyla görüşülen kişinin kim olduğu, okul türü gibi bilgiler sembolize edilmiştir.

Kodlama yapılırken, 3 basamaklı kodlama sistemi kullanılmıştır. İlk olarak görüşülen kişinin durumu 1-4 arası rakamlarla ifade edilmiştir. Buna göre, yönetici için 1, öğretmen için 2, veli için 3 ve öğrenci için 4 rakamları kullanılmıştır. Okul türü için Sınavla öğrenci alan ortaöğretim kurumları S, Meslek Liseleri için M, ve Genel Liseler içinse G harfleri kullanılmıştır. Görüşme yapılan kişinin görüşülen kaçınıcı kişi olduğu da 1 ve 12 arasında rakamlandırılarak belirtilmiştir. Kodlamaya göre örnek vermek gerekirse:

1M3: Meslek Lisesinde görev yapan yöneticiyle (görüşme yapılan üçüncü yönetici),

3S7: Sınavla öğrenci alan bir ortaöğretim kurumunda öğrencisi bulunan veliyle (görüşülen yedinci veli) görüşüldüğünü göstermektedir.

(5) Nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda tasarlanan araştırmada “içerik analizi” yapılmıştır. Veriler dört aşamada analiz edilmiştir: 1. Verilerin kodlanması, 2. Kodlanan verilerin temalarının belirlenmesi, 3. Kodların ve temaların düzenlenmesi, 4. Bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 228). Görüşmede ifadelerin benzerliğine göre gruplamalar yapılmış ve görüşme tekniği ile elde edilen veriler sayısallaştırılarak frekans olarak ifade edilmiştir. İfadelerdeki benzer öğeler gruplandırılmış ve gruba uygun olan ana temaların altlarına eklenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın nitel ve nicel yöntemlerle toplanan verilerin analizi sonucu elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Veriler, nicel boyutta, yöneticiler ve öğretmenlere uygulanmış e-Okul EYBS'nin işleyiş sürecine ilişkin tutum ölçeğine göre toplanmış ve bu ölçekteki boyutlara bağlı kalınarak incelenmiştir (Ek-2). Elde edilen bulgular, bağımsız değişkenlere göre tablolar halinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

Veriler, nitel boyutta, yarı yapılandırılmış görüşmelerle derlenmiştir. Bu görüşmeler, araştırmacı tarafından daha önceden hazırlanarak katılımcılara dağıtılan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular kapsamında yapılmıştır. Daha sonra "Durum Çalışması" yöntemiyle elde edilen bu veriler de içerik analizi yapılarak kategorize edilmiş, nicel bulgulara ek olarak ele alınmış ve yorumlanmıştır.

4.1. Yönetici ve Öğretmenlerin Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 18’de yönetici ve öğretmenlerin kişisel özelliklerine ilişkin sorulara verdikleri yanıtlara ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tablo 18. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Değişkenler	Grup	N	%
1-Cinsiyet	1-Erkek	316	%60
	2-Kadın	211	%40
2-Yaş	30 yaş ve altı	197	%37.4
	31-40 yaş arası	255	%48.4
	41-50 yaş arası	61	%11.6
	51 ve üzeri	14	%2.7
3- Görev	Yönetici	148	%28.1
	Öğretmen	379	%71.9
4- Okul Türü	Anadolu-Fen-An. Öğrt ve Sosyal Bilimler Lisesi	144	%27.3
	Meslek Lisesi	272	%51.6
	Genel Lise	111	%21.1
5-Yöneticilikte geçen süre	1-4 yıl	83	%56.1
	5-8 yıl	23	%15.6
	9-13 yıl	14	%9.7
	14 yıl ve üzeri	28	%18.6
6-Öğretmenlikte geçen süre	1-4 yıl	221	%41.9
	5-8 yıl	78	%14.8
	9-13 yıl	126	%23.9
	14 yıl ve üzeri	102	%19.4
7-Evinde bilgisayar olma durumu	Evet	497	%94.3
	Hayır	30	%5.7
8-Evinde interneti olma durumu	Evet	379	%71.9
	Hayır	148	%28.1
9-Derslerde bilgisayar kullanma sıklığı	Hiçbir Zaman	95	%18.0
	Ara sıra	167	%31.7
	Bazen	126	%23.9
	Sık Sık	84	%15.9
	Her zaman	55	%10.4
10-Derslerde interneti kullanma sıklığı	Hiçbir Zaman	196	%37.2
	Ara sıra	152	%28.8
	Bazen	112	%21.3
	Sık Sık	43	%8.2
	Her zaman	24	%4.6
11-İnterneti kullanma amacı	Araştırma Yapmak	192	%36.4
	İletişim / Sohbet/Oyun/Eğlence	23	%4.4
	Gündemi takip etmek /Bilgi Edinmek	201	%38.1
	Hepsi	111	%21.1
Toplam		527	%100

Tablo 18’e bakıldığında, araştırmaya 148 yönetici ve 379 öğretmen olmak üzere toplam 527 kişinin katıldığı görülmektedir. 148 yöneticinin 26’sı (%17.6) kadın ve 122’si

(582.4) erkektir. Bununla birlikte 379 öğretmenin ise 185'i (%48.8) kadın ve 194'ü (%51.2) erkektir. Toplamda da 527 yönetici ve öğretmenin 316'sı (%60) erkek ve 211'i (%60) kadındır. Yine araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin 197'si (%37.4) 30 yaşın altında, 255'i (%48.4) 31-40 yaş arasında, 61'i (%11.6) 41-50 yaş arasında ve 14'ü (%2.7) 51 yaşın üzerindedir.

Bunun yanı sıra araştırmaya katılan 527 eğitimcinin 148'i (%28.1) yönetici olarak görev yaparken 379'u (%71.9) öğretmen olarak görev yapmaktadır. Bununla birlikte araştırmaya katılan 148 yöneticinin 83'ü (%56.1) 1-4 yıl arası yöneticilik yapmakta, 23'ü (%15.6) 5-8 yıl arası yöneticilik yapmakta, 14'ü (%9.7) 5-8 yıl arasında yöneticilik yapmakta ve 28'i (%18.6) 14 yıl ve üzeri süredir yöneticilik görevlerini yapmaktadırlar.

Araştırmaya katılan eğitimcilerin 144'ü (%27.3) sınavla öğretmen alan orta öğretim kurumlarında görev yaparken; 272'si (%51.6) meslek lisesinde ve 111'i (%21.1) genel lisede görev yapmaktadır.

Araştırmaya katılan 379 öğretmenin 100'ü Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ya da Anadolu Öğretmen Lisesinde, 187'si Meslek Lisesinde ve 92'si de Genel Liselerde görev yapmaktadırlar.

Öğretmenlerden 1-4 yıl arası görev yapanların sayısı 138 (%36.50), 5-8 yıl arası görev yapanların sayısı 55 (%14.50), 9-13 yıl arası görev yapanların sayısı 112 (%29.50) ve 14 yıldan fazla görev yapanların sayısı 74'tür (%19.50).

Araştırmaya katılan eğitimcilerin 497'sinin (% 94.3) evinde bilgisayar bulunurken; 30'unun (%5.7) evinde bilgisayar bulunmamaktadır.

Yine araştırmaya katılan eğitimcilerin 379'u (% 71.9) evinde internet bağlantısına sahipken; 148'inin (%28.1) evinde internet bağlantısı bulunmamaktadır. Eğitimcilerin 95'i (%18) derslerinde bilgisayarı hiçbir zaman kullanmadıklarını ifade ederken; 167'si (%31.7) ara sıra kullandıklarını, 126'sı (%23.9) bazen kullandıklarını, 84'ü (%15.9) sık sık kullandıklarını ve 55'i (%10.4) her zaman derslerinde bilgisayar kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Eğitimcilere derslerinde interneti ne sıklıkta kullandıkları da sorulmuştur. Bu soruya eğitimcilerin 196'sı (%37.2) hiçbir zaman, 152'si (%28.8) ara sıra, 112'si (%21.3) bazen, 43'ü (%8.2) sık sık ve 24'ü (%4.6) her zaman şeklinde yanıt vermiştir. Bu bulgular ışığında Burgan'ın (1994) çalışmasında bazı öğretmenler teknolojinin sınıfta kullanılabilir yararlı bir araç olmaktan öte geçici bir heves olduğuna inandıklarını ifade etmişlerdir. Bu durumun da öğretmenlerin bilgisayarı ve interneti derslerinde kullanmayı çok fazla tercih etmemesi ile paralellik gösterdiği düşünülebilir.

Yapılan araştırmada eğitimcilerden 192'sinin (%36.4) interneti araştırma yapmak, 23'ünün (%4.4) iletişim ve eğlence, 201'inin (%38.1) bilgi edinmek ve gündemi takip etmek ve 111'inin de (%21.1) hepsini yapmak amacıyla kullandıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin interneti kullanma amaçlarına yönelik yapılan araştırmalara bakıldığında öğretmenlerin interneti çoğunlukla e-posta, bilgiye ulaşım ve mesleki etkinlikler için kullandığı belirlenmiştir (Akkoyunlu; 2001, Rowand; 2000; Becker; 1998). Ancak yurt dışında yapılan bazı çalışmalarda da öğretmenin kendi profesyonel gelişimlerinde bilgisayarlar aracılığı ile öğrenmeye yönelik çok az deneyime sahip oldukları belirlenmiştir (Kraus ve Kraus, 1995; Lee, 1994; Niederhauser ve Stoddart, 1994; Planow, Bauder, Carr, ve Sarner, 1993).

4.2. Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Göre e-Okul EYBS'nin Sisteminin İşleyiş Sürecine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin e-Okul sisteminin işleyiş sürecinin alt boyutlarına ilişkin görüşlerine ait genel ortalamalar Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19. Katılımcıların Görüşlerine Göre e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecinin Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	N	\bar{X}	Ss
Sistemin Olumlu Yönleri	527	4.28	.59
1-e-Okul sistemi okullardaki bilgi yönetim süreçlerini daha etkili duruma getirmiştir.	527	4.21	.85
2-e-Okul sistemiyle eğitim istatistiklerinin hazırlanması kolaylaşmıştır.	527	4.34	.85
3-e-Okul sistemi, müfettişlerin internet üzerinden okulları e-Okul menüleri kapsamında değerlendirme sonucunu doğuracağından e-denetim sürecini de başlatacaktır.	527	4.09	.99
4-e-Okul sistemi yönetici ve öğretmenlerin vazgeçilmezi haline gelmiştir.	527	4.44	.77
5-e-Okul sistemi yönetici ve öğretmenlerin işlerini kolaylaştırmıştır.	527	4.13	.88
6-e-Okul sistemi bilgi güvenliğini sağlamaktadır.	527	4.32	.83
7-e-Okul sistemi yönetici ve öğretmenler arasında iş yükünün paylaşımını gündeme getirmiştir.	527	4.39	.86
8-e-Okul sistemi zaman tasarrufu sağlamaktadır.	527	3.97	1.08
9-e-Okul sistemiyle bilgiye erişim kolaylaşmıştır.	527	4.26	.93
10-e-Okul sistemiyle okullarımızı özel sektörden paket okul programları almaları yükünden kurtararak maddi tasarruf sağlanmıştır.	527	4.10	.97
11-Sisteminin yönetmelik uyarınca programlanması nedeniyle yapılan hatalarla ilgili olarak anında dönüt vermesi nedeniyle hata yapma olasılığı azalmıştır.	527	4.53	.79
12-e-Okul sistemiyle paralel çalışan veli bilgilendirme sistemiyle öğrenci ve velilerimiz öğrencilerinin durumlarını internetten kolaylıkla takip edebilmektedirler.	527	4.44	.81
13-e-Okul sisteminde karne işlemleri menüsü ile kısa sürede karne dökümü güvenli bir şekilde yapılabilmektedir.	527	4.03	.95
14-Okunan kitap bilgileri öğretmenler tarafından özenli bir şekilde e-Okul sistemine işlenmektedir.	527	4.23	.99

	N	\bar{X}	Ss
15-Not girişi işlemlerinde öğretmenlerin istedikleri yerden not girmelerinin öğretmenlere kolaylık sağladığına inanıyorum.	527	4.43	.79
16-e-Okul sisteminde öğrenci bilgilerinin sürekli güncellenmesi nedeniyle öğrencileri ayrıntılı tanıma olanağına kavuşulmuştur.	527	4.58	.75
17-Yönetim işlerinin daha sistematik hale geldiğine inanıyorum.	527	4.23	.91
18-Öğrenci nakil işlemleri kısa sürede yapılabilir. .	527	4.35	.87
19-Öğrenci kayıt işlemleri kolaylaşmıştır	527	4.39	.91
Boyut Ortalaması		4.28	
Sistemin Olumsuz Yönleri	527	3.45	.97
20-Sitenin kullanımına ilişkin kapsamlı bir kılavuz kitap yayınlanmamıştır.	527	3.34	1.29
21-Site önemli bir e-dönüşüm ve e-devlet projesi olmakla birlikte site kullanımına ilişkin personele yeterli hizmet içi eğitimlerin düzenlenmediğini düşünüyorum.	527	3.53	1.22
22-Sitede menülerin kullanımını yeterli açıklayıcı bilgi olmaması nedeniyle el yordamı veya deneme yanılma yoluyla bulmaktayım.	527	3.41	1.29
23-Sitenin sürekli geliştiriliyor olması nedeniyle siteye eklenen yeni menülerin kullanımı konusunda ilk etapta sorunlar yaşanmaktadır.	527	3.30	1.21
24-Hatanın giderilmesine yönelik çözüm yolu bulma konusunda personel sorunlarla karşılaşmaktadır.	527	3.44	1.31
25-Sitenin kuruluş amacı zaman tasarrufu sağlamak olmasına rağmen deneme yanılma yoluyla menü kullanımını öğrenmeye çalışmak bu amaçla çalışmaktadır.	527	3.65	1.28
Boyut Ortalaması		3.45	
Sistemin Tasarımında Karşılaşılan Sorunlar	527	4.03	.88
26-e-Okul sisteminde server(ana bilgisayar) yavaşlığı önemli bir sorundur.	527	4.09	1.10
27-Ülke çapındaki server(ana bilgisayar) sayısının yetersiz olması sistemi yavaşlatmaktadır.	527	4.05	1.09
28-Okulların internete güvenli bağlanması için MEB tarafından uygulanan filtreleme işlemi nedeniyle sisteme girişte yavaşlık yaşanmaktadır.	527	4.31	1.02
29-İnternete bağlanma problemleri e-Okul'a veri girişlerini aksatmaktadır.	527	3.87	1.14
30-Sayfanın yavaş yüklenmesi önemli bir sorundur.	527	3.89	1.22
31-Siteden çıkışın güvenli hale getirilmesi gerekmektedir.	527	3.95	1.13
Boyut Ortalaması		4.03	
Sistemin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar	527	3.38	.98
32-İnternet Explorer dışındaki tarayıcılarla çalışma zorluğu bulunmaktadır.	527	3.45	1.24
33-Sitede dikkat dağıtıcı öğeler vardır ve bunlar temizlenmelidir.	527	3.75	1.19
34-Raporlama ekranlarına kolaylıkla ulaşılamamaktadır.	527	3.42	1.30
35-Sistem yoğunluk nedeniyle sık sık kesintiye uğramaktadır.	527	3.53	1.29
36-Kaydetme ve çıktı alma konularında yönlendirme eksikliği vardır	527	2.76	1.40
Boyut Ortalaması		3.38	
Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar	527	3.24	.95
37-Karne dönemi ve bilgi girişlerinin yoğun olduğu (sınav başvuru, tercih vb.) dönemlerde sistemin aşırı yavaş olması önemli bir sorundur.	527	3.00	1.22
38-Sistemdeki açıklamalar yetersizdir.	527	3.46	1.17
39-Yardım, site içi arama, site haritası olmaması önemli bir sorundur.	527	3.09	1.18
40-Gereksiz bilgilerin verilmesi sistemin sağlıklı kullanımını engellediğinden bu durum sistem açısından önemli bir sorun teşkil etmektedir.	527	3.39	1.21
Boyut Ortalaması		3.24	
Genel Ortalama	527	3.67	.88

Tablo 19'a bakıldığında yönetici ve öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin işleyiş sürecine ilişkin görüşlerinin genel ortalamasının “Çok Katılıyorum” ($\bar{X}=3.67$) ifadesine karşılık geldiği görülmektedir.

Bununla birlikte alt boyutlara bakmak gerekirse *Sistemin Olumlu Yönleri Boyutunun* ortalaması “Tamamen Katılıyorum” ($\bar{X}=4.28$) ifadesine karşılık gelmektedir. Bu boyutta yönetici ve öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin iş ve işlemlerde sağladığı kolaylıklar ve avantajlar açısından olumlu yönde tutum sergiledikleri söylenebilir. Gültekin'in (2010:73) öğretmen ve idarecilerin e-Okul uygulamalarına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi isimli çalışmasında da öğretmen ve idarecilerin büyük bölümü e-Okul Sistemi'nin kâğıt ve mürekkep tüketimini azalttığını, öğrenci naklinin ve kaydının daha kolay ve daha kısa sürede olduğunu düşünmekte ve bunu bir avantaj olarak görmektedir. Benzer şekilde Yoncalık (2005)'in yapmış olduğu çalışmada da yöneticiler; öğrenci kayıt işlemlerinin, karne, teşekkür, takdirname, diploma gibi belgelerin hazırlanması işlemlerinin, öğrenci devam-devamsızlık işlemlerinin bilişim sistemleri kullanılarak daha verimli şekilde yapılabildiğini belirtmişlerdir. Bu boyutta en düşük ortalama “13-e-Okul sisteminde karne işlemleri menüsü ile kısa sürede karne dökümü güvenli bir şekilde yapılabilmektedir. ($\bar{X}=4.03$)” maddesine aittir. Ancak Gültekin'in (201:83) aynı çalışmasında öğretmen ve idareciler araştırmadaki bulgulara benzer şekilde uygun yazıcının olmadığı durumlarda karne çıktısı almanın sıkıntı yarattığını ve bunu bir dezavantaj olarak gördüklerini ifade etmişlerdir.

Aynı boyutta en yüksek ortalamaya sahip ifade ise “16-e-Okul sisteminde öğrenci bilgilerinin sürekli güncellenmesi nedeniyle öğrencileri ayrıntılı tanıma olanağına kavuşulmuştur. ($\bar{X}=4.58$)” maddesidir. Alanyazında yapılan çalışmalara bakıldığında bu maddeyle bağlantılı olarak “Öğretmen ve İdarecilerin e-Okul Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi” isimli çalışmada öğretmen ve idarecilerin büyük bölümü e-Okul Sistemi sayesinde öğrencilerle ilgili gerekli bilgilere kolayca ulaşılabildiğini; sistemde tüm notların aynı anda görülebilmesinin, not verirken öğretmenlere kolaylık sağlamasını avantaj olarak görürken; öğrenci bilgilerinin tamamının sisteme girilmediği için girilen bilgilerin tamamının doğru olmamasını dezavantaj olarak görmektedir. (Gültekin; 2010:74).

Sistemin Olumsuz Yönleri Boyutuna bakıldığında bu boyutun ortalamasının “Çok Katılıyorum” ($\bar{X}=3.45$) ifadesine karşılık geldiği görülmektedir. Bu sonuca göre öğretmenlerin sistemin kullanımı ile ilgili azımsanamayacak kadar sorun yaşadıkları düşünülebilir. Bu boyutta en düşük ortalama “22-Sitede menülerin kullanımını yeterli açıklayıcı bilgi olmaması nedeniyle el yordamı veya deneme yanılma yoluyla bulmaktayım.

($\bar{X}=3.41$)” maddesindedir. Ersoy’un (2010:104) yaptığı “Eğitim Yöneticilerinin e-Okul Sisteminin İşleyişine İlişkin Görüşleri ve Memnuniyet Düzeyleri” isimli çalışmada e-Okul ile ilgili bir eğitim alan yöneticilerin, e-Okul ile ilgili bir eğitim almayan yöneticilere göre e-Okul sisteminin işleyen bir sistem olduğu görüşüne daha çok katıldıkları ve e-Okul sisteminden daha memnun oldukları bulunmuştur.

Aynı boyutta en yüksek ortalama “25-Sitenin kuruluş amacı zaman tasarrufu sağlamak olmasına rağmen deneme yanılma yoluyla menü kullanımını öğrenmeye çalışmak bu amaçla çelişmektedir. ($\bar{X}=3.65$)” maddesine aittir. Gültekin (2010:81)’de çalışmasında öğretmen ve idareciler, bu sonucu destekleyecek nitelikte öğrenci bilgilerini sisteme girmenin uzun zaman aldığı ve bunun zaman kaybı olduğunu belirtmektedirler.

Sistemin Tasarımında Karşılaşılan Sorunlar Boyutunda katılımcıların görüşlerine bakıldığında boyutun genel ortalamasının yine “Çok Katılıyorum” ($\bar{X}=4.03$) ifadesine karşılık geldiği görülmektedir. Gültekin’in (2010:71) çalışmasında da öğretmen ve idareciler sistemin tasarımının bir parçası olan yazı puntosunun kullanımı zorlaştıracak kadar küçük olduğunu düşünmektedirler. Bu boyutta “29-İnternete bağlanma problemleri e-Okul’a veri girişlerini aksatmaktadır. ($\bar{X}=3.87$)” maddesi en düşük ortalamaya sahipken; “28-Okulların internete güvenli bağlanması için MEB tarafından uygulanan filtreleme işlemi nedeniyle sisteme girişte yavaşlık yaşanmaktadır. ($\bar{X}=4.30$)” maddesi en yüksek ortalamaya sahiptir. Araştırmada kullanılan ölçeğin dördüncü boyutu olan sistemin işleyişinde karşılaşılan sorunlar boyutunun ortalaması “Orta Derecede katılıyorum” ($\bar{X}=3.38$) ifadesine karşılık gelmektedir. Yine bu boyutta öğretmen ve yöneticiler e-Okul sisteminde veri kaydetme ve çıktı alma konularında yönlendirme eksikliği olduğunu düşünmemektedirler ($\bar{X}=2.76$). Gültekin (2010:73)’in çalışmasında da benzer şekilde öğretmen ve idarecilerin büyük bölümü ekrandaki uyarıların yapacakları işlemlerde kendilerini yönlendirdiklerini düşünmektedirler. Aynı boyutta katılımcıların sitede dikkat dağıtıcı öğelerin bulunduğunu ve bunların temizlenmesi gerektiğini düşündükleri görülmektedir ($\bar{X}=3.75$).

Araştırmada kullanılan ölçeğin beşinci boyutu olan *Kişisel Kullanımda Karşılaşılan Sorunlar Boyutunun* ortalamasının ise “Orta Derecede katılıyorum” ($\bar{X}=3.24$) ifadesine karşılık geldiği görülmektedir. Bu boyutta ise karne dönemi ve bilgi girişlerinin yoğun olduğu dönemlerde sistemin yavaşlığının ($\bar{X}=3.00$) en düşük ortalamaya sahip madde olduğu görülmektedir. Buna göre araştırmaya katılan eğitimciler karne döneminde sistemle ilgili çok fazla sorun yaşamadıklarını düşünmektedirler. Ancak Gültekin’in (2010:89) çalışmasında

öğretmen ve idarecilerin büyük bölümü dönem sonlarındaki yoğunluğun işleri aksattığını düşünmektedir. Katılımcılar sistemdeki açıklamaları yetersiz ($\bar{X}=3.46$) bulduklarından, bu boyutta en yüksek ortalama bu maddede çıkmıştır. Gültekin (2010:70) çalışmasında ise öğretmen ve idarecilerin büyük bölümünün e-Okul Kullanıcı Kılavuzu'nun yapacakları tüm işlemlerde gerekli bilgiyi sağladığını düşündüklerini belirlemiştir.

4.3. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Kişisel Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin işleyiş sürecine ilişkin görüşleri cinsiyet, görev, yaş, görev sürelerine, okul türü, derste bilgisayar ve interneti kullanma ile interneti kullanma amaçları gibi demografik özelliklerine göre aşağıda açıklanmıştır.

4.3.1. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin işleyiş sürecine ilişkin görüşleri cinsiyet değişkenine göre Tablo 20'de açıklanmıştır.

Tablo 20. Katılımcıların e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p																																												
Sistemin Olumlu Yönleri	1-Kadın	211	4.21	.58	525	-2.17	.030*																																												
	2-Erkek	316	4.32	.58				Sistemin Olumsuz Yönleri	1-Kadın	211	3.62	.90	525	3.50	.000*	2-Erkek	316	3.32	1.00	Sistemin Tasarımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Kadın	211	4.31	.68	525	6,42	.000*	2-Erkek	316	3.83	.94	Sistemin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar	1-Kadın	211	3.59	.82	525	3.99	.000*	2-Erkek	316	3.24	1.05	Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Kadın	211	3.36	.88	525	2.51	.012*
Sistemin Olumsuz Yönleri	1-Kadın	211	3.62	.90	525	3.50	.000*																																												
	2-Erkek	316	3.32	1.00				Sistemin Tasarımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Kadın	211	4.31	.68	525	6,42	.000*	2-Erkek	316	3.83	.94	Sistemin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar	1-Kadın	211	3.59	.82	525	3.99	.000*	2-Erkek	316	3.24	1.05	Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Kadın	211	3.36	.88	525	2.51	.012*	2-Erkek	316	3.15	.98								
Sistemin Tasarımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Kadın	211	4.31	.68	525	6,42	.000*																																												
	2-Erkek	316	3.83	.94				Sistemin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar	1-Kadın	211	3.59	.82	525	3.99	.000*	2-Erkek	316	3.24	1.05	Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Kadın	211	3.36	.88	525	2.51	.012*	2-Erkek	316	3.15	.98																				
Sistemin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar	1-Kadın	211	3.59	.82	525	3.99	.000*																																												
	2-Erkek	316	3.24	1.05				Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Kadın	211	3.36	.88	525	2.51	.012*	2-Erkek	316	3.15	.98																																
Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Kadın	211	3.36	.88	525	2.51	.012*																																												
	2-Erkek	316	3.15	.98																																															

*p<.05

Tablo 20'de görüldüğü gibi, e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Tutum Ölçeğinin alt boyutu puanlarının örnekleme oluşturan yönetici ve öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t-Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark her bir alt boyutta istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (sırasıyla; *sistemin olumlu yönleri*; $t_{(525)}=-2.17$; $p<.05$; *sistemin olumsuz yönleri*; $t_{(525)}=3.50$; $p<.05$; *sistemin tasarımında*

karşılaşılan sorunlar; $t_{(525)}=6.42$; $p<.05$); *sistemin işleyişinde karşılaşılan sorunlar*; $t_{(525)}=-3.99$; $p<.05$); *sistemin kişisel kullanımında karşılaşılan sorunlar*; $t_{(525)}=2.51$; $p<.05$).

Sistemin Olumlu Yönleri alt boyutunda ($t_{(525)}=-2.17$; $p<.05$) kadınların ($\bar{X}=4.21$) erkeklere ($\bar{X}=4.32$) göre e-Okul EYBS'nin olumlu yönlerine daha az katılım gösterdikleri görülmektedir. Akar (2009:71) ise bu bulguların aksine çalışmasında cinsiyet faktörünün e-Okul'un faydaları hakkındaki öğretmen ve idarecilerin görüşleri üzerinde önemli bir etki yapmadığını belirlemiştir. Bunun yanı sıra Özkan'ın (2009:76) yaptığı MEBBİS'in Türk Eğitim Sistemine Yaptığı Katkılarına Yönelik Yönetici Görüşleri isimli araştırmasında, yöneticilerin arasında yine cinsiyet değişkenine göre e-Okul'un katkılarına yönelik anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Sistemin Olumsuz Yönleri alt boyutuna ($t_{(525)}=3.50$; $p<.05$) bakıldığında erkeklerin ortalamasının ($\bar{X}=3.32$), kadınların ortalamasından ($\bar{X}=3.62$) daha düşük çıktığı görülmektedir. Bu boyutta erkekler bir önceki boyuta benzer şekilde kadınlara göre e-Okul EYBS'nin olumsuz yönlerinin daha az olduğunu düşünmektedirler.

Sistemin Tasarımında Karşılaşılan Sorunlar boyutunda ($t_{(525)}=6.42$; $p<.05$) kadınların ortalaması ($\bar{X}=4.31$), yine erkeklerin ortalamasından ($\bar{X}=3.83$) daha yüksek çıkmıştır. Sistemin işleyişinde karşılaşılan sorunlar boyutuna bakıldığında da kadınlarla erkekler arasındaki anlamlı farklılık kadınlar lehine olmuştur ($t_{(525)}=-3.99$; $p<.05$). Bu boyutta kadınların ortalaması " $\bar{X}=3.59$ " iken erkeklerin ortalaması " $\bar{X}=3.24$ " olarak belirlenmiştir. Ölçeğin son boyutu olan sistemin kişisel kullanımında karşılaşılan sorunlar boyutunda da kadınların lehine bir durumun varlığı ortaya çıkmaktadır ($t_{(525)}=2.51$; $p<.05$). Kadınlar ($\bar{X}=3.36$) sistemin kişisel kullanımında erkeklere ($\bar{X}=3.15$) nazaran daha çok sorun yaşadıklarını ifade etmektedirler.

Kadınlar erkeklere göre sistemin olumsuz özelliklerini daha fazla bulmaktadırlar ve sistemin tasarımında, işleyişinde ve kişisel kullanımında daha fazla sorunla karşılaştıklarını düşünmektedirler. Bunu tersi bulgular ise Ersoy (2010: 97) tarafından yapılan çalışmada bulunmuştur. Ersoy'un (2010:97) çalışmasına bakıldığında kadın yöneticilerin erkek yöneticilere göre e-Okul sisteminden daha memnun oldukları; sistemin işleyen bir sistem olduğu görüşüne daha çok katıldıkları ve e-Okul'un daha çok zaman kazandırdığı düşüncesine sahip oldukları belirlenmiştir. Benzer bulgular Gültekin'in (2010:113) çalışmasında da görülmektedir. Bu çalışmada da kadın öğretmen ve idarecilerin erkek öğretmen ve idarecilere göre e-Okul EYBS'ne ilişkin daha olumlu görüşlere sahip olduğu

belirlenmiştir. Akar (2009:81) ise cinsiyet faktörünün öğretmen ve idarecilerin e-Okul'un kullanışlılığı hakkındaki görüşleri üzerinde önemli bir etki yapmadığını bulmuştur.

4.3.2.Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin

Yaşa Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Tablo 21'de yönetici ve öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin işleyiş sürecine ilişkin görüşlerinin yaşlarına göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Ancak bu değişkenin araştırılmasında örneklem grupları arasındaki sayısal farktan dolayı parametrik olmayan verilere sahip ikiden fazla grubun ölçümlerinin karşılaştırılmasında kullanılan Kruskal-Wallis H Testi uygulanmıştır. Farkların ise hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için de Mann Whitney U-Testi kullanılmıştır.

Tablo 21: Katılımcıların e-Okul EYBS'inin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Yaşa Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Yaş	N	Sıra Ort.	Ki-Kare	Sd	p	Anlamlı Fark	Mann Whitney-U
Sistemin Olumlu Yönleri	1-30 yaş ve Altı	197	217.63	30.193	3	.000*	1-2	(U=18190.000; z=-5.036; p=.000)
	2-31-40 Yaş Arası	255	290.39				1-3	(U=4020.000; z=-3.909; p=.000)
	3-41-50 Yaş Arası	61	304.00					
	4-51 Yaş ve üzeri	14	261.50					
	Toplam	527						
Sistemin Olumsuz Yönleri	1-30 yaş ve Altı	197	280.89	6.275	3	.099		
	2-31-40 Yaş Arası	255	260.17					
	3-41-50 Yaş Arası	61	238.54					
	4-51 Yaş ve üzeri	14	206.96					
	Toplam	527						
Sistemin Tasarımında Karşılaşılan Sorunlar	1-30 yaş ve Altı	197	300.98	20.409	3	.000*	1-2	(U=19840.000; z=-3.851; p=.000)
	2-31-40 Yaş Arası	255	246.28				1-3	(U=4549.000; z=-2.882; p=.004)
	3-41-50 Yaş Arası	61	234.52				1-4	(U=833.500; z=-2.487; p=.013)
	4-51 Yaş ve üzeri	14	194.86					
	Toplam	527						
Sistemin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar	1-30 yaş ve Altı	197	289.06	17.752	3	.000*	1-3	(U=3892.000; z=-4.168; p=.000)
	2-31-40 Yaş Arası	255	262.76				1-4	(U=947.000; z=-1.964; p=.050)
	3-41-50 Yaş Arası	61	200.65				2-3	(U=6038.000; z=-2.719; p=.007)
	4-51 Yaş ve üzeri	14	210.00					
	Toplam	527						
Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar	1-30 yaş ve Altı	197	281.82	5.383	3	.146		
	2-31-40 Yaş Arası	255	257.93					
	3-41-50 Yaş Arası	61	236.46					
	4-51 Yaş ve üzeri	14	243.75					
	Toplam	527						

*p<.05

Tablo 21’de görüldüğü üzere eğitimcilerin yaşlarına göre e-Okul EYBS’nin işleyiş sürecine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucunda; *sistemin olumlu yönleri* ($x^2=30.193$; $sd=3$; .000), *sistemin tasarımında karşılaşılan sorunlar* ($x^2=20.409$; $sd=3$; .000) ve *sistemini işleyişinde karşılaşılan sorunlar* ($x^2=17.752$; $sd=3$; .000) boyutlarında grupların sıra ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Kruskal Wallis-H Testi sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu nedenle non-parametrik verileri analiz etme amacıyla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U Testi uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda sistemin olumlu yönleri boyutunda farklılığın, 30 yaş ve altında (S. Ort=217.63) görev yapan eğitimcilerle; 31-40 yaş (S. Ort=290.39) ve 41-50 yaş (S. Ort=304.00) arasındaki eğitimcilerden kaynaklandığı belirlenmiştir. Buna göre 30 yaş ve altındaki eğitimciler 31-40 (S. Ort=290.39) ve 41-50 yaş (S. Ort=304.00) arasındaki eğitimcilere göre sistemin daha az olumlu yönleri olduğunu düşünmektedirler.

Araştırmada kullanılan ölçeğin diğer boyutu olan sistemin tasarımında karşılaşılan sorunlar boyutunda anlamlı farkın, 30 yaş ve altında (S. Ort=300.98) olan eğitimcilerle; 31-40 (S. Ort=246.28), 41-50 (S. Ort=234.52) arasındaki ve 51 yaş ve üzerindeki (S. Ort=194.86) eğitimciler arasında olduğu saptanmıştır. Buna göre 30 yaş ve altında olan eğitimciler diğer yaş gruplarındaki eğitimcilere göre sistemin tasarımında daha çok sorun yaşadıklarını düşünmektedirler.

Sistemin işleyişinde karşılaşılan sorunlar boyutunda yapılan analiz sonucuna göre ortaya çıkan anlamlı farklılığın 30 yaş ve altındaki (S. Ort=289.06) eğitimcilerle 41-50 yaş (S. Ort=200.65) arasındaki ve 51 yaş ve üzerindeki (S. Ort=210.00) eğitimcilerle; 31-40 yaş (S. Ort=262.76) arasındaki eğitimcilerle 41-50 yaş (S. Ort=200.65) arasındaki eğitimciler arasında olduğu belirlenmiştir. Buna göre bu boyutta 30 yaş ve altındaki (S. Ort=289.06) eğitimcilerin e-Okul EYBS'nin işleyişinde karşılaşılan sorunlara yönelik katılım düzeyleri 31-40 (S. Ort=262.76) ve 41-50 yaş (S. Ort=200.65) arasındaki eğitimcilere göre anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır. Diğer taraftan 31-40 yaş (S. Ort=262.76) arasındaki eğitimcilerin sistemin işleyişinde karşılaşılan sorunlara yönelik katılım düzeyleri de 41-50 yaş (S. Ort=200.65) arasındaki eğitimcilere göre anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır.

Bu sonuçlara göre 30 yaş ve altındaki eğitimcilerin 31-40 (S. Ort=262.76) ve 41-50 yaş (S. Ort=200.65) arasındaki eğitimcilere göre; 31-40 yaş (S. Ort=262.76) arasındaki eğitimcilerin de 41—50 yaş (S. Ort=200.65) arasındaki eğitimcilere göre sistemin işleyişinde daha çok sorun yaşadıkları söylenebilir. Yaş gruplarına bakıldığında genç eğitimcilerin teknoloji ile dolayısıyla bilgisayar ve internetle daha erken yaşlarda tanışmış olması dolayısıyla sistemi diğer kullanıcılara göre daha aktif ve daha sık kullandıkları, bu nedenle de sistemin eksik yönlerini keşfettikleri düşünülebilir.

Özkan'ın (2009:79) çalışmasında da farklı şekilde 40-49 yaş arasındaki yöneticiler 30-39 ve 50-59 yaş arasındaki yöneticilere göre e-Okul sisteminin Türk eğitim sistemine katkısının fazla olduğunu düşünmektedirler.

Ersoy (2010:98) çalışmasında farklı bulgulara ulaşmıştır. Ersoy (2010:98) 46 ve üstü yaş grubunda bulunan yöneticilerin, 35 yaş altı ve 36-45 yaş grubundaki yöneticilere göre e-Okul sisteminin işleyen bir sistem olduğuna daha az katıldıklarını ve sistemden daha az memnun olduklarını belirlemiştir.

4.3.3. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Görev Türüne Göre t-Testi Sonuçları

Tablo 22'de araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin görevlerine göre E Okul Yönetim Bilgi Sisteminin işleyiş sürecine ilişkin görüşleri arasındaki farklar gösterilmiştir.

Tablo 22. Katılımcıların e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Görev Türüne Göre t-Testi Sonuçları

Boyutlar	Görev	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p																																												
Sistemin Olumlu Yönleri	1-Yönetici	148	4.45	.54	525	4.383	.000*																																												
	2-Öğretmen	379	4.21	.58				Sistemin Olumsuz Yönleri	1-Yönetici	148	3.47	1.08	525	.383	.702	2-Öğretmen	379	3.43	.92	Sistemin Tasarımında Karşılaşılan Olumsuzluklar	1-Yönetici	148	3.96	.92	525	-	.284	2-Öğretmen	379	4.05	.85	Sistemin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar	1-Yönetici	148	3.24	1.06	525	-	.042*	2-Öğretmen	379	3.43	.94	Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Yönetici	148	3.28	1.01	525	.805	.421
Sistemin Olumsuz Yönleri	1-Yönetici	148	3.47	1.08	525	.383	.702																																												
	2-Öğretmen	379	3.43	.92				Sistemin Tasarımında Karşılaşılan Olumsuzluklar	1-Yönetici	148	3.96	.92	525	-	.284	2-Öğretmen	379	4.05	.85	Sistemin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar	1-Yönetici	148	3.24	1.06	525	-	.042*	2-Öğretmen	379	3.43	.94	Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Yönetici	148	3.28	1.01	525	.805	.421	2-Öğretmen	379	3.21	.93								
Sistemin Tasarımında Karşılaşılan Olumsuzluklar	1-Yönetici	148	3.96	.92	525	-	.284																																												
	2-Öğretmen	379	4.05	.85				Sistemin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar	1-Yönetici	148	3.24	1.06	525	-	.042*	2-Öğretmen	379	3.43	.94	Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Yönetici	148	3.28	1.01	525	.805	.421	2-Öğretmen	379	3.21	.93																				
Sistemin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar	1-Yönetici	148	3.24	1.06	525	-	.042*																																												
	2-Öğretmen	379	3.43	.94				Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Yönetici	148	3.28	1.01	525	.805	.421	2-Öğretmen	379	3.21	.93																																
Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Yönetici	148	3.28	1.01	525	.805	.421																																												
	2-Öğretmen	379	3.21	.93																																															

*p<.05

Tablo 22 incelendiğinde araştırmaya katılan eğitimcilerin görevleri (yönetici-öğretmen) ile *sistemin olumsuz yönleri* ($t_{(525)}=-.383$; $p<.05$), *sistemin tasarımında karşılaşılan sorunlar* ($t_{(525)}=-1.073$; $p<.05$) ve *sistemin kişisel kullanımında karşılaşılan sorunlar* ($t_{(525)}=.805$; $p<.05$) alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemektedir. Bu bağlamda, *görev* değişkeninin e-Okul EYBS'de karşılaşılan sorunlara ilişkin algılarında anlamlı fark yaratan bir etken olmadığı, belirlenmiştir. Diğer taraftan eğitimcilerin algılarına göre görev değişkeni (yönetici-öğretmen), sistemin olumlu yönleri ($t_{(525)}=4.383$; $p<.05$) ve sistemin işleyişinde karşılaşılan sorunlar ($t_{(525)}=-2.039$; $p<.05$) açısından istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık oluşturan bir etkidir ($p<.05$). Buna göre yöneticiler ($\bar{X}=4.45$) sistemin

olumlu yönlerinin öğretmenlere ($\bar{X}=4.21$) göre daha fazla olduğunu ve sistemin işleyişinde karşılaşılan sorunlar açısından öğretmenlerin ($\bar{X}=3.43$) yöneticilere ($\bar{X}=3.24$) göre daha fazla olumsuzlukla karşılaştıkları görülmektedir. Akar (2009:69) çalışmasında benzer şekilde idarecilerin öğretmenlere göre e-Okul'un daha faydalı olduğunu düşündüklerini belirlemiştir. Bunun nedeninin Çelikten'in (2002: 182-190) "Eğitim yöneticilerinin bilgisayar kullanma alışkanlık ve becerilerini tespit etmek" amacına yönelik görüşmeler yoluyla bilgi topladığı çalışmada ulaşılan okul müdürlerinin kırtasiyeciliği azaltmak amacıyla bilgisayar kullandıkları sonucuyla örtüşmektedir.

"Öğretmen ve İdarecilerin e-Okul Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi" isimli çalışmada ise bu bulguların aksine e-Okul sistemine ilişkin öğretmenlerin idarecilere göre daha olumlu görüşlere sahip olduğu bulunmuştur (Gültekin; 2010:107). Akar (2009:77) ise öğretmen ve idarecilerin e-Okul'un kullanılabilirliğine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir.

4.3.4. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Okul Türüne Göre Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi Sonuçları.

Tablo 23'de araştırmaya katılan eğitimcilerin çalıştıkları okul türüne göre e-Okul EYBS'nin işleyiş sürecine ilişkin görüşleri arasındaki anlamlı farklılığa ilişkin olarak yapılan tek yönlü varyans analizi ve sonuçları verilmiştir.

Tablo 23. Katılımcıların e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Okul Türüne Göre Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi Sonuçları

	Okul Türü	N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark
Sistemin Olumlu Yönleri	1-Fen - Sos Bil-AÖL - AL	144	4.32	.65	Gruplar arası	1.31	2	.656	1.912	.149	
	2-Meslek Lisesi	272	4.30	.52	Grup içi	179.901	524	.343			
	3-Genel Lise	111	4.18	.63							
	Toplam	527	4.28	.58		181.214	526				
Sistemin Olumsuz Yönleri	1-Fen - Sos Bil-AÖL - AL	144	3.49	1.06	Gruplar arası	.549	2	.274	.288	.750	
	2-Meslek Lisesi	272	3.41	.96	Grup içi	499.143	524	.953			
	3-Genel Lise	111	3.44	.86							
	Toplam	527	3.44	.97		499.691	526				
Sistemin Tasarımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Fen - Sos Bil-AÖL - AL	144	4.00	.88	Gruplar arası	1.239	2	.620	.803	.449	
	2-Meslek Lisesi	272	4.00	.91	Grup içi	404.537	524	.772			
	3-Genel Lise	111	4.12	.78							
	Toplam	527	4.02	.87		405.776	526				
Sistemin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar	1-Fen - Sos Bil-AÖL - AL	144	3.36	1.00	Gruplar arası	.358	2	.179	.184	.832	
	2-Meslek Lisesi	272	3.37	.97	Grup içi	509.109	524	.972			
	3-Genel Lise	111	3.43	.99							
	Toplam	527	3.38	.98		509.466	526				
Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Fen - Sos Bil-AÖL - AL	144	3.25	.98	Gruplar arası	.985	2	.492	.540	.583	
	2-Meslek Lisesi	272	3.19	.93	Grup içi	477.964	524	.912			
	3-Genel Lise	111	3.30	.95							
	Toplam	527	3.23	.95		478.949	526				

* Farkın Kaynağı (Tukey HSD), * p<.05

Tablo 23'te katılımcıların çalıştıkları okul türü değişkenine göre sistemin olumlu yönlerine yönelik görüşleri arasında [F(2,524)=1.912;sd=(2-524);p>.05)] anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Katılımcıların çalıştıkları okul türü değişkenine göre sistemin olumsuz yönlerine [F(2,524)=.288;sd=(2-524);p>.05)], sistemin tasarımında karşılaşılan sorunlara [F(2,524)=.803;sd=(2-524);p>.05)], sistemin işleyişinde karşılaşılan sorunlara

[F(2,524)=.184;sd=(2-524);p>.05)] ve sistemin kişisel kullanımında karşılaşılan sorunlara[F(2,524)=.540;sd=(2-524);p>.05)] yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Bu sonuçlara göre, okul türü değişkenine göre e-Okul EYBS'nin işleyiş sürecine yönelik tüm boyutlara ilişkin katılımcıların görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

4.3.5. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Yöneticilik Yılına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.

Tablo 24'de araştırmaya katılan yöneticilerin yöneticilik yaptıkları yıla göre e-Okul EYBS'nin işleyiş sürecine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan Kruskal Wallis-H Testi sonuçları açıklanmıştır.

Tablo 24: Yöneticilerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Yöneticilik Yılına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.

	Yöneticilik Görev Süresi	N	Sıra Ort.	Ki- Kare	Sd	p	Anlamlı Fark	Mann Whitney-U
Sistemin Olumlu Yönleri	1-1-4 yıl	84	74.38	.613	3	.894		
	2-5-8 yıl	24	82.17					
	3-9-13 yıl	15	76.80					
	4-14 yıl ve üzeri	28	75.16					
	Toplam	151						
Sistemin Olumsuz Yönleri	1-1-4 yıl	84	79.85	7.996	3	.046*	1-2	(U=698.000; z=-2.295 p=.022)
	2-5-8 yıl	24	56.81				2-3	(U=90.000; z=-2.605 p=.009)
	3-9-13 yıl	15	93.50					
	4-14 yıl ve üzeri	28	71.52					
	Toplam	151						
Sistemin Tasarımında Karşılaşılan Sorunlar	1-1-4 yıl	84	78.90	1.823	3	.610		
	2-5-8 yıl	24	65.90					
	3-9-13 yıl	15	79.57					
	4-14 yıl ve üzeri	28	74.04					
	Toplam	151						
Sistemin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar	1-1-4 yıl	84	80.50	12.403	3	.006*	1-2	(U=640.000; z=2.726; p=.006)
	2-5-8 yıl	24	52.90				2-3	(U=74.000; z=-3.066 p=.002)
	3-9-13 yıl	15	99.17					
	4-14 yıl ve üzeri	28	69.89					
	Toplam	151						
Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar	1-1-4 yıl	84	80.36	7.850	3	.049*	1-2	(U=688.500; z=-2.368; p=.018)
	2-5-8 yıl	24	56.10				2-3	(U=101.500; z=-2.274 p=.023)
	3-9-13 yıl	15	90.97					
	4-14 yıl ve üzeri	28	71.95					
	Toplam	151						

* p<.05

Yapılan analiz sonucunda; araştırmaya katılan yöneticilerin yöneticilik yaptıkları süreye göre sistemin olumsuz yönleri ($x^2=7.996$; $sd=3$; .046), sistemin işleyişinde karşılaşılan

sorunlar ($x^2=12.403$; $sd=3$; $.006$) ve *sistemin kişisel kullanımında karşılaşılan sorunlar* ($x^2=7.850$; $sd=3$; $.049$) boyutlarında grupların sıra ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla uygulanan Mann Whitney-U Testi sonucunda farkın, sistemin olumsuz yönleri boyutunda 1-4 (S. Ort=79.85) yıldır yöneticilik yapanlarla 5-8 (S. Ort=56.81) yıldır yöneticilik yapanlar ve 5-8 (S. Ort=56.81) yıldır yöneticilik yapanlarla 9-13 (S. Ort=93.50) yıldır yöneticilik yapanlar arasında olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre 5-8 (S. Ort=56.81) yıldır yöneticilik yapanların sıra ortalamaları 1-4 (S. Ort=79.85) ve 9-13 (S. Ort=93.50) yıldır yöneticilik yapanlara göre anlamlı şekilde düşük çıkmıştır. Buradan da 5-8 (S. Ort=56.81) yıldır yöneticilik yapan eğitimcilerin diğerlerine göre sistemin daha az olumsuz yönü olduğunu düşündükleri sonucuna varılabilir.

Sistemin işleyişinde karşılaşılan sorunlar boyutunda ise 5-8 (S. Ort=52.90) yıldır yöneticilik yapanlarla 1-4(S. Ort=80.50) yıl ve 9-13 (S. Ort=99.17) yıldır yöneticilik yapanların arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre 5-8 (S. Ort=52.90) yıldır yöneticilik yapanların sıra ortalamaları 1-4 (S. Ort=80.50) ve 9-13 (S. Ort=99.17) yıldır yöneticilik yapanlara göre anlamlı şekilde düşük bulunmuştur.

Sistemin kişisel kullanımında karşılaşılan sorunlar boyutunda farkın yine 5-8 yıldır yöneticilik yapanlarla 1-4 (S. Ort=80.36) yıl ve 9-13 (S. Ort=90.97) yıldır yöneticilik yapanların arasında olduğu belirlenmiştir. Bu boyutta göre yine 5-8 (S. Ort=56.10) yıldır yöneticilik yapanların sıra ortalamaları 1-4 (S. Ort=80.36) ve 9-13 (S. Ort=90.97) yıldır yöneticilik yapanlara göre anlamlı şekilde düşük bulunmuştur. 5-8 yıldır yöneticilik yapan katılımcıların, sistemi kullandıkça daha iyi tanımları nedeniyle diğerlerine göre sistemin işleyişinde ve kişisel kullanımında daha az sorunla karşılaştığı düşünülebilir.

Yöneticilerin mesleki kıdem değişkenine göre e-Okul'un eğitim sistemine katkılarını bulmaya yönelik yapılan bir çalışmada yöneticilerin kıdemlerine göre görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Özkan; 2009:81).

Diğer bir çalışmada da araştırmancının bulgularına yakın şekilde 0-10 yıldır yöneticilik yapanların, e-Okul sisteminin işleyen bir sistem olduğuna 11-15 ve 16 yıl ve üstü bir süredir görev yapan yöneticilere göre daha çok katıldıkları ve sistemden daha çok memnun oldukları bulunmuştur (Ersoy; 2010:101).

4.3.6. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Kıdeme Göre Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi Sonuçları.

Tablo 25'de araştırmaya katılan eğitimcilerin öğretmenlik süresi değişkenine göre N, ortalama ve standart sapma değerleri ile e-Okul EYBS'nin işleyiş sürecine yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılığa ilişkin olarak yapılan tek yönlü varyans analizi ve sonuçları verilmiştir.

Tablo 25. Katılımcıların e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Kıdeme Göre Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi Sonuçları.

	Kıdem	N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark
Sistemin Olumlu Yönleri	1-1-4 yıl	221	4.13	.551	Gruplar arası	8.026	3	2.675	8.079	.000*	1-(2,3,4)
	2-5-8 yıl	78	4.34	.676	Grup içi	173.188	523	.331			
	3-9-13 yıl	126	4.40	.496							
	4-14 yıl ve üzeri	102	4.39	.631							
	Toplam	527	4.28	.586		181.214	526				
Sistemin Olumsuz Yönleri	1-1-4 yıl	221	3.57	.853	Gruplar arası	10.619	3	3.540	3.785	.010*	1-4
	2-5-8 yıl	78	3.42	1.026	Grup içi	489.073	523	.935			
	3-9-13 yıl	126	3.44	1.015							
	4-14 yıl ve üzeri	102	3.18	1.084							
	Toplam	527	3.44	.974		499.691	526				
Sistemin Tasarımında Karşılaşılan Sorunlar	1-1-4 yıl	221	4.13	.831	Gruplar arası	9.323	3	3.108	4.100	.007*	1-4
	2-5-8 yıl	78	4.09	.841	Grup içi	396.453	523	.758			
	3-9-13 yıl	126	3.99	.883							
	4-14 yıl ve üzeri	102	3.77	.956							
	Toplam	527	4.02	.878		405.776	526				
Sistemin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar	1-1-4 yıl	221	3.48	.884	Gruplar arası	16.455	3	5.485	5.818	.001*	
	2-5-8 yıl	78	3.44	.970	Grup içi	493.012	523	.943			
	3-9-13 yıl	126	3.43	1.040							
	4-14 yıl ve üzeri	102	3.02	1.057							4-(1,2,3)
	Toplam	527	3.38	.984		509.466	526				
Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar	1-1-4 yıl	221	3.28	.871	Gruplar arası	8.349	3	2.783	3.093	.027*	
	2-5-8 yıl	78	3.28	1.039	Grup içi	470.599	523	.900			
	3-9-13 yıl	126	3.32	.966							
	4-14 yıl ve üzeri	102	2.98	1.012							4-(1,3)
	Toplam	527	3.23	.954		478.949	526				

* Farkın Kaynağı (Tukey HSD), * p<.05

Katılımcıların kıdem değişkenine göre görüşleri arasında *sistemin olumlu yönleri* [F(3,523)=8.079;sd=(3-523);p>.05], *sistemin olumsuz yönleri* [F(3,523)=3.785; sd=(3-

523); $p>.05$], *sistemin tasarımı*nda karşılaşılan sorunlar [$F(3,523)=4.100$; $sd=(3-523)$; $p>.05$], *sistemin işleyişinde* karşılaşılan sorunlar [$F(3,523)=5.818$; $sd=(3-523)$; $p>.05$] ve *sistemin kişisel kullanımında* karşılaşılan sorunlar [$F(3,523)=3.093$; $sd=(3-523)$; $p>.05$] olmak üzere tüm boyutlarda anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

Farkın hangi gruplar arasında oluştuğunu bulmak amacıyla Tukey HSD testi yapılmıştır. Buna göre söz konusu farkın *sistemin olumlu yönleri* boyutunda 1-4 yıllık ($\bar{X}=4.13$) kıdeme sahip eğitimcilerle 5-8 yıllık ($\bar{X}=4.34$), 9-13 yıllık ($\bar{X}=4.40$) ve 14 yıl ve daha fazla ($\bar{X}=4.39$) kıdeme sahip eğitimciler arasında meydana geldiği belirlenmiştir. Sistemin olumlu yönleri boyutunda kıdemi 1-4 yıl ($\bar{X}=4.13$) arasında olan eğitimcilerin ($\bar{X}=4.13$) e-Okul EYBS'nin işleyiş sürecine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 5-8 yıl ($\bar{X}=4.34$), 9-13 yıl ($\bar{X}=4.40$) ve 14 yıl ve üzeri ($\bar{X}=4.39$) kıdeme sahip yöneticilere göre anlamlı şekilde düşük çıkmıştır. Bu sonuçlara göre 1-4 yıl kıdeme sahip öğretmenler diğerlerine göre sistemin olumsuz yönlerini daha fazla bulmaktadırlar. Ancak Akar (2009:73) yaptığı çalışmada öğretmen ve idarecilerin kıdemlerinin, e-Okul'un faydalılığına ilişkin görüşlerinde önemli bir farklılık yaratmadığı bulgusuna ulaşmaktadır.

Sistemin olumsuz yönleri boyutuna bakıldığında kıdem süresine göre anlamlı farklılık 1-4 yıllık ($\bar{X}=3.57$) kıdeme sahip eğitimcilerle 14 yıl ve üzeri ($\bar{X}=3.18$) kıdeme sahip eğitimciler arasında bulunmuştur. Buna göre 1-4 yıllık kıdeme sahip eğitimciler 14 yıl ve üzeri kıdeme sahip eğitimcilere göre sistemin olumsuz yönlerine daha çok katılım göstermişlerdir.

*Sistemin tasarımı*nda karşılaşılan sorunlar boyutuna bakıldığında da kıdem süresine göre anlamlı farkın yine 1-4 yıllık ($\bar{X}=3.13$) kıdeme sahip eğitimcilerle 14 yıl ve üzeri ($\bar{X}=3.77$) kıdeme sahip eğitimciler arasında olduğu görülmüştür. Buna göre 1-4 yıllık kıdeme sahip eğitimciler 14 yıl ve üzeri kıdeme sahip eğitimcilere göre sistemin tasarımıda daha çok sorunla karşılaştıklarını düşünmektedirler.

Sistemin işleyişinde karşılaşılan sorunlar boyutundaysa anlamlı farklılığın 14 yıl ve üzeri ($\bar{X}=3.02$) kıdeme sahip eğitimcilerle 1-4 yıllık ($\bar{X}=3.48$), 5-8 yıllık ($\bar{X}=3.44$) ve 9-13 yıllık ($\bar{X}=3.43$) kıdeme sahip eğitimciler arasında meydana geldiği belirlenmiştir. Bu bulgulara göre sistemin işleyişinde karşılaşılan sorunlar boyutunda kıdemi 14 yıl ve üzeri ($\bar{X}=3.02$) olan eğitimcilerin ortalaması 1-4 yıl ($\bar{X}=3.48$), 5-8 yıl ($\bar{X}=3.44$) ve 9-13 yıl ($\bar{X}=3.43$) arasında kıdeme sahip eğitimcilerin ortalamalarına göre anlamlı şekilde düşük

çıkmiştir. e-Okul uygulamasının başarısına yönelik ilköğretim okulu öğretmen ve idarecilerinin görüşleri isimli çalışmada 1-5 yıl arasında görev yapanların 9 yıl üstü görev yapanlara; 6-8 yıl arasında görev yapanların da 16 yıl ve üstü görev yapanlara göre e-Okul sisteminin kullanılabilirliği ile ilgili daha düşük görüş bildirdikleri belirlenmiştir (Akar; 2009:82).

Sistemin kişisel kullanımında karşılaşılan sorunlar boyutuna bakıldığında da kıdem süresine göre anlamlı farkın yine 14 yıl ve üzeri ($\bar{X}=2.98$) kıdeme sahip eğitimcilerle 1-4 yıllık ($\bar{X}=3.28$) ve 9-13 yıllık ($\bar{X}=3.32$) kıdeme sahip eğitimciler arasında olduğu görülmüştür. Buna göre 14 yıl ve üzeri kıdeme sahip eğitimciler 1-4 ve 9-13 yıllık kıdeme sahip eğitimcilere göre sistemin kişisel kullanımında daha az sorunla karşılaştıklarını düşünmektedirler. 14 yıl üstü kıdeme sahip eğitimcilerin mesleki iş ve işlemlerde teknolojik gelişmeler öncesi durumu bilmeleri nedeni ile yeni sistemin iş ve işlemleri kolaylaştırdığını düşündükleri söylenebilir. Tam tersi şekilde bir bulgu ise yapılan bir araştırmada 31 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahip yöneticilerin, e-Okul sisteminin işleyen bir sistem olduğu değerlendirmesine 0-20 ve 21-30 yıl mesleki kıdeme sahip yöneticilere göre daha az katıldıkları; e-Okul sisteminden daha az memnun oldukları bulunmuştur (Ersoy; 2010:101).

4.3.7. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Evlerinde Bilgisayara Sahip Olup Olmama Durumuna Göre Mann Whitney-U Testi Analizi Sonuçları.

Tablo 26'da Mann Whitney-U testi sonucunda yönetici ve öğretmenlerin evinde bilgisayara sahip olma durumlarına göre e-Okul EYBS'nin işleyiş sürecine ilişkin görüşleri arasındaki analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 26. Katılımcıların e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Evlerinde Bilgisayara Sahip Olup Olmama Durumuna Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Boyutlar	Evinde Bilgisayara Sahip Olup Olmama Durumu						
		N	S.T.	S. Ort	U	z	p
Sistemin Olumlu Yönleri	1-Evet	497	132139.00	265.87	6.524000	-1.151	.250
	2-Hayır	30	6989.00	232.97			
	Toplam	527					
Sistemin Olumsuz Yönleri	1-Evet	497	132307.50	266.21	6.356000	-1.360	.174
	2-Hayır	30	6820.50	227.35			
	Toplam	527					
Sistemin Tasarımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Evet	497	131516.50	264.62	7.146000	-.382	.702
	2-Hayır	30	7611.50	253.72			
	Toplam	527					
Sistemin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar	1-Evet	497	131066.50	263.72	7.314000	-.175	.861
	2-Hayır	30	8061.50	268.72			
	Toplam	527					
Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Evet	497	130161.50	261.89	6.408000	-1.296	.195
	2-Hayır	30	8966.50	298.88			
	Toplam	527					

* p>.05

Tablo 26'ya bakıldığında yönetici ve öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin işleyiş sürecine ilişkin görüşlerinin evinde bilgisayara sahip olup olmamalarının göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, *sistemin olumlu yönleri* (U=6.524000; z=-1.151;p=.250), *sistemin olumsuz yönleri* (U=6.356000; z=-1.360;p=.174), *sistemin tasarımında karşılaşılan sorunlar*

($U=7.146000$; $z=-.382$; $p=.702$), *sistemin işleyişinde karşılaşılan sorunlar* ($U=7.314000$; $z=-.175$; $p=.861$) ve *sistemin kişisel kullanımında karşılaşılan sorunlar* ($U=6.408000$; $z=-1.296$; $p=.195$) boyutları çerçevesinde gruplar arasında istatistiksel açıdan ($p<0.05$) anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bunun nedeninin ise evinde hemen hemen bütün eğitimcilerin bilgisayara sahip olmasından ve evinde bilgisayar bulunmayanların ise okulda bulunan bilgisayarları mesleki işlemlerde rahatlıkla kullanabilmelerinden kaynaklandığı düşünülebilir.

4.3.8. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Evlerinde İnternet Bulunup Bulunmamasına Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları.

Tablo 27'de araştırmaya katılan eğitimcilerin evlerinde internet bağlantısına sahip olma durumuna göre e-Okul EYBSTÖ'nün alt boyutları arasındaki anlamlılığı ölçen t-Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 27: Katılımcıların e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Evlerinde İnternet Bulunup Bulunmamasına Göre t-Testi Sonuçları

Boyutlar	Evde İnternet		N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
	bulunup	bulunmama						
Sistemin Olumlu Yönleri	1-Evet		379	4.28	.59	525	.419	.676
	2-Hayır		148	4.26	.57			
Sistemin Olumsuz Yönleri	1-Evet		379	3.47	.97	525	.959	.338
	2-Hayır		148	3.37	.98			
Sistemin tasarımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Evet		379	4.07	.86	525	2.109	.035*
	2-Hayır		148	3.89	.89			
Sistemin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar	1-Evet		379	3.41	.99	525	1.265	.206
	2-Hayır		148	3.29	.96			
Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Evet		379	3.24	.96	525	.210	.833
	2-Hayır		148	3.22	.92			

* $p<.05$

Tablo 27 incelendiğinde, evde internet bağlantısının bulunup bulunmaması açısından *sistemin olumlu yönleri* ($t_{(525)}=.419$; $p<.05$), *sistemin olumsuz yönleri* ($t_{(525)}=.959$; $p<.05$), *sistemin işleyişinde karşılaşılan sorunlar* ($t_{(525)}=1.265$; $p<.05$) ve *sistemin kişisel kullanımında karşılaşılan sorunlar* ($t_{(525)}=.210$; $p<.05$) alt boyutlarına göre yönetici ve öğretmenlerin görüşleri arasında, anlamlı fark yaratan bir etken bulunmadığı görülmektedir. Ancak evde

internet bağlantısına sahip olma durumu değişkenine göre *sistemin tasarımında karşılaşılan sorunlar* ($t_{(525)}=.2.109$; $p<.05$) alt boyutunda, evde internete sahip olan eğitimcilerle evde internete sahip olmayan eğitimciler arasında anlamlı farklılık gözlenmektedir ($p<.05$). Buna göre evinde internete sahip olan eğitimciler ($\bar{X}=4.07$), evinde internet bağlantısına sahip olmayanlara ($\bar{X}=3.89$) göre sistemin tasarımı ile ilgili daha fazla sorunla karşılaşmaktadırlar. Bunun e-Okul EYBS'yi daha sık ve düzenli kullanmaktan dolayı bu konuda daha fazla fikir sahibi olmaktan kaynaklandığı düşünülebilir.

4.3.9. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Derste Bilgisayar Kullanma Sıklıklarına Göre Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi Sonuçları.

Tablo 28'de araştırmaya katılan eğitimcilerin derslerinde bilgisayar kullanma sıklığına göre e-Okul EYBS'nin işleyiş sürecine ilişkin görüşleri arasındaki anlamlı farklılığı bulmak amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi ve sonuçları verilmiştir.

Tablo 28. Katılımcıların e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Derste Bilgisayar Kullanma Sıklıklarına Göre Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi Sonuçları.

Boyutlar	Derste Bilgisayar Kullanma Sıklığı	N	X	Ss	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark
Sistemin Olumlu Yönleri	1-Hiçbir Zaman	95	4.35	.510	Gruplar arası	1.264	4	.316	.916	.454	
	2-Ara sıra	167	4.23	.565	Grup içi	179.951	522	.345			
	3-Bazen	126	4.26	.677							
	4-Sık sık	84	4.27	.573							
	5-Her zaman	55	4.35	.570							
	Toplam	527	4.28	.586		181.214	526				
Sistemin Olumsuz Yönleri	1-Hiçbir Zaman	95	3.66	1.002	Gruplar arası	8.750	4	2.187	2.326	.055	
	2-Ara sıra	167	3.47	.979	Grup içi	490.942	522	.941			
	3-Bazen	126	3.41	.945							
	4-Sık sık	84	3.31	.955							
	5-Her zaman	55	3.23	.956							
	Toplam	527	3.44	.974		499.691	526				
Sistemin Tasarımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Hiçbir Zaman	95	4.21	.818	Gruplar arası	5.142	4	1.286	1.675	.154	
	2-Ara sıra	167	4.02	.881	Grup içi	400.634	522	.767			
	3-Bazen	126	4.00	.882							
	4-Sık sık	84	3.92	.862							
	5-Her zaman	55	3.90	.958							
	Toplam	527	4.02	.878		405.776	526				
Sistemin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar	1-Hiçbir Zaman	95	3.46	1.029	Gruplar arası	4.517	4	1.129	1.167	.324	
	2-Ara sıra	167	3.44	.994	Grup içi	504.466	522	.967			
	3-Bazen	126	3.33	.972							
	4-Sık sık	84	3.38	.920							
	5-Her zaman	55	3.15	.986							
	Toplam	527	3.38	.984		509.949	526				
Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Hiçbir Zaman	95	3.47	.936	Gruplar arası	8.496	4	2.124	2.357	.053	
	2-Ara sıra	167	3.23	.975	Grup içi	470.452	522	.901			
	3-Bazen	126	3.17	.889							
	4-Sık sık	84	3.18	.959							
	5-Her zaman	55	3.02	1.004							
	Toplam	527	3.23	.954		478.949	526				

* Farkın Kaynağı (Tukey HSD), * p<.05

Bu sonuçlara göre katılımcıların derslerinde bilgisayar kullanma sıklığı değişkenine göre *sistemin olumlu yönleri* [$F(4,522)=.916$; $sd=(4-522)$; $p>.05$], *sistemin olumsuz yönleri* [$F(4,522)=2.326$; $sd=(4-522)$; $p>.05$], *sistemin tasarımında karşılaşılan sorunlar* [$F(4,522)=1.675$; $sd=(4-522)$; $p>.05$], *sistemin işleyişinde karşılaşılan sorunlar* [$F(4,522)=1.167$; $sd=(4-522)$; $p>.05$] ve *sistemin kişisel kullanımında karşılaşılan sorunlar* [$F(4,522)=2.357$; $sd=(4-522)$; $p>.05$] boyutlarında katılımcıların görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Sistemin ders içeriği dışında sadece öğrenci not, devamsızlık ve kişisel bilgilerini öğrenmek amacıyla kullanılması nedeniyle anlamlı farkın çıkmadığı düşünülebilir.

4.3.10. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Derslerde İnterneti Kullanma Sıklığına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin derslerinde interneti kullanma sıklığına göre e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin görüşlerinin Kruskal Wallis-H Testi analizi sonuçları Tablo 29'da açıklanmıştır.

Tablo 29: Katılımcıların e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Derslerde İnterneti Kullanma Sıklığına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Derslerde interneti kullanma sıklığı	N	Sıra Ort.	Ki-Kare	Sd	p	Anlamlı Fark	Mann Whitney-U
Sistemin Olumlu Yönleri	1-Hiçbir zaman	196	267.61	.997	4	.910		
	2-Ara sıra	152	254.45					
	3-Bazen	112	271.32					
	4-Sık Sık	43	360.71					
	5-Her zaman	24	266.75					
	Toplam	527						
Sistemin Olumsuz Yönleri	1-Hiçbir zaman	196	283.60	10.272	4	.036*	1-2	(U=12570.000; z= -2.501; p=.012)
	2-Ara sıra	152	243.37					
	3-Bazen	112	261.07					
	4-Sık Sık	43	286.42				1-5	(U=1668.000; z=-2.326; p=.020)
	5-Her zaman	24	208.15					
	Toplam	527						
Sistemin Tasarımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Hiçbir zaman	196	279.79	8.433	4	.077		
	2-Ara sıra	152	246.77					
	3-Bazen	112	269.80					
	4-Sık Sık	43	272.57					
	5-Her zaman	24	201.75					
	Toplam	527						
Sistemin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar	1-Hiçbir zaman	196	269.61	7.723	4	.102		
	2-Ara sıra	152	258.12					
	3-Bazen	112	265.52					
	4-Sık Sık	43	295.40					
	5-Her zaman	24	192.06					
	Toplam	527						
Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar	1-Hiçbir zaman	196	284.60	8.804	4	.066		
	2-Ara sıra	152	243.13					
	3-Bazen	112	264.17					
	4-Sık Sık	43	269.48					
	5-Her zaman	24	217.40					
	Toplam	527						

*p<.05

Tablo 29'a bakıldığında sistemin olumsuz yönleri ($x^2=10.272$; $sd=4$; $.036$), boyutunda grupların sıra ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre sistemin *olumsuz yönleri boyutunda* dersinde interneti hiçbir zaman (S. Ort=283.60) kullanmayan eğitimcilerin sıra ortalamalarının, derslerinde interneti ara sıra (S. Ort=243.37) ve her zaman (S. Ort=208.15) kullanan eğitimcilere oranla anlamlı şekilde yüksek çıktığı belirlenmiştir.

4.3.11. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin İnterneti Kullanma Amacına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin interneti kullanma amaçlarına göre e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin görüşlerinin Kruskal Wallis-H Testi ve Mann Whitney U-Testi sonuçları Tablo 30'da açıklanmıştır.

Tablo 30: Katılımcıların e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin İnterneti Kullanma Amacına Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	İnterneti Kullanma Amacı	N	Sıra Ort.	Ki-Kare	Sd	P	Anlamlı Fark	Mann Whitney-U
Sistemin Olumlu Yönleri	1-Araştırma	192	278.81					
	2-İletişim/Sohbet	23	204.46					
	3-Bilgi edinme/ Gündemi Takip Etme	201	263.85	6.155	3	.104		
	4-Hepsi	111	251.00					
	Toplam	527						
	Sistemin Olumsuz Yönleri	1-Araştırma	192	277.60				
2-İletişim/Sohbet		23	269.67					
3-Bilgi edinme/ Gündemi Takip Etme		201	253.40	2.692	3	.442		
4-Hepsi		111	258.50					
Toplam		527						
Sistemin Tasarımında Karşılaşılan Sorunlar		1-Araştırma	192	281.81				
	2-İletişim/Sohbet	23	207.28					
	3-Bilgi edinme/ Gündemi Takip Etme	201	256.39	6.505	3	.089		
	4-Hepsi	111	258.73					
	Toplam	527						
	Sistemin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar	1-Araştırma	192	276.06				
2-İletişim/Sohbet		23	262.37					
3-Bilgi edinme/ Gündemi Takip Etme		201	251.98	2.477	3	.479		
4-Hepsi		111	265.24					
Toplam		527						
Sistemin Kişisel Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar		1-Araştırma	192	274.27				
	2-İletişim/Sohbet	23	246.28					
	3-Bilgi edinme/ Gündemi Takip Etme	201	256.07	1.742	3	.628		
	4-Hepsi	111	264.25					
	Toplam	527						

*p>.05

Tablo 30'a göre, *sistemin olumlu yönleri* ($x^2=6.155$; $sd=3$; $.104$), sistemin olumsuz yönleri ($x^2=2.692$; $sd=3$; $.442$), *sistemin tasarımında karşılaşılan sorunlar* ($x^2=6.505$; $sd=3$; $.089$), *sistemin işleyişinde karşılaşılan sorunlar* ($x^2=2.477$; $sd=3$; $.479$) ve *sistemin kişisel kullanımında karşılaşılan sorunlar* ($x^2=1.742$; $sd=3$; $.628$) boyutlarında grupların sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farkın olmadığı tespit edilmiştir. Gültekin'in (2010:64) yaptığı çalışmada e-Okul sisteminin, öğretmen ve idarecilerin araştırma amaçlı kullanmayı bilme becerilerine olumlu yönde katkı sağladığı belirlenmiştir.

4.4. Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Yöntemiyle Elde Edilen, e-Okul EYBS Paydaşlarının (Yönetici, Öğretmen, Öğrenci, Veli) “e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi”nin İşleyiş Süreciyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde e-Okul EYBS Paydaşlarının (Yönetici, Öğretmen, Öğrenci, Veli) “e-Okul EYBS’nin işleyiş sürecine ilişkin görüşlerini” belirlemek amacıyla yapılmış yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda elde edilmiş bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler analiz edildiğinde görüşmelerin sistemin olumlu yönleri, olumsuz yönleri ve eksiklikler/sınırlılıklar olarak temalandırılmasının analiz açısından uygun olacağı öngörülmüştür.

4.4.1. Yöneticilerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Görüşme yapılan yöneticilere ilişkin bilgiler Tablo 31'de verilmiştir.

Tablo 31. Görüşme Yapılan Yöneticilerin Demografik Özellikleri

Değişkenler	Grup	N	%
1-Cinsiyet	Erkek	9	%75
	Kadın	3	%25
2-Yaş	30 yaş ve altı	1	%8
	31-40 yaş arası	7	%58
	41-50 yaş arası	4	%36
	51 ve üzeri	0	%0
	Anadolu-Fen-An. Öğrt ve Sosyal Bilimler Lisesi	4	%33.33
3- Okul Türü	Meslek Lisesi	4	%33.33
	Genel Lise	4	%33.33
	1-4 yıl	7	%58
4-Yöneticilikte geçen süre	5-8 yıl	1	%8
	9-13 yıl	3	%26
	14 yıl ve üzeri	1	%8
	1-4 yıl	7	%58
5-Öğretmenlikte geçen süre	5-8 yıl	1	%8
	9-13 yıl	1	%8
	14 yıl ve üzeri	3	%26
	1-4 yıl	9	%75
6-Evinde bilgisayarı olma durumu	Hayır	3	%25
	Evet	8	%67
7-Evinde interneti olma durumu	Hayır	4	%33
	Hiçbir Zaman	2	%17
8-Derslerde bilgisayarı kullanma sıklığı	Ara sıra	5	%41
	Bazen	2	%17
	Sık Sık	2	%17
	Her zaman	1	%8
	Hiçbir Zaman	4	%33
9-Derslerde interneti kullanma sıklığı	Ara sıra	3	%25
	Bazen	3	%25
	Sık Sık	0	%0
	Her zaman	2	%17
10-İnterneti kullanma amacı	Araştırma Yapmak	2	%17
	İletişim / Sohbet/Oyun/Eğlence	0	%0
	Gündemi takip etmek /Bilgi Edinmek	7	%58
	Hepsi	3	%25
Toplam		12	100

Tablo 31'e bakıldığında görüşme yapılan yöneticilerin 3 yöneticinin bayan ve 9 yöneticinin erkek olduğu; 1 yöneticinin 30 yaş ve altında, 7 yöneticinin 31-40 yaş arasında ve 4 yöneticinin de 41-50 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Bütün okul türlerinden eşit sayıda yönetici ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan 7 yönetici 1-4 yıldır yöneticilik yaparken, 1'i 5-8 yıl, 3'ü 9-13 ve 1'i 14 yıl ve daha fazla süredir yöneticilik yapmaktadırlar.

Görüşülen yöneticilerin 7'si 1-4 yıldır öğretmenken; 1'i 5-8, 1'i 9-13 ve 3'ü de 14 yıl ve daha fazla süredir öğretmenlik yapmaktadırlar. Görüşülen yöneticilerden 9'u evinde bilgisayara sahipken, 3'ünün evinde bilgisayarı bulunmamaktadır. Evinde bilgisayar bulunan yöneticilerden ise 8'inin evinde aynı zamanda internet bağlantısı bulunmaktadır. Yöneticilerin 5'i derslerinde ara sıra kullandığını ifade ederken; 4'ü interneti derslerinde hiçbir zaman kullanmadığını ifade etmiştir. Bununla birlikte 7 yönetici bilgisayarı gündemi takip etmek ve bilgi edinmek için kullanırken, 2'si araştırmak yapmak amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 32'de yöneticilerle yapılan görüşmeler sonucunda, sistemin olumlu yönlerini ifade eden kodlar ve bunların sayısal değerleri gösterilmektedir.

Tablo 32. Yöneticilere Göre e-Okul EYBS'nin Olumlu Yönleri

Sistemin Olumlu Yönlerine İlişkin Kodlar	Katılımcıların Rumuzları*	f
Zaman Tasarrufu	1S1, 1S2, 1S4, 1M5, 1M6, 1M7, 1M8, 1G9, 1G10, 1G11	10
Bilgiye Ulaşma	1S1, 1S4, 1M6, 1M8, 1G9, 1G10, 1G11	7
İş Yükünü Hafifletme	1S2, 1S3, 1S4, 1M7, 1M8, 1G11	6
Veri güvenliği	1S3, 1S4, 1M7, 1G9, 1G10, 1G12	6
Veri Kontrolü Sağlama	1S1, 1M6, 1M8, 1G9, 1G11	5
Geliştirilebilir Olması	1M6	1
Sisteme Erişimde Kolaylık	1M7	1
Ekonomik Olma	1G10	1

*1: Yönetici, M: Meslek Lisesi, S: Sınavla Öğrenci Alan Okul, G: Genel Lise; 1-12: Sıra Numarası

Tablo 32'de görüldüğü üzere; yöneticiler sistemin 8 kodla olumlu yönlerini ifade etmişlerdir. Buna göre yöneticiler sistemin en fazla zaman tasarrufu ($f:10$) açısından olumlu yönleri olduğunu düşünmektedirler. Zaman tasarrufunu bilgiye ulaşma ($f:7$), iş yükünü hafifletme ($f:6$), veri güvenliği ($f:6$), veri kontrolü sağlama ($f:5$), geliştirilebilir olma ($f:1$), sisteme erişimde kolaylık ($f:1$) ve ekonomik olma ($f:1$) takip etmektedir. Yöneticilere göre sistem yapılan işlerin süresini kısaltırken; geçmiş zamanlara göre iş yükünün de hafiflemesi açısından büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Ayrıca sistem sayesinde okulların verileri saklama konusunda yükümlülüğünün olmaması, olası teknik arızalarda ve sorunlarda verilerin güvenli bir şekilde saklanması ve korunması konusunda okullara güven vermektedir. Ayrıca verilerin tamamının bir yerde olması dolayısıyla hataları bulma, ayıklama ve düzeltme şansı artmıştır. Bu bulgulara bağlı olarak bilişim teknolojileriyle birlikte, geleneksel örgüt yapısı ve hiyerarşik işleyişin ortadan kalkması ve daha esnek bir çalışma anlayışının ortaya çıkmasına neden olan bir sürecin gözlemlendiği görüşüyle örtüştüğü düşünülebilir (Kök, 2006:138). Bilgisayarlar, vatandaşların istek ve taleplerine daha uygun, kolay ve hızlı bilgiler sunmakta,

işlemleri kolaylaştırmakta, çoğu durumda personeli devreden çıkarmakta ve dolayısıyla kırtasiyeciliği ve zaman kayıplarını önlemektedir (Eryılmaz, 2001: 240).

Tablo 32’de verilen kodlara göre yöneticilerin e-Okul EYBS’nin işleyiş sürecinin olumlu yönlerine ilişkin kendi ifadelerinden örnekler verilmiştir.

“1S2: Kendini geliştirdi, iyi yerlere geldi. Hala eksiklikleri olmasına rağmen, iyi bir sistem. Zaman anlamında, işlerin pratik yapılması, işlemlerde bürokrasinin azaltılması, dosya ve evrak işlerinin azaltılması anlamında idarecinin iş yükünü azalttı.”

“1M5: İstediyin zaman okul ve öğrenci ile ilgili bütün bilgilere anında ulaşabiliyorsun. e-Okul olmayan dönemlere bakarsak evrakları saklıyorduk, defter tutuyorduk ilerleyen zamanlarda lazım olur diye.”

“1M6: Zaman kazandırmasının yanı sıra öğrenci devam-devamsızlığının kontrolü daha rahat sağlanıyor.”

“1M8: Öğrencilerin devam-devamsızlık ve ders durumu bilgilerinin bir arada toplanmasında büyük fayda görüyorum.”

“1G9: Zamandan tasarruf sağlıyor. Kısa zamanda daha çok iş yapabiliyoruz. En azından eskiye göre şimdi zamanla yarışmaya gerek kalmadı”

“1G10: Okulları hazır paket programlardan kurtardı. Her yıl format yenileyip ya da yükseltip almak konusunda okul idareleri büyük bir maddi sıkıntı yaşıyordu. Bununla birlikte bilgisayarınızda meydana gelebilecek her hangi bir arızada yeniden yükleme ve verilerin kaybolma tehlikesine karşı da çözüm oldu.”

Tablo 33’de yöneticilerle yapılan görüşmelerle belirlenen, sistemin olumsuz yönlerini ifade eden kodlar ve bunların sayısal değerleri gösterilmektedir.

Tablo 33. Yöneticilere Göre e-Okul EYBS’nin Olumsuz Yönleri

Sistemin Olumsuz Yönlerine İlişkin Kodlar	Katılımcıların Rumuzları*	f
Bağlantı Sorunu	1S2, 1S4, 1M5, 1M6, 1M7, 1G8, 1G9, 1G11, 1G12	9
İstenilen Bilgiye Ulaşma	1S1, 1S3, 1S4, 1M6, 1M7, 1G8, 1G9, 1G10	8
Sistem Eğitimi ve Kılavuz	1M6, 1M7, 1G9, 1G10	4
Süre Sınırlaması	1S4, 1M7, 1G8	3
Merkezle İletişim ve Sorun Çözme Desteği	1G8, 1M6, 1S2	3
Veli-Okul-Öğretmen İletişimi	1S1, 1M6, 1M7	3
Tasarım ve İçerik	1S4, 1M6, 1G9	3
Sistem Yetkisi	1S2, 1M6, 1M7	3
Zaman Kaybı	1S2, 1S4	2
Güvenlik	1G8	1

*1: Yönetici, M: Meslek Lisesi, S: Sınavla Öğrenci Alan Okul, G: Genel Lise; 1-12: Sıra Numarası

Tablo 33'e bakıldığında yöneticilere göre sistemin olumsuz yönleri 10 kodla ifade edilmiştir. Bu kodlar arasında sistemin yöneticilere göre en olumsuz yanı bağlantı sorunu (f:9) olarak belirtilmiştir. Bağlantıyı istenilen bilgiye ulaşma (f:8); sistem eğitimi ve kılavuz (f:4), süre sınırlaması (f:3), merkezle iletişim ve sorun çözme desteği (f:3), veli-okul-öğretmen iletişimi (f:3), tasarım ve içerik (f:3), sistem yetkisi (f:3), zaman kaybı (f:2) ile güvenlik (f:1) kodları takip etmektedir. Yöneticilerin görüşlerine bakıldığında gerek sistemin yoğunluğundan, gerekse alt yapıdan kaynaklanan aksaklıklar nedeni ile bağlantı sorunları çoğu zaman sistemin en çok karşılaşılan sorunlarından biri olmaktadır. Hiç bir yöneticinin sistemin kullanımı ile ilgili eğitim ya da seminer almamış olması ise sistemin etkin kullanımı konusunda olumsuzluk olarak görülmektedir. Bunun yanı sıra sistem kullanımında karşılaşılan sorunlarda her hangi bir muhatap bulamama ve sorun çözme aşamasının uzaması nedeniyle kuruluş amacı zaman kazandırmak olan bir sistemin bir işin oluş süresini uzatması da diğer bir sorun olarak yöneticilere yansımaktadır. Hua ve Herstein (2003:20) çalışmalarında EYBS'lerinin izleme ve değerlendirme eksikliklerini, eğitim bakanlıkları için en önemli sorunların arasında göstermektedirler.

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) İlköğretim Okullarında Okul Bilgi Sistemi Kullanımının Değerlendirilmesi isimli çalışmada yapılan görüşmelerde okullar ve bakanlık arasındaki etkin iletişim, eğitim ve yerinde teknik destek konularında karşılaşılan sorunların yanı sıra bağlantıdan kaynaklanan sorunların da okulların ve bakanlığın verimliliğini ve etkililiğini zayıflatarak; yatırımın getirisini azalttığını ifade eden olumsuz ifadelerle karşılaşılmıştır (Abu-Samaha ve Shishakly, 2008:535). Ayrıca benzer şekilde yapılan bir diğer araştırmada da yönetim bilgi sisteminin uygulamasında teknik destek ve alt yapıdan kaynaklanan sorunların karşılan en önemli sorunlardan olduğu belirlenmiştir (Badragheh et al., 2010:765).

Bu kodları açıklayan görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

"1G12: Bağlantı kopuyor sürekli. İnternet olmayınca bağlanamıyoruz. Bu bir dezavantaj mesela."

"1G10: Sene sonunda yoğunluktan dolayı sıkıntı yaşıyoruz. ... Yaşadığımız sorunları da çoğu defa bilgisayara yoğunluktan önce kaydedip, daha sonra çıkararak çözdük. Ayrıca arşiv yönünden sorunlar var. Mesela köklü okullarda sistemin kullanımından itibaren öğrenci verilerinin olması dolayısıyla önceki öğrencileri görmeniz mümkün olmuyor."

"1M7: e-Okul konusunda seminer verilmiş olsaydı idarecilere. Öyle bir seminer verilmedi. Tamamen deneme yanılma yoluyla yapıyoruz. Çoğu zaman bazı bilgilere nereden ulaşılacağını bilmiyoruz. Bu nedenle bütün linkleri aktif olarak kullanamıyoruz."

“1S2: e-Okul’da sorumluya ulaşmak, onunla diyalog kurmak, her hangi bir sorunda karşında muhatap bulmak çok zor. Mail atıyorsun; her hangi bir dönüt alamıyorsun. Dönüt alamadığın için işi ya geç ya eksik ya da yanlış yapıyorsun. Bu nedenle aynı işi bir kez daha yapman gerekiyor. Telefonla görüşmeye çalışıyoruz. Herkes birbirine havale ediyor. Bu nedenle yaşadığımız sorunlarda Ankara’ya (merkeze) ulaşacağımız, diyalog kurabileceğimiz ciddi bir iletişim ağımızın olmaması bizim için büyük sıkıntı.”

“1S4: Herhangi bir işlemi yaparken sistemin yavaşlığı ya da işin süresine göre sistemin size tanıdığı 10’ süre sonunda birden kendinizi sistemden düşmüş buluyorsunuz. Yeniden sisteme girmeniz ve yaptığınız işi kapsayan menüyü bulmanız gerekiyor. Bu açıdan zaman kazandırması gerekirken zaman kaybına yol açabiliyor.”

“1G10: menüler karışık aslında. Kurum işlemleri ve öğrenci işleri diye iki gruba ayrılmış ama yine de bir öğrenciye ait işlemi ararken farklı farklı modüllere giriliyor. Hele rapor modülü çok karışık. Hangi modül nerde deneme yanılma yoluyla buluyoruz.”

Tablo 34’de yöneticilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen; sistemin eksikliklerini ifade eden kodlar ve bunların sayısal değerleri gösterilmektedir.

Tablo 34. Yöneticilere Göre e-Okul EYBS’nin Eksik Yönleri ve Sınırlılıkları

Sistemin Eksik Yönleri ve Sınırlılıkları İlişkin Kodlar	Katılımcıların Rumuzları*	f
Tasarım ve İçerik	1S1, 1S4, 1M6, 1M7, 1G9, 1G10, 1G11, 1G12	8
Bilgiye Ulaşma	1S1, 1S4, 1M6, 1M7, 1G10	5
Veli-Okul-Öğretmen İletişimi	1S3, 1S4, 1M5, 1M6, 1G11	5
Merkezle İletişim ve Sorun Çözme Desteği	1S2, 1S3, 1G9	3
Sistem Eğitimi ve Kılavuz	1M7, 1G9, 1G10	3
Güvenlik	1S4, 1M6	2
Bağlantı	1S3	1

*1: Yönetici, M: Meslek Lisesi, S: Sınavla Öğrenci Alan Okul, G: Genel Lise; 1-12: Sıra Numarası

Tablo 34’e göre yöneticiler sistemin tasarım ve içerik (f:8) açısından daha çok eksikliği olduğunu düşünmektedirler. Daha sonra istenilen bilgiye ulaşma (f:5) konusunda sistemin eksiklikleri olduğunu düşünürken; bunu veli-okul-öğretmen iletişimi (f:5), merkezle iletişim ve sorun çözme desteği (f:3), sistem eğitimi ve kılavuz (f:3), güvenlik (f:2) ve bağlantı (f:1) takip etmektedir. Yöneticiler sistemin tasarımı konusunda daha çok görüş bildirmişlerdir. Buna göre tasarımın ve sayfa içeriğinin okul türüne göre ayrılması, bazı sorunları giderebilmek amacıyla kullanım yetki alanının genişletilmemesi gibi sınırlılıklar sistemin kullanımında yöneticilerin karşısına çıkmaktadır. Okul, bölge ve ulusal düzeyde

sistemin kullanımı için yeterliliği sağlayacak mesleki gelişimin, eğitimin, teknik yeterliliğin önemi üzerinde durulması gerekmektedir (Cassidy, 2005:24).

Sistemin eksikliklerine yönelik yöneticilere ait ifadelerden bazıları aşağıda verilmiştir.

“IS3: Devamsızlıkların veliye SMS yoluyla günlük bildirilmemesi sistemin eksikliği/sınırlılığı. Eğer sistem üzerinden bir SMS programı olursa veli ve öğrenciyi posta yoluyla yapılan bildirimlerle birlikte anında SMS yoluyla da bilgilendirmek faydalı olurdu.”

“IM6:Menüler okul türüne göre düzenlenmemiş. Genel bir sistem olarak tasarlanmış. Bazı okul türüne göre kullanılmayan linkler var. Bunların kaldırılması gerekiyor. Okul idareleri öğretmenlerin kullanabileceği linkleri belirleyebiliyoruz. Ekliyoruz ya da kaldırıyoruz. MEB’de menüleri merkezden kuruma göre kullanabilir.Rapor listesi var mesela, bunda da bilgisayar diliyle yazılmış.Analizler karmaşık.”

“Velinin kendi şifresini olması gerekiyor. Öğrenci bilgisi ile girmek sakıncalı olabilir.”

“IG10: Sistemi tamamen kapsayan bir kılavuz olmaması, tasarımın tek tip olması (yıllara göre ayrılmaması), sadece ekranın solunun kullanılması sistemde gördüğüm eksiklikler.”

4.4.2. Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 35'te araştırma kapsamında görüşme yapılan öğretmenlerin kişisel özelliklerine yer verilmiştir.

Tablo 35. Görüşme Yapılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Değişkenler	Grup	N	%
1-Cinsiyet	Erkek	6	%50
	Kadın	6	%50
2-Yaş	30 yaş ve altı	2	%17
	31-40 yaş arası	4	%33
	41-50 yaş arası	6	%50
	51 ve üzeri	0	%0
3- Okul Türü	Anadolu-Fen-An. Öğrt ve Sosyal Bilimler Lisesi	4	%33.33
	Meslek Lisesi	4	%33.33
	Genel Lise	4	%33.33
	1-4 yıl	5	%31
5-Öğretmenlikte geçen süre	5-8 yıl	1	%8
	9-13 yıl	2	%17
	14 yıl ve üzeri	4	%34
	6-Evinde bilgisayarı olma durumu	Evet	10
Hayır		2	%17
7-Evinde interneti olma durumu	Evet	9	%75
	Hayır	3	%25
	Hiçbir Zaman	1	%8
8-Derslerde bilgisayarı kullanma sıklığı	Ara sıra	2	%17
	Bazen	5	%31
	Sık Sık	2	%17
	Her zaman	2	%17
	Hiçbir Zaman	5	%32
9-Derslerde interneti kullanma sıklığı	Ara sıra	1	%1
	Bazen	3	%25
	Sık Sık	2	%17
	Her zaman	1	%8
10-İnterneti kullanma amacı	Araştırma Yapmak	3	%25
	İletişim / Sohbet/Oyun/Eğlence	0	%0
	Gündemi takip etmek /Bilgi Edinmek	3	%25
	Hepsi	6	%50
Toplam		12	%100

Tablo 35'e bakıldığında görüşme yapılan öğretmenlerin altısının bayan altısının erkek olduğu; ikisinin 30 yaş ve altında, dördünün 31-40 yaş arasında ve altısının 41-50 yaş

aralığında olduğu görülmektedir. Görüşme yapılan 12 öğretmenin beşi 1-4 yıl arası, biri 5-8 yıl arası, ikisi 9-13 yıl arası ve dördü de 14 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerden oluşmaktadır. Görüşme yapılan öğretmenlerden evinde bilgisayar bulunan 10 öğretmenden dokuzunun aynı zamanda evinde internet bağlantısı da bulunmaktadır. Beş öğretmen sık sık, biri hiçbir zaman, ikisi ara sıra ve ikisi de her zaman derslerinde bilgisayarı kullandıklarını ifade etmişlerdir. Derslerinde interneti kullanma sıklığı konusunda ise beş öğretmen hiçbir zaman, biri ara sıra, üçü bazen, ikisi sık sık ve biri her zaman kullandıklarını belirtmişlerdir. Yapılan görüşmelerde öğretmenler interneti (altı kişi) ağırlıklı araştırma yapmak, gündemi takip etmek/bilgi edinmek, iletişim/ sohbet amaçlı için kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin olumlu yönlerine ilişkin kodlanmış görüşleri Tablo 36'da verilmiştir.

Tablo 36. Öğretmenlere Göre e-Okul EYBS'nin Olumlu Yönleri

Sistemin Olumlu Yönlerine İlişkin Kodlar	Katılımcıların Rumuzları*	f
Zaman Tasarrufu	2S2, 2S3, 2S4, 2M5, 2M7, 2M8, 2G9, 2G10, 2G11	9
İş yükü	2S2, 2S3, 2M5, 2M8, 2G9, 2G10, 2G11, 2G12	8
Bilgiye Ulaşma	2M5, 1M6, 2M7, 2M8, 2G9, 2G11, 2G12	7
Öğrenciyi Değerlendirme	2S3, 2M5, 2M7, 2M8, 2G9, 2G11	6
Veri Güvenliği	2S1, 2M5, 2M6, 2M7, 2G11	5
İş Disiplini, Planlı Çalışma	2S2, 2S3, 2S4, 2M7, 2G12	5
Sisteme Erişim	2S1, 2S4, 2M5, 2M6, 2G10	5
Ekonomiklik	2S4, 2M5	2
Veli-Öğretmen İletişimi	2M7	1
Veri paylaşımı	2G11	1
Teknolojiye Uyum	2G11	1

*2: Öğretmen, M: Meslek Lisesi, S: Sınavla Öğrenci Alan Okul, G: Genel Lise; 1-12: Sıra Numarası

Tablo 36'ya bakıldığında yapılan görüşmelerin ardından öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin olumlu yönlerine ilişkin 11 ana temada görüş bildirdikleri görülmektedir. Öğretmenlere göre e-Okul EYBS zaman tasarrufu sağlaması (f:9), öğretmenin iş yükünü hafifletmesi (f:8), bilgiye ulaşmada kolaylık sağlaması (f:7), öğrenciyi değerlendirme açısından destek sağlaması (f:6), veri güvenliği (f:5), öğretmen için iş disiplini sağlayarak; planlı çalışmayı desteklemesi (f:5), sisteme erişimde kolaylık (f:5), ekonomik olma (f:2), veli-öğretmen iletişimini kolaylaştırma (f:1), veri paylaşımı (f:1) ve teknolojiye uyumlu olma (f:1) açılarından olumlu özelliklere sahiptir. Akar'ın (2009:85) araştırmasında öğretmenler ve idareciler sistemin işlerini daha düzenli ve doğru yapmalarını sağlamakla birlikte notların güvende olmasına da imkan tanıdığı için sistemden memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin sistemin olumlu yönlerine ilişkin kendi ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“2S1: Notları istediğimiz yerden girebiliyoruz. Bu bir avantaj oldu”

“2S2: Öncelikle bizim için bir disiplin oluşturmakta. Ne zaman, nerede notlarımızı gireceğimizi/teslim edeceğimizi tespit etmemiz; notları gözden geçirmemiz açısından oldukça olumlu. Özellikle planlılık açısından önemli bir sistem. Zamanımızı daha etkili kullanmamıza yardımcı oluyor.”

“2S4: Kâğıt kullanımını azaltıyor, zamandan kazandırıyor. Bununla birlikte evde de çalışabiliyoruz.”

“2M5: Dersine girdiğimiz öğrenciyi şahsen tanısak bile karıştırabiliyoruz. e-Okul’a bakınca resmini, ismini ve diğer derslerdeki durumunu görebiliyorum. Bir önceki dönem notlarını görebiliyorum. Bu önemli bir avantajdır.”

“2M7: Velilerle görüşlerimizi paylaşabiliyoruz karne döneminde.”

“2G9: Zamandan çok büyük tasarruf. Bütün öğrencilerin notlarına ulaşabiliyoruz. Kanaat kullanırken diğer notları görmek bunu kolaylaştırıyor. Öğrencinin başarı düzeyini görüyorum.”

Tablo 37’de öğretmenlerin e-Okul EYBS’nin olumsuz yönlerine ilişkin kodlanmış görüşleri verilmiştir.

Tablo 37. Öğretmenlere Göre e-Okul EYBS’nin Olumsuz Yönleri

Sistemin Olumsuz Yönlerine İlişkin Kodlar	Katılımcıların Rumuzları*	f
Bağlantı	2S1, 2S2, 2S4, 2M5, 2M6, 2M7, 2M8, 2G10, 2G11, 2G12	10
Eğitim ve Bilgilendirme	2S4, 2M7, 2G9, 2G10, 2G11	5
Tasarım ve İçerik	2M6, 2M8, 2G9, 2G10	4
Notların Görünmesi	2S2, 2M7, 2S9	3
Bilgiye Ulaşma	2M6, 2M7, 2G10	3
İhtiyaca Yönelik Oluşu	2M7, 2M8, 2G12	3
Güncel Olma	2G9, 2M8	2
Raporlama	2S4, 2G9	2
Süre Kısıtlaması	2M6, 2M8	2
Zaman Kaybı	2M6, 2M8	2
Veri kaybı ve Güvenliği	2M6, 2G12	2
Sistem Kullanıcı Yetkisi	2S4	1
Öğrenciyi Değerlendirme	2M7	1

*2: Öğretmen, M: Meslek Lisesi, S: Sınavla Öğrenci Alan Okul, G: Genel Lise; 1-12: Sıra Numarası

Tablo 37’de görüldüğü gibi öğretmenlerin e-Okul EYBS’ne ilişkin olumsuz görüşleri 13 genel başlıkla kodlanmıştır. e-Okul EYBS’nin olumsuz yönlerine ilişkin öğretmenler

bağlantı sorunları (f:10), eğitim ve bilgilendirme eksikliği (f:5), tasarım ve içerik (f:4), öğrencilerin notları görmesi (f:3), istediğin bilgiye ulaşabilme (f:3), ihtiyaca yönelik olma (f:3), veri tazeleme (f:2), raporlama (f:2), süre kısıtlaması (f:2), zaman kaybı (f:2), veri kaybı ve verinin güvenliği (f:2), kullanıcı yetkisi (f:1) ve öğrenciyi değerlendirme (f:1) konularında olumsuz görüş belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre sistemde yaşanan bağlantı sorunları olumsuz açıdan ilk sırada yer almaktadır. Bağlantıdan kaynaklanan olumsuzluklarla birlikte öğretmenler sistemi kullanma konusunda eğitim verilmemesini de olumsuz kabul etmektedirler. Yapılan bir çalışmada öğretmenler ve idareciler benzer şekilde bağlantının yavaşlığının, dönem sonlarında yaşanan yoğunluğun bağlanmayı zorlaştırmasının ve süre kısıtlamasının olumsuz özellikler olduğunu belirtmişlerdir (Akar, 2009:86). Öğretmenler ayrıca sistemi deneme yanılma yoluyla, diğer meslektaşlarına sorarak öğrenmeyi dezavantajlı olarak kabul etmektedirler. Öğretmenlerin sistemin olumsuz yönlerine ilişkin kendi ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“2S1: Bağlantı yavaşlığından kaynaklanan bazı sıkıntılar oluyor. Aynı sisteme aynı anda öğretmen, veli, öğrenci girmeye çalışınca; özellikle yılsonunda giriş baya sorun oluyor.”

“2M7: Notların dönem sonunda girildikten sonra öğrenciler tarafından görülmesi ve öğretmenin peşinde gzmeleri, itiraz etmeleri ve düzeltme istemeleri bir olumsuzluk. Öğretmeni rahatsız eden bir davranışa giriyor. ... Öğrencinin kendini değil öğretmeni ve verdiği notu sorgulayan bir tavırla muhatap kalmamız üzücü ve rahatsızlık verici.”

“2M6: Not girişlerini 40 kişilik bir sınıfta yaparken belirli aralıklarda kayıt yapmazsanız; süre dolduğunda güvenlik açısından sizi sistemin dışına attığında sizin iş yapabilirlik zamanınızı boşuna harcamış oluyor. 15 dakikalık bir iş zamanınızı alıyor. Ders hazırlığı yapamıyorsunuz.”

“2G9: Zaman zaman rapor almada sıkıntı yaşıyoruz. Her zaman açmıyor. Bir de Explorer’da rahat çalışıyor. Chrome gibi diğer tarayıcılarda kullanılamıyor.”

“2M7: Diğer ders notlarını görmek bazı öğretmenlerin not verme yaklaşımını etkileyebilir. Aynı not ortalamasına sahip iki öğrenciden zayıfı olan bir öğrenciyi bırakmak zayıfı olmayan diğerini geçirmek mümkün olabiliyor. Hâlbuki her öğrencinin algısı, ilgisi ve alt yapısı her derste aynı olamaz.”

Tablo 38’de öğretmenlerin e-Okul EYBS’nin eksiklikleri/sınırlılıklarına ilişkin kodlanmış görüşleri verilmiştir.

Tablo 38. Öğretmenlere Göre e-Okul EYBS'nin Eksik Yönleri ve Sınırlılıkları

Sistemin Eksik Yönleri ve Sınırlılıklarına İlişkin Kodlar	Katılımcıların Rumuzları*	f
Tasarım ve İçerik	2S3, 2M6, 2M7, 2M8, 2G9, 2G10, 2G11	7
Güncelleştirme, Veri Tazeleme	2S2, 2S3, 2M5, 2M7, 2M8, 2G9,	6
Eğitim ve Bilgilendirme	2S1, 2M5, 2M7, 2M8, 2G10	5
Sistemin Güçlendirilmesi	2S2, 2M6	2
Yaygınlaştırma	2M7	1
Veli-Öğretmen İletişimi	2M7	1

*2: Öğretmen, M: Meslek Lisesi, S: Sınavla Öğrenci Alan Okul, G: Genel Lise; 1-12: Sıra Numarası

Tablo 38'e bakıldığında öğretmenlerin e-Okul EYBS'inin işleyişine ilişkin eksiklik/sınırlılık açısından dört ana başlıktan bahsettikleri görülmektedir. Buna göre öğretmenler sistemi tasarım ve içerik (f:7), veri tazeleme (f:6), eğitim ve bilgilendirme (f:5), sistemin güçlendirilmesi (f:2), yaygınlaştırma (f:1) ve veli-öğretmen iletişimi (f:1) açısından eksiklikleri/sınırlılıkları olduğunu düşünmektedirler. Özellikle tasarım açısından sistemi bilgisayar bilgi düzeyine göre yeniden programlamanın gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Bu da Breiter ve Light'ın (2006:215) EYBS tasarımından sorumlu ilgili birimlerin sistemleri farklı ihtiyaçları ve beklentileri (öğretmen, idareci, öğrenci, veli) karşılayabilecek ve bu ihtiyaçlara uygun veriyi içerecek şekilde tasarlaması gerektiği bulgusuyla örtüşmektedir.

Öğretmenlerin sistemin eksiklikleri/sınırlılıklarına ilişkin kendi ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

"2G11: Tasarım daha kullanışlı hale getirilmek için geliştirilebilir. Her kullanıcının aynı bilgisayar bilgi düzeyine sahip olduğunu düşünmek doğru değil. Bu açıdan yeniden gözden geçirilebilir."

"2G10: Veli iletişim bilgilerinin sistem üzerinden gelmemesi bir eksiklik. Sistemi açtığımda öğrenci iletişim bilgileri gelmeli, dosyadan tek tek aramak zorunda kalmamalıyım."

"2M7: Veli ile sistem yolu ile iletişime geçememek bir eksiklik bana göre. Veli ile ilgili dipnotlar olmalı. Bizim veliye iletmek isteyeceğimiz şeylerin yanı sıra velinin de bize iletmek isteyeceği şeyler olabilir. Bununla birlikte veliye özel şifre gerekiyor sistem kullanımı için. ... Ayrıca sistem yaygın olarak veli tarafından kullanılmıyor. Herkesin evinde interneti olmayabiliyor. Veliye uygulamalı olarak gösterilmeli. Veliye kullanma cesareti verilmeli. Okullara, muhtarlıklara ATM şeklinde makineler konularak velinin öğrencisi ile ilgili bilgiyi evinde internet yoksa bile öğrenmesini sağlar..."

4.4.3. Velilerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Görüşme yapılan velilerin kişisel bilgileri Tablo 39'da gösterilmiştir.

Tablo 39. Görüşme Yapılan Velilerin Demografik Özellikleri

Değişkenler	Grup	N	%
1-Cinsiyet	Erkek	4	%33
	Kadın	8	%67
2-Yaş	30 yaş ve altı	2	%17
	31-40 yaş arası	2	%17
	41-50 yaş arası	8	%66
	51 ve üzeri	0	%0
	Memur	8	%66
3- Mesleğiniz	Esnaf	1	%8
	Diğer	3	%26
4- Okul Türü	Anadolu-Fen-An. Öğrt ve Sosyal Bilimler Lisesi	4	%33
	Meslek Lisesi	4	%33
	Genel Lise	4	%33
5-Evinde bilgisayarı olma durumu	Evet	10	%83
	Hayır	2	%17
6-Evinde interneti olma durumu	Evet	8	%67
	Hayır	4	%33
7-Evde bilgisayarı kullanma sıklığı	Hiçbir Zaman	3	%25
	Ara sıra	2	%17
	Bazen	1	%8
	Sık Sık	4	%33
	Her zaman	2	%17
	Hiçbir Zaman	4	%33
8-Evde interneti kullanma sıklığı	Ara sıra	2	%17
	Bazen	0	%0
	Sık Sık	4	%33
	Her zaman	2	%17
	Hiçbir Zaman	4	%33
9-İnterneti kullanma amacı	Araştırma Yapmak	5	%42
	İletişim / Sohbet/Oyun/Eğlence	1	%8
	Gündemi takip etmek /Bilgi Edinmek	3	%25
	Hepsi	3	%25
Toplam		12	100

Tablo 39'a bakıldığında görüşme yapılan velilerin dördünün erkek ve sekizinin kadın olduğu; ikisinin 30 yaş ve altında, ikisinin 31-40 yaş arasında ve sekizinin 41-50 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Görüşme yapılan velilerden sekizi memur (öğretmen,

memur, müdür), biri esnaf ve üçü de diğer (işçi, ev hanımı) meslektendir. Görüşülen 12 veliden 10'u evinde bilgisayar bulunduğunu ve bunlardan sekizi de aynı zamanda evlerinde internet bağlantısının bulunduğu söylemişlerdir. Velilerin evdeki bilgisayarı kullanma sıklığına bakıldığında; bilgisayarı üçü hiçbir zaman kullanmadıklarını, ikisi ara sıra, biri bazen, dördü sık sık ve ikisi her zaman kullandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca evinde internet olan sekiz veliden ikisi interneti ara sıra, dördü sık sık ve ikisi her zaman kullandıklarını ifade etmişlerdir. İnterneti kullanma amaçlarını ise beş veli araştırma yapmak, bir verili iletişim/sohbet/oyun, üç veli gündemi takip etmek/bilgi edinmek amacıyla kullandığını belirtirken, üç veli de sayılan bütün amaçlar için interneti kullandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 40'da velilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen sistemin olumlu yönlerine ilişkin kodlar verilmiştir.

Tablo 40. Velilere Göre e-Okul EYBS'nin Olumlu Yönleri

Sistemin Olumlu Yönlerine İlişkin Kodlar	Katılımcıların Rumuzları*	f
Öğrenciyi takip/kontrol edebilme ve bilgi edinme	3S1, 3S2, 3S3, 3S4, 3M5, 3M6,3M7, 3M8, 3G9, 3G10, 3G11, 3G12	12
Okula gitmeye gerek kalmaması	3S1, 3S4, 3M5, 3M6, 3M8, 3G9	6
Sistemin Güvenliği	3M7, 3M8	2
Olumsuz davranışı önleme	3G9, 3G10	2
Veli-Okul İletişimi	3G12	1

*3: Veli, M: Meslek Lisesi, S: Snavla Öğrenci Alan Okul, G: Genel Lise; 1-12: Sıra Numarası

Tablo 40'a bakıldığında velilerin sistemin en olumlu yönünü öğrenciyi takip edebilme ve öğrenci ile ilgili bilgi edinebilme (f:12) olarak ifade etmişleridir. Bunun yanı sıra veliler sistem sayesinde okula gitmeye gerek kalmamasını (f:6), sistemin giriş uygulamasıyla verilerin güvenliğinin sağlanmasını (f:2), öğrencinin veliden not-devamsızlık saklama ve yalan söylemesine mani olarak olumsuz davranışı önlemesini (f:2) ve okul-velinin iletişimini kolaylaştırmasını (f:2) da olumlu bulduklarını ifade etmişlerdir. Ancak Demirli, Demirkol ve Varol'un (2011:39) çalışmasında veliler sistemin veli-öğretmen iletişimini azaltacağını düşünmektedirler. Bunun yanı sıra ise veliler aynı çalışmada öğrenci notlarını takip edebilmeyi olumlu yönleri olarak gördüklerini ifade etmişlerdir.

Velilerle yapılan görüşmelerin sonucunda sistemin olumlu yönlerine ilişkin veli ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“3S1: Okula gitmeden de öğrencinin notlarını, devamsızlığını öğrenebiliyoruz.”

“3S3: Çocuğumun benden sakladığı bir şey varsa oradan öğreniyorum not ve devamsızlık açısından.”

“3M8: Anında ders notu ve devamsızlığı öğrenilebiliyor.”

“3G12: Öğrenciyi takip açısından çok avantajlı olmasının yanı sıra veli ile okul iletişimini kolaylaştırıyor.”

Velilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen, sistemin olumsuz yönlerine ilişkin kodlar Tablo 41’de verilmiştir.

Tablo 41. Velilere Göre e-Okul EYBS’nin Olumsuz Yönleri

Sistemin Olumsuz Yönlerine İlişkin Kodlar	Katılımcıların Rumuzları*	f
Sistem Güvenliği ve Girişi	3S1, 3S2, 3S3, 3G11, 3G12	5
Tasarım ve İçerik	3S4, 3M1, 3M7, 3G9, 3G12	5
Karne Heyecanının Kaybolması ve Notları Görme	3S4, 3G9, 3G10	3
Bağlantı	3S1, 3M5, 3G10	3
Veri Tazeleme	3S2, 3M5, 3M8, 3G9	4
Veli-Okul İletişimi	3S2, 3G9	2
Veli-Öğrenci İletişimi	3G12	1

*3: Veli,, M: Meslek Lisesi, S: Sınavla Öğrenci Alan Okul, G: Genel Lise; 1-12: Sıra Numarası

Tablo 41’de de görüldüğü gibi, velilere sistemin olumsuz yönlerine ilişkin görüşlerine bakıldığında bunların; Veli Bilgilendirme Sistemine girişte istenen güvenlik bilgilerinin karmaşıklığı (f:5), tasarım ve içeriği (f:5), notlarını öğrencinin görmesi nedeniyle karne heyecanının kaybolması (f:3), bağlantı (f:3), düzenli olarak bilgilerin girilmemesi ve bilgilerin eksik bırakılması (f:4), velinin okula gelme ihtiyacını ortadan kaldırması (f:2) ve velinin öğrenciye karşı olumsuz tavır tanıma olasılığı (f:1) olduğu görülmektedir. Velilerle yapılan diğer bir araştırmada, yetkililer tarafından sisteme bilgi girişlerinde yaşanan düzensizlikler ve sistem kaynaklı teknik hatalar sistemde velilerin yaşadıkları aksaklıklar olarak belirlenmiştir (Demirli, Demirkol ve Varol, 2011:40). Ancak Demirli, Demirkol ve Varol’un (2011:40) aynı çalışmasında veliler, bu çalışmanın aksine sistemin öğrencilere ilişkin bilgilere ulaşmaları konusunda olumlu sonuçlar doğurabileceği görüşünü belirtmişlerdir.

Bu görüşler ışığında görüşme yapılan velilerden bazılarının konu ile ilgili kendi ifadeleri aşağıda verilmiştir.

“3G12: Öğrenciyi sık sık takip etmek onu olumsuz etkileyebilir. Öğrencinin notları düşük olabiliyor. Bu da öğrenci ve veli arasında soğukluk olmasına yol açabilir.”

“3G11: Yeni güvenlik girişi uygulaması biraz zorladı. Bilgiler elimde olmayınca düzenli olarak giremiyorum. Kimlik gerekiyor.”

“3G10: Sene sonuna doğru kapatılmaması olumsuz yönü. Sürekli açık olunca öğrenci açısından sorun oluyor. Daha doğrusu okul idaresine sorun götürüyoruz.”

“3G9: Öğrencini karne, teşekkür-takdir konusunda beklentisini yok ediyor. Notları çok önceden bildiğimiz için öğrenci ne alacağını biliyor. Karne almaya bile gitmeye gerek duymuyor.”

“3M5:İlk girdiğimde istediğimi rahat bulamıyorum. Çok karışık. Eğer bir de yoğunluk varsa bağlanmak daha da zorlaşıyor. Bununla birlikte sisteme girdiğimde ben çocuğumla ilgili her şeyi görebilmeliyim. Davranışları, okulun aktiviteleri, arkadaşları ve öğretmenleri ile ilişkisi, nasıl bir okulda okuduğu gibi mesela. Bunlar yok. Her şey devamsızlık ve not değil sadece. O da zamanında girilmiyor. Toplu olarak sisteme işleniyor ve sorun geç fark ediliyor. Bu nedenle velinin öğrenciyi izleyebilmesi ve sorunlara müdahale edebilmesi için öğrenci ilke ilgili her şeyi görebilmeli.”

Tablo 42’de velilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen sistemin eksik yönleri ve sınırlılıklarına ilişkin kodlar verilmiştir.

Tablo 42. Velilere Göre e-Okul EYBS’nin Eksik Yönleri ve Sınırlılıkları

Sistemin Eksik Yönlerine İlişkin Kodlar	Katılımcıların Rumuzları*	f
Veli Okul İletişimi	3S4, 3M5, 3G10, 3G11, 3G12	5
Tasarım ve İçerik	3S1, 3S2, 3M5, 3G12	4
Veli – Öğrenci Girişi	3S1, 3M4, 3G12	3
Eğitim ve Yönlendirme	3G12	1

*3: Veli,, M: Meslek Lisesi, S: Sınavla Öğrenci Alan Okul, G: Genel Lise; 1-12: Sıra Numarası

Tablo 42’ye bakıldığında veli okuldan öğrencisi ile ilgili sistem aracılığıyla (SMS) anında haber alamamasını (f:5) sınırlılık olarak kabul etmektedir. Tasarımın karmaşıklığı ve içerik (f:4), veli ve öğrencilerin aynı sistemi aynı şifreyle kullanmaları (f:3) ve velilere yönelik sistemin tanıtılmaması ve kullanımı ile ilgili bilgilendirme yapılamaması (f:1) ise sistemin diğer sınırlılıkları arasında gösterilmektedir. Bir araştırmada sistemde sunulan bilgilerden velilerin nasıl yararlanabilecekleri ile ilgili bilinçlendirme çalışmalarının artırılmasının gerekli olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Demirli, Demirkol ve Varol, 2011:40). Buna göre velilerin konu ile ilgili görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“3S2: Her şeyi internette takip etmekle olmuyor. Veliyi okuldan uzaklaştırıyor.”

“3S4: Tasarımı yeterli değil diye düşünüyorum. Her veli kullanamıyor mesela. Öğretmen ya da kültür düzeyi yüksek bir veli rahat kullanabiliyor ama normal düzeyde bir veliyi yönlendirme konusunda sıkıntı var. Bu düzeyde bir veli tek başına giremez. O açıdan biraz karışık ve giriş zor.”

“3G9: Sistemin SMS sistemi ile ilişkilendirilmemiş olması bir sınırlılık. Her zaman okula gidemiyoruz ya da internete giremiyoruz. Bilgilendirme konusunda bize sürekli SMS yoluyla bilgi verilse iyi olur.”

4.4.4. Öğrencilerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 43'de e-Okul EYBS'nin işleyiş sürecine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla görüşme yapılan öğrencilere ait demografik bilgiler verilmektedir.

Tablo 43. Görüşme Yapılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Değişkenler	Grup	N	%
1-Cinsiyet	Erkek	3	%25
	Kadın	9	%75
2-Yaş	15 yaş	0	%0
	16 yaş	6	%50
	17 yaş	6	%50
	18 yaş	0	%0
	Anadolu-Fen-An. Öğrt ve Sosyal Bilimler Lisesi	4	%33.33
3- Okul Türü	Meslek Lisesi	4	%33.33
	Genel Lise	4	%33.33
	9.	0	%0
4-Sınıf	10.	3	%25
	11.	7	%58
	12.	2	%17
6-Evinde bilgisayar olma durumu	Evet	7	%58
	Hayır	5	%42
7-Evinde interneti olma durumu	Evet	5	%42
	Hayır	7	%58
8-Evde bilgisayar kullanma sıklığı	Hiçbir Zaman	5	%42
	Ara sıra	3	%25
	Bazen	1	%8
	Sık Sık	1	%8
	Her zaman	2	%17
9-Evde interneti kullanma sıklığı	Hiçbir Zaman	6	%50
	Ara sıra	3	%25
	Bazen	0	%0
	Sık Sık	0	%0
	Her zaman	3	%25
10-İnterneti kullanma amacı	Araştırma Yapmak	4	%33
	İletişim / Sohbet/Oyun/Eğlence	2	%17
	Gündemi takip etmek /Bilgi Edinmek	2	%17
	Hepsi	4	%33
Toplam		12	%100

Tablo 43'e bakıldığında görüşme yapılan öğrencilerin üçünün erkek ve dokuzunun kadın olduğu; altısının 16, diğer altısının da 17 yaşında olduğu görülmektedir. Üç öğrenci 10. sınıfa devam ederken; yedisi 11. sınıfa ve ikisi de 12. sınıfa devam etmektedirler. Görüşülen öğrencilerden yedisinin evinde bilgisayarı; evinde bilgisayar bulunan yedi öğrenciden de beşinin evinde aynı zamanda internet bağlantısının olduğu belirlenmiştir. Beş öğrenci evdeki bilgisayarı her zaman kullandığını belirtirken; üçü ara sıra, biri bazen, biri sık sık ve ikisi her zaman kullandığını belirtmiştir. Evde interneti bulunan öğrencilerden üçü her zaman interneti kullandığını, üçü de ara sıra kullandığını ifade etmiştir. Öğrencilerin interneti kullanma amaçlarına bakıldığında araştırma yapmak, iletişim/ oyun, gündemi takip etme amaçları için kullandıkları görülmektedir.

Tablo 44'de öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen sistemin olumlu yönlerine ilişkin kodlar verilmiştir.

Tablo 44. Öğrencilere Göre e-Okul EYBS'nin Olumlu Yönleri

Sistemin Olumlu Yönlerine İlişkin Kodlar	Katılımcıların Rumuzları*	f
Not ve Devamsızlık Öğrenme	4S1, 4S2, 4S3, 4S4, 4M5, 4M6, 4M7, 4M8, 4G9, 4G10, 4G11, 4G12	12
Velinin Bilgi Edinmesi	4S1, 4S2, 4S4, 4M5, 4M6, 4M7, 4G11	7
Kendini değerlendirme	4S1, 4S2, 4S3, 4S4, 4M6, 4M7, 4G10, 4G12	8
Bilgi Edinme (ödev, program, ..)	4S2, 4M6, 4M7, 4M8, 4G10, 4G11	6
Davranışı Düzenleme	4S4, 4G9	2
Karneye gerek Duymama	4M6, 4G9	2
Veli-Okul İletişimi	4G11	1

*4: Öğrenci, M: Meslek Lisesi, S: Sınavla Öğrenci Alan Okul, G: Genel Lise; 1-12: Sıra Numarası

Tablo 44'e göre, öğrenciler sistemin olumlu yönlerini öğrencilerin not ve devamsızlıklarını zaman geçmeden kolaylıkla öğrenebilmeleri (f:12), velinin okula gelmeden bilgi edinmesi (f:7), eski ve yeni notlarını görerek kendini değerlendirme (f:8), ödev, ders programı gibi bazı bilgilere erişebilme (f:6), karneye gerek duymama (f:2) ve okul-veli iletişimini sağlama (f:1) olarak ifade etmektedirler. Varol, Demirkol ve Demirli (2011:2) yaptıkları Ortaöğretimdeki Öğrencilerin e-Okul Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi isimli çalışmalarında benzer şekilde öğrencilerin sistemi sistemini not bilgilerini öğrenmek ve devamsızlıklarını takip etmek amaçlı kullandıklarını belirlemişlerdir. Yine aynı çalışmada öğrenciler sistemden bilgi edinmesini benzer şekilde çoğunlukla olumlu kabul etmektedir (Varol, Demirkol ve Demirli; 2011:3).

Öğrencilerin sistemin olumlu yönlerine ilişkin görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“4S1: Bütün notlarımı bir arada görebiliyorum. Ona göre yükselme alçalma durumuma bakabiliyorum. Onun dışında velim de istediği zaman notlarımı ve devamsızlığıma bakabiliyor. Yazılı notuma göre de öğretmenlerin sözlü notu olarak ne verebileceğini tahmin edebiliyorum ve sözlü notlarımı öğrenebiliyorum.”

“4S3: Sonuçlar internette olduğu için ikinci sınava çalışma motivesi oluyor. Kötü aldığında toparlanıyorsun ama üzülüyorsun da. Sonraki sınava daha iyi hazırlanmaya çalışıyorsun.”

“4M5: Veli için daha önemli bir sistem.Veli öğrencisini takip edebiliyor. Veli notların doğrusunu öğrenince öğrenci yalan söyleyemiyor.”

“4M6: Notlara ben bakıyorum. Daha kolay öğreniliyor notlar. Karneye gerek kalmıyor.”

“4G9: Benim için olumlu bir yanı da karne sürprizi olmaması. Evden bakıyorum. Okula gitmiyorum karne için. Bir de eskiden karnelerde oynama yapıyordu. Artık o da mümkün olmuyor.”

Tablo 45’de öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen sistemin olumsuz yönlerine ilişkin kodlar verilmiştir.

Tablo 45. Öğrencilere Göre e-Okul EYBS’nin Olumsuz Yönleri

Sistemin Olumsuz Yönlerine İlişkin Kodlar	Katılımcıların Rumuzları*	f
Velinin Öğrenci Bilgilerine Ulaşması	4S1, 4S4, 4M6, 4M7	4
Öğrenci Motivasyonu	4S1, 4S3	2
Veri Tazeleme	4S4, 4M5, 4M7, 4M8, 4G9	5
Tasarım ve İçerik	4M5, 4M7, 4M8	3
Bağlantı	4S2, 4M5, 4G9	3
Öğretmenlerin Diğer Ders Notlarını Görmesi	4S3, 4M5, 4G12	3
Sistem Girişi	4S4, 4M8	2
Sistemin Kapatılması	4S4, 4G12	2
Veliden Çok Öğrencinin Kullanması	4M5	1
Öğrenciyi Okuldan Kaçmaya Cesaretlendiriyor	4S3	1

*4: Öğrenci, M: Meslek Lisesi, S: Sınavla Öğrenci Alan Okul, G: Genel Lise; 1-12: Sıra Numarası

Tablo 45’e göre öğrenciler sistemi 10 başlıkta olumsuz olarak değerlendirmişlerdir. Buna göre öğrenciler velilerin öğrenci ile ilgili bilgilere erişmesi (f:4), notların yayınlanması nedeni ile öğrencinin motivasyonunu bozması (f:2), bilgilerin düzenli girilmemesi ve güncellenmemesi (f:5), tasarımının ve içeriğin karmaşıklığı ve yetersizliği (f:3), sisteme kolaylıkla bağlanılamaması ve sistemin kopması (f:3), öğretmenlerin diğer ders notlarını görerek buna göre değerlendirmesi (f:3), sisteme giriş için istenen güvenlik bilgilerinin çokluğu (f:2), dönem sonlarında sistemin kapatılması (f:2), veliden çok öğrencinin kullanması

(f:1) ve devamsızlık sayısını bilen öğrenciyi kaçmaya cesaretlendirmesi (f:3) konularında sistemi olumsuz olarak değerlendirmişlerdir. Benzer şekilde bir çalışmanın bulgularına göre öğretmenlerin sisteme veri girişini aksatmaları, velinin öğrenciyeye karşı tutumunun sertliği, öğretmenlerin diğer notlara bağlı kalarak değerlendirme yapmalarının öğrencileri olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir (Varol, Demirkol ve Demirli; 2011:3). Bu bulguların “E-devlet uygulamaları şeffaflık ve bilgiye erişim imkanı sağlamasıyla subjektifliğe ilişkin zemini ortadan kaldırmaktadır (Işık, 2009:43)” ifadesi ile çeliştiği görülmektedir.

Bu kodlara göre öğrencilerin konu ile ilgili görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“4M5: Okulun devamsızlık bilgilerini gününde girmemesi, bilgileri güncellememesi kendini takip etmeyi zorlaştırdığından olumsuzluk olarak karşımıza çıkabiliyor. Bu sene mesela bir aydan fazla devamsızlıklar sisteme işlenmedi. Rahatsızlığımdan dolayı okula uzun süre gitmemiştim. Artık devamsızlıktan kaldığımı düşünüyordum. Ancak bilgiler girilince kalmadığımı öğrendim.”

“4S1: Eğer başarısız bir öğrenciysem, velimin notlarımı öğrenmesini istemiyorsam ve velim bu konuda üstüme geliyorsa; benim için olumsuz bir sistem haline gelir.”

“4S3: Okulumuzda akıllı tahta var. Hocalar notları orada gösteriyor sınıfta. Kötü oluyor zayıfın varsa. Arkadaşların görüyor, moralin bozuluyor notları daha yüksek olanları görünce. Not da olsa sonuçta bize özel bir şey. Her zaman sınıfın ortasında bütün notları göstermek psikolojin açısından kötüdür. Bir de öğretmenler diğer ders notlarına bakarak değerlendiriyor. Bu da sistemin getirdiği bir olumsuzluk bana göre.”“ Kullanım amacı olarak sanki veli için değil de öğrenci için tasarlanmış bir sistem ÖBS(Öğrenci Bilgilendirme Sistemi) sanki VBS (Veli Bilgilendirme Sistemi) değil. Sürekli öğrenci kontrol ediyor. Veliden çok öğrenci giriş yapıyor.”

Tablo 46’da öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen sistemin eksik yönlerine ilişkin kodlar verilmiştir.

Tablo 46. Öğrencilere Göre e-Okul EYBS’nin Eksik Yönleri ve Sınırlılıkları

Sistemin Eksik Yönlerine İlişkin Kodlar	Katılımcıların Rumuzları*	f
Tasarım ve İçerik	4S1, 4M7, 4G9	3
Veri/Bilgi Paylaşımı	4S3, 4M5	2
Öğretmen Görüşü	4S3, 4M6	2
Kullanıcı Girişi	4S3, 4M5	2
Öğretmen – Veli İletişimi	4S4, 4M5	2

*4: Öğrenci,, M: Meslek Lisesi, S: Sınavla Öğrenci Alan Okul, G: Genel Lise; 1-12: Sıra Numarası

Öğrencilere e-Okul VBS'nin eksik yönleri/sınırlılıklarının neler olduğu sorulmuştur. Tablo 46'ya bakıldığında öğrencilerin yanıtlarına göre beş kod belirlendiği görülmektedir. Bunlar tasarım ve içerik (f:3), veri/bilgi paylaşımı (f:2), öğretmen görüşü (f:2), sisteme giriş (f:2) ve öğretmen-veli iletişimi (f:2)'dir. Tasarımın bütün okul türlerinde aynı olmasını bir eksiklik olarak gören öğrenciler; öğrencinin veliden daha çok kullanmasını da eksiklik olarak görmektedirler. Ayrıca sistemde kullanıcının tercihine göre şifre oluşturabilme özelliğinin bulunması gerektiği düşünülmektedir. Bu görüşler ışığında öğrencilerin bu alana göre ifadelerinden bazılarına yer verilmiştir.

“4M7: Tasarım ilkokulda da lisede de aynı. Tasarımı daha renkli hale getirip; ilkokul, ortaokul ve lise tasarımını ayrı yapmak kullanım açısından daha iyi olabilir.”

“4G9: Not ortalamalarımız dönem içinde göremiyoruz. Ancak karnede görebiliyoruz. Bu nedenle dönem içinde tek tek hesaplamamız gerekiyor.”

“4S1: Kayıtlı olmaya şeyler var. Link verilmiş ama içerik yok.”

“4M5: Öğrencini veliden önce kullandığı bir sistem olması bana göre bir eksiklik. Bu nedenle veliye özel bir tasarım yapılması ve veliye özel şifre verilmesi gerekiyor. Ayrıca verilen şifrenin de değiştirilebilmesi lazım.”

“4M6: Karneye yorum olmaması mesela. Sadece sınıf öğretmenin değil bütün öğretmenlerin karneye görüş yazmasını isterdim. Bana yol gösterebilirsin, yönlendirebilirsin diye.”

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonucunda ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen öneriler yer almaktadır. Araştırmada kullanılan nicel ve nitel araştırma teknikleri ile ulaşılan sonuçlar alt başlıklar halinde aşağıda verilmiştir.

5.1. Nicel Araştırma Teknikleri Bakımından Sonuçlar

Ortaöğretim Kurumları Paydaşlarının e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerini belirlemeyi amaçlayan araştırmada öğretmen ve yöneticilere uygulanan ölçek sonucunda nicel araştırma teknikleri kullanılarak ulaşılan sonuçlar araştırmanın alt problemlerine göre aşağıda açıklanmıştır.

5.1.1. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Sonuçları

Yönetici ve öğretmenlerin cinsiyet değişkenine ilişkin ulaşılan sonuçlar boyutlara göre aşağıda sıralanmıştır.

Araştırma sonucunda, yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinin;

- Sistemin olumlu yönlerine ilişkin algılar,
- Sistemin olumsuz yönlerine ilişkin algılar,
- Sistemin tasarımına ilişkin algılar,
- Sistemin işleyişine ilişkin algılar,
- Kişisel kullanımına ilişkin algılar

boyutlarında olmak üzere istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde **farklılaştığı** belirlenmiştir.

Bu bulgulara göre kadınlar, e-Okul EYBS'nin olumsuz yönlerinin erkeklere oranla daha fazla olduğunu düşünmektedirler. Bunun yanı sıra kadınların sistemin tasarımı, sistemin işleyişine ilişkin görüşler ve kişisel kullanımına ilişkin görüşler boyutlarında erkeklere göre daha fazla sorunla karşılaştıklarını ifade etmektedirler.

5.1.2. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Sonuçları:

Yönetici ve öğretmenlerin yaş değişkenine ilişkin ulaşılan sonuçlar boyutlara göre aşağıda sıralanmıştır.

Araştırma sonucunda, yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinin;

- Sistemin olumlu yönlerine ilişkin görüşler,

- Sistemin tasarımına ilişkin görüşler,
- Sistemin işleyişine ilişkin görüşler,

boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde **farklılaştığı** belirlenmiştir.

Bu sonuçlara göre 30 yaşın altında olan yönetici ve öğretmenler sistemi 31-40 yaş ve 41-50 yaş arasındaki yönetici ve öğretmenlere göre daha olumsuz kabul ederken; sistemin işleyişinde de 30 yaş altındaki yönetici ve öğretmenlerin diğerlerine göre daha fazla sorunla karşılaştıkları görülmektedir. Ayrıca yine 30 yaşın altındaki yönetici ve öğretmenler 41-50 yaş, 31-40 yaş aralığındaki yönetici ve öğretmenlerin ise 41-50 yaşlarındaki yönetici ve öğretmenlere göre sistemin tasarımında daha çok sorun yaşadıkları görülmektedir.

Ancak yapılan araştırmada sistemin olumsuz yönlerine ilişkin görüşler ve kişisel kullanımına ilişkin görüşler boyutlarında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı **farklılık bulunmamıştır**.

5.1.3. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Görev Türüne Göre Sonuçları:

Yönetici ve öğretmenlerin görev değişkenine göre yapılan analiz sonuçlarına göre sistemin olumsuz yönlerine ilişkin görüşler, tasarımına ilişkin görüşler ve kişisel kullanımına ilişkin görüşler alt boyutlarına ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerinin, istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde **farklılaşmadığı** belirlenmiştir.

Ancak sistemin olumlu yönlerine ve işleyişine ilişkin görüşler alt boyutlarına bakıldığında yönetici ve öğretmenlerin görev değişkenine göre görüşlerinde istatistiksel olarak anlamlı **farklılık bulunmuştur**. Bu sonuçlara göre yöneticiler öğretmenlere göre sistemi daha olumlu bulduklarını ve sistemin işleyişinde daha az sorunla karşılaştıklarını belirtmektedirler.

5.1.4. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Çalıştıkları Okul Türüne Göre Sonuçları

Yönetici ve öğretmenlerin çalıştıkları okul türü değişkenine ilişkin ulaşılan sonuçlar boyutlara göre aşağıda sıralanmıştır.

Araştırma sonucunda, yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinin çalıştıkları okul türüne göre;

- Sistemin olumlu yönlerine ilişkin görüşler,
- Sistemin olumsuz yönlerine ilişkin görüşler,
- Sistemin tasarımına ilişkin görüşler,
- Sistemin işleyişine ilişkin görüşler,

- Kişisel kullanımına ilişkin görüşler

boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde **farklılaşmadığı** görülmüştür.

5.1.5. Yöneticilerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Yöneticilik

Yılına Göre Sonuçları:

Araştırmaya katılan yöneticilerin görüşleri arasında yöneticilik yaptıkları süre değişkenine göre sistemin olumlu yönleri ve tasarımında karşılaşılan sorunlar alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ancak sistemin olumsuz yönleri, işleyişine ilişkin görüşler ve kişisel kullanımına ilişkin görüşler boyutlarında ise istatistiksel açıdan anlamlı **farklılık** belirlenmiştir.

Bu bağlamda sistemin olumsuz yönlerine ilişkin görüşler boyutunda 1-4 yıldır yöneticilik yapanların 5-8 yıldır yöneticilik yapanlara ve 5-8 yıldır yöneticilik yapanların ise 9-13 yıldır yöneticilik yapanlara göre sistemin daha fazla olumsuz olduğunu düşündükleri görülmektedir. Sistemin işleyişine ilişkin görüşler boyutunda ise yine 1-4 yıldır yöneticilik yapanların 5-8 yıldır yöneticilik yapanlara göre ve 5-8 yıldır yöneticilik yapanların 9-13 yıldır yöneticilik yapanlara göre işleyişte daha fazla sorunla karşılaşmaktadırlar.

Sistemin kişisel kullanımına ilişkin görüşler boyutunda ise diğer boyutlara benzer şekilde 1-4 yıldır yöneticilik yapanlar, 5-8 yıldır yöneticilik yapanlara göre ve 5-8 yıldır yöneticilik yapanlar da 9-13 yıldır yöneticilik yapanlara göre sistemi kullanımda daha fazla sorunla karşılaştıklarını ifade etmektedirler.

5.1.6. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin

Kıdeme Göre Sonuçlar:

Araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre e-Okul EYBS'nin işleyişine yönelik görüşlerine bakıldığında bu görüşlerin sistemin olumlu yönlerine ilişkin görüşler, sistemin olumsuz yönlerine, sistemin tasarımına, sistemin işleyişine ve kişisel kullanımına ilişkin görüşler boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde **farklılaştığı** belirlenmiştir

1-4 yıldır görev yapan öğretmenlerin 5-8, 9-13 ve 14 yıl ve üzerinde görev yapan öğretmenlere göre sistemi sistemin olumsuz yönlerinin daha fazla olduğunu düşündükleri görülmektedir. Ayrıca yapılan araştırmada 1-4 yıldır görev yapan katılımcıların 14 yıl ve üzeri süredir görev yapanlara kıyasla sistemin olumsuz yönlerinin daha çok olduğunu ve sistemin tasarımı ile ilgili daha çok sorun yaşadıklarını düşündükleri belirlenmiştir. Sistemin işleyişinde karşılaşılan sorunlar boyutuna bakıldığında 14 yıl ve daha fazla süredir görev yapan yönetici ve öğretmenlerin 1-4, 5-8 ve 9-13 yıldır görev yapanlara göre daha sistemi sistemin işleyişini daha olumlu görmektedirler. Kişisel kullanımı ile ilgili görüşler boyutunda

ise 14 yıl üzerin süredir görev yapan yönetici ve öğretmenlerin 1-4 ve 9-13 yıllık kıdeme sahip yönetici ve öğretmenlere göre daha az kişisel sorun yaşamaktadırlar.

5.1.7. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Evde Bilgisayara Sahip Olma Durumuna Göre Sonuçlar:

Yönetici ve öğretmenlerin e-Okul sisteminin evinde bilgisayar bulunup bulunmaması değişkenine göre değerlendirilmesi sonucunda katılımcıların görüşlerinin sistemin olumlu yönlerine ilişkin görüşler, sistemin olumsuz yönlerine ilişkin görüşler, sistemin tasarımına ilişkin görüşler, sistemin işleyişine ilişkin görüşler ve kişisel kullanımına ilişkin görüşler boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde **farklılaşmadığı** görülmüştür.

5.1.8. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Evde İnternet Bulunup Bulunmamasına Göre Sonuçlar:

Yönetici ve öğretmenlerin e-Okul sisteminin evinde internet bulunup bulunmaması değişkenine göre değerlendirilmesi sonucunda ise katılımcıların görüşlerinin sistemin olumlu yönlerine ilişkin görüşler, sistemin olumsuz yönlerine ilişkin görüşler, sistemin işleyişine ilişkin görüşler ve kişisel kullanımına ilişkin görüşler boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde **farklılaşmadığı** görülmüştür.

Ancak sistemin tasarımına ilişkin görüşler boyutuna bakıldığında ise evinde internet bağlantısı bulunan eğitimcilerin evinde internete sahip olmayanlara göre sistemin tasarımında daha çok sorun yaşadığı belirlenmiştir.

5.1.9. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Derste Bilgisayar Kullanma Sıklıklarına Göre Sonuçlar:

Yönetici ve öğretmenlerin e-Okul sisteminin derste bilgisayarı kullanma sıklığı değişkenine göre katılımcıların görüşlerinin sistemin olumlu yönlerine ilişkin görüşler, sistemin olumsuz yönlerine ilişkin görüşler, sistemin tasarımına ilişkin görüşler, sistemin işleyişine ilişkin görüşler ve kişisel kullanımına ilişkin görüşler boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde **farklılaşmadığı** belirlenmiştir.

5.1.10. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin Derslerde İnterneti Kullanma Sıklığına Göre Sonuçları

Derslerinde interneti kullanma sıklığına göre eğitimcilerin e-Okul sisteminin işleyiş sürecine ilişkin görüşlerinin araştırma sonucunda sistemin olumlu yönlerine ilişkin görüşler, sistemin tasarımına ilişkin görüşler, sistemin işleyişine ilişkin görüşler ve kişisel kullanımına ilişkin görüşler boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde **farklılaşmadığı** görülmüştür. Ancak sistemin olumsuz yönlerine ilişkin görüşler boyutuna bakıldığında derslerinde hiçbir zaman interneti kullanmayan eğitimcilerle ara sıra ve her zaman kullananlar

arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre interneti hiçbir zaman kullanmayan eğitimcilerin ara sıra ve her zaman kullananlara göre daha az olumsuzlukla karşılaştıkları görülmektedir.

5.1.11. Yönetici ve Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerinin İnterneti Kullanma Amacına Göre Sonuçları

Yönetici ve öğretmenlerin e-Okul sisteminin interneti kullanma amaçlarına göre; katılımcıların görüşlerinin sistemin olumlu yönlerine ilişkin görüşler, sistemin olumsuz yönlerine ilişkin görüşler, sistemin tasarımına ilişkin görüşler, sistemin işleyişine ilişkin görüşler ve kişisel kullanımına ilişkin görüşler boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde **farklılaşmadığı** görülmektedir.

5.2. Nitel Araştırma Teknikleri Bakımından Sonuçlar

Bu kısımda araştırmada toplanan nitel verilerin analizi sonucunda elde edilen sonuçlar açıklanmıştır.

5.2.1. e-Okul EYBS Paydaşlarının (Yönetici, Öğretmen, Öğrenci, Veli) Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Sonucunda e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Sonuçlar:

e-Okul EYBS Paydaşlarının (Yönetici, Öğretmen, Öğrenci, Veli) “e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi”nin işleyiş sürecine ilişkin görüşlerini” belirlemeyi amaçlayan araştırmada nitel araştırma teknikleri kullanılarak ulaşılan sonuçlar görüşme yapılan paydaşlara (öğretmen, veli, öğrenci, yönetici) göre sistemin olumlu yönleri, sistemin olumsuz yönleri ve sistemin eksiklikleri/sınırlılıkları soruları kapsamında değerlendirilerek açıklanmıştır.

5.2.1.1 Yöneticilerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar:

12 yöneticiyle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sonucunda elde edilen veriler analiz edilerek sistemin olumlu yönleri, sistemin olumsuz yönleri ve eksiklikleri/sınırlılıkları başlıklarında sonuçlar açıklanmıştır.

5.2.1.1.1 Yöneticilerin e-Okul EYBS'nin Olumlu Yönlerine İlişkin Görüşlerine Göre Sonuçlar

Nitel araştırma teknikleri ile elde edilen sonuçlara göre; sistemin olumlu yönlerini yöneticiler;

- a) Sistemin zaman tasarrufu sağlaması,
- b) Bilgiye ulaşmada zaman ve yer bağlayıcılığını ortadan kaldırması,

- c) İdarecilerin iş yükünü azaltması,
- d) Sistemin verileri merkezde depolamasının veri güvenliğini sağlaması ile yöneticilere güven vermesi
- e) Verilerin denetlenmesini kolaylaştırması olarak görmektedirler.

5.2.1.1.2 Yöneticilerin e-Okul EYBS'nin Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yöneticilerin sistemin olumsuz yönlerini;

- a) Sisteme bağlanma, bağlı kalma,
- b) Menülerin dizilişi ve raporlara ulaşmada yaşanan sıkıntılardan dolayı veriye ulaşmada zorlanma,
- c) Sistemin kullanımının deneme yanılma yoluyla öğrenilmesi
- d) Sistemle ilgili karşılaşılan sorunlarda merkezle sorunu hızlı ve etkili bir şekilde çözebilecek bir iletişim ağının olmaması
- e) Sistem tasarım açısından karmaşık olarak kabul edilmekle birlikte, tasarımın bütün okul türlerinde aynı olması ve ekranda kullanılmayan butonların olması
- f) Süre sınırlaması nedeniyle kullanıcının sistemden sık sık atılması sonucunda zaman kaybının yaşanması,
- g) Velinin okula gelme sıklığını azaltması, olarak sıraladıkları görülmektedir.

5.2.1.1.3 Yöneticilerin e-Okul EYBS'nin Eksiklikler/Sınırlılıklarına İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Öğretmenlere göre e-Okul EYBS'nin eksiklikleri/sınırlılıkları;

- a) Nitel analiz tekniklerine göre elde edilen sonuçlara bakıldığında yöneticilerin sistemin eksikliklerini/sınırlılıklarını;
- b) Sistemin tasarımının bütün okul türlerinde aynı olması,
- c) Bazı istatistikî raporların olmaması,
- d) Velinin okuldan doğrudan haber alabileceği bir iletişim ağı olmaması
- e) Merkezle sağlıklı iletişim kurabilecekleri ağı bulunmaması,
- f) Sistemin kullanımı ile ilgili özellikle yöneticilere eğitim verilmemesi ve tam kullanma kılavuzu olmaması,
- g) Güçlü bir servera sahip olmamasıdır.

5.2.1.2 Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

12 öğretmenle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sonucunda elde edilen veriler analiz edilerek sistemin olumlu yönleri, sistemin olumsuz yönleri ve eksiklikleri/sınırlılıkları başlıklarında sonuçlar açıklanmıştır.

5.2.1.2.1 Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin Olumlu Yönlerine İlişkin Görüşlerine Göre Sonuçlar

Öğretmenler;

- a) Sistemin zaman tasarrufu sağlamasını,
- b) Öğretmenlerin iş yükünü azaltmasını,
- c) Sadece okula bağlı kalmadan sisteme veri girişi yapabilmeyi ve veriyi kontrol edebilmeyi,
- d) Öğrencilerin diğer notlarını görerek öğrenci başarısını bütün olarak başarısını değerlendirebilmeyi,
- e) Verinin bir yerde depolanması ve sisteme şifre ile giriş sayesinde güvenliğin sağlanmasını,
- f) Öğretmene sistemli ve planlı çalışma yükümlülüğü getirmesini,

Sistemin olumlu yönleri olarak görmektedirler.

5.2.1.2.2 Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Öğretmenler açısından sistemin olumsuz yönleri ise;

- a) Sisteme bağlanamama ve bağlı kalamama,
- b) Sistemin kullanımı ilgili yeterli bilgilendirmenin yapılmaması ve eğitim verilmemesi
- c) Sistemin tasarımının karmaşık olması,
- d) Öğretmenlerin öğrencilerin diğer notlarını görerek kendi derslerinde de bunu baz almaları,
- e) Bilgilerin güncellenmemesi ya da yüklenmemesi,
- f) Süre sınırlaması nedeniyle sistemden atılma,
- g) Verinin güvenliği,

Olarak görülmektedir.

5.2.1.2.3 Öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin Eksiklikler/Sınırlılıklarına İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Öğretmenler sistemin eksiklikleri/sınırlılıklarını;

- a) Sistemin tasarımının karmaşık ve bilgi düzeyine uygun olmaması,

- b) Verilerin düzenli güncellenmemesi,
- c) Sistemin kullanımı ilgili eğitimlerin yapılmaması,
- d) Velilerin sistemi daha yaygın olarak kullanmalarının sağlanamaması,
- e) Veliyi SMS yoluyla bilgilendirememesi,

Olarak belirtmektedirler.

5.2.1.3 Velilerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

12 veliyle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sonucunda elde edilen veriler analiz edilerek sistemin olumlu yönleri, sistemin olumsuz yönleri ve eksiklikleri/sınırlılıkları başlıklarında sonuçlar açıklanmıştır.

5.2.1.3.1 Velilerin e-Okul VBS'nin Olumlu Yönlerine İlişkin Görüşlerine Göre Sonuçlar

Veliler göre sistemin olumlu yönlerini,

- a) Öğrenciyi takip ve kontrol edebilme,
- b) Okula gitmeden de öğrenci ile ilgili bilgi edinme
- c) Öğrencinin yalan söylemesinin önüne geçme,
- d) Veli-okul iletişimini sağlama,

Olarak ifade etmektedirler.

5.2.1.3.2 Velilerin e-Okul VBS'nin Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Veli bilgilendirme Sisteminin velilere göre olumsuz yönleri ise;

- a) Sisteme öğrenci bilgileri ile girilmesi ve öğrenci ile aynı sistemin kullanılması,
- b) Tasarımının velinin eğitim düzeyine göre olmaması,
- c) Karne heyecanını öğrenci için bitirmesi,
- d) Bağlantıda yaşanan sorunlar,
- e) Velinin okula gitme sıklığını azaltması,
- f) Velinin öğrencilerin not ve devamsızlık durumuna göre öğrenciye karşı olumsuz tavır takınma olasılığı,

olarak belirlenmiştir.

5.2.1.3.3 Velilerin e-Okul VBS'nin Eksiklikler/Sınırlılıklarına İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Velilerle yapılan görüşmeler sonucunda sistemin eksiklikleri/sınırlılıkları,

- a) Velilerin sistem aracılığıyla not ve devamsızlık gibi bilgileri anında SMS yoluyla öğrenememesi,
- b) Tasarımın veliler için sadeleştirilmemiş olması,
- c) Veli ve öğrenci için ayrı girişlerin olmaması,

d) Sistemle ilgili velilere yönelik bilgilendirme ve eğitim çalışmasının yapılmaması, olarak gösterilmektedir.

5.2.1.4 Öğrencilerin e-Okul VBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

12 öğrenciyle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sonucunda elde edilen veriler analiz edilerek sistemin olumlu yönleri, sistemin olumsuz yönleri ve eksiklikleri/sınırlılıkları başlıklarında sonuçlar açıklanmıştır.

5.2.1.4.1 Öğrencilerin e-Okul VBS'nin Olumlu Yönlerine İlişkin Görüşlerine Göre Sonuçlar

Öğrenciler sistemin olumlu yönlerini;

- a) Notlarını ve devamsızlığı öğrenebilme,
- b) Velinin öğrencisi ile ilgili bilgi edinme,
- c) Notlarını görerek, geçmiş dönem ortalamalarına bakarak kendini değerlendirme,
- d) Ders programı, ödev ve yazılı tarihleri gibi konularda okula gitmeden bilgi edinebilme,
- e) Karneye ihtiyaç duymama,

olarak görmektedirler.

5.2.1.4.2 Öğrencilerin e-Okul VBS'nin Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerle yapılan görüşmelerin ardından sistemin olumsuz yönlerini ise,

- a) Velinin öğrenci bilgilerine (not, devamsızlık) rahatlıkla ulaşması,
- b) Notların başkaları tarafından görülmesi nedeni ile motivasyonun azalması,
- c) Bilgilerin zamanında girilmemesi ya da hiç girilmemesi,
- d) Sene sonu ve yoğun zamanlarda sisteme bağlanılamaması,
- e) Tasarımda hiç kullanılmayan butonların olması,
- f) Öğretmenlerin diğer ders notlarını görerek kendi ders notlarını vermesi,
- g) Sisteme kimlik olmadan girilememesi,
- h) Dönem sonlarında sistemin kapatılması olarak ifade etmektedirler.

5.2.1.4.3 Öğrencilerin e-Okul VBS'nin Eksiklikler/Sınırlılıklarına İlişkin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilere sistemin eksikliklerini/sınırlılıklarını;

- a) Tasarımın bütün öğrenim düzeyinde aynı olması,
- b) Öğretmenlerin öğrencilere yönelik görüşlerini paylaşabileceği bir bölüm olmaması,
- c) Kullanıcı girişinin veli ve öğrenci için aynı olması,

olarak belirtmişlerdir.

5.3. Öneriler

Araştırma bulgu ve sonuçlarına göre geliştirilen öneriler aşağıda verilmiştir.

5.3.1. Uygulamacılar İçin Öneriler

1. MEB tarafından özellikle yeni göreve başlayan yönetici ve öğretmenlere yönelik sistemin kullanımını kapsayan hizmet içi eğitim çalışmaları yapılmalıdır.
2. Sistemin tasarımının yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci açısından bazı yeniliklere gereksinim duyduğu görülmektedir. Bu açıdan;
 - Sistemin tasarımının bütün kademelerde kullanımını kolaylaştırması amacıyla okul türüne göre yeniden gözden geçirilmesi ve kullanılmayan menü başlıklarının kaldırılması
 - Öğrencinin kademesine göre ilgi ve beklenti düzeyine göre ortaöğretim kurumlarında ve ilköğretim kurumlarında tasarımın farklılaştırılması
 - Veli Bilgilendirme Sisteminin (VBS) veliden çok öğrenci tarafından kullanılması nedeni ile daha çok Öğrenci Bilgi Sistemi (ÖBS) algılanması nedeni ile velinin öğrenciden ayrı giriş yapması,
 - Tasarımın velilerin eğitim düzeyinin de göz önünde bulundurularak; velilerin rahatlıkla kullanabilecekleri şekilde yeniden tasarlanması önerilmektedir.
3. Velilerin sadece öğrenci kimlik bilgileri ile giriş yapması zaman zaman sıkıntı yaratabilmektedir. Bu nedenle veliler için de tasarlanacak sistemde veliye özel, değiştirilebilir ya da tek kullanımlık şifre uygulamasına ve/veya üyelik sistemine geçilmesinin hem güvenlik hem de kullanım amacına uygunluk açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.
4. Öğretmenlerin öğrencileri değerlendirirken temel değerlendirme kriterinin diğer derslerdeki başarılarından çok kendi dersindeki başarısını belirleyici olarak görmesi gerektiğinin üzerinde durulmalıdır.
5. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından “e-Okul EYBS’ne” ilişkin, çalışmalardan elde edilecek her türlü dönütün sistemi geliştirme çalışmalarında kullanılmalıdır; bu amaçla, MEB konu ile ilgili üniversitelerde yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerini desteklemeli, kendi bünyesinde de bağımsız kuruluşlara araştırmalar yaptırmalıdır.
6. **e-Okul VBS’nin** özellikle veli tarafından kullanımı ve farkındalık düzeylerini artırmaya yönelik konferans, seminer vb. etkinlikler düzenlenmelidir.

7. FATİH projesi ile birlikte sistemin kullanımının yönetici düzeyinden öğretmen düzeyine indirgenmesi gerekmektedir. Öğretmenin yoklamayı alması ile sisteme girmesi ve anında veliye SMS yoluyla bilgilendirme yapılması yönünde çalışmaların desteklenmesi ve sistemin geliştirilmesi gerekmektedir.
8. Özellikle yöneticilerin devamsızlık konusunda belirli aralıklarla devamsızlık mektubu göndermelerine rağmen devamsızlık konusunda velilerin bilgilendirilmesi ve duruma müdahil olması konularında bazı sıkıntılar yaşanabilmektedir. Bu durumun önüne geçilebilmesi için MEB onayıyla sisteme SMS ile bilgilendirme yapılması özellikle devamsızlık konusunda duruma erken müdahale şansını arttıracaktır.
9. Sistemin bütün ülkeyi kapsaması ve geliştirilebilir bir sistem olması nedeniyle yöneticiler, öğretmen, öğrenci ve velilerden e-okul uygulamasına yönelik düzenli görüşler alınmalıdır. Buna bağlı olarak sistemde uygulanabilir olanlar değerlendirilmelidir.
10. **e-Okul EYBS'nin** kullanımı internet ve bilgisayar bilgisi gerektirmektedir. Yeni kuşağın teknoloji ile barışık olması sistemi kullanma konusunda destek sağlayacaktır. Ancak özellikle sosyo-ekonomik açıdan az gelişmiş olan bölgelerde okula devam eden öğrencilerin durumunun göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu nedenle okullarda “Bilişim Teknolojileri” dersinin olması ile öğrencilere sistemi amacına uygun kullanma konusunda faydalı olabilir.
11. Özellikle yönetim kademesinde sistem kullanımı sırasında bazı sorunlar ve aksaklıklar yaşanabilmektedir. Bu sorunları çözmeye merkeze ulaşmada güçlük ve İl Millî Eğitim Müdürlüklerinin sistem kullanma yetkisindeki sınırlama nedenleri ile sorunların çözülme süresi uzamakta ve bu durum da işlerin zamanında yapılmasına mani olmaktadır. Bu nedenle yöneticilerin doğrudan yaşadıkları sorunları çözebilecekleri, sistem kullanma yetkisine sahip uzmanların bulunduğu bir iletişim ağı kurulması gerekmektedir.
12. **e-Okul EYBS'ye** bağlanmada yaşanan sıkıntılar, özellikle dönem sonlarında sistemin yoğunluk nedeni ile açılmaması, çökmesi, karne basımı gibi konularda sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır. Bu durum da sistemin ekonomik olma ve zaman kazandırma gibi avantaj sağlayan özelliklerini dezavantaj haline dönüştürmektedir. Bu sebeple sistemin teknik açıdan güçlendirilmesi gerekmektedir.
13. **e-Okul EYBS'nin** İnternet Explorer dışındaki tarayıcılarda çalışmaması; gelişen ve değişen teknolojik yapı açısından olumsuz bir özelliktir. Bu sebeple

geliştirilebilir olan sistemin diğer teknolojik gelişmelere de uyumlu olması beklenmektedir.

14. Araştırmada az da olsa hala bazı öğretmenlerin evlerinde internete sahip olmadığı görülmektedir ve çoğunlukla sene sonlarında yaşanan yoğunluk ve **e-Okul EYBS'deki** aksaklıklar nedeni ile işler zaman almaktadır. Bu nedenle internet olmadan disketten ya da harici bellekten sisteme not aktarımının sağlanacağı bir eklenti yapılabilir.
15. **e-Okul EYBS'nin** tasarımında not ortalamasının doğrudan hesaplanması, tasdikname alan öğrencinin yönetici tarafından değil de sistemden otomatik olarak aktarılması, istatistiki raporların sadeleştirilmesi, geçmiş dönem notlarının ayrıntılı ve mevcut dönem not ortalamalarının verilmesi, duyuruların kullanıcının yetkisine göre planlanması, okunan duyuruların arşive kaldırılması ve istendiğinde yeniden okunabilmesi, zamanı gelen ve yapılmayan işlemler için kullanıcıya hatırlatıcı mesajlarının gönderilmesi, aynı günde yapılan ikiden fazla olan sınav tarihi girişi gibi konularda yönetmelikle paralel uyarıcıların olması, menü için ekranın her iki tarafının da kullanılması açısından tasarımda bazı yenilikler yapılması sistem kullanıcıları için küçük ama etkili değişiklikler olacaktır.
16. Rehber öğretmenlerin e-Okul sistemi üzerinden kendilerine ait girişleri bulunmamaktadır. Rehber Öğretmenlerin, öğrencilerin kişisel ve psikolojik gelişimini izleyebilmesi açısından önemi göz önünde bulundurularak veli ile etkin iletişim sağlayabilecekleri, öğrenci ile ilgili özel ve önemli bilgileri saklayabilecekleri, sadece rehber öğretmenin giriş yapıp istediği bilgiyi sistem üzerinden paylaşabileceği özel bir link olması gerektiği düşünülmektedir. Bu şekilde rehberlik ve farkındalık faaliyetlerinin okulda sıkışıp kalmasının önüne geçilmiş olunarak eğitim-öğretim faaliyetleri ve veli eğitimi daha geniş çerçeveye yayılmış olacaktır.
17. Eğitim-Öğretim sadece not ve okula devam ile sınırlı kalmamalıdır. Sisteminde sadece bu amaçla kullanımının ve velinin okula gelme sıklığını azaltmasının önüne geçilebilmesi için rehberlik, davranış, sosyal etkinlik gibi konularda da veliye SMS yoluyla anında ve zamanında bilgilendirme yapılmalıdır. Bununla birlikte öğrenci ile ilgili yazılı olarak tutulan öğrenci ruhsal dosyalarının, öğretmenlerin öğrenci ile ilgili rehberlik ve yönlendirme amaçlı görüşlerinin veliyle paylaşabilmesine olanak tanıyan interaktif bir ağ oluşturulması amacıyla yeni linklerin eklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

18. Okullara ve diğer kamu kurumları, muhtarlıklar ve belediyeler gibi kamusal alanlara konulacak kiosk benzeri cihazlar ile velinin evinde internet olmasa bile sistemi kullanabilmesi, kullanamadığı zaman yardım alabilmesi sağlanarak velinin sistemden daha çok yararlanmasının yolu açılabilir. Bu şekilde okul yönetimi ve veli sadece not ve devamsızlık bilgisi için zaman harcamak yerine, öğrencinin başarısını arttırıcı önlemler ve kişisel gelişimi için yapılabilecekler gibi konulara daha fazla zaman ayırabileceklerdir.
19. Bütün katılımcılar açısından e-Okul EYBS sonrasında karne almak için okula gitme isteğinde azalma söz konusudur. Bu nedenle isteyen öğrenciye basılı olmayan sistem üzerinden elektronik karne verilmesi sağlanabilir.

5.3.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Gelişen ve değişen teknolojik değişimlere sistemin daha fazla ayak uydurabilmesi ve değişen ihtiyaçlara uyum sağlamayı kolaylaştıracak değişiklikleri belirleyebilmek amacıyla sistem kullanıcılarının görüşlerini belirlemeye yönelik periyodik araştırmalar yapılabilir.
2. Bu çalışma Şanlıurfa ilinde gerçekleştirilmiştir. Farklı bölgelerde bulunan, farklı sosyal ve kültürel yapıya sahip illerde de gerçekleştirilerek benzerlikler ya da farklılıklar tespit edilebilir.
3. Ortaöğretim öğrencilerinin yanı sıra ilk ve ortaokul öğrencileri ile sistemin kullanımında memnuniyet düzeyini belirlemeye yönelik araştırmalar yapılabilir.
4. Sistem kullanımı ve memnuniyet düzeyi açısından üst düzey yöneticilerin (İl Milli Eğitim Müdürlüğü, ...vb.) görüşlerini ve memnuniyet düzeylerini belirlemeye yönelik araştırmalar yapılabilir.

EK 1

T.C.
ŞANLIURFA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.0.63.11.00-044- 1051
Konu : Anket Uygulaması

14 Ocak 2012

VALİLİK MAKAMINA
ŞANLIURFA

İlgi: Harran Üniversitesi Rektörlüğü'nün 19.12.2011 Tarih ve 7672 sayılı yazısı.

İlgili yazı gereği; Harran Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında çalışmalarını Yard. Doç. Dr. Ahmet KAYA danışmanlığında yürütölen Yüksek Lisans Öğrencisi Zekiye DOĞU tarafından "Orta Öğretim Kurumları Paydaşlarının E - Okul Yönetimi Bilgi Sisteminin İşleyişi Sürecine İlişkin Görüşleri" konulu Anket Uygulama çalışması Şanlıurfa Merkez ve İlçelerdeki Orta Öğretim Okulları, Yönetici ve Öğretmenlerine yönelik yapılması planlanmıştır.

Söz konusu Anket uygulama çalışmasının Şanlıurfa İl Merkezi ve İlçelerdeki Orta Öğretim Okulları Yönetici ve Öğretmenlerine yönelik uygulanması, Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'larınıza arz ederim.

MEHMET ŞAHİN
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
01/2012
Muz ŞENLİK
Vali a.
Vali Yardımcısı

EKLER :
1 Adet Anket (9 Sayfa)

EK 2

e-OKUL EĞİTİM YÖNETİMİ BİLGİ SİSTEMİNİN İŞLEYİŞ SÜRECİNE İLİŞKİN

TUTUM ÖLÇEĞİ

(YÖNETİCİ - ÖĞRETMEN)

AÇIKLAMA

Bu ölçek; yöneticilerin ve öğretmenlerin okul yönetimi sürecinde yoğun bir şekilde kullandıkları *e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin İşleyiş Sürecine* ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla yürütülmekte olan bilimsel bir araştırmaya veri elde etmek amacıyla düzenlenmiştir.

Ölçekte, okul yönetimi sürecinde kullanılan *e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin İşleyiş Sürecine* ilişkin, yöneticilerin ve öğretmenlerin tutumlarını ortaya koyan ifadeler yer almaktadır. Sizden beklenen, bu ifadelerin, okul yönetiminde kullandığınız *E-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemine* ilişkin tutumlarınızı ne derece temsil ettiğini, 1'den 5'e kadar olan derecelendirme ölçeği üzerinde belirtmenizdir. Ölçekte ifadelerin karşısında verilen rakamların anlamı aşağıda gösterilmektedir. Buna göre verilen ifadelere katılma düzeyi 1=Hiç Katılmıyorum, 2=Biraz Katılıyorum, 3=Orta Derecede Katılıyorum, 4=Çok Katılıyorum ve 5=Tamamen Katılıyorum şeklinde sıralanmıştır. Bu ölçek aracılığıyla elde edilecek bilgiler, yapılmakta olan bilimsel bir araştırma dışında hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Araştırmanın amacına ulaşılabilmesi, ölçekte yer alan ifadeleri dikkatlice okumanıza ve içtenlikle yanıtlamanıza bağlıdır. Bu nedenle görüşünüze en uygun seçeneği işaretleyiniz. İlgi ve katkılarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Zekiye DOĞU
Harran Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi
zekiyeyamacli@gmail.com

Demografik Bilgiler

1-Cinsiyetiniz	: Kadın []1	
	Erkek []2	
2-Yaşınız	: 30 yaş ve altı []1	30-40 yaş arası []2
	40-50 yaş arası []3	50 ve yukarısı []4
3- Göreviniz	: Müdür []1	
	Müdür Yardımcısı []2	
	Öğretmen []3	
4- Okulunuzun Türü	: Fen Lisesi- []1	
	Sosyal Bilimler Lisesi - []1	
	Anadolu Öğretmen Lisesi-[]1	
	Anadolu Lisesi - []1	
	Meslek Lisesi- []2	
	Genel Lise []3	
5-Yöneticilikte kaçınıcı yılınız	:1-4 yıl []1,	5-8 yıl []2,
	9-13 yıl[]3,	14 ve üzeri []4
6-Öğretmenlikte kaçınıcı yılınız	:1-4 yıl []1,	5-8 yıl []2,
	9-13 yıl[]3,	14 ve üzeri []4
7-Evinizde bilgisayarınız var mı?	:Evet []1,	Hayır []2
8-Evinizde internet bağlantınız var mı?	: Evet []1,	Hayır []2
9-Derslerinizde bilgisayarı kullanıyor musunuz?		
	1 Hiçbir Zaman []	2 Arasıra []
	3 Bazen []	4 Sık sık []
		5 Her Zaman []
10-Derslerinizde interneti kullanıyor musunuz?		
	1 Hiçbir Zaman []	2 Arasıra []
	3 Bazen []	4 Sık sık []
		5 Her Zaman []
11- İnterneti en çok hangi amaçla kullanıyorsunuz?		
	1 Araştırma yapmak []	2 İletişim/Sohbet []
	3 Gündemi takip etme/bilgi edinme []	
	4 Hepsi []	5 Diğer[]

Lütfen Bilgileri eksiksiz doldurduktan sonra diğer sayfaya geçiniz ve

Lütfen, aşağıda yer alan “E-Okul Sistemi”ne ilişkin ifadelere katılma derecenizi, seçeneğe (X) işareti koyarak belirtiniz.

e-Okul Sistemiyle,	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
A. Sistemin Olumlu Yönleri					
1-e-Okul sistemi okullardaki bilgi yönetim süreçlerini daha etkili duruma getirmiştir.	1	2	3	4	5
2-e-Okul sistemiyle eğitim istatistiklerinin hazırlanması kolaylaşmıştır.	1	2	3	4	5
3-e-Okul sistemi, müfettişlerin internet üzerinden okulları e-okul menüleri kapsamında değerlendirme sonucunu doğuracağından e-denetim sürecini de başlatacaktır.	1	2	3	4	5
4-e-Okul sistemi yönetici ve öğretmenlerin vazgeçilmezi haline gelmiştir.	1	2	3	4	5
5-e-Okul sistemi yönetici ve öğretmenlerin işlerini kolaylaştırmıştır.	1	2	3	4	5
6- e-Okul sistemi bilgi güvenliğini sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
7-e-Okul sistemi yönetici ve öğretmenler arasında iş yükünün paylaşımını gündeme getirmiştir.	1	2	3	4	5
8-e-Okul sistemi zaman tasarrufu sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
9-e-Okul sistemiyle bilgiye erişim kolaylaşmıştır.	1	2	3	4	5
10-e-Okul sistemiyle okullarımızı özel sektörden paket okul programları almaları yükünden kurtararak maddi tasarruf sağlanmıştır.	1	2	3	4	5
11-Sisteminin yönetmelik uyarınca programlanması nedeniyle yapılan hatalarla ilgili olarak anında dönüt vermesi nedeniyle hata yapma olasılığı azalmıştır.	1	2	3	4	5
12-e-Okul sistemiyle paralel çalışan veli bilgilendirme sistemiyle öğrenci ve velilerimiz öğrencilerinin durumlarını internette kolaylıkla takip edebilmektedirler.	1	2	3	4	5
13-e-Okul sisteminde karne işlemleri menüsü ile kısa sürede karne dökümü güvenli bir şekilde yapılabilmektedir.	1	2	3	4	5
14-Okunan kitap bilgileri öğretmenler tarafından özenli bir şekilde e-okul sistemine işlenmektedir.	1	2	3	4	5
15-Not girişi işlemlerinde öğretmenlerin istedikleri yerden not girmelerinin öğretmenlere kolaylık sağladığına inanıyorum.	1	2	3	4	5

e-Okul Sisteminin	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
16-e-Okul sisteminde öğrenci bilgilerinin sürekli güncellenmesi nedeniyle öğrencileri ayrıntılı tanıma olanağına kavuşulmuştur.	1	2	3	4	5
17-Yönetim işlerinin daha sistematik hale geldiğine inanıyorum.	1	2	3	4	5
18-Öğrenci nakil işlemleri kısa sürede yapılabilmektedir.	1	2	3	4	5
19-Öğrenci kayıt işlemleri kolaylaşmıştır	1	2	3	4	5
B. Sistemin Olumsuz Yönleri					
20-Sitenin kullanımına ilişkin kapsamlı bir kılavuz kitap yayınlanmamıştır.	1	2	3	4	5
21-Site önemli bir e-dönüşüm ve e-devlet projesi olmakla birlikte site kullanımına ilişkin personele yeterli hizmetiçi eğitimlerin düzenlenmediğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
22-Sitede menülerin kullanımını yeterli açıklayıcı bilgi olmaması nedeniyle el yordamı veya deneme yanılma yoluyla bulmaktayım.	1	2	3	4	5
23-Sitenin sürekli geliştiriliyor olması nedeniyle siteye eklenen yeni menülerin kullanımı konusunda ilk etapta sorunlar yaşanmaktadır.	1	2	3	4	5
24-Hatanın giderilmesine yönelik çözüm yolu bulma konusunda personel sorunlarla karşılaşmaktadır.	1	2	3	4	5
25-Sitenin kuruluş amacı zaman tasarrufu sağlamak olmasına rağmen deneme yanılma yoluyla menü kullanımını öğrenmeye çalışmak bu amaçla çelişmektedir.	1	2	3	4	5
C. Sistemin Tasarımındaki Olumsuzluklar					
26-e-Okul sisteminde server(ana bilgisayar) yavaşlığı önemli bir sorundur.	1	2	3	4	5
27-Ülke çapındaki server(ana bilgisayar) sayısının yetersiz olması sistemi yavaşlatmaktadır.	1	2	3	4	5

e-Okul Sisteminin	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
28-Okulların internete güvenli bağlanması için MEB tarafından uygulanan filtreleme işlemi nedeniyle sisteme girişte yavaşlık yaşanmaktadır.	1	2	3	4	5
29-İnternete bağlanma problemleri e-okula veri girişlerini aksatmaktadır.	1	2	3	4	5
30-Sayfanın yavaş yüklenmesi önemli bir sorundur.	1	2	3	4	5
31-Siteden çıkışın güvenli hale getirilmesi gerekmektedir.					
D. Sistemin İşleyişindeki Sınırlılıklar					
32-İnternet Explorer dışındaki tarayıcılarla çalışma zorluğu bulunmaktadır.	1	2	3	4	5
33-Sitede dikkat dağıtıcı öğeler vardır ve bunlar temizlenmelidir.	1	2	3	4	5
34-Raporlama ekranlarına kolaylıkla ulaşılamamaktadır.	1	2	3	4	5
35-Sistem yoğunluk nedeniyle sık sık kesintiye uğramaktadır.	1	2	3	4	5
36-Kaydetme ve çıktı alma konularında yönlendirme eksikliği vardır	1	2	3	4	5
E. Sistemin kişisel kullanımındaki sınırlılıklar					
37-Karne dönemi ve bilgi girişlerinin yoğun olduğu (sınav başvuru, tercih vb.) dönemlerde sistemin aşırı yavaş olması önemli bir sorundur.	1	2	3	4	5
38-Sistemdeki açıklamalar yetersizdir.	1	2	3	4	5
39-Yardım, site içi arama, site haritası olmaması önemli bir sorundur.	1	2	3	4	5
40-Gereksiz bilgilerin verilmesi sistemin sağlıklı kullanımını engellediğinden bu durum sistem açısından önemli bir sorun teşkil etmektedir.	1	2	3	4	5

EK 3

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME İSTEK FORMU

ARAŞTIRMA SORUSU: “e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi”nin işleyiş sürecine ilişkin görüşleriniz nasıldır?

Tarih: / / 20...

Saat (Başlangıç/Bitiş): /:.....

Giriş:

Merhaba, adım Zekiye DOĞU. Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisiyim. “Ortaöğretim Kurumları Paydaşlarının e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşleri” konusunda bir araştırma yapmaktayım. Özellikle “e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin Okul Yönetimine etkilerinin belirlenmesi konusunda yapılmakta olan bu araştırmada siz değerli eğitim yöneticilerinin/öğretmenlerin/öğrencilerin ve velilerin görüşlerinin de önemli olduğunu düşünmekteyim. Katkılarınız için şimdiden size teşekkürlerimi sunarım.

Görüşmemize geçmeden önce görüşmemizin gizli olduğunu, görüşmede konuşulanların yalnızca araştırmacı ve bazı öğretim üyeleri tarafından bilineceğini belirtmek isterim. Ne diğer öğretmenler ve ne de yöneticiler konuşulanları hiçbir şekilde duymayacak ve okumayacaklardır. Bunun yanı sıra araştırma raporunda isimleriniz hiçbir şekilde yer almayacak ve isimler kodlanarak kullanılacaktır.

Görüşmemize başlamadan önce sormak istediğiniz soru veya belirtmek istediğiniz herhangi bir düşünceniz var mı?

Görüşmeye devam etmek istiyor musunuz?

Görüşmemizin yaklaşık yarım saat süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

OKUL YÖNETİCİSİ
YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU (1)

Demografik Bilgiler

1-Cinsiyetiniz	: Kadın []1 Erkek []2
2-Yaşınız	: 30 yaş ve altı []1 31-40 yaş arası []2 41-50 yaş arası []3 51 ve yukarısı []4
3- Göreviniz	: Müdür []1 Müdür Yardımcısı []2 Öğretmen []3
4- Okulunuzun Türü	: Fen Lisesi- []1 Sosyal Bilimler Lisesi - []1 Anadolu Öğretmen Lisesi- []1 Anadolu Lisesi - []1 Meslek Lisesi- []2 Genel Lise []3
5-Yöneticilikte kaçınıcı yılınız	:1-4 yıl []1, 5-8 yıl []2, 9-13 yıl []3, 14 ve üzeri []4
6-Öğretmenlikte kaçınıcı yılınız	:1-4 yıl []1, 5-8 yıl []2, 9-13 yıl []3, 14 ve üzeri []4
7-Evinizde bilgisayarınız var mı?	:Evet []1, Hayır []2
8-Evinizde internet bağlantınız var mı?	: Evet []1, Hayır []2
9-Derslerinizde bilgisayarı kullanıyor musunuz?	1Hiçbir Zaman[] 2 Arasıra [] 3 Bazen [] 4 Sık sık [] 5 Her Zaman []
10-Derslerinizde interneti kullanıyor musunuz?	1Hiçbir Zaman[] 2 Arasıra [] 3 Bazen [] 4 Sık sık [] 5 Her Zaman []
11- İnterneti en çok hangi amaçla kullanıyorsunuz?	1Araştırma yapmak [] 2 İletişim/Sohbet [] 3 Gündemi takip etme/bilgi edinme [] 4 Oyun-eğlence [] 5 Diğer[]

OKUL YÖNETİCİSİ
YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU (2)

- 1-“e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin kullanmaya başladıktan sonraki süreçte, sistemin olumlu yönlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- 2-“e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemini” kullanmaya başladıktan sonraki süreçte, sistemin olumsuz yönlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- 3-“e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemini” kullanmaya başladıktan sonraki süreçte, sistemin sınırlıklarına ya da eksikliklerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

ÖĞRETMEN

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU (1)

Demografik Bilgiler

1-Cinsiyetiniz	: Kadın	[]1	
	Erkek	[]2	
2-Yaşınız	: 30 yaş ve altı	[]1	31-40 yaş arası []2
	41-50 yaş arası	[]3	51 ve üzeri []4
3- Göreviniz	: Müdür	[]1	
	Müdür Yardımcısı	[]2	
	Öğretmen	[]3	
4- Okulunuzun Türü	: Fen Lisesi-	[]1	
	Sosyal Bilimler Lisesi -	[]1	
	Anadolu Öğretmen Lisesi-	[]1	
	Anadolu Lisesi -	[]1	
	Meslek Lisesi-	[]2	
	Genel Lise	[]3	
5-Öğretmenlikte kaçınıcı yılınız	:1-4 yıl []1,		5-8 yıl []2,
	9-13 yıl[]3,		14 ve üzeri []4
6-Evinizde bilgisayarınız var mı?	:Evet []1,		Hayır []2
7-Evinizde internet bağlantınız var mı?	: Evet []1,		Hayır []2
8-Derslerinizde bilgisayarı kullanıyor musunuz?			
	1Hiçbir Zaman[]	2 Arasıra []	3 Bazen []
	4 Sık sık []	5 Her Zaman []	
9-Derslerinizde interneti kullanıyor musunuz?			
	1Hiçbir Zaman[]	2 Arasıra []	3 Bazen []
	4 Sık sık []	5 Her Zaman []	
10- İnterneti en çok hangi amaçla kullanıyorsunuz?			
	1Araştırma yapmak []	2 İletişim/Sohbet []	3 Gündemi takip etme/bilgi edinme []
	4 Oyun-eğlence []	5 Diğer[]	

ÖĞRETMEN

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU (2)

- 1-“e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin kullanmaya başladıktan sonraki süreçte, sistemin olumlu yönlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- 2-“e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemini” kullanmaya başladıktan sonraki süreçte, sistemin olumsuz yönlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- 3-“e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemini” kullanmaya başladıktan sonraki süreçte, sistemin sınırlıklarına ya da eksikliklerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

ÖĞRENCİ VELİSİ

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU (1)

Demografik Bilgiler

1-Cinsiyetiniz	: Kadın	[]1	
	Erkek	[]2	
2-Yaşınız	: 30 yaş ve altı	[]1	31-40 yaş arası []2
	41-50 yaş arası	[]3	50 ve üzeri []4
3- Göreviniz	: Memur	[]1	
	Esnaf	[]2	
	Diğer	[]3	
4-Velisi Bulduğunuz Öğrencinin Okul Türü: Fen Lisesi-		[]1	
	Sosyal Bilimler Lisesi -	[]1	
	Anadolu Öğretmen Lisesi-	[]1	
	Anadolu Lisesi -	[]1	
	Meslek Lisesi-	[]2	
	Genel Lise	[]3	
5-Evinizde bilgisayarınız var mı?	:Evet	[]1,	Hayır []2
6-Evinizde internet bağlantınız var mı?	: Evet	[]1,	Hayır []2
7-Varsa evinizdeki bilgisayarı kullanıyor musunuz?			
	1Hiçbir Zaman[]	2 Arasıra []	3 Bazen []
	4 Sık sık []	5 Her Zaman []	
8- Varsa evinizdeki interneti kullanıyor musunuz?			
	1Hiçbir Zaman[]	2 Arasıra []	3 Bazen []
	4 Sık sık []	5 Her Zaman []	
9- İnterneti en çok hangi amaçla kullanıyorsunuz?			
	1Araştırma yapmak []	2 İletişim/Sohbet []	3 Gündemi takip etme/bilgi
	edinme []	4 Oyun-eğlence []	5 Diğer[]

ÖĞRENCİ VELİSİ

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU (2)

1-“e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin kullanmaya başladıktan sonraki süreçte, sistemin olumlu yönlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

2-“e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemini” kullanmaya başladıktan sonraki süreçte, sistemin olumsuz yönlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

3-“e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemini” kullanmaya başladıktan sonraki süreçte, sistemin sınırlıklarına ya da eksikliklerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

ÖĞRENCİ

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU (1)

Demografik Bilgiler

1-Cinsiyetiniz	: Kız	[]1	Erkek	[]2	
2-Yaşınız	: 15 yaş	[]1	16 yaş	[]2	
	17 yaş	[]3	18	[]4	
3- Sınıfınız	: 9. sınıf	[]1	10. sınıf	[]2	
	11. sınıf	[]3	12. sınıf	[]4	
4-Öğrenim Görmekte Olduğunuz Okul Türü:	Fen Lisesi-	[]1	Sosyal Bilimler Lisesi -	[]1	
	Anadolu Öğretmen Lisesi-	[]1	Anadolu Lisesi -	[]1	
	Meslek Lisesi-	[]2	Genel Lise	[]3	
5-Evinizde bilgisayarınız var mı?	:Evet	[]1,	Hayır	[]2	
6-Evinizde internet bağlantınız var mı?	: Evet	[]1,	Hayır	[]2	
7-Varsa evinizdeki bilgisayarı kullanıyor musunuz?	1Hiçbir Zaman[]	2 Arasıra []	3 Bazen []	4 Sık sık []	5 Her Zaman []
8- Varsa evinizdeki interneti kullanıyor musunuz?	1Hiçbir Zaman[]	2 Arasıra []	3 Bazen []	4 Sık sık []	5 Her Zaman []
9- İnterneti en çok hangi amaçla kullanıyorsunuz?	1Araştırma yapmak []	2 İletişim/Sohbet []	3 Gündemi takip etme/bilgi edinme []	4 Oyun-eğlence []	5 Diğer[]

ÖĞRENCİ

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU (2)

1-“e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin kullanmaya başladıktan sonraki süreçte, sistemin olumlu yönlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

2-“e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemini” kullanmaya başladıktan sonraki süreçte, sistemin olumsuz yönlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

3-“e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemini” kullanmaya başladıktan sonraki süreçte, sistemin sınırlıklarına ya da eksikliklerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

KAYNAKÇA

- Abu-Samaha, A. M. and Shishakly, R. (2008). Assessment of school information system utilization in the uae primary schools. *Issues in Informing Science and Information Technology*, 5.
- Ackoff, R. (1999). On Learning and Systems That Facilitate It, *The Sol Journal on Knowledge, Learning and Change*, 1:1, 14-24.
- Adebayo, F.A. (2007). *Management Information System for Managers*. Ado-Ekiti: Green Line Publishers.
- AEPM. (2007) *EMIS Purpose*. Government of Pakistan. <http://www.aepam.gov.pk/Emis-Purpose.html>.
- Ağır, A. (2005). *Bilişim Dalı Bilgi Yönetimi Sistemleri ve Eğitimde Bilgi Yönetimi Sistemleri Uygulaması*, Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Anabilim Dalı.
- Ajayi, I. A. and Omirin, F. F. (2007). The Use of Management Information Systems (MIS) In Decision Making In The South-West Nigerian Universities, *Educational Research and Review*, Vol. 2 (5), 109-116, Available online at <http://www.academicjournals.org/ERR>
- Akar, H. (2009). *e-okul Uygulamasının Başarısına Yönelik İlköğretim Okulu Öğretmen ve İdarecilerinin Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Akgün, A. E. ve Keskin, H. (2003). Sosyal Bir Etkileşim Aracı Olarak Bilgi Yönetimi ve Bilgi Yönetimi Süreci. Gazi Üniversitesi, *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 1, 175–1.
- Akın, Bahadır H. (2001). *Yeni Ekonomi: Strateji, Rekabet, Teknoloji Yönetimi*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Akkoyunlu, B. (2001). Öğretmenlerin İnternet Kullanımları Üzerine Bir Çalışma, *Journal of Qafqaz University*, Güz Dönemi, 8, 57 - 66.
- Akolaş, A. (2004). Bilişim Sistemleri ve Bilişim Teknolojisinin Küreselleşme Olgusu ve Girişimcilik Üzerine Yansımaları, Selçuk Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12

- Akpınar, H., Enformasyon Teknolojisi ve İşletmecilik Öğretimine Etkileri, 14.04.2012 tarihinde <https://www.veribaz.com/login.html?m=1&ul=enformasyon-teknolojisi-ve-isletmecilik-ogretimine-etkileri-358855.html> adresinden erişilmiştir.
- Aktan C. ve Tunç; M. (1998). Bilgi Toplumu ve Türkiye, *Yeni Türkiye Dergisi*, Ocak-Şubat. 118-134.
- Aktan, C.C. ve Vural, İ.Y.(Ed.). (2005). *Bilgi Çağı Bilgi Yönetimi ve Bilgi Sistemleri*, Çizgi Kitabevi. Konya
- Aktel, M. (2003). *Küreselleşme ve Türk Kamu Yönetimi*, Asil Yayın Dağıtım, Ankara
- Alavi, M. and Leidner, D. E. (2001). Knowledge Management and Knowledge Management Systems. *Conceptual Foundations and Research Issues*, *MIS Quarterly*, 25 (1), 107-136.
- Alter, S. (1997). *Information Systems: A Management Perspective*. Merlo Park, California-New York-Ontario: Addison Wesley Publishing Company.
- Anameriç, H. (2003). *Kütüphanelerde Yönetim Bilgi Sistemleri ve Bir Model Önerisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Anameriç, H. (2005a). Yönetim Bilgi Sistemlerinin Yönetim Fonksiyonları Üzerine Etkisi, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 45 (2), 25-43.
- Anameriç, H. (2005b). *Bilgi Sistemleri ve Yönetimde Bilgi Sistemlerinin Kullanımı*, Bilgi Çağı Bilgi Yönetimi ve Bilgi Sistemleri (121-173), Coşkun Can Aktan ve İstiklal Y. Vural (Edi). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Anameriç, H. (2005c). Bilgi Merkezlerinin Yönetiminde Bilgi Sistemlerinin Rolü, *Bilgi Dünyası*, 6 (1), 15-35.
- Aslan K. (2004). Küreselleşmenin Eğitim Boyutu, *Ege Eğitim Dergisi*, cilt:5 (1), 1-4.
- Aydın, M. (1991). *Eğitim Yönetimi: Kavramlar, Kuramlar, Süreçler, İlişkiler*. 3. Baskı, Ankara: Hatiboğlu Yayınevi, 1991.
- Aydoğan, N. (2011). *İlköğretimde İdareci ve Öğretmenlerin E-Okul Sistemini Kullanım Aışkanlıklarının İncelenmesi: Kocaeli Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Aytaç, T. (1999). *Öğrenen Örgüt: Okul Milli Eğitim*. 141: 75-78; Aktaran, Nartgün, Ş. S. (2002). Bilgi Toplumu Olma Yolundaki Türkiye’de Eğitim. *Eğitim Araştırmaları*, 6: 131-135.
- Badragheh, A., Chizari, M., Hosseini, S. J. F. and Daneshfard, K. A. (2010). *Challenges and necessity applying of information management (mis) in agricultural education and extension system of Iran*. *American-Eurasian J. Agric. & Environ. Sci.*, 8 (6): 758-766.
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37, 61-82.
- Balcı, A. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Barutçugil, İ. (2002). *Bilgi Yönetimi*. İstanbul: Kariyer Yayıncılık.
- Bayrak, S. (2006). Bilişim Teknolojilerinin Yönetimsel ve Örgütsel Etkileri, *Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2.
- Bayrakçı, M. (2007). *Türkiye’de Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemleri ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar*. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 51, 395-420.
- Becker, H. 1. (1998). Internet Use by Teachers. 12.04.2012 tarihinde <http://www.crito.uci.edu/TLC/FINDINGS/internet-use> adresinden alınmıştır.
- Beijerse, R. P. Et all (2000). Knowledge Management in Small and Medium-Sized Companies: Knowledge Management For Entrepreneurs, *Journal of Knowledge Management*, 4 (2): 162-174.
- Bensghir, K. (1993). Yönetim Destek Sistemleri, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 26, 1, 239-253.
- Bensghir, K. (1996). *Bilgi Teknolojileri ve Örgütsel Değişim*, TODAİE Yayın., 274, Ankara.
- Beyit, A. (2006). *Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kentsel Sistemin Dönüşümüne Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bhatti, S.A and Adnan, A. (2010). *Challenges in Education Management Information System in Develpoing Countries*. UNICEF.

- Bhatti, S.A and Adnan, A. (2009). Challenges in Education Management Information System in Developing Countries. ISBN 978-1-4244-8003-6/10/IEEE. Retrieved from <http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?arnumber=05625692>.
- Biehl, M. (2007). Success Factors for Implementing Global Information Systems. *Communications of the ACM*. 50 (2), 53-58
- Bocchino, W. A. (1972). Management Information Systems: Tools and Techniques. London; Sydney; Toronto: Prentice Hall.
- Bonville C. and Londry, M. (1989). Can the fireld of MIS be disciplined?, *Communications of the ACM*, 32 (1), 48-60.
- Breiter, A., & Light, D. (2006). *Data for School Improvement: Factors for designing effective information systems to support decision-making in schools*. Educational Technology & Society, 9 (3), 206-217.
- Breiter, A., and Light, D. (2006). Data for School Improvement: Factors for Designing Effective Information Systems to Support Decision-Making In Schools, *Educational Technology & Society*, 9 (3), 206-217.
- Brown, J. S. and Duguid, P. (2001). *Enformasyonun Sosyal Yaşamı*. (Çev. İbrahim Bingöl). İstanbul: Türk Henkel Dergisi Yayınları.
- Burgan, O. (1994). Training the Trainers in Technology. Presented at Annual Conference of the Australian Teacher Education Association, Queensland, Australia.
- Büyüköztürk, Ş., (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Carrillo, J. E. and Gaimon, C. (2004). Managing Knowledge-Based Resource Capabilities Under Uncertainty, *Management Science*, 1504-1505.
- Cassidy, T. (2005). Education Management Information System (EMIS) Development in Latin America and the Caribbean: Lessons and Challenges. Inter-American Development Bank. Retrieved 21.02.2008, from <http://idbdocs.iadb.org/wsdocs/getdocument.aspx?docnum=741813>.
- Chapman, D. W. (1990). The Role of Education Management Information Systems in Improving Educational Quality, *Improving Educational Quality: A Global*

- Perspective. (Eds. David W. Chapman and Carol A. Carrier), Westport, Connecticut: Greenwood Press.
- Choo, C.W. (1998). The Knowing Organization: How Organizations Use Information to Commonwealth of Virginia, *Project: Virginia's Educational Information Management System Agency: Virginia Department of Education*. NASCIO G2G Submission, Virginia, USA.
- Choo, C.W. (2006). Construct Meaning, Create Knowledge, and Make Decisions, , Oxford University Press, Newyork, USA.
- Crafts, J. (1994). Management Information Systems, *The Appraisal Journal*, 62 (4), 525-536.
- Creswell, J. W. (2007). Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Traditions (2nd Ed). Thousand Oaks, CA: Sage
- Crouch, L and Spratt, J. (2001). EMIS Success in South Africa & Guinea: Insights from Practitioners. http://www.techknowlogia.org/TKL_Articles/PDF/229.pdf sayfasından 05.05.2012 tarihinde alınmıştır.
- Crouch, L., Enache M. and Supanc, P. (2001). Education Management Information Systems (EMIS): Guidelines for Design and Implementation. *TechKnowLogia*. January/February, 46-49.
- Cemalcılar ve diğerleri, 1989. İşletmecilik Bilgisi, Anadolu Üniversitesi İşitme Özürlü Çocuklar Eğitim ve Araştırma Vakfı Yayını, Eskişehir, No: 3
- Çapar, B. (2003). Bilgi Yönetimi: Nasıl Bir İnsan Gücü? Tahir Büyükakın ve Figen Büyükakın (Yay. Haz.). II. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiriler Kitabı içinde (421-432). İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Çınar, İ. (1997). Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 11, 289-308.
- Çoban, H. (1996). *Bilgi Toplumuna Planlı Geçiş*. Ankara :DPT yayınları.
- Çoban, H. (1997). *Bilgi Toplumuna Planlı Geçiş*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Çüçen, A. K. (2001). *Bilgi Felsefesi*. Bursa: Asa Kitabevi.

- Davenport, T. H. ve Prusak, L. (2001). *İş Dünyasında Bilgi Yönetimi: Kuruluşlar Elleriindeki Bilgiyi Nasıl Yönetirler*. (Çev. Günhan Günay). İstanbul: Rota Yayınları
- Davidow, W. H. ve Malone, M. S. (1995). *Sanal Şirket*, Çev.: M. Kupusoğlu, İstanbul: Koç-Unisys Yayınları.
- Davis, G. B. (1997). *Encyclopedia Dictionary of Management Information System*. Cambridge, Mass: Blackwell.
- Demir, K. (2003). İl Milli Eğitim Müdürlüğü Yönetim Bilgi Sistemlerinin Değerlendirilmesi: (Edirne İl Milli Eğitim Müdürlüğü Örnek Olay İncelemesi). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 36: 558-581.
- Demirli, C., Demirkol, M. ve Varol, F. (2011). E-Okul Veli Bilgilendirme Sistemine İlişkin Veli Görüşleri, *International Advanced Technologies Symposium (IATS'11)*, Elazığ, Turkey.
- Demirli, C., Demirkol, M. ve Varol, F., (2011). E-okul veli bilgilendirme sistemine ilişkin veli görüşleri. *6th International Advanced Technologies Symposium (IATS'11)*, 16-18 May 2011, Elazığ, Turkey ,
- Doğan, A. (2009). Bilgi Yönetimi Kavramı ve Gelişimi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23, 1: 201-212
- Doğan, S. (2005). *Çalışan İlişkileri Yönetimi*, İstanbul: Kare Yayınları.
- Domenici, V. and Domenici, D. (1996). "Talking Knots of the Inka." *Archaeology*, 49 (6), November/October. http://www.archaeology.org/_/9611/abstracts/inka.html 11.05.2011.
- DPT. (2005). e-Dönüşüm Türkiye Projesi Kısa Dönem Eylem Planı Sonuç Raporu. 13.04.2012 tarihinde www.dpt.gov.tr adresinden alınmıştır.
- Dura, C. (2002). *Bilgi Toplumunu Bilgi Ekonomisi ve Türkiye*, İstanbul: Literatür Yayınları.
- Duran, D. http://web.whittier.edu/academic/business/duran/_341MIS/Articles/Introduction%20To%20MIS%20DD.pdf, 21.04.2011
- Durna, U. ve Demirel, Y. (2008). Bilgi Yönetiminde Bilgiyi Anlamak, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30, 129-156.

- Ellison, R. (2004). A Practical Guide to Working with Education Management Information Systems. London: DfID. Retrieved 21.02. 2008, from <http://www.paris21.org/documents/2402.pdf>.
- Emenike, O. (2003). *Educational Management: Theory and Practice*. Enugu: JAMOE Nigeria Enterprises.
- Eren, E. (2001). *Yönetim ve Organizasyon*, 5. Baskı, İstanbul: Beta Yayınevi
- Ersoy, E. (2010). *Eğitim Yöneticilerinin E-Okul Sisteminin İşleyişine İlişkin Görüşleri ve Memnuniyet Düzeyleri (Esenyurt-Beylikdüzü İlçeleri Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Eryılmaz, B. (2001). *Bürokrasi ve siyaset: bürokratik devletten etkin yönetime*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Evans, J. A. (1970). Educational Management Information Systems: Progress and Prospectives. ERIC Document Reproduction Service No: ED 049 564.
- Fabunmi, M. (2003). Management Information Systems in Education in Babalola JB (ed.). Basic Text in Educational Planning. Ibadan: Department of Educational Management, University of Ibadan, Ibadan.
- Federico, A. P. (1985). *Management Information Systems and Organizational Behavior*, New York: Preager.
- Gibson, A., & Middleton, M. (1999). Educational Management Information System Design, and Prototype Application As Datacupboard. In J. Quincy-Bryant (Ed.), Millennial Challenges in Management Education, Cybertechnology and Leadership; Proceedings. *17th Annual International Conference of Association of Management/International Association of Management*, 17(2), (145-151). Chesapeake, VA, USA: Maximillian Press. [ISBN 0-9668650-8-1].
- Gupta, M.P. (1996). Management information system at national level in India: Analysis of problems and issues, *Vikalpa*. 21(3), July-September: 3-15.
- Gurr, D. (1997). The Development of Management Information Systems in Education. ACEA National Conference in Canberra. Retrieved 25.04.2011 from http://staff.edfac.unimelb.edu.au/~davidmg/papers/Gurr_Devt_of_MIS_in_Ed.pdf.

- Güçlü, N ve Sotirofski, K. (2006). Bilgi Yönetimi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Güz, 4(4), 351-371.
- Gültekin, N. (2010). *Öğretmen ve İdarecilerin E-Okul Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Gürbüz, T. (2008) Eğitimde Bilgi Yönetimi ve e-öğrenme 2nd International Computer & Instructional Technologies Symposium (ICITS 2008) .16-18 April, Pine Bay Hotel, Kuşadası, Turkey.
- Gürdal, O. (2000). *Tekstil Endüstrisinde Enformasyon Olgusu*. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği
- Gxwati, N. I. (2011). *The Education Management Information System of the Free State Department of Education - a Systems Analysis*. Master of Philosophy (Information and Knowledge Management) in the Faculty of Arts and Social Sciences at Stellenbosch University. Stellenbosch, South Africa
- Haddad, W. D. (2001). The Education Enterprise: Is it Managable? *TechKnowLogia*. January-February, 5-6.
- Harare, S. B. (2006). Integrating Education Management Information Systems in National Information & Communication Technology Policies, Zimbabwe. Retrieved 05.05.11 from <http://www.emisec.co.za>.
- Harrod's Librarians' Glossary: and Reference Book. (2005). Comp. by Ray Prytherch. Ninth Ed. Aldershot: Gower Publishing Company Limited.
- http://iris.nyit.edu/~kkhoo/Spring2008/Topics/STT/000MIS_Prob_MIS.pdf, 1977, 21.04.2011
- <http://www.fldoehub.org/CCTCMIS/wdis/Pages/1011whbk.aspx> 24.04.2011
- <https://www.turkiye.gov.tr/devlet?icerik=Devlet/Bilim+ve+Teknoloji/Bilgi+ve+%C4%B0leti+%C5%9Fim+Teknolojileri/eD%C3%B6n%C3%BC%C5%9F%C3%BCm+T%C3%BCrkiye+Projesi>
- Hua, H. and Herstein, J. (2003). *Education management information system (emis): integrated data and information systems and their implications, in educational*

- management*. Paper Presented at the Annual Conference of Comparative and International Education Society New Orleans, LA USA.
- Huber, G. P. (1990). A Theory of the Effects of Advanced Information Technologies on Organizational Design, Intelligence, and Decision Making. *Academy of Management Review*, 15; 1, pp. 47-71.
- Huizing, A. and Carlson, P. (1992). A Review of MIS Research and Disciplinary Development, *Journal of Management Information Systems*. 8 (4), 45-62.
- IIEP (International Institute for Educational Planning). (2006). Guidebook for Planning Education in Emergencies and Reconstruction. Paris: IIEP-UNESCO.
- Işık, M. (2009). *Kamu etiği açısından milli eğitim bakanlığı tarafından sunulan "e-okul veli bilgilendirme sistemi" nin değerlendirilmesi*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2/10.
- İnceler, H. S. (1999). *Teknoloji Yönetimi*. 202-203. İstanbul: Desnet Yayınları.
- İnceler, H. S. (1998). *Rekabette Başarının Yolu-Teknoloji Yönetimi*, Yayın No: 002, 1. Baskı, İstanbul: Desnet Yayınları.
- Kalseth, K and Cummings, S. (2001). Knowledge Management: Development Strategy or Business Strategy?. *Information Development*. 17 (3), 163–172.
- Karahan, A. Yılmaz, H. (2010). *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, Nisan, 5(1), 147-174.
- Karakaş, S. (1991). Bilim Dalı Olarak Enformasyon, *Türk Kütüphaneciliği*. 5(1):3–8.
- Karakaya, A. (2001), Yönetimsel Bilginin Kaynakları Üzerine Bir Araştırma, *Teknoloji*, 3-4, 85-95
- Kautz, K. and Thaysen, K. (2001). Knowledge, Learning and IT Support in A Small Software Company. *Journal of Knowledge Management*, 5 (4), 349–357.
- Kaya, A. (2008). *Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımını uygulayan sınıf öğretmenleri ile bu yaklaşımı uygulamayan dal öğretmenlerinin sınıf yönetimi yaklaşımlarının karşılaştırılması: Gaziantep Örneği*, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

- Keen, P. G. W. (1980). MIS Research: Reference Disciplines and Cumulative Tardition. *Proceedings of the First International Conference on Information Systems*, E. Mc Lean (ed) Philedelphia, PA, 9-18.
- Kester, I-H. (1993). Development and Change in the PublicSector, Management in the PublicSector Challenge and Change, (Edit. Kester Isaac-Henry, Chris Painter, Chris Barnes), Chapman&Hall, London, 1-20.
- Kızılboğa R. ve Erdoğan, Y. (2012). Millî Eğitim Bakanlığı E-Okul Uygulamasının Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 41: 193.
- Kim, S. (2002). *The Roles of Knowledge Professionals For Knowledge Management*. Libraries in the Information Society (50-55), Tatiana V. Ershova ve Yuri E. Hahlov. München: K.G. Saur.
- Kök, S. B. (2006). *Bilişim teknolojilerinin yönetsel ve örgütsel etkileri*. Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 2, 123-140.
- Kraus, S. K. and Kraus, L. A. (1995). Faculty Images Of Technology Integration In Teacher Education. In R. Muffiletto ve N. N. Knupfer (Eds.), *Computers in Education: Social, Polotical. and Historical Perspectiili* (pp. 163-179). Cresskill, NJ: Hampton Press Inc.
- Kurt D. M. (2001). Education Management Information System: What Is It and Why Do We Not Have More of It?, Tech Know Logia, Knowledge Enterprise, Inc. Retrieved 11.05.2012 from www.TechKnowLogia.org.
- Laudon, K. C. and Laudon, J. P. P. (2006). *Management Information Systems: Managing the Digital Firm - 9th edition* Prentice Hall, Pearson Education, Inc. Upper Saddle River, New Jersey 97458.
- Laudon, K.C. ve Laudon, J.P. (1993). *Business Information System*, 2. baskı, Fort Worth, The Drydem Press, s 420.
- Lee, D. (1994). A Computereducation Model For Inseryice Teachers. In D. A. Willis, B. Robun ve J. Willis (Eds.), *Technologyand Teacher Educationm Annual* (pp. 292-294). CharJottesville, VA: AACE.

- Lohman, F.A.B., Sol, H. G. and Vreede, G-J. (2002). The Illusion of Effective Management Information: A Critical Perspective Proceedings of the 36th Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS'03) 0-7695-1874-5/03.
- Long, L. (1989). *Management Information System*. Prentice-Hall, NJ.
- Lucey, T. (1991). *Management Information System*, 6. baskı. Londra: DP Publication Limited.
- Maciariello, J. A. (2005). *Gün Gün Drucker*, Çev. Murat Çekinbakış, Yayın No: 469, İstanbul: MESS Yayınları.
- Massie, J. L., 1983. *İşletme Yönetimi*, Cev: Ş. Öz-Alp vd. ,Bayteş Yayıncılık, Eskişehir.
- Mavili, E. Y. (2004). *İletişimde Mantık Yürütme ve Eleştirel Düşünme Yöntem ve Yaklaşımlarının Rolü ve Önemi: Politik Lider Sunumlarının Analizine Yönelik Kalitatif Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- McDonald, R. E. (2002). *Knowledge Entrepreneurship: Linking Organizational Learning and Innovation*, Doctor of Philosophy at the University of Connecticut.
- MEB. (2002). Milli Eğitim Bakanlığı Çağı Yakalama 2000 Projesi. 13.04.2012 tarihinde <http://egitek.meb.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- MEB. (2003). Avrupa Eğitim Sistemlerine Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Entegrasyonunu Sağlamaya Yönelik Kararlar. 13.04.2012 tarihinde <http://meb.gov.tr/duyurular> adresinden alınmıştır.
- MEB. (2004). Mebsis Alt Projeleri. 13.04.2012 tarihinde www.meb.gov.tr adresinden alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı E-Okul Projesinin Değerlendirilmesi. <http://www.epractice.eu/files/documents/cases/1971-1182172600.pdf> adresinden 26.03.2012 tarihinde erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (Yasa) : 15.02.1992, 3797, Resmi Gazete, <http://mevzuat.meb.gov.tr> adresinden 10.01.2012 tarihinde erişilmiştir.

- Muratoğlu, V. ve Özmen, F. (2006). Eğitim Örgütlerinde Bilgi Yönetimi Stratejileri – Yaş ve Okul Türü Değişkenlerine Göre Eğitimci Görüşleri (Tunceli İli Örneği), Bilgi Teknolojileri Kongresi IV- Akademik Bilişim, 58-63, Denizli, Pamukkale Üniversitesi.
- Ngai, K. F. (1992). *An Appraisal of Computer-based Management Information Systems in Hong Kong Secondary Schools with emphasis on Human Resource Factors by Dissertation*. Presented in Part Fulfilment of The Requirements of The Degree of Master of Education. University of Hong Kong.
- Niederhauser, D.S. and Stoddart, T. (1994). The Relationship Between Teachers' Beliefs About Computer Assisted Instruction and Their Practice, In D. A. Willis, B. Robun ve J. Willis (Eds.), *Technology and Teacher Education Annual* (pp. 52-56). Charlottesville, VA: AACE.
- Nonaka, I. (1995). *Bilgi Yaratan Şirket*, Bilgi Yönetimi, Harward Business Review, Çev.: Gündüz Bulut, İstanbul: MESS Yayınları No:293.
- Nonaka, I. and Takeuchi, H. (1995). *The Knowledge Creating Company*, Newyork, Oxfort University Press.
- O'Leavy, T. J. and Williams, B.K. (1989). *Computer and Information System*, 2. Baskı, New York. The Benjamin/Cumming Publishing Company,147-148.
- Obi, E. (2003). *Educational Management: Theory and Practice*. Enugu: JAMOE Nigeria Enterprises.
- Odabaş, H. (2005). *Bilgi Yönetimi Sistemi: Bilgi Çağı Bilgi Yönetimi ve Bilgi Sistemleri*. Ed.: Coskun Can Aktan ve İstiklal Y. Vural. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Odabaş, H. (2006). *Bilgi Yönetimi: Bilgi* (99-108). Ed.: Hüseyin Odabaş ve Hakan Anameriç. Ankara: Referans Yayıncılık.
- OECD (2011), *Education at a Glance 2011: OECD Indicators*, OECD Publishing. Retrieved 11.05.2012 from <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2011-en>.
- Orkan, A.L. ve Çalışkan B. (2010). *Bilişimin Temel Kavramları Dersi Veri*, Enformasyon, Bilgi, Bilgelik Ders Notu, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü.

- Ögüt, A. (2003). *Bilgi Çağında Yönetim*. Ankara: Nobel Kitabevi.
- Özan, M. B. & Erten, P. (2008). Okul Yöneticilerinin Bilgi Yönetimi Becerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Elazığ İli Örneği). *GAU J. Soc. & Appl. Sci.*, 3(6), 67-81,
- Özevren, M. ve Gürsu, M., (2006), “*Organizasyonlarda bilginin yaratılması süreci ve bu süreçte liderliğin önemi*”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8, 1, 645- 655.
- Özgen, H. ve Ölçer, F. (1996). İşletmelerde Yönetim Bilgi Sisteminin Tasarımı. *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 114-115.
- Özkan, M. (2009). *Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemlerinin Türk Eğitim Sistemine Katkılarına Yönelik Yönetici Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Özmen, F. (2002). 21. Yüzyılda Bilgi Yönetimi ve Eğitim Örgütleri, Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu, 23-25 Mayıs, Eskişehir.
- Pekdemir, I., Semerciöz, F., Baran, M. ve Karabulut, E. (2001). Organizasyonlarda Değişim: 1995-1999 İtibariyle Karşılaştırmalı Bir Araştırma. 9. *Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi*, İstanbul.
- Phala, K. (2008). Education Management Information System In Cambodia, Ministry of Education, Youth and Sports, Regional Workshop on Education Statistics for East, West and South Asia Bangkok, Supported by UNESCO.
- Planow, M., Bauder, D., Carr, D. and Samer, R. (1993). Structuring teachers' attitudinal changes; A follow-up study. In D. A. Willis, B. Robun ve J. Willis (Eds.), *Technology and Teacher Education Annual 1993* (pp. 560-563). Charlottesville, VA: AACE.
- Powell, M. (2006). Cambridge Education, Working paper, 6, Rethinking Education Management Information Systems: Lessons from and Options for Less Developed Countries. Edited by: Michael Trucano (*infoDev*)
- Rowand, C. (2000). Teacher Use of Computers and Internet in Public Schools. 13.02.2012 tarihinde <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED442463.pdf> adresinden alınmıştır.
- Simon, H. A. (1960). *The New Science of Management Decision*. New York: Harper.

- Sprague, R. and Mcnurlin, B. C. (1993). *Information System Management in Practice*. 3. baskı, New Jersey Prentice Hall International Inc., 455
- Stenmark, D. (2002). Information vs. Knowledge: The Role Of Intranets In Knowledge Management. *Proceedings of The 35th Hawaii International Conference On System Sciences*, 2.
- Stewart, T. A. (1997). *Entelektüel Sermaye*. Çev. Nurettin Elhüseyni, İstanbul: BZD Yayıncılık.
- Şeker, N. ve Şeker, G. (2009). E-Devlet Uygulamalarından İlsis'in Okul Yöneticileri Tarafından Değerlendirilmesi, *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, cilt: 2, sayı: 2, 11-19.
- Tanrıoğen, A. (Ed.) (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Terra, J. C. and Angeloni, T. (2007). Understanding The Difference Between Information Management and Knowledge Management. http://www.providersedge.com/docs/km_articles/Understanding_the_Difference_Between_IM_and_KM.pdf adresinden erişildi.
- Tiwana, A. (2001). *The Essential Guide to Knowledge Management E-Business and CRM Applications*. Prentice Hall PTR, Upper Saddle River, NJ, s. 37.
- Tonta, Y. (2001). Bilgi Yönetiminin Kavramsal Tanımı ve Uygulama Alanları, 18.08.2012 tarihinde url:<http://www.yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/bilgiyonetimi.ppt> adresinden erişilmiştir.
- Turgay, T. (1995). Verimlilik Açısından Yönetim Bilişim Sistemleri, *Verimlilik Dergisi*, Ankar: MPM Yayınları.
- Türk Eğitim Sisteminin Örgütlenmesi 2009/2010. European Commission. Retrieved 22.03.2012 from http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/TR_TR.pdf.
- Türk, S. ve Aydoğan, E. (2008). *Kişiler Arası İletişim ve Empati*. (Editörler: M.Ş. Şimşek ve A. Çelik), Çağdaş Yönetim ve Örgütsel Başarım, Konya: Eğitim Kitabevi.

- Usun, S. (2003). Eğitim ve Öğretimde Bilgisayarların Yararları ve Bilgisayarlardan Yararlanmada Önemli Rol Oynayan Etkenlere İlişkin Öğrenci Görüşleri, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 11, 367-378.
- Ülgen, H. (1980). *İşletme Yönetiminde Bilgisayarlar*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Ülgen, H. (1990). *İşletme Yönetiminde Bilgisayarlar.*, İstanbul: İstanbul İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Araştırma ve Yardım Vakfı. Yayın No: 225.
- Varol, F., Demirkol, M. ve Demirli, C. (2011) Ortaöğretimdeki Öğrencilerin E-okul Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi, *6th International Advanced Technologies Symposium (IATS'11)*, Elazığ, Turkey.
- Villanueva, C. C. (2003). *Education Management Information System (EMIS) and The Formulation of Education For All (efa) Plan of Action, 2002-2015*. Cooperation with UNESCO Almaty Cluster Office and the Ministry of Education of Tajikistan.
- Wako, T.N. (2003). *Education Management Information Systems (EMIS): A Guide for Young Managers*. ed. NESIS/UNESCO, Harare, Zimbabwe.
- www.tuik.gov.tr sayfasından 06.05.2011 tarihinde alınmıştır.
- Yalçın , İ., Seçkin, Z. ve Demirel, Y . (2009). Bilgideki Değişimin Örgütsel Değişime Etkisi Üzerine Bir İnceleme. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt:2, Sayı: 1, 48-69.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H.(2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. (2009). Enformasyon ve Bilgi Kavramları Bağlamında Enformasyon Yönetimi ve Bilgi Yönetimi, *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Ankara Üniversitesi, 49(1) 95-118.
- Yoncalık, M. (2005). *Etkin okul yönetiminde yönetim süreçleri bakımından yöneticilerin bilişim sistemlerine yönelik görüşleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

Yozgat, U. (1998). *Yönetim Bilişim Sistemleri*, İstanbul: Beta Yayınları.

Yönetim Bilgi Sistemi Kuruluşu, <http://www.mpm.org.tr/Danismanlik/dnstr21.htm>

“Your Management Information System”

<http://www.doleta.gov/regions/reg05/Documents/ICPM2009/Your%20MIS%20Handout%20for%20Back%20to%20Basics%20Session.pdf>, 21.04.2011

2010-11 District WDIS Data Base handbook; <http://fldoehub.org/CCTCMIS/wdis/WDIS%20Handbooks/2010-11/1011.pdf> 24.04.2011.

ÖZET

Bu araştırmada şanlıurfa ilinde bulunan ortaöğretim kurumu paydaşlarının (yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci) e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi'ne (e-Okul EYBS) ilişkin görüşlerinin bazı değişkenlere göre (yönetici ve öğretmenlerin cinsiyetlerine, yaşlarına, görevlerine, görev yaptıkları okul türüne, yöneticilerin yöneticilik yaptıkları süreye, meslekteki hizmet sürelerine, evlerinde bilgisayar bulunması durumuna, evinde internet bağlantısı bulunması durumuna, interneti kullanma amacına göre olmak üzere) anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma, hem nicel hem de nitel araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın nicel verileri 2011-2012 öğretim yılında şanlıurfa İli Merkez, Akçakale, Bozova, Birecik, Ceylanpınar, Halfeti, Harran, Hilvan, Siverek ve Viranşehir ilçelerinden elde edilmiştir. Araştırmanın evrenini bir ortaöğretim kurumunda görev yapmakta olan yönetici ve öğretmenler oluşturmuştur. Evren, okul türlerine göre alt evrenlere ayrılmış ve bu alt evrenlerden tesadüfi yöntemle 148 yönetici ve 379 öğretmene ölçek uygulanmıştır. Araştırmanın nicel verilerini toplamak için "e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin İşleyiş Sürecine İlişkin Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 16.0 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın nitel verileri ise aynı yıl şanlıurfa il merkezinde bir ortaöğretim kurumunda görev yapmakta olan yöneticiler ve öğretmenler ile bir ortaöğretim kurumunda öğrenimine devam eden öğrencilerle onların velileri ile yapılan görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Görüşmelerde yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve 12 yönetici, 12 öğretmen, 12 veli ve 12 öğrenci olmak üzere toplam 48 kişi ile görüşülmüştür. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler QSR NVivo 9 nitel araştırma analizi paket programı ve Microsoft Office Excel programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın nicel verilerinin analizi aşamasında öncelikli olarak, deneklerin "e-Okul Eğitim Yönetimi Bilgi Sisteminin İşleyiş Sürecine İlişkin Tutum Ölçeği"nin her bir boyutunda almış oldukları puanlar arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Varyansların homojen dağılıp dağılmadığının belirlenebilmesi için Levene'nin Varyansların Homojenliği Testi (Levene's Test for Equality of Variences) uygulanmıştır. Yapılan T-testinde varyansların homojen olması durumunda eşit dağılım varsayımı (Equal Variances Assumed), homojen olmaması

durumunda da eşit olmayan dağılım varsayımı (Equal Variances Not Assumed) kullanılarak sig (2 tailed) değerlerine bakılmıştır ve gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığı buna göre belirlenmiştir. Benzer biçimde varyansların homojen olması durumunda deneklerin ölçek maddelerine verdikleri yanıtlar arasında okulun bulunduğu sosyo-ekonomik düzey (SED) açısından anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Varyansların homojen olmadığı durumlarda ise varyans analizi yerine Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır, ayrıca bu durumda hangi gruplar arasında fark olduğunu belirlemek için de Mann Whitney U-testi yapılmıştır.

Yönetici ve öğretmenlerin e-Okul EYBS'nin İşleyiş Sürecine İlişkin Görüşleri Arasında: cinsiyet değişkenine göre; tüm boyutlarda (sistemin olumlu yönleri, sistemin olumsuz yönleri, sistemin tasarımı, sistemin işleyişi, kişisel kullanım) boyutlarında, yaş değişkenine göre; (sistemin olumlu yönleri, sistemin tasarımı, sistemin işleyişi boyutlarında), görev türüne göre; (sistemin olumlu yönleri, sistemin işleyişi boyutlarında), Yöneticilerin yöneticilik yaptıkları süreye göre; (sistemin olumsuz yönleri, sistemin işleyişi, kişisel kullanım boyutlarında), kıdeme göre; (tüm boyutlarda), evde internet bulunup bulunmamasına göre; (sistemin tasarımı boyutunda), derslerde interneti kullanma sıklığına göre; (sistemin olumsuz yönleri boyutunda) istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilirken; çalışılan okul türüne göre; evde bilgisayara sahip olma durumuna göre; derste bilgisayar kullanma sıklıklarına göre ise de tüm boyutlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılık bulunamamıştır.

Araştırma sonucuna göre; 30 yaşın altında olan yönetici ve öğretmenler sistemi 31-40 yaş ve 41-50 yaş arasındaki yönetici ve öğretmenlere göre daha olumsuz kabul etmektedirler. Bununla birlikte yöneticilerin öğretmenlere göre sistemi daha olumlu buldukları ve sistemin işleyişinde daha az sorunla karşılaştıkları belirlenmiştir.

Nicel araştırma teknikleriyle elde edilen bulguların, nitel araştırma tekniklerinden olan yarı yapılandırılmış görüşmeler ile elde edilen bulgular tarafından da desteklendiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: e-Okul, ortaöğretim, ortaöğretim paydaşları, eğitim yönetimi bilgi sistemi

ABSTRACT

In this study the perceptions of secondary school stake holders' (administrator, teacher, parents, students) are researched on e-Okul Education Management Information System (e-Okul EMIS) and analyzed if these perceptions differ from other with respect to some variables (including the teachers and administrators' gender, age, official duty, school type they work, period of time they teach, duration of being administrator, having a pc and internet at home, intended use of internet). The study is carried out by using both qualitative and quantitative research methods.

The quantitative data of the study are collected from the participants who work in Akçakale, Bozova, Birecik, Ceylanpınar, Halfeti, Harran, Hilvan, Siverek, Viranşehir and Central districts of Şanlıurfa in 2011-2012 education year. The population of the quantitative data is formed of teachers and administrators who are working at a secondary school in Şanlıurfa. Population of the study divided in to sub-populations (samples) and scale is applied to the 148 administrators and 379 teachers with random sampling. During the study, "Attitude Scale on e-Okul Educational Management Information System Functioning Process" is used and the data collected via scales is analyzed with SPSS 16.0 statistical packaged software.

The qualitative data of the study are collected via the interviews done with the administrators and teachers who are working at a secondary school; students who are studying at a secondary school and the parents whose children are studying at a secondary school in Şanlıurfa centre district in the same year. Semi-structured Interview forms are used to gather the qualitative data and the interviews were conducted with 12 administrators, 12 teachers, 12 parents and 12 secondary school students for a total of 48 people. The data is analyzed by content analysis method, QSR NVivo 9 Qualitative Data Analysis (QDA) computer software package and Microsoft Office Excel programme.

In the quantitative data analysis phase of the study, primarily, the arithmetical means and the Standard deviations of the data were calculated in order to find out whether there is a difference between the scores the participants' got from each part of the "Attitude Scale on e-Okul Education Management Information System Functioning Process". In order to determine whether the variances are distributed homogenously, Levene's Test for Equality of Variances is used. In the T-test, the sig(2 tailed) scores are analyzed by means of implementing Equal Variances Assumed in the case of the variances' being homogenous, and Equal Variances Not Assumed in the case of their not being homogenous. It is used to analyze whether there is a

significant difference between the groups in this way. In a similar way, in the case of the variances' being homogenous, One Way Variance Analysis was used to test whether there was a significant difference between the participants' responses to the items in the instrument in accordance with the socia-economic levels of the schools. In the case of the variances' being not homogenous, Test of Kruskall Wallis H was used instead of the variance analysis. In addition, Test of Mann Whitney U was conducted to see between which groups the difference was.

Among perceptions of teachers and administrators relating to functioning process of e-Okul EMIS, the statistically significant differences are determined according to the gender and length of service variables at all dimensions (positive sides of the system, negative sides of the system, system design, system process, personal use); the age at positive sides of the system, system design and system process dimensions; the official duty at positive sides of the system and system process dimensions; the duration of being administrator at negative sides of the system, system process and personal use dimensions; the internet possession at home variable at system design dimension, frequency of internet use during lessons variable at negative sides of the system dimension. On the other hand, among teachers and administrators' perceptions statistically significant differences are not determined according to the school type they work, frequency of computer use during lessons, the PC possession at home variables at all dimensions.

One important result of this study is that the administrators and the teachers under 30 years old are considering the e-Okul EMIS more negative with respect to the administrators and teachers between 31-50 and 41-50 years old. However administrators give more positive opinions on e-Okul MIS than teachers and it is determined that administrators confront a problem while using e-Okul MIS less than teachers do.

This study has indicated that the data acquired via quantitative research methods are supported by the data acquired via semi-structured interview which is one of the methods of qualitative research methods.

Key words: e-Okul (e-School), secondary education, stakeholders of secondary education, education management information system